B. 7980.

TARTU

IV

1 9 3 6

B. 7980.

TARTU IV

TARTU

IV

ÜLEVAADE LINNAVALITSUSE TEGEVUSEST 1935./36. A. TARTU RAHVASTIKUST JA ÄRILAST. STATISTIKAT

TOIMETANUD
TARTU LINNA STATISTIKABÜROO

ENSV R. Kirjandusmuuseum
6//4564
RAAMATUKOGU

TARTU

TARTU LINNA VÄLJAANNE 1937

TARTU

VI

Eesti Rahva Muuseum
Arhiivraamatukogu
1937/1656

ENSV TA Fr. R. Kreutzvaldi nim.
Kirjandusmuuseumi
ARHIIVRAAMATUKOGU
120 018

O./ü. „Ilutrükk“, Tartu, 1937.

SAATEKS.

Käesolevaga astub Tartu linnavalitsus „Tartu" aastaraamatu seeria neljanda väljaandega avalikkuse ette.

Niisamuti kui eelmisiski aastaraamatuis, on siingi kinni peetud esimeses aastaraamatus püstitatud eesmärkidest ja ainekäsitlusest. Käesolevas „Tartu IV-s" on Linnavalitsuse tegevusaladest antud ulatuslikum ülevaade heakorraküsimustele, kirjeldades tänavate ja kanalisatsiooni seisukorda ja ehitustöid, linna välisilme kohendamist, ehitisi, linna planeerimist jne.

Lähemas järjekorras on kavatsetud ruumi anda hoolekandelistele küsimustele ja linna majandusele ning rahandusele samasugusel viisil ja määral, kui on käsitletud juba tervishoidu, haridust ja heakorda. Sel moel kujundaksid need üksikraamatud tervikulise üldülevaate Tartu linnaomavalitsusest kui tervikust ning on iga raamat teise järgneva kõrval püsiv omas väärtuses.

Kahes eelmises aastaraamatus käsitleti eriosas ajaloolisi küsimusi. Käesoleva aastaraamatu eriosa esitab uurimusi Tartu rahvastiku ja ärila levingu küsimusist. Järgneva aastaraamatu eriosas jätkatakse Tartu tuletõrjenduse ajaloo käsitlemist, mis jäi pooleli „Tartu III-s".

A. TÕNISSON
Linnapea.

A. ISOTAMM
Statistikabüroo juhataja.

SISUJUHE.

Linnavalitsuse tegevuse ülevaade.

	Lk.
Linnavolikogu ja Linnavalitsus	1— 11
Linnavolikogu	1— 2
Linnavolikogu poolt antud sundmäärused	2— 3
Linnavolikogu tähtsamaid otsuseid	3— 4
Linnavalitsus	4— 5
Linnavalitsuse kantselei tegevus	5
Linnavalitsuse tähtsamaid külalisi	5— 6
Statistikabüroo	7— 9
Vaeslaste-kohus	9
Perekonnaseisu-amet	10— 11
Haridus	12— 37
Väljavõte koolinõuniku aruandest	12— 22
Kasvatustöö koolides	12— 15
Õppetöö koolides	15— 18
Koolikohustuse täitmine	18— 19
Vabaharidustöö	19— 22
Tartu linna koolinõuniku järelevalvele kuulunud haridusasutised 1935./36. kooliaastal (tab. 1), 21.	
Pedagoogiline Muuseum	22— 23
Hariduse-tabelid	24— 32
Algkoolid klasside, õpilaste arvu ja soo järgi 1935/36 (tab. 2), 24. Keskkoolid ja gümnaasiumid klasside, õpilaste arvu ja soo järgi 1935/36 (tab. 3), 25. Algkoolide õpilaste edasijõudmine õppimises 1935/36 (tab. 4), 26. Keskkoolide ja gümnaasiumide õpilaste edasijõudmine õppimises 1935/36 (tab. 5), 27. Keskkoolide ja gümnaasiumide klasside koosseisude kujunemine 1935/36 (tab. 6), 28/29. Algkoolide õpilaste vanus 31. XII 1935 (tab. 7), 30. Keskkoolide ja gümnaasiumide õpilaste vanus 31. XII 1935 (tab. 8), 30. Õpilaste riikkondsus ja rahvus 1935/36 (tab. 9), 31. Kutsekoolide õpilaste edasijõudmine õppimises 1935/36 (tab. 10), 32.	
Tartu linnaraamatukogud ja lugemislauad	32— 37
Linnaraamatukogude arvuline koosseis (tab. 11), 36. Linnaraamatukogude laenutamistegevus 1932/33—1935/36 (tab. 12), 36. Linnaraamatukogude kasutajad (tab. 13), 37.	

Tervishoid . . . . . 38— 62
Tööstustervishoid 38
Koolide tervishoid . . . . . 38— 39
Linna üldine tervishoid . . . . . 39— 41
Võitlus suguhaigustega 41
Linnahaiglate tegevus 42
Tervishoiu-politsei . . . . . 42— 45
Tervishoiu-politsei tegevus (tab. 14), 44.
Loomatervishoid . . . . . 45— 46
Ujula . . . . . 46— 47
Tervishoiu-tabelid . . . . . 48— 62
Tartus praktiseeriv tervishoiu-personaal 31. XII 1935 (tab. 15), 48. Haiglate tegevus (tab. 16), 49. Tartus ravitud haigusjuhtumid (tab. 17), 50/51. Tartus registreeritud nakkushaigused (tab. 18), 52. Arstide-personaal Tartus (tab. 19), 52. Hambaarstide tegevus (tab. 20), 52. Ämmaemandate tegevus (tab. 21), 52. Vaeste-arsti tegevus (tab. 22), 53. Emade ja laste arstliku nõuande punkt (tab. 23), 53. Linna hambaarstimis-kabineti tegevus (tab. 24), 54. Ambulatooriumides vastuvõetud isikute arv (tab. 25), 54. Desinfektsioonikambri tegevus (tab. 26), 54. Prostitueerujad (tab. 27), 55. Tartu tiisikushaigete nõuande-kohas aasta jooksul registreeritud haiged vanuse järgi (tab. 28), 55. Tiisikushaiged Tartu linnas ja -maal Tartu tiisikushaigete nõuandekoha andmeil (tab. 29), 56. 1935. a. registreeritud suguhaiged (tab. 30), 57. 1935. a. registreeritud suguhaiged vanuse järgi (tab. 31), 58. Kohtumeditsiini-arsti poolt vägivaldsete surmajuhtumite puhul ettevõetud lahkamised (tab. 32), 59. Linna poolt linnavaeseile ravimist võimaldatud (tab. 33), 60. Kesk- ja algkoolide õpilastel esinenud haigused (tab. 34), 61. Kooliõpilaste tervislik seisund (tab. 35), 62.
Hoolekanne . . . . . 63— 85
Tähtsamaid uuendusi hoolekande seaduses . . . . . 63— 65
Hoolekandelise abiandmise normid . . . . . 65— 68
Hoolekandelist abi saanute arv vastava aasta jooksul (tab. 36), 67. Hoolekandelist abi saanute arv vastavate aastate lõpul (tab. 37), 68.
Kinnise hoolekande asutised . . . . . 68— 69
Hoolealuste liikumine vanade- ja vaestekodudes 1935./36. a. (tab. 38), 69.
Poolkinnise hoolekande asutised . . . . . 69— 70
Hoolekande-tabelid . . . . . 70— 75
Hoolealuste arv linna kinnise ja poolkinnise hoolekande asutistes (tab. 39), 70. Tartu linna vanadekodude hoolealuste toidukulud 1935/36 (tab. 40), 71. Kinnise ja poolkinnise hoolekande asutiste hoolealused (tab. 41), 72. Lahtisel hoolekandel toetusesaajad (tab. 42), 73. Lahtisel hoolekandel abisaajad vanuse ja soo järgi 1935/36 (tab. 43), 74. Kaagvere Lastekodus viibinud lapsed (tab. 44), 74. Lahtisel hoolekandel abiandmine 1935./36. a. (tab. 45), 75. Pensionäride liikumine Tartus (tab. 46), 75.

Sotsiaalpoliitilised ülesanded . . . . . 76— 85
Kutsevaliku-nõuandla . . . . . 76— 77
Tööbörs . . . . . 77— 81
Tööbörsi tegevus 1932—1935 (tab. 47), 80. Tööbörsi tegevus 1935. a. (tab. 48), 81.
Töötaolu ja avalikud tööd . . . . . 82— 83
Puudustkannatavate laste erakorraline abistamine . . . 83— 85
Heakord . . . . . 86—171
Tänavad. Linnainsener V. Onton . . . . . 87—110
Asfaltkatetega sõidu- ja kõnniteed . . . . . 98—107
Sillutatud tänavate nimestik . . . . . 106—110
1935. aastal teostatud heakorratööd . . . . . 111—116
Kanalisatsioon . . . . . 117—134
Mäe tänava trepi ehitamine 134
Heakorra-tööde materjalide soetamine ja valmistamine 1935./36. a. . . . . 135—136
Sõiduteede tegemine riiklike erisummade arvel 1935./36.a. 137—141
Ehitusmaterjalide veod 1935./36. a. . . . . 141—142
Veovoor ja materjalide laod 142
Väike- ja käsitööstusettevõtete registreerimine . . . . 143—144
Liiklemise loendus . . . . . 144—147
Linna hooned . . . . . 147—154
Maamõõtmise ala . . . . . 155—160
Turud . . . . . 160—163
Tuletõrje . . . . . 163—165
Tuletõrje seadus . . . . . 165—166
Tuletõrje tabelid . . . . . 166—168
Tuletõrje väljakutsed kuude ja põhjuste järgi (tab. 49), 166. Tuleõnnetused Tartus tuletekkimise põhjuste järgi (tab. 50), 167. Tuleõnnetused Tartus kuude järgi (tab. 51), 168.
Tartu Vabatahtlik Tuletõrje . . . . . 168—169
Jõuvankrite registreerimine ja kontroll . . . . . 169—171
Tööstuslikud ja kaubanduslikud ettevõtted 172—194
Elektrijaam . . . . . 172—177
Elektrijaama voolutoodang ja tarvitus 1935./36. a. (tab. 52), 172. Müüdud elektrivoolu jaotus kWh 1935./36. a. (tab. 53), 173.
Gaasivabrik . . . . . 177—179
Gaasi valmistamine ja selle tarvitamine (tab. 54), 177.
Veevärk . . . . . 179—184
Linna-apteek 185
Linnapank . . . . . 186—187
Pudretivabrik 187
Laenukassa . . . . . 188—190
Laenukassa- ja müügisaali operatsioonid (tab. 55), 189. Vastuvõetud ja väljalunastatud pandid (tab. 56), 190.

Tapamaja . . . . . 190—191
Tapamaja tegevus (tab. 57), 191
Linna metsad . . . . . 191—192
Viinapoodide läbimüük liitrites 1935/36 192
Mõisad ja talud . . . . . 192—194
Rahandus . . . . . 195—218
Rahandus-tabelid . . . . . 200—211
Rahandusosakonna kaudu sissetulnud riiklikud ja muud maksud kroonides, 200. Linnvalitsuse poolt väljaantud äritunnistused, 201. Tähtsamad maksuobjektid, 201. Linna üldtulud, 202. Linna üldkulud, 203. Puhaskulud ja -tulud, 204. Linna korralised kulud kroonides, 205. Erakorralised kulud ja tulud kroonides, 210. Kulude ja tulude kokkuvõte kroonides, 210. Koosseisud ja palgakrediidi ulatus Tartu linnaomavalitsuses 1936./37. a. eelarve järgi, 211.
Pensioniõiguslikud linnateenijad 1. jaan. 1937. a. . . . . 211—218

Statistilisi andmeid.

Tabelid . . . . . 221—247
Sündimus vanemate vanuse järgi 1935 (tab. 1), 221. Sündimus vanemate abielu kestuse järgi 1935 (tab. 2), 222. Sündimus vanemate rahvuse järgi (tab. 3), 223. Sündimus Tartus 1930—1935 (tab. 4), 224. Abiellujad perekonnaseisu järgi (tab. 5), 224. Abiellumus Tartus 1930—1935 (tab. 6), 225. Abiellujad rahvuse järgi (tab. 7), 225. Abiellujad vanuse järgi 1935 (tab. 8), 226. Suremus Tartus 1935. aastal (tab. 9), 227. Suremus Tartus 1935. aastal (tab. 10), 228. Laste suremus Tartus 1935 (tab. 11), 229. Rinnalaste suremus Tartus 1933—1935 (tab. 12), 230. Surnult sündinud 1928—1936 (tab. 13), 230. Surmapõhjused haigusrühmade järgi Tartus 1931—1935 (tab. 14), 231. Tartus registreeritud abielulahutused (tab. 15), 232. Lahutatute vanus lahutamisel (tab. 16), 233. Abielulahutused lahutamispõhjuste järgi (tab. 17), 233. Elanike mehaaniline liikumine Tartus 1936 (tab. 18), 234. Autobuste liikumine Tartus (tab. 19), 234. Posti-telegraafi-telefoni-raadio liikumine Tartus (tab. 20), 235. Õnnetused mootorsõidukitega ja sundmääruste rikkumised Tartus 1930—1934 (tab. 21), 235. Kuri- ja süüteod ning seaduste ja määruste rikkumine Tartus 1924—1934 (tab. 22), 236. Tartu ülikooli üliõpilased teaduskondade ja soo järgi (tab. 23), 239. Liiklemisvahendid (tab. 24), 239. Tartu raudteejaama tegevus (tab. 25), 239. Tartu sadama tegevus (tab. 26), 240. Rahvahääletus 23., 24. ja 25. veebruaril 1936 (tab. 27), 241. Rahvuskogu Esimese Koja valimised 12., 13. ja 14. detsembril 1936 (tab. 28), 241. Tartus tarvitatud piima hulk liitrites (tab. 29), 242. Linna toodud piim ja koor valdade järgi (tab. 30), 242. Maalt toodud rõõskpiima kogus ja piimatoojate arv (tab. 31), 243. Toidu- ja tarbeainete keskmised turuhinnad Tartus (tab. 32), 243. Elusloomade keskmised laadahinnad kroonides (tab. 33), 247.

Tartu rahvastikust ja ärilast.

Mõnda Tartu ärilast ja äridest. E. Klausson . . 249—270
Rahvastikutiheduse levingust ja selle muudatusist Tartus. Prof. Edg. Kant . . . . . 271—280

TABLE DES MATIERES.

Aperçu de l'activité de la Municipalité.

	Pag.
Municipalité et Conseil Municipal	1— 11
Conseil Municipal	1— 2
Arrêts décrétés par le Conseil Municipal	2— 3
Résolutions plus importantes du Conseil Municipal	3— 4
Municipalité	4— 5
Activité de la Chancellerie de la Municipalité	5
Hôtes distingués de la Municipalité	5— 6
Bureau de Statistique	7— 9
Chambre des Orphelins	9
État-Civil	10— 11
Instruction	12— 37
Extrait du rapport de l'inspecteur des écoles	12— 22
Education dans les écoles	12— 15
Enseignement dans les écoles	15— 18
Exécution de l'obligation scolaire	18— 19
Organisation de la culture populaire	19— 22
Musée Pédagogique	22— 23
Tableaux concernant l'instruction	24— 32

Écoles primaires d'après effectifs des classes, nombre d'élèves et leur sexe 1935/36 (tab. 2), 24. Écoles secondaires d'après classes, nombre et sexe des élèves 1935/36 (tab. 3), 25. Progrès des élèves des écoles primaires 1935/36 (tab. 4), 26. Progrès des élèves des écoles secondaires 1935/36 (tab. 5), 27. Composition de l'effectif des élèves des écoles secondaires en 1935/36 (tab. 6), 28/29. Âge des élèves des écoles primaires 31. XII 1935 (tab 7), 30. Âge des élèves des écoles secondaires 31. XII 1935 (tab. 8), 30. Nationalité des élèves 1935/36 (tab. 9), 31. Progrès des élèves des écoles professionnelles (tab. 10), 32.

Bibliothèques et salles de lecture de la ville de Tartu	32— 37

Composition numérique des bibliothèques (tab. 11), 36. Volumes empruntés en 1932/33—1935/36 (tab. 12), 36. Emprunteurs de la Bibliothèque municipale (tab. 13), 37.

Santé Publique . . . . . 38— 62
Hygiène de l'industrie 38
Hygiène des écoles . . . . . 38— 39
Hygiène générale de la ville . . . . . 39— 41
Lutte contre les maladies vénériennes 41
Activité des hôpitaux de la ville 42
Police sanitaire . . . . . 42— 45
Activité de la Police de l'Hygiène (tab. 14), 44.
Hygiène vétérinaire . . . . . 45— 46
Etablissement de bain et natation . . . . . 46— 47
Tableaux concernant la Santé Publique . . . . . 48— 62
Personnel sanitaire pratiquant à Tartu le 31. XII 1935 (tab. 15), 48. Activité des hôpitaux (tab. 16), 49. Maladies traitées à Tartu (tab. 17), 50/51. Maladies contagieuses enregistrées (tab. 18), 52. Personnel médical de Tartu (tab. 19), 52. Dentistes (tab. 20), 52. Activité des sages-femmes (tab. 21), 52. Activité du médecin des pauvres (tab. 22), 53. Cabinet de Consultation des mères et des enfants (tab. 23), 53. Activité du Cabinet dentaire de la Ville (tab. 24), 54. Nombre des assistés aux ambulances (tab. 25), 54. Activité de la chambre de désinfection (tab. 26), 54. Prostituées (tab. 27), 55. Malades enregistrés au „Cabinet de Consultation de Tuberculose", d'après leur âge (tab. 28), 55. Mouvement des tuberculeux dans la ville et le district de Tartu (tab. 29), 56. Malades vénériens enregistrés pendant 1935 (tab. 30), 57. Malades vénériens d'après leur âge (tab. 31), 58. Autopsies des cas de mort violente (tab. 32), 59. Traitements méd. accordés aux indigents de la Municipalité (tab. 33), 60. Maladies des élèves des écoles primaires et secondaires (tab. 34), 61. Santé des élèves (tab. 35), 62.
Assistance Publique . . . . . 63— 85
Innovations plus importantes dans les lois de l'Ass. Publ. 63— 65
Normes de l'Ass. Publ. . . . . 65— 68
Nombre des assistés dans le courant de l'année (tab. 36), 67. Nombre des assistés à fin de l'année (tab. 37), 68.
Institutions de l'Ass. Publ. avec hospitalisation . . . . 68— 69
Mouvement des assistés des hospices (tab. 38), 69.
Institutions de l'Ass. Publ. sans hospitalisation . . . . 69— 70
Tableaux concernant l'Assistance Publique . . . . . 70— 75
Nombre des assistés dans hospices (tab. 39), 70. Frais de nourriture des assistés des hospices de vieillards (tab. 40), 71. Assistés dans les hospices des vieillards et infirmes (tab. 41), 72. Assistance publique sans hospitalisation (tab. 42), 73. Âge et sexe des assistés (tab. 43), 74. Enfants ayant séjourné l'hospice d'enfants de Kaagvere (tab. 44), 74. Assistance. publ. sans hospitalisation (tab. 45), 75. Mouvement des pensionnaires à Tartu (tab. 46), 75.
Institutions sociales . . . . . 76— 85
Centre de consult. pour orientation professionnelle . . . 76— 77
Bourse du Travail . . . . . 77— 81
Activité du Bureau de Travail 1932—1935 (tab. 47), 80. Activité du Bureau de Travail 1935 (tab. 48), 81.

Chômage et travaux publics . . . . . 82— 83
Subsides extraordinaires pour enfants indigents . . . . 83— 85
Services publics . . . . . 86—171
Rues. Ingénieur de la Ville V. Onton . . . . . 87—110
Chaussées et trottoirs asphaltés . . . . . 98—107
Nomenclature des rues pavées . . . . . 106—110
Travaux des services publics exécutés en 1935 . . . . . 111—116
Canalisation . . . . . 117—134
Construction des escaliers de la rue Mäe 134
Matériel acquis et préparé pour travaux Serv. Publ. 1935/36 135—136
Construction de chaussées sur compte de subsides extraord. de l'Etat 1935/36 . . . . . 137—141
Transport de matériaux de construction 1935/36 . . . . 141—142
Matériel roulant et dépôts 142
Enregistrement de petite industrie et industrie à domicile 143—144
Recensement de la circulation . . . . . 144—147
Bâtiments de la Ville . . . . . 147—154
Arpentage . . . . . 155—160
Marchés . . . . . 160—163
Pompiers . . . . . 163—165
Règlements des pompiers . . . . . 165—166
Tableaux des pompiers . . . . . 166—168
Appels des pompiers d'après causes et mois (tab. 49), 166. Nombre d'incendies d'après les causes (tab. 50), 167. Nombre d'incendies d'après les mois (tab. 51), 168.
Pompiers-volontaires de Tartu . . . . . 168—169
Enregistr. de véhicules à traction mécanique . . . . . 169—171
Entreprises industrielles et commerciales . 172—194
Station d'electricité de la Ville . . . . . 172—177
Production et consommation d'énergie électrique (tab. 52), 172. Les consommateurs d'énergie électrique (tab. 53), 173.
Usine à gaz . . . . . 177—179
Production et consommation du gaz (tab. 54).
Conduite d'eau . . . . . 179—184
Pharmacie de la Ville 185
Banque Municipale . . . . . 186—187
Usine d'engrais 187
Mont-de-Piété . . . . . 188—190
Opérations du Mont-de-Piété (tab. 55), 189. Gages engagés et rachetés (tab. 56), 190.
Abattoirs . . . . . 190—191
Activité de l'abattoir (tab. 57.), 191.
Forêts de la Ville . . . . . 191—192
Vente dans les débits d'alcool, en litres 192
Domaines et fermes de la Ville . . . . . 192—194
Finances . . . . . 195—218
Tableaux concernant les finances . . . . . 200—211
Impôts de l'Etat et autres taxes, 200. Certificats commerciaux délivrés par la Municipalité, 201. Objets d'impôts les plus im-

portants, 201. Recettes générales, 202. Frais généraux, 203. Recettes et revenus nets, 204. Dépenses ordinaires de la ville (en couronnes), 205. Budget extraordinaire (en couronnes), 210. Résumé des dépenses et recettes (en couronnes), 210. Effectifs et crédits pour traitements de l'administration municipale de Tartu, d'après le budget 1936/37, 211.

Employés de la ville ayant droit à la retraite au 1. I 1937 211—218

Données statistiques.

Tableaux . . . . . 221—247

Natalité d'après l'âge des parents (tab. 1), 221. Natalité d'après la durée du mariage (tab. 2), 222. Natalité d'après la nationalité des parents (tab. 3), 223. Natalité 1930—1935 (tab. 4), 224. Contractants mariage d'après leur état-civil (tab. 5), 224. Mariages 1930—1935 (tab. 6), 225. Contractants mariage d'après leur nationalité (tab. 7), 225. Contractants mariage d'après leur âge (tab. 8), 226. Mortalité d'après l'âge, sexe et mois en 1935 (tab. 9), 227. Mortalité d'après l'état-civil en 1935 (tab. 10), 228. Mortalité infantile d'après mois, sexe et âge en 1935 (tab. 11), 229. Mortalité des nourrissons d'après âge et sexe (tab. 12), 230. Mort-nés (tab. 13), 230. Causes de décès suivant les groupes des maladies (tab. 14), 231. Divorces (tab. 15), 232. Âge des divorcés (tab. 16), 233. Causes de divorce (tab. 17), 233. Mouvement mécanique des habitants de Tartu (tab. 18), 234. Mouvement des autobus de Tartu (tab. 19), 234. Trafic postal, télégraphique, téléphonique et radioélectrique à Tartu (tab. 20), 235. Accidents des voitures à moteur et infractions aux règlements de route (tab. 21), 235. Délits et infractions aux lois (tab. 22), 236. Les étudiants de l'Universtité de Tartu d'après les facultés et sexe (tab. 23), 239. Moyens de circulation (tab. 24), 239. Activité de la gare des chemins de fer de Tartu (tab. 25), 239. Navigation du port de Tartu (tab. 26), 240. Résultats du V Plébiscite (tab. 27), 241. Élections à l'Assemblée Nationale (tab. 28), 241. Consommation du lait (tab. 29), 242. Lait et crème apportés en ville, d'après les communes (tab. 30), 242. Quantité de lait apporté de la campagne et nombre des personnes qui l'apportent (tab. 31), 243. Prix des objets de consommation à Tartu (tab. 32), 243. Prix de foire des animaux vivants (moyenne) (tab. 33), 247.

De la population et du monde commercial de Tartu.

Quelques traits du monde commercial et des magasins de Tartu. E. Klausson . . . . . 249—270

De la population de Tartu. Edgar Kant, professeur de l'Université de Tartu . . . . . 271—280

LINNAVALITSUSE TEGEVUSE ÜLEVAADE

portants, 201. Recettes générales, 202. Frais généraux, 203. Recettes et revenus nets, 204. Dépenses ordinaires de la ville (en couronnes), 205. Budget extraordinaire (en couronnes), 210. Résumé des dépenses et recettes (en couronnes), 216. Effectifs et crédits pour traitements de l'administration municipale de Tartu, d'après le budget 1936/37, 211.

Employés de la ville ayant droit à la retraite au 1. I 1937 . . . 211—218

Données statistiques.

Tableaux . . . . . 221—247

Natalité d'après l'âge des parents (tab. 1), 221. Natalité d'après la durée du mariage (tab. 2), 222. Natalité d'après la nationalité des parents (tab. 3), 223. Natalité 1930—1935 (tab. 4), 224. Contractants mariage d'après leur état-civil (tab. 5), 225. Mariages 1930—1935 (tab. 6), 225. Contractants mariage d'après leur nationalité (tab. 7), 226. Contractants mariage d'après leur âge (tab. 8), 226. Mortalité d'après l'âge, sexe et état-civil en 1935 (tab. 9), 227. Mortalité d'après l'état-civil en 1935 (tab. 10), 228. Mortalité infantile d'après sexe, sexe et âge en 1935 (tab. 11), 229. Mortalité des nourrissons . . . . . Age des divorcés (tab. 16), 232. . . . . des mariages (tab. 17), 233. Mouvement naturel des habitants de Tartu (tab. 18), 234. . . . . des soldats de Tartu (tab. 19), 235. . . . . (tab. 20), 236. Accidents des voitures à moteur et motocyclettes sur l'agglomération de Tartu (tab. 21), 236. Morts et blessés sur les lieux (tab. 22), 237. Les étudiants de l'Université de Tartu d'après les facultés et sexe (tab. 23), 238. Moyens de transport (tab. 24), 239. Arrivée de la gare des voyageurs de Tartu (tab. 25), 239. Navigation au port de Tartu (tab. 26), 240. Statistique de la Police d'état de Tartu (tab. 27), 241. Police à l'Université Populaire (tab. 28), 242. Consommation de lait (tab. 29), 242. Lait et crème apportés en ville, d'après les marchands (tab. 30), 243. Quantité de lait apporté de la campagne et nombre des personnes qui l'apportent (tab. 31), 244. Prix des objets de consommation à Tartu (tab. 32), 245. Prix de vente des animaux vivants (moyenne) (tab. 33), 247.

De la population et du monde commercial de Tartu.

Quelques traits du monde commercial et des magasins de Tartu. E. Klausson . . . . . 249—270

De la population de Tartu. Edgar Kant, professeur de l'Université de Tartu . . . . . 271—290

LINNAVOLIKOGU JA LINNAVALITSUS.

LINNAVOLIKOGU.

Arvates 15. maist 1936 astus ajapuuduse tõttu tagasi Linnavolikogu juhataja prof. J. Kõpp, lahkudes ühtlasi ka Volikogust. Tema asemele kutsuti Volikogu liikmeks Eesti Rahvusliku valimisliidu kandidaatide nimekirja järgi järgmine kandidaat Artur Reisner.

Linnavolikogu koosolekul 25. mail 1936 valiti Linnavolikogu juhatajaks prof. A. Piip.

Arvates 30. septembrist 1936 lahkus omal palvel Linnavolikogust Albert Marmor ja tema asemele kutsuti Volikogu liikmeks Eesti Sotsialistliku Tööliste Partei nimekirja järgi järgmine kandidaat August Reeben, arvates 1. oktoobrist 1936.

Seega kujunes Tartu Linnavolikogu koosseis 1. jaanuariks 1937 järgmiseks:

1. AAVIK, Johan, Mo;
2. ADAMSON, Mart, Stp;
3. ANNOK, Voldemar, Amo;
4. BERNAKOFF, Rudolf, Tõ;
5. BEŽANITSKI, Klaudia, Vnl;
6. INGERMANN, Paul, Mo;
7. KOKLA, Konstantin, Erv;
8. KULLAM, August, Mo;
9. KUUSLOO, Villem, Erv;
10. KUUM, Aleksander, Erv;
11. LANG, Juhan, Erv;
12. LILL, Julius, Mo;
13. LINKBERG, Artur, Mo;
14. LUIK, Karl, Erv;
15. LUCK, Otto, Sks;
16. MÕRU, August, Erv;
17. PANKSEP, Peeter, Amo;
18. PIIP, Ants, Erv;
19. POST, Georg, Sks;
20. REEBEN, August, Stp;
21. REISNER, Artur, Erv;

22. SARAL, Karl, Erv;
23. SISKA, August, Mo;
24. STACKELBERG, Valter, Sks;
25. SUMBERG, Hermann, Erv;
26. SÜTT, Johann, Stp;
27. TALLO, Johannes, Mo;
28. TAMMAN, Voldemar, Mo;
29. TARVEL, Peeter, Stp;
30. TREUMANN, Jaan, Kr;
31. VAIN, Jaan, Stp;
32. VALTER, Hermann, Sks;
33. VELLEMA, Mihkel, Stp.

Linnavolikogu pidas 1935. aasta jooksul üldse 12 korralist koosolekut. Neil koosolekuil arutati läbi ja otsustati üldse 109 küsimust.

Üksikute valitsemisalade järgi jagunevad tehtud otsused järgmiselt:

	1934	1935
Valimised	45	12
Eelarve, lisa-eelarve, aruanded	5	3
Sundmäärused, juhatuskirjad	3	2
Maksud, maksuvõlad	21	17
Kinnisvarad, nende omandamine ja võõrandamine	24	23
Haridus	7	3
Trahter-asutised	13	9
Palgad, pensionid, toetused	4	3
Ettevõtted	10	8
Ehituslaen	9	6
Laenude tegemine ja avanss	1	3
Krediitide määramine	—	4
Mitmesugused	14	16
Kokku:	156	109

LINNAVOLIKOGU POOLT ANTUD SUNDMÄÄRUSED 1934. ja 1935. a.

Täiendav määrus sundmäärusele piirkondade üle, kus tööstusettevõtete asutamine Tartu linnas on keelatud — 14. veebruaril 1934, RT 27 — 1934.

Korstnapühkijate taks Tartu linnas — 30. aprillil 1934, RT 46 — 1934.

Täiendav määrus sundmäärusele alkoholiste jookide müügiõigusega restoranide ja einelaudade ning õllekaupluste ruumide sisseseadmise, korra ja tervishoidlike nõuete kohta Tartu linnas — 30. aprillil 1934, RT 47 — 1934.

Otsus hobuste-, sõiduriistade- ja koertemaksu tasumise tähtaja pikendamise kohta Tartu linnas — 14. mail 1934, RT 47 — 1934.

Tartu linna raamatukogude tarvitamise määrused — 14. juunil 1933 ja 29. jaanuaril 1934, RT 51 — 1934.

Tartu linnatapamaja taksid — 28. mail 1934, RT 54 — 1934.

Tartu linnatapamaja takside õiendus, RT 61 — 1934.

Muudatused ja täiendused Tartu linna elektrijaama elektrivoolu müügitariifides — 27. augustil 1934, RT 80 — 1934.

Riigi ja Tartu linna vahel vahetatud kinnisvarade ümberkinnistamisel lõivude maksmisest vabastamise seadus — antud riigivanema poolt dekreedina 3. oktoobril 1934, RT 84 — 1934.

Sundmäärus kinnisvarade üle teadete andmise kohta Tartu linnas — 25. veebruaril 1935, RT 27 — 1935.

Otsus Tartu linnatapamaja takside asjus — 25. veebruaril 1935, RT 39 — 1935.

Otsus Tartu linna kantseleimaksu asjus — 28. märtsil 1935, RT 52 — 1935 ja RT 54 — 1935.

Otsus Tartu linna kinnisvarade hindamismaksu tasumise tähtaegade asjus — 29. aprillil 1935, RT 59 — 1935.

Tartu linna elektrivoolu müügitariifid — 17. juunil 1935, RT 63 — 1935.

Otsus uutelt elumajadelt või nende osadelt kinnisvara hindamismaksu võtmise ning kinnisvarade hindamise ja kinnisvaramaksu määramise kohta Tartu linnas maksva juhatuskirja § 4 muutmise asjas, RT 82 — 1935.

Otsus Tartu linna kinnisvarade hindamismaksu tasumise tähtaja muutmise asjus — 28. oktoobril 1935, RT 102 — 1935.

LINNAVOLIKOGU TÄHTSAMAID OTSUSEID 1935.

Linnatapamaja taksid — 25. veebruaril.

Kinnisvarade ümberhindamine kinnisvarade hindamismaksu võtmiseks ja sundmäärus kinnisvarade üle teadete andmise kohta — 25. veebruaril.

Linnapanga 1934. aasta aruanne ja puhaskasu jaotus — 25. veebruaril.

Elektrijaamale ostetud turbogeneraatori ostuhinna võlgu olev osa tasumise viisi ümberkorraldamine — 25. veebruaril.

Linna 1934./35. aasta lisaeelarve — 28. märtsil.

Linna 1935./36. aasta eelarve — 28. märtsil.

Kantseleimaksu kõrgendamine ja selle maksu võtmine hobusepasside ümberkirjutamise eest — 28. märtsil.

Kommertsgümnaasiumi ja Kaubanduskooli jaoks uue koolimaja ehitamine — 28. märtsil.

Kinnisvarade hindamismaksu tasumise tähtaegade muutmine — 29. aprillil.

Elektrivoolu müügitariifi kinnitamine — 17. juunil.

Kinnisvarade hindamismaksu võtmine uuesti ehitatud elumajadelt ja nende osadelt — 2. septembril.

Linnateenijate ja tööliste kindlustusmääruse õnnetusjuhtumite ja haiguste puhul § 19. muutmine — 2. septembril.

Trahterimaksu määramine 1936. aastaks — 30. septembril.

Elektrotehnika-täienduskooli juures ehitustehnika haru avamine ja selle kooli nime muutmine — 30. septembril.

Turuplatside ümberkorraldamise ja laiendamise kava — 30. septembril.

Krediidi määramine linna veevärgi laiendamiseks — 14. oktoobril.

Krediidi määramine Lihaturg nr. 7 as. linnamaja ümberehitamiseks — 14. oktoobril.

Linnateenijaile, kes vabastatakse teenistusest parandamata haiguse tõttu, kolme kuu jooksul peale vabastamist palga edasimaksmise otsus — 28. oktoobril.

Laadapäevade määramine — 28. oktoobril.

Kinnisvarade hindamismaksu tasumise tähtaja muutmine — 28. oktoobril.

Sundmäärus väike- ja käsitööstusettevõtete registreerimise kohta — 25. novembril.

Linna 1934./35. aasta aruanne — 25. novembril.

Ropka aianduslinnaosa maa-alast ühe osa üleandmine Raudteevalitsusele — 25. novembril.

Linnavolikogu juhatajaks valitakse rektor Juhan Kõpp ja volikogu juhataja asetäitjaks l.-vol. Julius Lill ja l.-vol. Peeter Tarvel — 30. detsembril.

Linnapanga 1936. aasta eelarve — 30. detsembril.

LINNAVALITSUS.

Linnavalitsus pidas 1935. aasta jooksul 121 koosolekut, kus arutati läbi ja otsustati üldse 4 778 küsimust.

Need otsused jagunevad Linnavalitsuse tegevusalade järgi järgmiselt:

	1934	1935
Rahandus	628	860
Heakord	639	527
Varanduste kasutamine ja majandus	771	658
Haridus	302	150
Hoolekanne	115	66
Tervishoid	124	76
Ettevõtted	476	204
Mitmesugused load	874	1 371
Ametkond	270	354
Muud	282	512
Kokku:	4 481	4 778

Linnavalitsuse koosolekud kuude järgi:

	1934	1935
Jaanuar	9	11
Veebruar	13	16
Märts	8	11
Aprill	10	9
Mai	14	11
Juuni	10	6
Juuli	10	10
August	10	9
September	8	11
Oktoober	12	8
November	9	10
Detsember	7	9
Kokku:	120	121

LINNAVALITSUSE KANTSELEI TEGEVUS.

	1932	1933	1934	1935
Lauajuhendi numbrid	8 598	8 836	8 037	9 232
Saadud kirju	17 150	14 378	13 844	14 080
Neist rahand.-osak. k.	1 879	2 228	2 356	2 282
Saadetud kirju	41 418	31 267	27 151	29 371
Neist:				
rahandusosak. kirju	1 879	2 228	2 486	2 282
kutsekirju	3 269	1 561	1 573	1 191
linnaval. osakondadele	15 515	14 149	12 771	14 698
korduskirju	3 986	3 237	2 222	2 971

1935. aastal on Linnavalitsuse kantseleist keskmiselt päevas välja läinud 97,9 kirja ja sisse tulnud 46,9 kirja.

LINNAVALITSUSE POOLT VASTUVÕETUD KÜLALISI 1935. ja 1936. a.

Prantsuse saadik Eestis, täisvoliline minister A. P. Bruère prantsuse aukonsuli dir. A. Jõudu saatel — 7. nov. 1935.

Tartu Vabatahtlike Pataljoni Lahingukaaslaste Ühingu ja Tartu Õppurmalevkonna 17. aastapäeva puhul — Peaminister K. Eenpalu jt. — 2. veebruaril 1936.

Soome-Ugri V kultuurkongressist osavõtjad Ungari hõimud läbisõidul Tartus — 25. juunil 1936.

Prantsuse 5. sõprusreisist osavõtjad — 18. augustil 1936.

Õhtueine EÜS-is Eesti-Läti kergejõustiku maavõistlusest osavõtjate sportlaste auks — 30. augustil 1936.

Peaminister K. Eenpalu — 4. septembril 1936.

Majandusminister K. Selter — 6. septembril 1936.

Kaitseväe kõrgemad juhid: kindral Laidoner, kindral Soots jt. — 24. oktoobril 1936.

Sotsiaalminister O. Kask — 26. oktoobril 1936.

Teise Balti riikide Vaimse Koostöö Kongressist osavõtjate vastuvõtt einega Ohvitseride Kasiinos — 30. novembril 1936.

LINNA-ARHIIV.

Aasta jooksul on linnaasutised andnud arhiivi eestikeelseid, vähesel hulgal ka veneaegseid ja okupatsiooniaegseid arhivaale, kokku 4 jooksvat meetrit.

Arhiivis valitsenud ruumikitsikuse tõttu saadi korrastamistööde alal võrdlemisi vähe teha. Teadete nõudmine arhiivis nii linnaasutiste kui ka eraisikute poolt oli elavam kui eelmisel aastal ning nõudis ka rohkem tööjõudu.

Uurimise otstarbel külastati arhiivi 358 korda. Külastajate arvu vähenemine võrreldes mulluga on tingitud eeskätt sellest, et kolimise ja selle eeltööde tõttu oli arhiivi kasutamine pikemat aega raskendatud või täiesti võimatu.

Esmakordselt Eesti ajal oli arhiivil aruandeaastal iseseisev eelarve (P. 7 § XII), milles oli kuludeks nähtud ette 2 030 kr. Peale selle saadi lisaeelarve korras kolimiskulude katteks 1 006 kr., millest uute riiulite muretsemiseks kulus 440 kr.

Arhiivi ainsaks määraliseks ametnikuks oli linnaarhivaar. Puhkuse otstarbel puudus ta töölt umbes kaks nädalat. Alates 1. märtsist 1936 töötas arhiivis üks ajutine tööjõud. Arhiivi kolimise puhul töötas seal kümmekond päeva veel 6 abijõudu haritud töötute hulgast ja mõned tislerid.

Arhiivi käsiraamatukogu on aasta jooksul suurenenud 31 köite ja vihu võrra umbes 130 kr. väärtuses. Sellest on ostuteel muretsetud 11 köidet ja vihku 64 kr. eest ning väljaannete vahetuse teel ja kingitusena saadud 20 köidet umbes 66 kr. väärtuses.

Inventari on aasta jooksul soetatud 512,75 kr. väärtuses, sellest uusi riiuleid 440 kr. ja valgustusarmatuure 63,75 kr. eest.

Tähtsamaks sündmuseks arhiivi elus oli kolimine uutesse ruumidesse, Lihaturg nr. 7. Kolimis-eeltööd kestsid mitu kuud ja kolimine ise toimus 18.—31. märtsini 1936.

STATISTIKABÜROO.

Büroo jätkas 1935./36. aastal kõiki neid korralisi ülesandeid, mis juba eelmisil aastail olid välja kujunenud.

Turuhindu kogus büroo 3 kuni 4 korda nädalas ja saatis sellekohaseid andmeid Riigi Statistika Keskbüroole ning ametiasutistele, kes seda vajasid. Samuti anti büroo poolt õiendusi turuhindade kohta kirjalikult ja telefoniteel.

Ehitusmaterjalide hindade ja tööliste palgaolude kohta kogus büroo andmeid iga kolme kuu tagant ja teatas need Teedeministeeriumile. Elusloomade laadahindu jälgis büroo aasta läbi ja teatas andmed Keskbüroole.

Hääleõiguslike kodanike nimekirjade korraldamist jätkas büroo olemasoleva kartoteegi alusel. Iga päev kirjutati aadressbüroos välja kaardikesed aadressi-muudatustega, millede põhjal järgmisel päeval viidi läbi kartoteegis vastavad parandused. Liikuva kartoteegi sisseseadmisega on Tartu hääleõiguslike kodanike nimekiri alati päevapealt korras ja hääletuse eel ei ole enam vaja nimekirjade korraldamiseks erilisi töid ette võtta.

Büroo üheks suuremaks ülesandeks oli Linnavalitsuse aastaraamatu koostamine ja trükis avaldamine. Aprillis 1935 pöördus büroo kõigi linna asutiste ja osakondade poole 1934./35. aasta tegevuse kohta ülevaadete saamiseks. Saadud materjalid ühtlustas büroo sisuliselt, keeleliselt ja stiililiselt. Aastaraamatus avaldati Riigi Statistika Keskbüroo vastavate väljaannete põhjal koostatud kokkuvõtlikke tabeleid 1. III 1934. aastal teostatud rahvaloenduse andmetega. Eriosana avaldati aastaraamatus ülevaateid Tartu linna vapi, lipu ja pitsati arenguloost, rootsiaegsest Tartu välisilmest ja Tartu tuletõrjenduse ajaloost vanemal ajal. Jaanuaris 1936 võis büroo käsikirja trükikojale edasi anda. Aastaraamat „Tartu III“ ilmus trükist aprillis 1936. aastal 15 trükipoogna suuruses.

Gildi tänaval nr. 8 asuva linnamaja Ülikooli Tehnikateaduskonna kasutusse andmise tõttu tuli bürool jaanuaris 1935 vabastada tema kasutada olnud ruumid maja neljandal korral. Büroo leidis ajutist peavarju end. Maakrediitseltsi majas Kompanii tänaval, mille Linnavalitsus oli lühikest aega enne seda omandanud linna asutiste paigutamiseks. Nendes ruumides ei saanud büroo aga kaua viibida, sest juba varasuvel algasid maja ümberehitamise tööd, mistõttu büroo juba augustikuu alul pidi ümber kolima. Seekord määras Linnavalitsus

büroole ajutiseks, kuni Kompanii linnamaja ümberehituse tööde lõppemiseni, ulualuse linnamajja Kaluri 12, kus büroo töötas veel 1935./36. eelarve-aasta lõpul.

Erakorralise tööna teostas büroo 23., 24. ja 25. veebruaril 1936 toimunud Rahvuskogu kokkukutsumiseks rahvahääletamise eeltöid Tartu hääletamisringkonnas. Rahvahääletamise Peakomitee määras Linnavalitsuse ettepanekul hääletamisjaoskonnad kindlaks samal arvul ja samades piirides, nagu need olid tarvitusel juba varemailgi hääletustel. Ainult 3. jaoskonna hääletamisruumid viidi Raekojast, linnavolikogu saalist Pritsimaja saali, Söögiturg 2. Seitsmest jaoskonnast osutus suurimaks 6. jaoskond 8 380 hääleõigusliku kodanikuga ja väiksemaks 7. jaoskond 5 051 hääletajaga. Tartus oli nimekirjas kokku 45 016 hääletajat, neist võtsid hääletamisest osa 36 511 ehk 81,1%. Seega oli osavõtt oma intensiivsuselt lähedane 1932. aasta augustikuu sundhääletamisele, millest osavõtu protsent oli 81,8.

Kuna büroo ajutised ruumid olid väga kitsad, siis teostas büroo kõik rahvahääletamise eeltööd Pritsimaja ruumides. Tööd algasid 3. veebruaril 16 intelligent-töötuga.

Hääleõiguslike kodanike kartoteek-nimekirjad olid peale 1934. a. jaanuaris teostatud linnavolikogu valimisi võimalike eksimuste vältimiseks ja töö hõlbustamiseks ühendatud ülelinnaliseks kartoteegiks. See jaotati nüüd jälle seitsmeks jaoskonna-kartoteegiks. Samal ajal varustati nimeliste tunnistuste blanketid templite abil vastavate tunnustega, nagu jaoskonna- ning järjekorra-number, mille all kodanik nimekirja kantud, omavalitsuse nimetus ja jaoskonna aadress, mille järgi jäi nimelisele tunnistusele käega kirjutada ainult isiku nimi ja elukoht. Väljakirjutatud nimelised tunnistused jaotati tänavate ja majade järgi, pakiti iga maja nimelised tunnistused ja hääletamissedelid eri ümbrikesse ning kanti 18 intelligent-töötu kaudu laiali, võttes majaomanikelt materjalide saamise kohta allkirja. Hääletamismaterjalide laialikandmine algas 10 päeva enne hääletamise esimest päeva ja lõpetati 3 päevaga. Omaniku mitteleidmise tõttu toodi tagasi 603 nimelist tunnistust. Hääletamismaterjalide laialikandmise esimesest päevast kuni hääletamiseni oli hääletamisbüroo Pritsimajas avatud igal päeval, pühapäev kaasa arvatud, kella 8-st kuni kella 20-ni. Selle aja jooksul käisid büroos hääletamismaterjale nõutamas need, kes materjale polnud veel mõnesugusel põhjusel saanud. Üldiselt oli vähe neid kodanikke, kes büroo poole pöördusid materjalide saamiseks. Põhjuseks on asjaolu, et büroo teostas hääletamise eeltööd võrdlemisi

lühikese aja jooksul ja korterite vahetamisi oli seepärast vähe. Pealegi oli korterite vahetamine talvise aja tõttu üldse harvem.

Seegi kord otsustas büroo hääletamisjaoskondades tarvitamiseks selleks eriti kirjutatud nimekirju mitte valmistada, vaid kasutada büroos korraldatud hääleõiguslike kodanike liikuvat kartoteeki. Nüüd juba kuuendat korda täitis kartoteek temale pandud ülesande eeskujulikult, ja nagu komisjoni liikmed jaoskondades üksmeelselt tõendasid, on kartoteeki hõlpsam käsitada kui kirjutatud nimekirju.

Rahvahääletamisel oli kulusid järgmiselt:

Kantseleikulud	115,04 kr.
Ajutised tööjõud	771,85 „
Hääletamiskastid ja varjendid	89,60 „
Küte	36,75 „
Veo- ja sõidukulud	25,10 „
Jaoskondade teenimine ja korrashoid	45,00 „
Muud	48,12 „
Kokku:	1 131,46 kr.

1935. aasta südasuvel, mil teostus Majaomanike Koja valimine, oli büroo korraldavale toimkonnale abiks hääletamismaterjalide majaomanikele kättetoimetamisel.

Oktoobris 1935 korraldas büroo ankeedi linnateenijate kohta, mille tulemusena on „Tartu III“ avaldatud kaks ülevaatlikku tabelit. Üks neist käsitleb ametnike haridust koos palga astmega ja teine perekonnaliikmete arvu koos teenistustasuga.

VAESLASTE-KOHUS.

Sissetulnud kirju	1 130
Väljaläinud kirju	1 344
Kohtuistungeid	41
Istanguil otsuseid tehtud 824, neist 18 esitatud Ringkonnakohtule kinnitamiseks, missugused otsused kõik on kinnitatud.	
Kohtuotsuseile kaebusi 3, neist 2 on rahuldatud ja 1 tagajärjeta jäetud.	
Uusi toimetusi	185
Päranditompudele hooldajaid määratud	102
Alaealiste laste emadele abiellumiseks nõusolek antud	5
Alaealiste laste isadele abiellumiseks nõusolek antud	15
Alaealistele eestkostjaid määratud	43
Lapsendamisi	12
Vaimuhaigeile isikuile ja nende varandusele hooldajaid määratud	7
Alaealisi täisealiseks tunnistatud	1
Endisi toimetusi lõpetatud	218

PEREKONNASEISU-AMET.

Perekonnaseisu-ameti tööala laienes 1935. a. mitme uue ülesande juurdetulemise tõttu.

Samuti kui eelmisilgi aastail, jätkas Perekonnaseisu-amet perekonnaseisu-muudatuste registreerimist, perekonnakirjade pidamist ja sisseseadmist. Siseministri poolt 28. nov. 1934. a. antud Perekonnaseisu-seaduse juhtnööride täiendus tegi kõigile Eesti Vabariigi kodanikele kohustuslikuks perekonnakirjade kordaseadmise 1. jaan. 1938. a. See korraldus suurendas perekonnakirjade korraldamise tööd tublisti.

Uute ülesannetena tuli Perekonnaseisu-ametile juurde perekonnanimede ja eesnimede eestistamise kui ka eestikujuliste, kuid halva või labase tähendusega või halvakõlaliste perekonnanimede muutmise teostamine. Riigivanema poolt 22. okt. 1934. a. dekreedina antud Perekonnanimede korraldamise seadus nägi ette võimaluse, et siseminister võib perekonnanimede ja nimede muutmise sooviavalduste otsustamise panna omavalitsuse perekonnaseisu-ametnike peale. Selle põhjal otsustas siseminister 14. dets. 1934. a. panna selle ülesande perekonnaseisu-ametnike peale, alates 1. jaan. 1935. a.

Sama määruse alusel on arvatud perekonnaseisu-ametnike ülesannete hulka ka kodanike perekonnanimede või nimede parandamine, kui need perekonnaseisu-raamatute järgi ei vasta õigekeelsuse eeskirjadele.

Teise uue ülesandena pandi 1935. aastal Perekonnaseisu-ameti peale isikutunnistuste väljaandmine.

Isikutõestamise ja liikumise seadus määras, et linnades annavad isikutunnistusi välja linnavalitsused, kuid kuni siseministri erikorralduseni kohustas seadus seda ülesannet teostama politseikomissare. 10. sept. 1935 muutis siseminister isikutunnistuste väljaandmise määruse eeltähendatud osas.

Tartu Linnavalitsus otsustas panna isikutunnistuste väljaandmise Perekonnaseisu-ameti peale, kuna isikutunnistusi antakse välja perekonnaregistri alusel, mida peetakse Perekonnaseisu-ametis.

Alates 27. sept. 1935 kuni sama aasta lõpuni anti Perekonnaseisu-ameti poolt välja 600 isikutunnistust.

Töö suurenemine tõi kaasa ka tööjõudude arvu suurendamise. 1935. aasta lõpul töötas Perekonnaseisu-ametis 4 koosseisulist ja 5 ajutist tööjõudu.

PEREKONNASEISU-AMETI TEGEVUS.

	1933	1934	1935
Sünde registreeritud:	544	488	543
neist poeglapsi	269	253	285
„ tütarlapsi	275	235	258
Abiellumise sooviavaldusi vastu võetud	375	344	362
Abielusid registreeritud:	275	275	310
neist väljastpoolt linna üks pool	56	51	48
„ „ „ mõlemad pooled	36	21	31
Abielukuulutusi ülespanemiseks saadud	315	380	393
Surmajuhtumeid registreeritud:	580	500	558
Mehi	290	247	260
Naisi	290	253	298
Perekonnaregistris eri lehekülgi:			
avatud	4 049	3 027	4 112
täiendatud	2 180	3 322	3 267
neist väljastpoolt tulnud dokumentide põhjal	794	928	1 094
aasta lõpuks	20 849	23 876	27 988
Tunnistusi välja antud:			
Sünnitunnistusi	167	226	776
Abielutunnistusi	229	301	323
Surmatunnistusi	183	204	286
Perekonnaseisu-tunnistusi	2 696	2 286	2 426
Teatisi	2 043	2 790	2 039
Abielulahutusi teatavaks võetud	17	46	48
Protokolle koostatud	1 622	1 454	1 639
Aktidest ärakirju saadetud	186	261	210
Isikutunnistusi välja antud	—	—	600
Nimede- ja perekonnanimede-muutmise sooviavaldusi vastu võetud	—	—	1 011
Neist otsustatud jaatavalt:			
Nimemuutmise sooviavadusi	—	—	277
Perekonnanime-muutmise sooviavaldusi	—	—	628
Otsustatud eitavalt:			
Nimemuutmise sooviavaldusi	—	—	13
Perekonnanime-muutmise sooviavaldusi	—	—	22
Järgmiseks aastaks jäänud otsustada:			
Nimede- ja perekonnanimede-muutmise sooviavaldusi	—	—	71

HARIDUS.

KASVATUSTÖÖ KOOLIDES.

(Väljavõte koolinõunik **J. Langu** aruandest.)

Õpilaste käitumine püsib endisel, üldiselt rahuldaval tasemel. Positiivselt on seda mõjutanud õpilastele soodsamate liikumisvõimaluste muretsemine vahetunnil õues, kus õpilased saavad rahuldada oma loomulikku liikumisvajadust. Negatiivseist nähtusist esineb endiselt kõige sagedamini vargus, kuid pahemaks ses suhtes olukord muutunud ei ole. Üksikuil puhkudel puuduvad õpilasil vajalikud viisakusharjumused, näiteks püstitõusmine tööde vaatamisel, mis tingitud klassi- või koolijuhataja tähelepanematusest sel alal.

Töö puhtuse ja korratunde arendamine ja süvendamine jätkub edukalt kõigis kooles. Suureks toeks siin on kooli välise miljöö järkjärguline paranemine. Peab tähendama, et puhtuse ja korra suhtes on tüdrukud poistest ees. Viimaste kohta on tulnud aasta jooksul mitmel puhul teha märkusi mitteküllaldase puhtuse pärast, esimeste kohta aga mitte. Suureks takistuseks puhtuse- ja korratunde ravitsemisel on pruugitud raamatute kasutamine, mis kauaaegse tarvitamise tõttu on muutunud liiga närudeks. Ka kool ise annab õpilasile sageli liiga katkenud raamatuid kasutamiseks.

Positiivse kasvatusliku tegurina hakkavad järjest enam mõju avaldama mitmesugused õpilaste isetegevuse avaldused, nagu õpilasorganisatsioonid, õpilasorkestrid, kirjavahetus välismaaga, eriti Soomega, ühised koolide ettevõtted (kontsert „Vanemuises“ 22. III 1936 ja laulupidu 16. mail), seinaajalehed, osavõtt EÕL karskuskasvatustoimkonna poolt korraldatud võistluskirjutusist, esinemised koolipidudel, aktusil ja klassi-õhtuil.

Algkooli-õpilaste arvulist osavõttu organisatsioonidest näitab järgmine tabel:

Organisatsiooni nimetus	Osavõtjate arv
Noorkotkad	358
Kodutütred	319
Gaidid	92
Skaudid	175
NNKÜ	22
NMKÜ	42
N. P. Rist	82
Lootusring	18
Muusikaring	56
Spordiring	63
Kooperatiiv	219
„Sõprus“	58
Teistes organisatsioonides	66
Kokku:	1 570

Kõige enam õpilasi, 90% kõigist organisatsioonidest osavõtjaist, on liikmeks vaid ühes organisatsioonis, 9% — kahes, ja ainult 1% kolmes või neljas organisatsioonis. Üldine keskmine organisatsioonidest osavõtu % algkooles on 36, tütarlastel 39, poistel 34. Tütarlaste % on seetõttu suurem, et N. P. Risti, Lootusringide ja kooperatiivi liikmed on vaid tütarlapsed.

Klasside järgi on algkooles organisatsioonidest osavõtt järgmine:

I	klassi	õpilasist	13%
II	„	„	30%
III	„	„	37%
IV	„	„	43%
V	„	„	50%
VI	„	„	48%

Seega on algkoolide vanemais klassides ligi pooled õpilased mitmesuguste organisatsioonide liikmed. Peab tunnistama, et see arv on küllalt kõrge. Peale organisatsioonidest osavõtu on algkooli õpilasil rohkesti tegemist veel mitmesuguse muu vaba isetegevusega (kirjavahetus välismaaga, esinemised jne.), mis kõik nõuab õpilasilt, aga samuti ka õpetajailt, aja- ning jõukulu. Arvesse võttes, et igast õpetajast ei saa noorte juhti nende vabadel harrastusil, peab järeldama, et meie noorte vaba tegevus praeguses olukorras on vähemalt ulatuse poolest jõudnud oma loomuliku piiri lähedusse, millest palju kaugemale minna pole soovitatav juhtiva jõu puudumisel.

Võrdluseks olgu tähendatud, et keskkoolides on organisatsioonidest osavõtjaid õpilasi 49%, gümnaasiumides 66% ja täienduskoolides 90%.

Kooli kehakasvatuse alal võib märkida järjekindlat tõusu järjest paremate tervishoidlike tingimuste loomisel nii koolis kui ka väljas-

pool kooli. Kuigi õige mitmel koolil puuduvad võimlad, on jällegi kooli õue parema korralduse eest tublisti hoolt kantud, mis soodustab õpilaste viibimist vabas õhus. Üldise korraldusena on koolidele saadetud ringkiri, et õpilasi juhitaks õue iga päev vähemalt suureks vahetunniks, kui ilmastiku-olud seda lubavad (temp. mitte alla 10° C ja ei saja). Sellekohaste harjumuste puudumisel pole siin koolid veel kaugele jõudnud, kuid algatus on tehtud ja asi liikuma pandud. Ka on kooles, kus puuduvad korralikud võimlad, hakatud järjekindlamalt korraldama võimlemistunde õues või spordiväljakul. Märkimist väärib kolme maksuta liuvälja avamine õpilasile linnakoolivalitsuse poolt ja kelgumägede korraldamine. Seega on noorte talispordi-võimaluste eest küllaldaselt hoolitsetud. Suusatamine levib samuti hoogsalt, kuid siin on suureks takistuseks meie lumekehvad talved.

Koolinoorsoo sportliku tegevuse ergutamiseks korraldati 22. sept. 1935 noorte teatejooksuvõistlused. Ühenduses sellega kerkis päevakorrale küsimus, kas avalikest spordi-võistlusist osavõtt on tütarlastele kahjulik. Asjatundjaist koosnev komisjon kaalus küsimust mitmekülgselt ja jõudis otsusele, et sportlikud võistlused iseenesest ei riku õpilaste tervist, kui nende korraldamisel on peetud silmas vajalist kontrolli. Ei ole olulist vahet avalike ja teiste võistluste vahel, seepärast on avalikud võistlused samuti lubatavad, kui nende korraldamisel teostatakse:

a) Arstlik kontroll — õpilane peab olema esinemisel terve. Kontrolli teostab kooliarst.

b) Sportlik kontroll — õpilane peab olema küllalt tugev võistluses vajanduvate füüsiliste ja närviliste pingutuste tarvis, s. o. võistlusala peab vastama õpilase võimeile ning füüsilisile eeldusile. Kontrolli teostab võimlemisõpetaja.

c) Pedagoogiline kontroll — ainult korralikke õpilasi võib lubada osa võtma avalikest võistlusist. Küsimused otsustab kool.

d) Vanemad võivad oma lastel võistlusist osavõttu keelata.

Õpilaste toitlustamisel töötab endise eduga Lastekaitse Ühing, kes on andnud möödunud kooliaasta jooksul algkoolides 95 864 maksuta lõunat (11 560 kr. väärtuses). Mõnes koolis (VII algk., maatüübiline algk.) tõuseb maksuta lõunasaajate arv kuni 60%-ni kõigist õpilasist. Kooli sisemises korras õppenõukogu, hoolekogu või vanemate korraldusel antakse teed, piima, suppi, putru. Raskusi teeb asja arendamisel eelarveliste summade puudumine, sest juhuslikelt tarvitajailt saadud 5-sendised summad on toitlustamise laiemaulatuseliseks korraldami-

seks liiga väikesed. Siiski võib pidada edusammuks sedagi, et kõigis algkooles on ühel või teisel viisil hoolitsetud õpilaste toitlustamise eest õppetöö ajal.

Õppenõukogu tegevus on olnud küllalt intensiivne. Õppeaasta jooksul on peetud 8—23 (keskmiselt 15) koosolekut. Peale jooksvate, koolitööga seotud, küsimuste on üksikuis õppenõukogudes põhjalikumal kaalumisel olnud veel küsimused töö-distsipliini, õpilaste korteriolude üle, õpilaste kasvatuse juhtimisest koolis ja kodus, vormirõivastise ja peakatte, käekirja ravi jm. kohta. Ühes koolis on ergutusvahendina tarvitusele võetud eriline rinnamärk paremaile õpilasile.

Hoolekogu koosolekuid on algkoolides peetud aasta jooksul keskmiselt 8. Hoolekogu peamiseks tegevuseks on olnud koolikohustuse täitmise järelevalve, kehvemate õpilaste toetamine õppevahenditega või rõivavarustisega ja kaasaaitamine õpilaste toitlustamisel. Üksikuil puhkudel on tulude hankimiseks korraldatud koos õppenõukoguga pidu-õhtuid, mille tuludest on koolile toetust antud ruumide kaunistamisel (ostetud maale) või õppevahendite ja raadio muretsemisel. Peab tähendama, et tegevuse intensiivsuselt on hoolekogud väga mitmesugused, olenedes isiklikust koosseisust.

Muudest organisatsioonidest algkoolide juures väärib mainimist Peetri kooli sõprade ring, mis töötab X algkooli juures väga edukalt.

ÕPPETÖÖ KOOLIDES.

Õppeaasta alul ettenähtud töökavad on teostatud ja õppetöö toimus aruande-aastal takistamatult. Õppetöö käigus pole märkida eelmise aastaga võrreldes midagi erilist uut, kuna töö tulemused näitavad tunduvat tõusu, mida võib järeldada koolide keskmisest klassikursuse lõpetanute %-st õppeaasta lõpul.

Nii on kevadel edasijõudnute keskmise protsendi miinimum, mediaan ja maksimum ilma õhtuse alg- ja keskkoolita kui liiga erinevais tingimusis töötavate koolideta:

	Miinimum	Mediaan	Maksimum
Algkoolides	49 (58)	80 (74)	100 (87)
Täienduskoolides . . .	53 (40)	68 (63)	83 (87)
Keskkoolides	56 (42)	63 (60)	82 (92)
Gümnaasiumides . . .	50 (41)	59,5(57)	64 (66)
Kutsekoolides	52 (25)	67 (46)	87 (66)

Võrreldes 1935./36. aasta arve vastavate arvudega eelmisel aastal (sulgudes), võime tähele panna kõigis koolitüüpides tunduvat tõusu. Algkoolide miinimum kuulub Kaagvere algkoolile, mis töötab erilistes

tingimustes. Sellelę järgneb VIII algkool (nõrgaandeliste) 61%-ga, ning see on juba kõrgem eelmise aasta miinimumist (58%). Edasijõudmise tõus on tingitud kooliskäimise korralikkusest ning üldse püsivamast ja rahulikumast töömeeleolust koolis.

Õppetöö väline külg paraneb järjekindlalt. Uusi kooliruume pole küll juurde saadud, kuid igas koolis on teostatud suuremal või väiksemal määral remonttöid, mis teevad kooliruume kaunimaks ja kodusemaks. Ka on asutud suuremal määral kaunistama kooliruume maalidega, mille muretsemiseks pakuvad head võimalust Kunstikool „Pallase" näitused. Palju on edasi jõutud ka kooliõuede korraldamisel nende üldise planeerimise, kaunistamise ja mänguks kohandamise suhtes. Nimetada tuleks siin eriti I, III, IX ja XV algkooli. Kahjuks peab osa koole läbi ajama ajutiste üüriruumidega, kus õue lähem kohandamine kooli tarbeiks on raske.

Klassi varustisest jätavad koolipingid endiselt tublisti soovida, mis eriti puudulikud on XV algkoolis nende suure plussdistantsi tõttu. Neid uuendatakse küll järjest, kuid et kriisiaastail mööbli muretsemine hoopis seisis, ei suudeta nüüd kõiki hädasid korraga rahuldada. Ka klassitahvlid, kapid ja muu varustis jätab klassi kui terviku seisukohalt palju soovida. Klassiruumide sisustus on muretsetud pikema aja jooksul ja üksikute esemete vahel puudub seetõttu vajalik kokkukõla, mis rikub üldmuljet. Siiski on mitmes koolis (X, XV) möödunud aastal parandatud klassiruumide ilmet seinakappide ja tahvlite ehitamisega.

Õppevahendite poolest on olukord täiesti rahuldav. Täiendamine ja uuendamine toimub pidevalt, eriti maateaduse ja ajaloo kaartide alal. Raamatu-aasta puhul on suurt rõhku pandud õpilas-raamatukogude täiendamisele. Nii on juurde muretsetud av. algkooles õpilaskogudesse keskmiselt 100 raamatut, õpetajatekogudesse umbes 50 raamatut iga kooli kohta.

Uue tegurina hakkab järjest rohkem kooli tungima raadio. Juba üle poole koolest on varustatud raadioaparaadiga, mida kasutatakse küll veel peamiselt kuulamiseks õhtupoolikul mõistliku meelelahutuse tähe all. Esimese katsena kooliraadio alal korraldas koolivalitsus 24. apr. 1936. a. k. 11.15 Riigi Ringhäälingu lahkel vastutulekul Tartu jaama kaudu raadio-ettekande kõigile koolidele. Kõnega esines looduskaitse-nädala puhul dr. G. Vilbaste teemal „Looduskaitse ja noored". Ettekanne oli hästi kuulda, mis julgustab sedalaadi katsete jätkamist edaspidigi.

Suurt huvi ja elevust algkooles on toonud Ringhäälingu lastetundide kava täitmine algkoolide poolt. Siin on hea eduga esinenud I, III, IV, V, VI ja XVI algkool, kokku kuuel korral.

Juba eelmisel aastal algatatud õpilasorkestrite korraldamine algkooles areneb jõudsasti. Selle tõenduseks on üksmeelset tunnustust leidnud algkoolide kontsert „Vanemuises" 22. märtsil 1936. a. Uusi orkestreid on juurde tulnud ja võib loota, et juba lähemas tulevikus enam-vähem kõigil Tartu algkoolidel on omad õpilasorkestrid. Algkoolile sobivaimaks orkestri tüübiks tuleb pidada keelpillidest (mandoliinid) koosnevat orkestrit. See on algkoolide õpilasile täiesti jõukohane ja pakub muusikalisest küljest, võrreldes teiste pillidega, paremaid võimalusi. Esialgu teeb veel raskusi partituuride hankimise küsimus, kuid ka selleks on astutud samme. Koolivalitsuse korraldusel valis vastavaist asjatundjaist koosnev komisjon 20 pala, millised helilooja Ed. Oja seadis orkestrile ja mis tulevad paljundamisele lähemal ajal. Seega avaneb ka teistele mandoliini-orkestreile hea võimalus oma repertuaari täiendamiseks.

Üksikute ainete õpetamises ei ole endiste aastatega võrreldes suuremaid muudatusi. Tunduvalt suurema ulatuse on võtnud testide kasutamine õpilaste teadmiste kontrolliks. Selleks on kaasa aidanud uute sobivate trükitud testide ilmumine (eesti keeles, matemaatikas, loodusõpetuses jne.). Õppekäikude korraldamine on samuti levinud. Keskmiselt tuleb iga klassi kohta 7 õppekäiku (miinimum 4, maksimum 14). Tundub, et siingi veel maksimumini pole jõutud ja järgnevail aastail õppekäigu rakendamise süvendamiseks jääb veel mõndagi teha.

Viimasel ajal hoogu läinud arvutusvihikute kasutamine pole suuremat poolehoidu leidnud Tartu algkoolides, küll aga keskkoolides. Paari algkooli esimestes klassides on katsetatud matemaatika arvutusvihikuga ning ühes on juba sellest loobutud. Sobivamaks algkooli esimestes klassides on osutunud liikuvad lugemikud, eriti nõrgaandeliste koolis, kus õpilaste teadmiste tase on väga erinev.

Uue ainena paari viimase aasta jooksul õpetati Tartu algkooles inglise keelt. Kuigi õpetajad polnud alati küllaldaselt ette valmistatud, võib tulemustega täiesti rahule jääda. Päris häid tulemusi on andnud noored, viimasel ajal seminari või pedagoogiumi lõpetanud õppejõud. Väljastpoolt tulnud tunniandjail, kuigi nende ettevalmistus parem, on raskem saada õpilastega vajalikku kontakti ja see on halvanud ka nende töötulemusi. Igatahes võib seniseist kogemusist järeldada, et edukas inglise keele õpetamine Tartu algkooles on täiesti võimalik.

Asja paremaks korraldamiseks on koolivalitsuse ettepanekul linnavolikogu vastu võtnud inglise keele õpetamise asjus järgmise korra: kool korraldab inglise keele õpetuse vabatahtliku ainena algkooli V ja VI klassis 3 nädalatunniga, kui leidub vähemalt 12 soovijat. Tasuks selle eest maksavad iga osavõtja vanemad 2 kr. poolaastas. Õpetaja saab palga õppejõudude tasude alusel, kusjuures puuduva osa tasub linn.

Suurema välise puudusena tuleb märkida endiselt liiga suurt õpilaste arvu klassides, mis sageli tõuseb 50-ni ja vahest veel kõrgemalegi. Siin ei saa aga midagi parata, sest koolidevaheline ühtlane õpilaste jaotamine klassidesse on äärmiselt raskendatud. Teiselt poolt ei luba õpetajate suur koormatus tundidega neil pühendada vajalikku tähelepanu kasvatusküsimusile ja kaasatöötamisele õpilaste vaba isetegevuse aladel.

Otse kroonilise puudusena õpetajate juures võib märkida nende vähest tähelepanu pööramist õpilaste kehahoiule, eriti kirjutamisel, samuti ventilatsiooni võimaluste kasutamisele. Hoolimata sagedasist meeldetuletusist nii õpetajaile kui koolijuhataile, paraneb olukord ses suhtes väga visalt.

KOOLIKOHUSTUSE TÄITMINE.

Koolikohustuslikke lapsi oli aruande-aastal Tartus 5 084, neist ei käinud koolis 9, seega 0,2% koolikohustuslike laste üldarvust. Keskmiselt puudutud päevade arvuks kõigis avalikes algkoolides kokku on 12,7. Miinimumi — 2,7 päeva — omab Kaagvere algkool, kus kõik õpilased elavad kooli juures; maksimum — 61,5 päeva — tuleb õhtusele algkoolile, kus õpilaste kooliskäimist on takistanud ametisolek. Eelmise aastaga võrreldes (keskmine 17 päeva) on puudumispäevade arv tunduvalt vähenenud. Normaal-algkoolide keskmine puudumiste arv kõigub 9,1 (II algkool) ja 16,5 (VII ja XII algk.) vahel. Eraalgkoolides on keskmine puudumine üldiselt kõrgem.

Puudumiste põhjuseks on olnud: haigus — 80%, kodused olud — 5%, teenistus (õhtune algkool) — 10%, halvad ilmad — 2% ja teadmata põhjusena — 3%. Vaesus esineb puudumise põhjusena ainult 0,3% puhul kõigist puudumise juhtumeist. Hoolekogu otsusel on loetud vabandamatuks 3% kõigist puudumisist, seejuures on määratud trahvi 179 isikule 175 kr. suuruses. Sageli on trahvimise põhjuseks olnud puudumised usulistel põhjustel. Kohtu poolt vanemate karistamisi ei ole olnud.

Ainelist toetust on antud 3 160 korral kokku 1 325-le puudustkannatavale õpilasele ehk 33%-le õpilaste üldarvust. Antud toetuse kogusumma on 15 247,6 kr. Selleks on saadud linnalt 8 018,84 kr. ehk 52,6%, riigilt 7 110,28 kr. ehk 46,6% ja hoolekogude summadest 118,48 kr. ehk 0,8%. Hoolekogude summadest toetus õpilasile moodustab üldisest toetusest õige väikese osa — alla 1%. See ei tähenda aga veel, nagu oleksid hoolekogude omad summad üldse äärmiselt väikesed, sest hoolekogud annavad koolidele toetust ka veel mitmel teisel alal, nagu raadioaparaatide, klaverite, õppevahendite muretsemiseks jne.

Lastevanemate suhtumist koolisse võib pidada täiesti rahuldavaks. Selleks aitavad rohkesti kaasa lastevanemate üldkoosolekud, mida on peetud koolides 2—3 korda aastas. Need koosolekud pole olnud üksi aruannete esitamiseks, valimisteks ja jooksvate asjade ajamiseks, vaid neil koosolekuil on samuti peetud ettekandeid kooliarstide, koolijuhatajate, õpetajate ja lastevanemate poolt aktuaalsete kasvatus- ja kooliküsimuste kohta, nagu: Ema kasvatajana ning kodu korraldamine, Õpilaste toitmisest, Raamat kasvatusvahendina, Õpilaste tervise eest hoolitsemine, Vormirõivastisest, Orkestrist jne. Eriti tähtsaks teguriks kodu ja kooli lähendamisel on koosolekud klasside kaupa ja nn. klassi-õhtud, kus tulevad kokku ainult ühe klassi õpilaste vanemad ja kus sama klassi õpilased esinevad mitmesuguste ettekannetega. Säärased — teelauas sõbralikus vestluses toimuvad kokkupuuted õpetajate ja vanemate vahel on osutunud väga sobivaks vahendiks lähema kontakti loomisel kooli ja kodu vahel.

VABAHARIDUSTÖÖ.

Avalike raamatukogude töös aruande-aastal muudatusi ei ole.

Uusi raamatuid on juurde muretsetud keskraamatukogus 515, haruraamatukogus 394 ja Vene raamatukogus 162 köidet.

Juba pikemat aega päevakorral püsinud erilise noorte-osakonna ning -lugemislaua asutamine on jäänud teostamata summade puudusel. Ka pole edasi jõutud lugemise juhtimise korraldamisega.

Rahvaülikool on töötanud edukalt, korraldades üle 400 loengu väga mitmesugustel aladel. Alatisi ja üksikloengute kuulajaid on olnud kokku umbes 2 000.

Lasteaedade võrk on endine: 9 eralasteaeda ja mängumuru ning 1 avalik lasteaed Kaagvere Lastekodu juures. Eralasteaedadest said

7 linna poolt toetust. Suuremaks takistuseks lasteaedade tegevuses on sobivate ruumide puudumine, sest hariliku korteri ruumid on selleks liiga kitsad (näiteks pr. Elisto, pr. Ramul'i ruumid); mõne organisatsiooni poolt (Karskusliit, NNKÜ) tarvitada antud ruumid aga on liiga tolmused. Tuleks asuda seisukohale, et uute algkooli-majade ehitamisel neisse nähtaks ette ruumid ka lasteaedade tarvis. Einestamine on korraldatud kõigis lasteaedades, kuigi vahest süüakse ainult kuiva toitu. Puhtuse ja välise korra edendamiseks on tarvitusele võetud enamikus lasteaedades laste töökitlid. Rütmitunde arendamiseks võtab järjest rohkem maad laste orkestrite kasutamine.

Lühiaegseid kursusi on registreeritud 68, milliseil oli 4 104 osavõtjat. Eelmise aastaga võrreldes on kursuste arv jäänud endiseks, kuid osavõtjate arv on langenud 650 võrra. Üle poole kursustest osavõtjate arvust langeb tantsukursustele, sellele järgnevad majapidamise, autojuhtimise ja teised kursused.

Noorsoo-organisatsioonidest väljaspool kooli on tähtsamaiks NMKÜ, NNKÜ ja ÜENÜ. Kaks esimest on senini tegutsenud peamiselt koolinoorsooga, nüüd hakkab nende tegevuse raskuspunkt nihkuma väljaspool kooli olevaile noortele. Nii oli 1935./36. aastal NMKÜ-l liikmeid algkoolidest 42, gümnaasiumidest 25 ja NNKÜ-l algkoolest 22 ja gümnaasiumidest 3. Keskkooli-õpilasist ei kuulunud nimetatud ühinguisse ühtegi noort. On täiesti õige, et kristlikud ühingud oma tegevuse pearõhu juhivad väljaspool kooli oleva noorsoo hulka, sest koolinoorsool on isegi küllalt võimalusi mitmekesise isetegevuse arendamiseks kooli piirides.

Õppejõudude tegevus väljaspool otsest klassitööd on piirdunud ühelt poolt tegevusega kutselisis, pedagoogilisis ja akadeemilisis organisatsioonides, teiselt poolt aga kooli juures töötavais noorsoo-organisatsioonides, kus tegutsevad peamiselt nooremad õpetajad. Arvestades noorsoo-organisatsioonides töötavate õpilaste suurt hulka, — 36% kõigist algkooli-õpilasist —, nõuab nende juhtimine õpetajailt õige rohkesti jõukulu.

Juuresolevas koolinõuniku aruandes on arvestatud koolivalitsusele alluvad eesti ja vene õppekeelega koolid, kuna saksa ja juudi õppekeelega koolid vastavaile kultuuromavalitsusile alluvatena on siit välja jäetud. Samuti on eesti õppekeelega koolidest väljaspool seda aruannet Pedagoogium ühes kesk- ja harjutuskooliga kui otseselt HM-le alluvad. Muude koolide all on arvestatud ainult Pimedate Koolkodu algkool, kuna Kõrgem Muusikakool ja Ühistegevuse Instituut kui erikoolid, mis teistega raskvõrreldavad, on sellest tabelist välja jäetud.

1. Tartu linna koolinõuniku järelevalvele kuulunud haridusasutised 1935./36. kooliaastal.

	Algkoolid		Täiendus-koolid		Kutse-koolid		Kesk-koolid		Gümnaa-siumid		Muud koolid		Koolid kokku		Lasteaiad ja laste-kodud		Avalikud raamatu-kogud		Lühiaegsed kursused
	aval.	era	aval.	era	aval.	era	aval.	era	aval.	era	aval.	era	aval.	era	aval.	era	aval.	era	
1. Asutiste arv . . .	17	2	2	—	4	2	4	3	5	2	1	—	33	9	1	9	2	1	68
2. Klasside arv . . .	115	8	4	—	29	14	18	15	23	12	4	—	193	49	—	—	—	—	—
3. Komplektide arv .	109	7	4	—	27	10	18	15	23	12	1	—	182	44	—	—	—	—	—
4. Õpil. arv 31. dets.																			
a) poeglapsi . . .	1 926	110	67	—	415	—	319	409	356	197	2	—	3 085	716	38	185	—	—	—
b) tütarlapsi . .	2 010	86	56	—	309	202	392	320	386	173	5	—	3 158	781	19	171	—	—	—
c) kokku	3 936	196	123	—	724	202	711	729	742	370	7	—	6 243	1 497	57	356	—	—	4 101
5. Õppejõudude arv 31. detsembril:																			
a) meesõppejõude .	98	10	14	—	65	6	48	32	69	28	4	—	298	76	—	—	—	—	
b) naisõppejõude .	59	11	8	—	13	25	38	27	34	17	1	—	153	80	1	14	—	—	
c) kokku	157	21	22	—	78	31	86	59	103	45	5	—	451	156	1	14	—	—	
Neist:																			
a) kutselisi . . .	145	18	19	—	59	23	84	54	98	42	2	—	407	137	1	9	—	—	
b) kutseta . . .	12	3	3	—	19	8	2	5	5	3	3	—	44	19	—	5	—	—	

Lasteaedade ja lastekodude hulka on arvatud järgmised: eelkooliealiste laste kodu Kaagveres kui avalik ja Tartu Eesti Lasteaia Seltsi, Vene Sõjapõgenejate ja Vene Vaeste Avitamise Seltsi, Tartu Noorte Naiste Kristliku Ühingu, prl. B. Jaanvärk'i, prl. A. Otto, pr. H. Elisto, pr. M. Haas'i lasteaiad ja lastekodud ning prl. Hausen'i ja pr. O. Ramul'i õpperingid kui eraasutised. Selles osas on jäetud täitmata klassi- ja klassikomplektide lahter, sest lastekodude kohta ei saa neid mõisteid rakendada. Samadel motiividel on jäetud tühjaks ka kutseliste ja kutseta õppejõudude lahter. Õppejõududeks lastekodudes on loetud kõik kasvatajad. Lasteaedade õpilaste arvuna on märgitud olnud õpilaste arv (õppeaasta algul olnud + hiljem juurde tulnud).

Lühiajaliste kursuste puhul on ära jäetud õpilaste jagunemine soo järgi, sest puuduvad vastavad andmed registreerimislehel. Ka on raske kursuste puhul rakendada klassikomplekti mõistet ning hinnata kursuste õppejõudude vastavust kutsele.

Kuigi kesk- ja kutsekoolid ning gümnaasiumid ei kuulunud aruande-aastal otseselt koolinõuniku tegevuspiirkonda, on nad käesolevas aruandes siiski märgitud, samuti on märgitud tutvumis ja informatsiooni otstarbel neis ettevõetud revideerimiskäikude arv.

PEDAGOOGILINE MUUSEUM.

Pedagoogiline Muuseum jätkas 1935./36. a. õpetajaskonna pedagoogilise töö koondamist ja kooskõlastamist koolitööga seotud küsimuste uurimiseks ning selgitamiseks, milleks töötas Muuseumi juures 17 ainekomisjoni 81 õpetaja osavõtul. Eriti tulemusrikkalt töötasid usuõpetus-, eesti keele, käsitöö-, joonistamis-, loodusloo-, keemia- ja tervishoiu-komisjon.

Usuõpetus-komisjon, kes õppeaasta alul võttis ülesandeks välja anda eriraamatuna koolipalvuste kogu, tegutses palvuste kogumisega ja nende läbivaatamisega. Selleks otstarbeks korraldati koosolekuid järjekindlalt 2 korda kuus. Tulemuseks oli kogukas käsikiri, mille ümberkirjutamiseks ja korrektuuriks tarvitati Pedag. Muuseumilt saadud 30 krooni. Raamatu avaldas trükis Noor-Eesti kirjastus Tartus (150 palvust koolidele. 292 lk. Hind 3 kr.).

Eesti keele komisjon jätkas õpilaste mitmesuguste tööde, kirjandite, harjutuste, testide ja albumite kogumist Muuseumile ning täiendas Muuseumi raamatukogu pedagoogilise ja didaktilis-metoodilise kirjandusega.

Käsitöö-komisjon on kaalunud mitmete tööharude, nagu korvtöö, õlgtöö, kepptöö ja vineertöö õpetamise otstarbekust Tartu linna oludes

ja tööriistade muretsemise küsimust Pedag. Muuseumile. Õpetajad on koostanud isiklikud töökavad ja ühiselt arutanud töötulemusi.

Joonistamiskomisjon on pidanud Tartu õpetajaile ettekandekoosoleku teemadel: „Muljeid rahvusvahelisest joonistamise õpetamise ning kunstilise kasvatuse VII kongressist Brüsselis" ja „Kodumaal valmistatud vesivärvidest".

Loodusloo-, keemia- ja tervishoiu-komisjon on muretsenud Muuseumile komplekti keemia katseriistu, mille puudumine senini takistas demonstreerimist ja katsetetegemist Pedag. Muuseumis. Komisjon on astunud samme Muuseumile preparaatide saamiseks aia- ja põllukahjureist.

Üleriigilisele koolide näitusele Tallinnas saatis Muuseum metoodilised albumid algkooli III, IV, V ja VI kl. õpilaste joonististega, kokku 189 eri lehte.

Õppevahendite laenutamises koolidele on märgata vähenemist: nii on 1933./34. a. koolidele laenutatud 1 248 eset, järgneval õppeaastal 1 116 eset ja 1935./36. õppeaastal 987 eset. Seega on laenutatud õppevahendite arvu kahanemine võrreldes 1933./34. a. ligikaudu 21%. Seevastu õppevahendite kasutamine Pedag. Muuseumi ruumides näitab järjekindlat tõusu, mis ilmneb õppeklassis antud tundide arvu aasta-aastases suurenemises. Võrreldes 1933./34. a. õppeklassis antud tundide arvuga on suurenemine 1935./36. õppeaastal 70%.

Õppevahendite laenutamine ja õppeklassi kasutamine.

	1933/34	1934/35	1935/36
Laenutamiskordi	401	362	313
Laenutatud esemete arv . .	1 258	1 116	987
Õppeklassis antud tunde . .	235	309	400

Õppevahendite koostis 1. aprilliks.

	Nr-te arv	Esemete arv	Esemete väärtus kr.
1934	1 014	7 431	15 984,97
1935	1 144	7 815	17 225,26
1936	1 254	8 161	18 293,91

Peale selle on Muuseumil mitmesugust mööblit, diapositiivide kaste, laearmatuure ja muud vallasvara 2 434,38 kr. väärtuses.

Pedagoogilise Muuseumi ülalpidamiseks saadud toetused.

Aasta	Haridus-ministeeriumilt	Tartu Linna-valitsuselt	Kokku
	kr.	kr.	kr.
1933/34	400	980	1 380
1934/35	400	2 080	2 480
1935/36	400	2 180	2 580

2. Algkoolid klasside, õpilaste arvu ja soo järgi 1935/36.

Écoles primaires d'après effectifs des classes, nombre d'élèves et leur sexe 1935/36.

	I klass			II klass			III klass			IV klass			V klass			VI klass			Kokku *Total*		
	Klasse	Õpilasi		*Classes*	*Nombre d'élèves*		Klasse	Õpilasi		Klasse	Õpilasi		Klasse	Õpilasi		Klasse	Õpilasi		Klasse	Õpilasi	
		p.	t.		*g.*	*f.*		p.	t.		p.	t.		p.	t.		p.	t.		p.	t.
I algkool	1	—	39	1	—	40	1	—	44	1	—	52	1	—	27	1	—	25	6	—	227
II „	1	48	—	1	48	—	1	48	—	2	66	—	2	77	—	1	38	—	8	325	—
III „	2	64	—	2	94	—	1	48	—	1	52	—	1	46	—	1	43	—	8	347	—
IV „	1	32	—	1	35	—	1	38	—	1	31	—	1	32	—	1	35	—	6	203	—
V „	2	—	97	2	—	98	3	—	114	2	—	86	3	—	96	2	—	79	14	—	570
VI „	1	—	37	1	—	44	1	—	43	1	—	48	1	—	39	1	—	32	6	—	243
VII „	1	15	11	1	19	12	1	18	20	1	25	17	1	24	9	1	14	10	6	115	79
VIII „	1	9	7	1	15	10	1	17	9	1	10	11	1	7	6	1	3	2	6	61	45
IX „	1	—	49	1	—	50	1	—	50	1	—	48	1	—	42	1	—	33	6	—	272
X „	1	—	39	1	—	45	1	—	47	1	—	44	1	—	35	1	—	27	6	—	237
XI „	1	2	—	1	14	—	1	19	—	1	19	—	1	11	—	1	8	—	6	73	—
XII „	1	16	9	1	23	19	1	17	19	1	17	25	1	17	18	1	18	10	6	108	100
XIII „	1	17	16	1	15	18	2	31	27	1	17	17	1	15	16	1	15	13	7	110	107
XV „	2	75	—	1	44	—	2	86	—	1	44	—	1	36	—	1	45	—	8	330	—
XVI „	2	48	16	1	29	12	1	32	17	2	49	24	2	36	23	1	27	11	9	221	103
Õhtune algkool	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	38	18	1	38	18
H. Treffneri Gümn. algk. .	1	24	—	1	20	—	1	24	—	1	42	—	—	—	—	—	—	—	4	110	—
ENKS-i T.-gümn. algk. . .	1	—	10	1	—	12	1	—	33	1	—	34	—	—	—	—	—	—	4	—	89
Kaagvere Lastek. algk. . .	1	8	5	1	7	5	1	11	12	1	13	6	1	7	4	1	3	2	6	49	34
Kokku	22	358	335	20	363	365	22	389	435	21	385	412	20	308	315	18	287	262	123	2 090	2 124

3. Keskkoolid ja gümnaasiumid klasside, õpilaste arvu ja soo järgi 1935/36.

Écoles secondaires d'après classes, nombre et sexe des élèves 1935/36.

	Keskkool																Gümnaasium												Üldse *Gr. total*		
	I klass 5. õ.-a.			II klass 6. õ.-a.			III klass 7. õ.-a.			IV klass 8. õ.-a.			Kokku *Total*				III klass 9. õ.-a.			IV klass 10. õ.-a.			V klass 11. õ.-a.			Kokku *Total*					
	Klasse	Õpilasi		*Classes*	*Nombre d'élèves*		Klasse	Õpilasi		Klasse	Õpilasi		Klasse	Õpilasi		Klasse	Õpilasi		Klasse	Õpilasi		Klasse	Õpilasi		Klasse	Õpilasi		Klasse	Õpilasi	
		p.	t.		*g.*	*f.*		p.	t.		p.	t.		p.	t.		p.	t.		p.	t.		p.	t.		p.	t.		p.	t.
Tütarlastekeskkool ja -gümnaasium .	1	—	55	1	—	53	2	—	117	2	—	84	6	—	309	2	—	82	2	—	76	3	—	67	7	—	225	13	—	534
Poeglastekeskkool ja -gümnaasium . .	1	52	—	1	43	—	2	111	—	2	59	—	6	265	—	2	62	—	2	53	—	2	48	—	6	163	—	12	428	—
Tartu Linna Keskkool ja Kommertsgümnaasium . .	1	12	19	1	16	11	1	23	27	1	15	23	4	66	80	1	10	36	1	11	29	2	15	31	4	36	96	8	102	176
Tartu Linna Õhtune Erakeskkool ja Ühisgümnaasium .	—	—	—	—	—	—	1	65	17	1	39	24	2	104	41	1	47	23	1	49	14	1	43	18	3	139	55	5	243	96
H. Treffneri Erakeskkool ja Eragümnaasium . .	2	83	—	1	49	—	2	102	—	2	89	—	7	323	—	2	83	—	2	52	—	2	62	—	6	197	—	13	520	—
ENKS-i Tütarlastekeskkool ja -gümnaasium	1	—	53	1	—	52	2	—	104	2	—	84	6	—	293	2	—	79	2	—	48	2	—	47	6	—	174	12	—	467
Vene Keskkool ja Gümnaasium . .	—	—	—	—	—	—	1	7	10	1	5	8	2	12	18	1	13	10	1	14	14	1	13	6	3	40	30	5	52	48
Kokku	6	147	127	5	108	116	11	308	275	11	207	223	33	770	741	11	215	230	11	179	181	13	181	169	35	575	580	68	1345	1321

4. Algkoolide õpilaste edasijõudmine õppimises 1935/36.

Progrès des élèves des écoles primaires 1935/36.

	Õpilasi õppeaasta lõpul *Nombre d'élèves à la fin de l'année scol.*		Neist lõpetasid klassikursuse *Ayant terminé les classes*				Määrati sügiseks järelkatsed *Examens supplément.*		Klassikursuse mittelõpetamise põhjused — *Causes de classes inachevées*																					
									Nõrk edasijõudmine — *Progrès insuffisant*																				Muud põhjused *Autres causes*	
			Arv *Nombre*		%				Õpilaste arv *Nombre des élèves*		Koduloos *Leçons de choses*		Emakeeles *Langue d'enseignement*		Matemaatik. *Mathématiques*		Loodustead. *Histoire naturelle*		Maatead. *Géographie*		Ajaloos *Histoire*		Võõrkeelis *Langues étrangères*		Muis aineis *Autres matières*			
	p.	t.	*g.*	*f.*	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p	t.	p.	t	p.	t.	p.	t.		
I klass	338	324	318	289	93,5	89,2	—	—	20	35	6	16	18	29	18	31	—	—	—	—	—	—	—	—	12	17	—	—		
II klass	346	357	301	303	87,0	84,9	—	—	44	44	14	1	42	45	40	53	—	—	—	—	—	—	—	—	22	23	1	10		
III klass	367	411	308	334	81,2	81,3	—	—	58	77	17	13	46	60	54	73	1	5	—	—	—	—	7	3	42	25	1	—		
IV klass	365	396	256	277	70,1	69,9	46	58	107	117	—	—	64	55	54	90	41	29	42	29	38	30	—	2	35	13	2	2		
V klass	295	297	193	204	65,4	68,7	53	59	101	93	—	—	57	19	57	47	22	27	39	29	28	22	11	2	33	9	1	—		
VI klass	265	247	200	172	75,5	69,6	49	53	61	75	—	—	35	25	31	54	9	15	11	14	7	19	22	17	7	5	4	—		
Kokku	1 976	2 032	1 576	1 579	79,8	77,8	148	170	391	441	37	30	262	233	254	348	73	76	92	72	73	71	40	24	151	92	9	12		

5. Keskkoolide ja gümnaasiumide õpilaste edasijõudmine õppimises 1935/36.

Progrès des élèves des écoles secondaires 1935/36.

	Õpilaste arv õppeaasta lõpul *Nombre d'élèves à la fin de l'année scolaire*		Neist klassikurs. lõpetanud *Dont ayant terminé les classes*				Määrati järelkatsed *Examens supplément.*		Klassikursuse mittelõpetamise põhjused — *Causes des classes inachevées*																	
									Nõrk edasijõudmine — *Progrès insuffisant*																		Muud põhjused *Autres causes*	
			Arv *Nombre*		%				Õpilaste arv *Nombre d'élèves*		Emakeeles *Langue d'enseignem.*		Matemaatik. *Mathématiques*		Loodustead. ja füüsikas *Hist. nat.*		Maateadus. *Géographie*		Ajaloos *Histoire*		Võõrkeelis *Langues étrangères*		Muis aineis *Autres matières*			
	p.	t	*g.*	*f.*	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p	t.	p.	t.	p.	t	p.	t	p.	t	p.	t	p.	t.	p.	t.
Keskkool																												
I klass	131	124	84	92	64,1	74,2	37	21	46	32	15	14	25	19	2	3	5	1	12	3	12	13	10	—	1	—
II klass	99	116	60	75	60,6	64,7	36	32	38	41	14	10	22	24	1	4	3	5	8	3	19	19	1	2	1	—
III klass	241	250	145	162	60,2	64,8	71	64	93	88	38	39	72	46	12	4	7	5	21	20	48	37	16	19	3	—
IV klass	182	208	105	113	57,7	54,3	62	70	74	89	21	36	47	55	11	12	2	7	18	14	42	49	9	3	3	6
Kokku	653	698	394	442	60,3	63,3	206	187	251	250	88	99	166	144	26	23	17	18	59	40	121	118	36	24	8	6
Gümnaasium																										
II klass	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III klass	191	208	83	120	43,4	57,7	79	60	104	88	36	28	45	57	15	11	6	—	14	17	65	55	19	26	4	—
IV klass	159	162	83	83	52,2	51,2	62	60	73	79	17	19	32	42	16	4	1	—	6	7	59	61	9	18	3	—
V klass	174	163	120	126	69,0	77,3	44	28	53	29	18	12	18	19	1	—	—	—	4	4	27	19	14	6	1	8
Kokku	524	533	286	329	54,6	61,7	185	148	230	196	71	59	95	118	32	15	7	—	24	28	151	135	42	50	8	8
Üldse	1 177	1 231	680	771	57,8	62,6	391	335	481	446	159	158	261	262	58	38	24	18	83	68	272	253	78	74	16	14

6. Keskkoolide ja gümnaasiumide klasside koosseisude kujunemine 1935/36.

Composition de l'effectif des élèves des écoles secondaires en 1935/36.

	Keskkool										Gümnaasium									
	I klass		II klass		III klass		IV klass		Kokku *Total*		II klass		III klass		IV klass		V klass		Kokku *Total*	
	p.	t.	*g*	*f.*	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.
Tartu Linna Tütarlastekeskkool ja -gümnaasium:																				
eelmisest klassist . . .	—	—	—	42	—	—	—	79	—	121	—	—	—	71	—	59	—	61	—	191
teist aastat samas klassis	—	3	—	—	—	2	—	2	—	7	—	—	—	5	—	12	—	5	—	22
teistest koolidest	—	51	—	11	—	115	—	3	—	180	—	—	—	6	—	5	—	1	—	12
kodust	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
õpilasi aasta jooksul . .	—	55	—	53	—	117	—	84	—	309	—	—	—	82	—	76	—	67	—	225
Tartu Linna Poeglastekeskkool ja -gümnaasium:																				
promus d'une classe à l'autre	—	—	27	—	—	—	49	—	76	—	—	—	49	—	44	—	37	—	130	—
restés dans la même classe	6	—	—	—	15	—	7	—	28	—	—	—	12	—	7	—	11	—	30	—
venus d'autres écoles . .	46	—	16	—	96	—	3	—	161	—	—	—	1	—	2	—	—	—	3	—
avec instr. domic. . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
total des élèves dans le courant de l'année . .	52	—	43	—	111	—	59	—	265	—	—	—	62	—	53	—	48	—	163	—
Tartu Linna Keskkool ja Kommertsgümnaasium:																				
eelmisest klassist . . .	—	—	6	3	20	26	12	22	38	51	—	—	6	22	7	23	14	27	27	72
teist aastat samas klassis	—	—	—	—	3	—	—	—	3	—	—	—	1	8	1	3	1	2	3	13
teistest koolidest	12	19	10	8	—	1	3	1	25	29	—	—	3	6	3	3	—	2	6	11
kodust	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
õpilasi aasta jooksul . .	12	19	16	11	23	27	15	23	66	80	—	—	10	36	11	29	15	31	36	96

Tartu Linna Õhtune Erakeskkool ja -gümnaasium:																				
eelmisest klassist . . .	—	—	—	—	—	—	11	12	11	12	—	—	27	11	23	7	26	11	76	29
teist aastat samas klassis	—	—	—	—	5	2	4	4	9	6	—	—	3	2	8	3	2	2	13	7
teistest koolidest	—	—	—	—	60	15	13	1	73	16	—	—	17	10	18	4	15	5	50	19
kodust	—	—	—	—	—	—	11	7	11	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
õpilasi aasta jooksul . .	—	—	—	—	65	17	39	24	104	41	—	—	47	23	49	14	43	18	139	55
Tartu Linna Vene Keskkool ja Gümnaasium:																				
eelmisest klassist . . .	—	—	—	—	—	—	5	8	5	8	—	—	10	7	12	14	9	5	31	26
teist aastat samas klassis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	—	4	1	7	3
teistest koolidest	—	—	—	—	7	10	—	—	7	10	—	—	1	1	1	—	—	—	2	1
kodust	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
õpilasi aasta jooksul . .	—	—	—	—	7	10	5	8	12	18	—	—	13	10	14	14	13	6	40	30
ENKS-i Tütarlastekeskkool ja -gümnaasium:																				
eelmisest klassist . . .	—	—	—	40	—	36	—	74	—	150	—	—	—	72	—	44	—	42	—	158
teist aastat samas klassis	—	—	—	5	—	14	—	7	—	26	—	—	—	4	—	3	—	5	—	12
teistest koolidest	—	53	—	7	—	54	—	3	—	117	—	—	—	3	—	1	—	—	—	4
kodust	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
õpilasi aasta jooksul . .	—	53	—	52	—	104	—	84	—	293	—	—	—	79	—	48	—	47	—	174
H. Treffneri Erakeskkool ja Eragümnaasium:																				
eelmisest klassist . . .	—	—	35	—	—	—	77	—	112	—	—	—	69	—	46	—	60	—	175	—
teist aastat samas klassis	6	—	1	—	9	—	9	—	25	—	—	—	14	—	5	—	2	—	21	—
teistest koolidest	76	—	13	—	93	—	3	—	185	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—
kodust	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
õpilasi aasta jooksul . .	83	—	49	—	102	—	89	—	323	—	—	—	83	—	52	—	62	—	197	—
KOKKU:																				
eelmisest klassist . . .	—	—	68	85	20	62	154	195	242	342	—	—	161	183	132	147	146	146	439	476
teist aastat samas klassis	12	3	1	5	32	18	20	13	65	39	—	—	32	21	22	21	20	15	74	57
teistest koolidest	134	123	39	26	250	195	22	8	451	352	—	—	22	26	25	13	15	8	62	47
kodust	1	1	—	—	—	—	11	7	12	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
õpilasi aasta jooksul . .	147	127	108	116	308	275	207	223	770	741	—	—	215	230	179	181	181	169	575	580

7. Algkoolide õpilaste vanus 31. XII 1935.

Âge des élèves des écoles primaires 31. XII 1935.

Õpilaste vanus *Âge des élèves*	I klass		II klass		III klass		IV klass		V klass		VI klass		Kokku *Total*		Üldse *Grand total*
	p.	t.	g.	f.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	
Alla 7 a. *Au-dessous de 7*	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
7 *a.* . .	44	38	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48	38	86
8 a. . .	198	178	31	43	5	4	—	—	—	—	—	—	234	225	459
9 a. . .	77	103	171	160	46	66	3	2	—	—	—	—	297	331	628
10 a. . .	22	11	96	105	186	173	48	60	1	—	—	—	353	349	702
11 a. . .	—	—	35	44	91	103	130	161	35	22	2	—	293	330	623
12 a. . .	2	—	15	8	42	57	97	95	91	89	32	27	279	276	555
13 a. . .	—	—	3	2	14	27	67	55	97	113	96	86	277	283	560
14 a. . .	—	—	—	1	9	4	25	25	58	68	78	85	170	183	353
15 a. . .	—	—	—	—	—	—	3	3	17	16	27	35	47	54	101
16 a. ja üle *et plus*	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	6	8	8	10	18
Kokku *Total*	344	330	355	363	393	434	374	401	300	310	241	241	2 007	2 079	4086

Märkus: Tabelis ei ole arvestatud õhtuse algkooli õpilasi.

8. Keskkoolide ja gümnaasiumide õpilaste vanus 31. XII 1935.

Âge des élèves des écoles secondaires 31. XII 1935.

Õpilaste vanus *Âge des élèves*	Keskkool										Gümnaasium								Üldse *Grand total*
	I klass		II klass		II klass		IV klass		Kokku *Total*		III klass		IV klass		V klass		Kokku *Total*		
	p.	t.	g.	f.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p	t.	
Alla 12 a. *Au-dessous de 12*	39	43	3	4	—	—	—	—	42	47	—	—	—	—	—	—	—	—	89
12 a. .	64	45	29	34	—	3	—	—	93	82	—	—	—	—	—	—	—	—	175
13 a. .	27	25	44	50	73	32	6	2	150	109	—	1	—	—	—	—	—	1	260
14 a. .	6	8	24	20	112	113	54	60	196	201	2	7	1	1	—	—	3	8	408
15 a. .	6	2	4	7	32	74	67	85	109	168	27	45	6	6	1	—	34	51	362
16 a. .	—	1	1	1	10	19	26	40	37	61	71	73	24	23	4	4	99	100	297
17 a. .	1	—	—	1	1	1	9	9	11	11	41	50	44	72	37	37	122	159	303
18 a. .	—	—	—	—	—	—	3	1	3	1	19	18	35	40	43	55	97	113	214
19 a. .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	8	14	22	33	34	47	81
20 a. .	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	3	—	9	4	12	11	24	15	40
21 a. ja üle *et plus*	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	1	2	19	10	20	14	35
Kokku *Total*	143	124	105	117	228	242	166	198	642	681	167	196	128	162	138	150	433	508	2 264

Märkus: Tabelis ei ole arvestatud õhtuse Keskkooli ja Gümnaasiumi õpilasi.

9. Õpilaste riikkondsus ja rahvus 1935/36.

Nationalité des élèves 1935/36.

Kooli tüübid *Types d'écoles*	Eesti kodanikud — *Sujets estons*																Välismaalased *Sujets étrangers*		Riikkondsuseta venelased *Russes nansénistes*		Üldse *Gr. total*	
	Eestlased *Estoniens*		Saksl. *Allem.*		Venel. *Russes*		Juudid *Juifs*		Lätlased *Lettons*		Sooml. *Finnois*		Muud *Autres*		Kokku *Total*							
	p.	t.	*g.*	*f.*	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t	p.	t.
Gümnaasiumid	538	539	4	2	20	25	6	6	—	2	—	1	—	2	568	577	5	—	2	3	575	580
Keskkoolid .	744	709	1	2	13	13	10	10	—	1	—	2	2	2	770	739	—	2	—	—	770	741
Algkoolid . .	1 961	1 992	2	1	101	91	6	15	1	—	—	1	2	6	2 073	2 106	8	5	9	14	2 090	2 124
Kutsekoolid .	460	513	6	9	8	11	4	1	—	—	—	—	—	1	478	535	1	1	—	—	479	536
Täienduskoolid	75	55	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	76	56	—	—	—	—	76	56
Kokku *Total*	3 778	3 808	13	15	143	140	26	32	1	3	–	4	4	11	3 965	4 013	14	8	11	17	3 990	4 037
1934/35	3 651	3 809	12	16	138	146	17	27	3	1	1	4	8	8	3 830	4 011	8	9	15	24	3 853	4 044
1933/34	3 557	3 742	7	13	178	166	11	17	1	2	1	2	6	8	3 761	3 950	20	19	28	29	3 809	3 998
1932/33	3 517	3 650	9	5	161	158	7	9	1	3	1	1	5	5	3 701	3 831	13	10	22	33	3 736	3 874

10. Kutsekoolide õpilaste edasijõudmine õppimises 1935/36.
Progrès des élèves des écoles professionnelles.

	Õpilasi õppeaasta lõpul *Nombre d'élèves à la fin de l'année scol.*		Neist lõpetasid klassikursuse *Ayant terminé les classes*				Teiseks aastaks sama klassi jäetud *Restés dans la même classe*		Määrati sügiseks järelkatsed *Examens supplément*	
			Arv *Nombre*		%					
	p.	t.	*g.*	*f.*	p.	t.	p.	t.	p.	t.
Eelklass . . .	12	15	8	10	66,7	66,7	—	—	4	5
I klass . . .	175	175	108	131	61,7	74,8	15	15	49	29
II klass . . .	94	151	59	107	62,8	70,9	8	12	27	30
III klass . . .	77	94	54	64	70,1	68,1	7	16	16	23
Kangakudumisklass . . .	—	27	—	26	—	96,0	—	—	—	—
Meistriklass .	23	3	17	1	73,9	33,3	1	2	5	—
	381	465	246	339	64,6	72,9	31	45	101	87

TARTU LINNARAAMATUKOGUD JA LUGEMISLAUAD.

Vaadeldes lähemalt kogude tegevust 1935./36. eelarve-aastal, peab märkima, et kuigi kodumaa elas siis raamatu-aasta tähe all, ei avaldanud see lugejate juurdekasvule kuigi suurt mõju. Üheks suuremaks lugejate arvu kahanemise põhjuseks oli asjaolu, et 15. jaan. 1935 tuli Keskraamatukogu ja I lugemislaua ruumid üle anda Ülikooli Tehnikaosakonnale. Et vastavad uued ruumid olid alles ehitamisel, tuli lugemislaud sulgeda ja raamatukogu viia Gildi tn. 8 maja alumisele korrale, kitsaisse ruumesse, kus puudus otstarbekohane laenutamisruum ja kus tuli ajutiselt katkestada ka raamatute ja ajakirjade kohallugemine. Linna I lugemislaud liideti ajutiselt linna II lugemislauaga Võru tn. 10, kus ruumid rohke kasutamise tõttu juba isegi olid kitsaks jäänud. Tähendatud asjaoludest tingituna langes Keskkogus lugejate arv 1 326 isiku võrra ja raamatuid laenati vähem 11 134 köidet võrreldes eelmise aastaga. Harukogus aga loeti sama aja jooksul rohkem 357 köidet. Kõigele vaatamata laenutati Keskkogust päevas keskmiselt 441,8 ja Harukogust 145,5 köidet. Laenatud raamatute üldarvust oli ilukirjandust Keskkogus 70,8% ja Harukogus 69%. Eestikeelseid raamatuid laenutati Keskkogust 67,7% ja Harukogust 80,8%. Mis puutub raamatute üldarvusse, siis oli neid eelarveaasta lõpul Keskkogus 26 195 ja Harukogus 7 824 köidet.

Aasta jooksul osteti juurde Keskkokku 525 ja Harukokku 324 köidet, sellest ilukirjandust Keskkokku 351 ja Harukokku 261 köidet. Samal ajal kõrvaldati Harukogust vananenud ja lagunenud raamatuid 163 köidet, millest osa paigutati arhiivi.

Üksikute kuude järgi kasutati kogusid kõige intensiivsemalt jaan. — aprillini ja kõige vähem juunist — augustini. Ei ole huvita märkida, milliseid eestikeelseid raamatuid laenati kogudest aasta jooksul kõige enam kordi. Kokkuvõtteist selgub, et Keskkogus loeti järjekorras võetuna: A. H. Tammsaare, „Tõde ja õigus" V — 203 korda, L. Kibuvits, „Soomustüdruk" — 187, A. Jakobson, „Miika Valtsbergi roim" — 157, A. H. Tammsaare, „Elu ja armastus" — 131, O. Luts, „Vaikne nurgake" — 126 korda. Harukogus on esimesel kohal M. Metsanurk, „Ümera jõel" — 164 korda, A. H. Tammsaare, „Tõde ja õigus" V — 151, J. Bojer, „Viimne viiking" — 125 korda.

Alates 1. okt. 1936. a. asus Keskkogu uutesse avaraisse ruumidesse Kompanii tn. 5, kus avanes võimalus uuesti avada lugemislauda ja käsikogu ühes ajakirjade kohallugemise saaliga. Viimaseid kasutatakse praegu päevas keskmiselt 65 korda. Tulevikus on kavatsus avada ka laste- ja noorsooraamatukogu, kuna nende järele on nõudmine ja vajadus suur.

Haruraamatukogu ühes II lugemislauaga kolis 1. sept. 1936. a. uutesse avaramaisse ruumidesse Eesti Seemnevilja Ühisuse majja, Riia tn. 105. Uutes ruumides on tõusnud lugejate ja laenatud raamatute arv järjekindlalt. Nii laenutati jaanuaris 1937. a. päevas Keskkogust keskmiselt 504,1 köidet ja Harukogust 175 köidet. Muret tekitab nii hoogsal lugejate arvu kasvamisel vaid kogudes olevate raamatute vähesus ja ametnike arvuliselt väike koosseis. Linna II lugemislauda kasutati 102 500 korral. Praegu on I lugemislauas saadaval 62 ajakirja ja 40 ajalehte, II lugemislauas — 40 ajakirja ja 29 ajalehte.

1935./36. eelarve-aasta tähtsamaks sündmuseks oli, et Linna Keskraamatukogu võis tagasi vaadata oma 15 a. tegevusele.

Nagu teada, algas hoogsam tegevus raamatukogunduse alal alles 1910.—12. aastail. 26. III 12 kinnitati Eesti kirjanike seltsi „Noor-Eesti" põhikiri. 24. IX 1912 otsustati asutada seltsi juurde „raamatukogude korralduse osakond". Viimase algatusel asutati „Jurjevi (Tartu) Raamatukogu Selts". 25. III 1913 avas selts „Karskuse Sõbra" ruumides avaliku raamatukogu. Kuid juba sama aasta mai lõpul suleti „Karskuse Sõber" Liivimaa kuberneri korraldusel. Raamatukogu omandas oksjonil Tartu Rahvaraamatukogu Selts, paigutades kogu Aleksandri tn. 7, kus see 20. VIII 1913 alates oma tegevust jätkas.

1915. a. viidi kogu üle „Vanemuise" ruumidesse ja sealt 1918. a. end. Vene raamatukogu ruumesse Riia tn. 2, kus kogu tegutses kuni 1920. a. 16. okt. 1920 andis selts kogu ühes kogu juures tegutseva lugemislauaga üle Tartu linnale. Siit peale alustas kogu tegevust juba Tartu Linna Avaliku Raamatukogu nime all. Kogu ühes lugemislauaga paigutati Jaani (Ülikooli) tn. 14.

Raamatukogu ülevõtmisel selgus, et lugemiskõlvuliseks osutus vaid 1 730 köidet, kuid ka need vajasid põhjalikku korraldamist. Raamatute inventeerimise ja katoloogimisega jõuti lõpule 5. veebr. 1921. a., mil kogu avati publikule. Kuna kogusse korraldamise ajal soetati juurde ka uuemat kirjandust, siis oli avamisel kogus juba 2 958 köidet, sellest ilukirjandust 1 251, ajakirjandust 369, matemaatika-, loodus- ja arstiteaduslikke teoseid 269, ühiskonnateadust — 236, ajalugu — 218, praktilisi teadusi — 139, keeleteaduslikke ja kunsti — 127, mõtte- ja usuteadust — 117, maa- ja rahvateadust — 59 ning mitmesugust kirjandust 173 köidet. Eestikeelseid raamatuid oli 1 999, venekeelseid — 889, saksakeelseid — 60 ja muukeelseid 10 köidet. Kogu oli avatud äripäiviti kl. 10—12 ja kl. 14,30—20. 5. märtsist 1921. a. alates aga kl. 11—20.

Alguses muretseti raamatuid kogusse vaid Koolivalitsuse kaudu, mis osutus ebapraktiliseks. Sellepeale asutati raamatukogukomisjon, mille ülesandeks oli kogujuhataja poolt koostatud osta soovitud kirjanduse nimistu läbivaatamine ja kinnitamine. Hiljem, vastavalt avalikkude raamatukogude seadustele, valiti Linnavolikogu poolt raamatukogu-nõukogu. Raamatuid laenutati korraga üks köide raamatu väärtuse suuruse tagatise või mõne kohaliku asutise poolt väljaantud nimelise kindlustustunnistuse vastu. Raamatud olid liigitatud 10-sse osakonda: I mõtte- ja usuteadus, II ühiskonna- ja õigusteadus, III ajalugu, IV matemaatika, loodusteadus ja arstiteadus, V maateadus ja etnograafia, VI tegelikud teadused, VII keeleteadus ja kunst, VIII ilukirjandus, IX mitmesuguse sisuga raamatud ja X ajakirjad. 1923. a. alates võeti kogus tarvitusele rahvusvaheline Brüssel-Dewey kümnend-süsteem, mis püsib kogus tänapäevani.

Kataloogikaart raamatu väljaandmisel jäi senikauaks kataloogist välja, kuni lugeja tõi raamatu tagasi, siis asetati see tagasi vastavasse liiki ja kasti. Nõnda toimus raamatute laenutamine kuni 1923. a. Siis soetati kinnised kataloogid.

Kogu asutamisel pöördus kogu juhataja seltskonna ja kirjastajate poole palvega, et seltskond kogu rahaliselt kui ka rahvaraamatukogu ülesandeile vastava sisuga raamatute annetamisega toetaks ja et kir-

jastajad teeksid raamatute ostudel hinnaalandust. See leidis elavat vastukaja. Nii kinkisid kogule kirjandust Eesti Kirjanduse Selts, „Noor Eesti", Akad. Emakeele Selts ja mitmed isikud, — kokku üle 100 raamatu. Samuti saatsid ajalehtede toimetused eksemplare hinnata.

5. nov. 1921. a. koostati juhatuse poolt raamatukogu süstemaatiliseks täiendamiseks laialdane kava, mille teostamine sündis linna haridusnõukogu ja raamatukogu-komisjoni valve all, volikogu poolt lubatud eelarve-summade piirides. Oli ette nähtud peamiselt ilukirjanduse, kirjandusajaloo ja kunstiosakonna täiendamine ning modernkirjanduse silmapaistvamate tööde ja käsi- ning sõnaraamatute soetamine. Raamatute levitamise kõrval püüdis kogu olla vahemeheks väliskirjanduse muretsemisel seltsidele, organisatsioonidele, asutistele ja ka eraisikuile. Selleks avati kogu juures vastav „väliskirjanduse tellimise büroo". Viimane tegutses edukalt kuni 1924. a. sügiseni.

1922. a. kolis kogu end. Eesti Rahva Muuseumi ruumesse Gildi tn. 8 III korrale. Sealt siirduti sama maja teisele korrale ja 1935. a. esimesele korrale. Ka viimased ruumid olid vaid ajutised, kuni Kompanii tn. 5 uute ruumide valmimiseni.

1929. a. alates on kogu juures ka 929-köiteline Rahvaülikooli Seltsi raamatukogu.

Ühes koguga avati 1921. aastal ka linna I lugemislaud. Esimesteks ajalehtedeks ja ajakirjadeks olid: „Postimees", „Rahvaleht", „Päevaleht", „Rõhutute Hääl", „Petserlane", „Sakala", „Põhja Kodu", „Revaler Bote", „Narodnoje Delo", „Poslednija Izvestija", „Riigi Teataja", „Kasvatus", „Kodu", „Laevandus", „Lasteleht", „Käsitööleht", „Ühistegevusleht", „Väikeloomapidaja", „Põllutööleht", „Tervis", „Invaliid" ja „Üliõpilasleht".

18. sept. 1926. a. nimetati Tartu Linna Avalik Raamatukogu Linna Keskraamatukoguks.

15 aasta jooksul on laenutatud kogust 1 277 486 köidet. Kõige intensiivsemalt on kogu kasutatud 1928./29. a., mil päevas laenutati keskmiselt 429,5 köidet ja kõige vähem 1921. a. — 63 köidet päeva kohta.

15 a. jooksul on kogu olnud avatud 4 152 päeva. Raamatukogu ja lugemislaud on 15-aastase tegevuse jooksul tarvitanud palkadeks 100 337 kr., kantselei-kuludeks 4 868 kr., üüriks ja kütteks 5 073 kr., valgustuseks 4 251 kr., inventari muretsemiseks 5 050 kr., ajakirjandus (bibliograafiline) 7 205 kr., raamatute ostuks 47 849 kr., raamatute köitmiseks 27 237 kr. ja mitmesugusteks kuludeks 4 518 kr. Tulusid on olnud samal ajal kokku 12 143 kr. Kõige enam tulusid on olnud 1933./34. eelarve-aastal, nimelt 3 862 krooni.

11. Linnaraamatukogude arvuline koosseis.

Composition numérique des bibliothèques.

Raamatute arv aasta lõpuks: *Nombre de livres à la fin de l'année:*	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36
Keskraamatukogus	23 599	24 901	25 680	26 195
I haruraamatukogus	7 227	7 728	7 593	7 824
II haruraamatukogus	3 813	3 832	3 832	—
kokku — *total*	34 639	36 461	37 105	34 019
Jaoskonnad — *Sections:*				
ilukirjandus — *belles-lettres*	18 704	19 794	20 314	17 123
keeleteadus — *linguistique*	...	...	...	709
üldsisuga — *contenu général*	2 715	2 980	3 127	2 971
usu- ja mõtteteadus *religion, philosophie*	1 051	1 093	1 060	1 022
ühiskonna- ja kasvatusteadus *sc. sociales-pédag.*	1 398	1 513	1 500	1 365
loodusteadus — *sc. naturelles*	2 818	2 867	2 835	2 680
tegelikud teadused — *sc. appliquées*	1 021	1 086	1 101	1 019
kunst ja arvustused *art et critiques*	4 075	4 122	4 070	3 930
ajalugu ja maateadus *histoire et géographie*	2 426	2 532	2 674	2 230
lastekirjandus — *littér. de l'enfance*	431	474	424	970
Keel — *Langues:*				
eesti — *estonien*	20 675	22 088	22 711	20 216
läti — *letton*	13	13	15	13
saksa — *allemand*	7 974	8 245	8 376	8 251
vene — *russe*	5 149	5 215	5 071	4 588
rootsi — *suédois*	7	7	7	7
muu — *autres*	821	893	925	944

12. Linnaraamatukogude laenutamistegevus 1932/33—1935/36.

Volumes empruntés en 1932/33—1935/36.

Laenutatud raamatuid: *Livres donnés en lecture:*	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36
Keskraamatukogus	105 650	115 729	125 141	114 007
I haruraamatukogus	34 590	36 793	38 767	39 124
II haruraamatukogus	12 355	4 348	—	—
kokku — *total*	152 595	156 870	163 908	153 131
Mis jaoskonnast — *Section:*				
üldsisuga — *contenu général*	12 908	15 845	20 208	14 088
filosoofia — *philosophie*	4 807	2 830	2 310	2 334
usk — *religion*	2 019	663	693	377
seltskonnateadus — *sc. sociale*	6 081	3 984	4 188	4 208
keeleteadus — *linguistique*	2 239	1 854	2 231	1 939
loodusteadus — *sc. naturelles*	4 266	3 881	3 801	3 328
tegelikud teadused — *sc. appliquées*	6 770	7 522	6 380	6 322
kunst — *art*	4 533	4 431	3 660	3 461
kirjandus — *littérature*	102 265	108 018	111 125	107 875
ajalugu ja maateadus *histoire et géographie*	6 707	5 637	6 047	6 431
lastekirjandus — *littér. de l'enfance*	—	2 205	3 265	2 768

Mis keeles — *Langues:*	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36
eesti — *estonien*	112 219	110 528	112 790	111 214
vene — *russe*	11 266	11 776	12 463	10 934
saksa — *allemand*	27 027	32 053	34 320	28 099
inglise — *anglais*	1 212	1 695	3 114	1 867
prantsuse — *français*	459	387	605	528
soome — *finnois*	240	221	380	210
esperanto — *esperanto*	46	30	36	12
muus — *autres*	126	180	200	187

13. Linnaraamatukogude kasutajad.

Emprunteurs de la Bibliothèque municipale.

Lugejate arv aasta lõpuks: *Nombre d'emprunteurs à la fin de l'année:*	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36
Keskraamatukogus	3 509	5 395	6 749	5 423
I haruraamatukogus	1 815	1 848	1 708	1 466
II haruraamatukogus	484	432	—	—
kokku — *total*	5 808	7 675	8 457	6 889
Sugu — *Sexe:*				
mehi — *hommes*	3 302	4 341	4 573	3 661
naisi — *femmes*	2 506	3 334	3 884	3 228
Vanus — *Âge:*				
15—20 a.	2 294	2 553	2 466	1 728
üle 20 a.	3 514	5 122	5 991	5 161
Haridus — *Instruction:*				
kõrgem — *supérieure*	244	181	413	364
kesk — *secondaire*	3 203	4 363	4 300	3 277
alg — *primaire*	2 361	3 131	3 744	3 248
Elukutse — *Profession:*				
õpetajad — *professeurs*	236	152	341	269
üliõpilased — *étudiants*	1 953	2 092	1 863	1 322
õpilased — *écoliers*	1 555	2 613	1 957	1 266
ametnikud — *employés*	485	369	573	582
kaitseväelased — *militaires*	53	113	111	78
töölised — *ouvriers*	1 132	1 560	1 456	1 268
muud — *autres*	242	365	900	860
kutseta — *sans prof.*	152	411	1 256	1 244

TERVISHOID.

TÖÖSTUSTERVISHOID.

1936. a. alguseks oli Tartu linnas suurtööstusi 31, kesktööstusi 192 ja väiketööstusi umbes 400.

Tähtsamates suurtööstustes oli töölisi 1935. a. lõpul järgmisel arvul: Tartu telefonivabrikus 140, „Postimehe" trükikojas 100, „Ilutrüki" trükikojas 115, kammivabrikus „Estico" 161, nahavabrikus „Kalev" 34, Lellepi masinavabrikus 129, A. Le Coq'i õllevabrikus 63.

Tervishoiuliselt rahuldavaks ja otstarbekaks nähteks tuleb pidada suurtööstuste koondumist linna lõunapiiril olevasse Ropka linnaossa. Sinna on püstitatud juba eksporttapamaja, kaks klaasivabrikut, ehitamisel on hooned kammivabriku, alumiiniumivabriku ja veel mõne teise vabriku jaoks. Suurtööstuste koondumisega äärelinna võidab õhu- ja maapinna-puhtus linnas.

Mis puutub tööstusruumide tervishoiulisse seisukorda, siis jääb mitmeis suurtööstustes, paljudes kesk- ja eriti väiketööstustes palju soovida avaruse, valgustuse, õhupuhtuse kui ka kütte seisukohalt. Tervishoiulised olud on halvad säärastes villa- ja värvimisetööstustes, kus ventilatsioon ei ole seda laadi, et kõrvaldaks eriti külmal ajal auru ja niiskuse. Väiketööstustest asuvad paljud keldriruumides.

Täiesti ajakohased saavad aga uuesti püstitatavad tööstusehooned Ropka linnaosas.

Tööliste tervise eest hoolitsemine on edusamme teinud ka selles, et mitmed käitised annavad töölistele suvepuhkusi.

Tartu üldine haigekassa peab ülal suvikoloniid Udernas, kuhu saadetakse nõrgaterviselisi töölisi 2 nädalaks kuni 1 kuuks.

KOOLIDE TERVISHOID.

Tervishoiuline külg (ruumid, pingid, üldine järelevalve jne.) on jäänud nii alg- kui keskkoolides endiseks, samuti ka arstiabi korraldus. Algkoolide õpilastele on ambulatoorne arstiabi ja hammaste ravi iga äripäev kella 15—16.30 kooliambulatooriumis maksuta; ametis on 17 alg-

kooli, abikooli, tööstuskooli ja lasteaedade tarvis kolm kooliarsti ja kaks kooliõde. Keskkoolidel ja gümnaasiumidel on igal oma arst (kõrvalametina), kes ambulatoorset arstiabi annab õpilastele oma pool kodus. Koolides oli 1935./36. kooliaastal töötakistajaks leetritaud, mis esines kaunis suurearvuliselt.

Nõuandva asutisena on Tervishoiu-osakonna juures teotsenud kooliarstide kolleegium, kes on arutanud mitmeid aktuaalseid koolitervishoiu küsimusi. Tähtsamaiks neist oli hambaravi korralduse küsimuse algatamine ka keskoolide ja gümnaasiumide õpilastele. Selles asjas 1935. a. algatatud eeltööd viidi lõpule 1936. a. alguseks, mil hambaravi tarvis võeti ametisse eriarst.

LINNA ÜLDINE TERVISHOID.

T u r u d. Toiduainete turgusid on Tartus kolm: lihaturg Vabadusplatsil, söögiturg Emajõe paremal kaldal Suurturu ja Uueturu tänava vahel ning kalaturg Emajõe vasakul kaldal. Neist turgudest on oma hoonestiku poolest kalaturg kõige halvemas seisukorras, kuigi seejuures värske kala säilitamise võimalused pandureis jões on väga head. Suureks paheks on suvel turgudel tolm ja kärbsed, mis toiduaineile sattudes neid rikuvad ja reostavad. 1935. a. jätkati turuplatsi asfalteerimist. Kuna lihaturul kasutada olev jääkeldri hoone lammutati selle platsi panga hoone alla võtmisega, siis oli lihaturul kauplejail raskusi liha säilitamisega. Selle tarvis üüriti erakeldreid, milliseid ei saa aga pidada täiesti tervishoiu-nõudeile vastavaiks. Need lihahoidmise kohad on aga ajutised ja leiavad kasutamist kuni uue turuhoone valmimiseni.

Uue turuhoone püstitamise küsimus oli 1935. aastal akuutselt päevakorras. Linnavalitsuse poolt teostati ideeprojektide võistlus, mille auhindamis-komisjonist osa võttis ka tervishoiuarst.

Toiduainete ja puhtuse tervishoiulist järelevalvet teostasid, nagu eelmisilgi aastail, linna tervishoiuarst, loomaarst ning tervishoiu-politsei. Järelevalve alla kuulusid majahoovid, kondi- ja toornaha-laod, turud, tapamaja, kõik toidu-, joogi- ja maiusainete valmistus- ning müügikohad, söögimajad, kohvikud, restoranid, saunad, tööstused, võõrastemajad ja juukselõikamis-töötoad. Tervislikule järelevalvele kuulusid ka loendatud kohtades töötavad isikud. Toidu-, joogi- ja maiusainete järelevalvet nende võltsimise ning alaväärtuslikult liikvele laskmise vältimiseks toimetati proovide võtmisega nii valmistus- kui ka müügikohtades. Selleks toimetas piima ja piimasaaduste uurimist tapamaja laboratooriumis linna loomaarst, teiste toiduainete uurimist linna tervishoiuarst Tervishoiu-osakonna juures olevas väikeses laboratooriumis lihtsamate ana-

lüüside puhul, kuna põhjalikumat analüüsi nõudvad toiduained saadeti uurimiseks ülikooli tervishoiuinstituuti.

Suuremaid raskusi oli majapidamise otstarveteks müügil oleva äädikahappe võltsimise vastu võitlemisega. Mõned, oma tegevuse juba lõpetanud äädikahappe turustajad müütasid seda äärelinna toiduainete-poodidesse alavääruslikuna, peamiselt lahjemana etiketil tähendatud kangusest, kohemakstava raha eest. Võltsimise avastamisel oli raske seepärast hapet konfiskeerida. Samuti müüsid mitmed toiduainete-kauplused lahtist äädikahapet, hoides pudelit peidetult oma korteris, mispärast polnud kerge sääraseid müüjaid ka avastada. Uus äädika ja äädikahappe üleriigiline määrus (RT 92 — 1935. a.) loodetavasti aitab kõrvaldada neid pahesid.

1935. aastal pöörasid Tervishoiu-osakonna järelevalve organid erilist tähelepanu piimaseaduse ja -määruse elluviimisele. Osakonna ettepanekul sulges Tervishoiu- ja Hoolekandevalitsus kaheksa nõudeile mittevastavat piimatööstust Tartus.

Et ajakohastada kohalikke ametlikke nõudeid toiduainete kohta, koostas Tervishoiu-osakond uued sundmääruse kavad: piima ja piimasaaduste müügi kohta, liha ja lihasaaduste müügi kohta ning joogiveekaevude kohta. Need kavad olid korduvalt arutamisel tervishoiu-komisjonis ja -nõukogus ning jaanuaris 1936 võeti sellekohane uus sundmäärus vastu Linnavolikogu poolt.

Rõõmustaval viisil näitas tüüfuse ja paratüüfuse haigustumus 1935. aastal tagasiminekut. Nende nakkushaiguste vastu võitlemisele pööras osakond erilist tähelepanu, kuna need olid eelmisil aastail linnas rohkearvuliselt esinenud. Tüüfuse ja paratüüfuse vastu võitlemiseks rakendati võimaluste ja krediitide piirides kõik abinõud, mida tervishoiuarst oma väitekirjas tüüfuse ja paratüüfuse vastu võitlemise alal soovitavaks oli märkinud.

1934. a. suure leetritaudi järellaine takistas eriti jaanuaris ja veebruaris ka koolitööd ning vaibus lõplikult alles 1935. a. maikuus. Selle nakkushaiguse vastu võitlemise kogemused nii 1934. a. kui ka 1935. a. näitasid jällegi uuesti, et ka kõige karmimal kujul ettenähtud ärahoideabinõude tarvituselevõtt (haigete isoleerimine, klasside või koguni koolide sulgemine) ometi ei suutnud takistada leetrite levimist. Õnneks oli taud kergekujuline, komplikatsioone esines väga harva ja surmajuhtumeid ainult mõned üksikud.

V e e v ä r k. 1935. aastal arenes veevärgi-võrk suuremal määral kui ühelgi eelmisel aastal, nõnda et aasta lõpuks oli veevärgiga ühendatud üle 300 maja ning aasta jooksul müüdud vee hulk tõusis 80 000 kuup-

meetrini. Veevärgi üldpikkus oli aasta lõpuks umbes 12 km. Sellest hoolimata on ainult osa linna varustatud hea veega ja veevärgi laiendamine on hädavajalik ka järgmisil aastail võimalikult suuremas ulatuses.

Kanalisatsioon. Linnavalitsuse poolt on loetud järgnevate aastate tegevuskava üheks kiiremaks ja tähtsamaks küsimuseks ülelinnalise uue kanalisatsioonivõrgu kava koostamine ja teostamisele võtmine. Kahjuks ei jõutud 1935. a. veel selle kava koostamisega lõpule. Sel aastal uuendati kohati kanalisatsiooni ja pikendati seda mõnesse senini kanalisatsioonita olnud tänavasse.

Tervishoiu ala arendamine Tartus teeks suuremaid edusamme, kui võetaks teostamisele kuusaastaku kava.

VÕITLUS SUGUHAIGUSTEGA.

	1931	1932	1933	1934	1935
Meestehaiglas oli ambulatoorseid visiite:					
esmakordseid	301	256	304	333	231
korduvaid	5 050	4 533	4 463	5 022	5 299
Seejuures tehti:					
mikroskoobilisi uurimusi	367	474	634	813	906
ultra-mikroskoobilisi uurimusi	5	2	2	3	5
Gyoni järgi süstimisi	1 060	1 117	1 346	1 725	1 811
prostata-masseerimisi	63	72	30	39	4
põieloputusi	103	152	359	194	47
verevõtmisi tõmbsoontest	71	61	62	72	51
Wassermanni reaktsioone verevõtmiseta	71	61	—	72	51
hydrargyrumi-süstimisi	—	713	411	323	168
tõmbsoonde süstimisi	1 320	1 002	596	545	437
bismuti-süstimisi	2 059	774	464	458	448
Naistehaiglas oli ambulatoorseid visiite:					
esmakordseid	175	231	264	217	165
korduvaid	6 170	4 068	5 920	4 646	3 644
avalike naiste kontrolle	2 598	1 723	1 099	1 168	1 642
Seejuures tehti:					
mikroskoobilisi uurimusi	663	341	374	410	385
ultra-mikroskoobilisi uurimusi	6	—	1	—	—
verevõtmisi tõmbsoontest	111	89	132	155	153
prostata-masseerimisi	—	—	4	—	—
põieloputusi	—	15	58	82	24
Wassermanni reaktsioone verevõtmiseta	111	89	—	155	153
hydrargyrumi-süstimisi	639	1 438	892	582	435
tõmbsoonde süstimisi	1 489	1 341	1 197	1 132	917
bismuti-süstimisi	1 266	57	319	688	518

LINNAHAIGLATE TEGEVUS.

	1931	1932	1933	1934	1935
Nakkushaiglas oli:					
ravimisel haigeid . . .	324	464	504	588	461
ravipäevi	5 933	9 704	11 359	12 451	11 013
Meestehaiglas oli:					
ravimisel haigeid . . .	204	170	176	169	165
ravipäevi	8 634	6 547	7 221	7 201	6 731
Naistehaiglas oli:					
ravimisel haigeid . . .	327	381	338	342	308
ravipäevi	11 563	12 539	13 752	13 545	12 677
Üks ravipäev läks keskmiselt maksma (kr.):					
Nakkushaiglas	5,13	4,0	3,01	3,07	3,31
Meestehaiglas	2,60	2,75	2,60	3,04	2,70
Naistehaiglas	2,29	2,99	2,05	2,15	2,12
Üks toidupäev läks keskmiselt maksma (snt.):					
Nakkushaiglas	34,7	32,7	34,37	35,46	36,59
Meestehaiglas	34,7	32,7	34,37	35,46	36,59
Naistehaiglas	34,2	31,6	28,25	28,20	33,00

TERVISHOIU-POLITSEI.

Tervishoiu-politsei tegevus laienes 1935. a. mitme uue tervishoiu alasse puutuva seaduse ja määruse ilmumise tõttu. Tähtsamaid nendest oleks mainida: 1) Vee, maapinna ja õhu puhtusehoiu seadus (RT nr. 68 — 1935), 2) Konservitud aiasaaduste, puuviljast ja marjadest valmistatud mahlade ja karastavate jookide valmistamise nõuete ning kaubandusliku liigituse määrus (RT nr. 68 — 1935) ja selle täienduseks antud Konservitud aiasaaduste, puuviljast ja marjadest valmistatud mahlade ja karastavate jookide pakkimise määrus (RT nr. 88 — 1935), 3) Kunstlikkude magusainete seadus (RT nr. 72 — 1935), 4) Toidu- ja maitseainete konservimiseks ja värvimiseks lubatud ainete määrus (RT nr. 78 — 1935).

1934. a. kehtima hakanud uus piimaseadus tõi mõningaid paremusi Tartu piima ja piimasaaduste müügi alal. Uue piimaseaduse alusel pandi maksma arstlik järelevalve piimasaadustega kauplejate ja piimatööstuses töötavate isikute üle. Vähemalt kaks korda aastas vaadatakse kontrollile alluvad isikud arsti poolt üle, mille kohta asutustes peetakse vastavat raamatut.

I valiku rõõskpiima tarvitamine on suurenenud ja I valiku rõõskpiima tootjate arv on kasvanud 15-le. Esialgu varustasid linna I valiku rõõskpiimaga peamiselt linna ümbruses asuvad mõisad. Nüüd on tulnud juurde ka linna ümbruses olevaid talundeid. I valiku rõõskpiima hind on aga 2—3 senti liitrilt kallim, seepärast tarvitatakse enam II valiku rõõskpiima.

Uue piimaseaduse alusel on saavutatud ka linnas asuvate piimatööstuste alal paremusi. 1935. aasta jooksul on suletud mitmed piima-

tööstused, mis ruumide ja sisseseadete poolest ei vastanud seaduse nõudeile. Vastavalt uue seaduse eeskirjadele sisustati kaks endist piimatööstust, mis varustati moodsate pastöriseerimise aparaatidega. Mõlemad tööstused lasevad linnas müügile pastöriseeritud piima.

1935. aasta suvi ja sügis olid väga vihmased, mis takistas maal loomalautades tarvilikku puhtuse hoidmist, mistõttu mustust sisaldava piima müümise eest vastutusele võetud isikute arv oli 1935. a. suurem kui 1934. aastal.

1935. a. võetud piima-, või- ja kooreproovid.

Kuud	Piim	Alaväärt. piim	Koor	Alaväärt. koor	Või	Alaväärt. või
Jaanuar	56	—	12	1	13	—
Veebruar	90	4	11	—	8	—
Märts	84	6	19	3	18	1
Aprill	53	4	8	—	11	—
Mai	103	15	9	1	10	—
Juuni	62	8	10	2	8	2
Juuli	24	2	4	1	8	—
August	68	3	17	2	21	—
September	86	12	18	4	19	—
Oktoober	103	21	21	6	10	—
November	84	9	13	—	—	—
Detsember	66	4	15	3	7	1
Kokku	879	88	157	23	133	4

1935. aastal on tervishoiulisi ülevaatusi toimetatud 22 033.

Liha ja lihasaaduste valmistamise ja turustamise alal ilmusid oktoobris 1935 üleriigilised määrused (RT nr. 91 — 1935). Tähtsam uuendus võrreldes endiste määrustega on, et lihaga kauplejad ja lihasaaduste valmistajad ning lihasaaduste valmistamisel tegelevad isikud alluvad arstlikule kontrollile iga kolme kuu järele. Kontroll on tegelikult juba maksma pandud.

Tervishoiu sundmääruste rikkumised 1935. a.

Eksimuste liigid	Protokollid
1) Platsiloata kauplemine	3
2) Turutundidel toiduainete ülesostmine	44
3) Keelatud viisil saiadega kauplemine	143
4) Alaväätrusliku ja mustust sisaldava piima müümine	93
5) Alaväärtusliku koore ja või müümine	19
6) Hoovi mustus	18
7) Väljakäigukohtade korratus	15
8) Arstlikul järelevaatusel mittekäimine	27
9) Kodus loomade tapmine	7
10) Tembeldamata ja kõlbmata liha müümine	6
11) Keelatud viisil ja ajal kauplemine	38
12) Kõiksugu muud süüteod	132
Kokku	545
Administratiivkorras karistatud:	
isikute arv	327
trahvisumma kr.	1 067,50

14. Tervishoiu-politsei tegevus.
Activité de la Police de l'Hygiène.

	1932	1933	1934	1935
Tervishoiulisi ülevaatusi toimetatud . . .	9 662	35 023	28 548	22 033
Examens hyg.				
Protokollid — *Procès-verbaux*	689	608	882	545
1. Platsiloata kauplemine	297	133	41	3
2. Turutundidel toiduainete ülesostmine .	32	21	52	44
3. Keelatud viisil saiadega kauplemine .	40	40	182	143
4. Alaväärtusliku ja musta piima müümine	29	70	82	93
5. Alaväärtusliku või ja koore müümine	27	34	49	19
6. Hoovi mustus	15	52	72	18
7. Väljakäigukohtade korratus	14	67	29	15
8. Arstlikul järelevaatusel mittekäimine .	20	9	6	27
9. Kodus loomade tapmine	11	10	8	7
10. Tembeldamata ja kõlbmata liha müüm.	4	6	17	6
11. Haiglast koju lubamisel õigel ajal mitte tagasi ilmumine	3	—	2	—
12. Omavoliline sundravimiselt lahkumine .	2	—	10	—
13. Keelatud viisil ja ajal kauplemine . .	35	5	5	38
14. Muud	160	161	327	132
Adm.-korras karistatud:				
Punis par voie administrative:				
isikuid — *Personnes*	216	346	391	327
trahvisumma kr. — *Amendes*	982	830,75	1 138,75	1 057,50
Rahukohtuniku poolt karistatud:				
Punis par le Juge de Paix:				
isikuid — *Personnes*	671	325	572	218
trahvisumma kr. — *Amendes*	5 724	1 937	3 289	3 387
Proove võetud — *Echantillons pris:*				
piim — *lait*	1 125	1 035	821	815
või — *beurre*	179	240	241	157
koor — *crème*	107	109	187	154
Neist alaväärtuslikud %%:				
Dont de qualité inférieure:				
piim — *lait*	11,7	6,9	9,7	11,4
või — *beurre*	15,6	11,7	17,0	14,0
koor — *crème*	11,2	5,5	1,1	2,6

Keelatud viisil saiadega kauplemise vastu on tervishoiu-politseil tulnud pidada visa võitlust ühe osa turul kaubitsejate naistega, kellele säärane kaubitsemisviis on saanud elukutseks. Osaliselt on aidanud kergendada seda võitlust 1. veebr. 1935. a. maksma pandud uus kriminaalseadustik, mille järgi kohtunikud on kohustatud määrama trahvi mitte alla 10 krooni, kui trahvi ülemmäär vastava § järgi on 100 krooni. Et sundmääruse rikkumisel on ette nähtud trahvi ülemmääraks 100 krooni,

siis ei saa trahv nüüd enam olla alla 10 krooni. Mõnekroonine trahv, mis määrati endise seaduse järgi, ei hirmutanud saiadega kauplejaid naisi ja peale protokolli koostamist, kui nad politsei käest lahti pääsesid, läksid nad teise kohta ja kauplesid edasi. Terve hulk sääraseid saiadega kauplejaid naisi on aastate jooksul sedaviisi karistatud 35—50 korda.

Karastavate jookide tehaseis töötavate isikute arstlik järelevaatus on tegelikult maksma pandud.

LOOMATERVISHOID.

Linna loomaarst teostas tervishoiulist valvet hobuste ja teiste loomade laatadel Tartus, sissesõiduhoovides, nahavabrikuis ja ladudes. Loomaarsti kontrolli all olid liha- ning vorstiärid, vorsti- ja piimatööstused ning tapamajad.

1935. aasta jooksul registreeriti linna loomaarsti poolt loomataude järgmiselt: veiste lahtist tiisikust 8, hobuste nõlge 1, põrnataudi (põdral, kes haigena linnaäärde joosnud ja seal lõpnud) 1 ja sigade punataudi 24 juhtumit. Viimaseist tapeti 1, lõppes 2, peale selle tehti 11 seale kaitsepookimist. Veiseid vaadati läbi 787; neist tuberkuliiniti 264, kellest reageerisid 154 looma, ülejäänud ei reageerinud.

Vereproove võeti 92 veiselt, aglutinatsiooni proovile Bang'i infektsiooni suhtes reageerisid 50 veist. Marutaudi Tartus ei esinenud, vaatamata et linna ümbruskonnas oli üksikuid juhtumeid, mistõttu Tartu sattus marutaudi piirkonda ja pandi maksma koerte kinnipidamise kord. Sel ajal püüti 35 hulkuvat koera, neist osteti omanike poolt välja 27 ja hävitati 8 koera. Vabatahtlikult lasti surmata 3 koera ja 10 kassi.

Muid järelevaatusi tehti 427 hobusele ja 46 koerale. Välismaale saadetud loomadest vaadati läbi 14 lehma, 1 pull, 4 noort lehma ja 1 391 siga, mis läksid N.-Venesse ja 5 635 siga, mis saadeti Saksasse.

Looma toorsaadusist saadeti Rootsi 880 kg soolatud sinke ja 200 kg soolatud pekki. Soome saadeti 161 kg soolatud veisekeeli, Poolasse 1 074 200 kg värskeid kalu (havid, latikad ja kohad). Peale selle saadeti välismaale 3 088 tuhkru-, 50 rebase-, 370 nirgi-, 6 lahitsa-, 5 saarma-, ja 3 naaritsanahka, 135 vasikamagu ning 2 335 kg seaharjaseid.

Arstiabi anti linna loomaarsti poolt linnavalitsuse 15 hobusele ja 18 lehmale, desinfektsioone tehti taudide puhul 18 korral.

Linna loomaarsti kohuseks oli ka Tartus müügile mineva piima ja piimasaaduste laboratoorne uurimine. Aasta jooksul toodi laboratooriumi 815 piimaproovi. Neis leidus 399 proovis väike ja 53 proovis suur mustus ning 4 proovis oli rasva % alla normi. Võid toodi 157 proovi,

neist 22 proovi sisaldasid üle normi vett. Koort analüüsiti 154 juhul, kus 4 proovis oli rasva % alla normi.

Esimese valiku rõõskpiima- ja juustuproovid andsid kõik normi välja.

Suureks hüveks parema piima tootmisel oli, et piimakarjapidajad võimaluse piirides kõrvaldasid karjadest kõik Bang'i pisilastega infitseeritud loomad ja ka see, et hakati suuremal määral toimetama piima müügile pudeleis. Pudelipiim on uurimisel osutunud alati puhtamaks lahtiselt müüdavast piimast.

UJULA.

Linnaujula personaal koosneb juhatajast, 1 meesteenijast, 2 naisteenijast ja 3 kassapidajast. Ennemalt oli Ujula teenijate koosseisus kolm naisteenijat ja 2 kassapidajat, kuid 1934. a. alates kaotati üks naisteenija koht ja kahe kassapidaja palk jaotati 3 kassapidaja vahel, kusjuures kassapidajad asendasid naisteenijaid nende lõunatundidel.

Ujula tegevus.

Aasta	Ujula lahtioleku kestus	Õnnetusjuhtumeid		Ujula külastajaid					Kokku
		uppumishädaohust päästetud	esmasabi antud ambulantsis	Mai	Juuni	Juuli	Aug.	Sept.	
1934	6. V — 30. IX	6	113	7 060	8 639	15 518	15 466	5 799	52 482
1935	26. V — 15. IX	6	92	720	13 296	10 154	11 427	825	36 422
1936	21. V — 30. IX	8	131	2 458	28 930	25 171	9 934	864	67 357
	Kokku	20	336	10 238	50 865	50 843	36 827	7 488	156 261

Peale hariliku jooksva remondi 1934. a. vooderdati einelaua ja köögi siseseinad ja laed laudadega, milline töö läks maksma 600 kr., mis kaeti linna majade remondi summadest.

Samal aastal tehti endise raketega kaevu asemele, mille vesi oli joogiks kõlbmatu, uus isejooksev puurkaev, sügavusega 33 m. Kaev läks maksma 240 kr., missugune summa kaeti linna majade remondi summadest.

1936. a. varustati Ujula meeste- ja naisteväljakäigukohad istepottidega, milline töö läks maksma 128 kr., ja värviti uuesti kõik seinad

lubjavärviga, kabiinid rootsi värviga ja aknad ning uksed õlivärviga. Kogu töö läks maksma 400 kr.

Ujula külastajate meelelahutuseks oli kasutada käsipall, meditsiinpall, koroonalauad ning mitmesugused teised mänguvahendid. Iga päev anti umbes 4—5 tunni jooksul raadio- ja grammofoni-muusikat häälekõvendaja kaudu.

Uppumishädaohtude vältimiseks teostas EPR-i samariitlaste vetelpääste-kolonn iga päev kella 11 kuni 19 alatist tasuta valvet. Valvest võtsid osa umbes 25 vetelpääste-kursuse lõpetanud sportlast. Valveteenistusest osavõtjail vetelpäästjail oli vaba sissepääs Ujulasse.

1934. a. 15. juulil juhtus suurem õnnetus, mis nõudis ühe inimelu. Ujula meesteenija Valter Kuusk hüppas naistebasseinis uppumishädaohus olijale appi rutates basseini äärelt liiga madalasse kohta pea peale vette ja vigastas selgroo niivõrd raskesti, et ta järgmisel päeval suri haiglas.

Ambulantsis anti esmasabi 336 korral, peamiselt kergemat liiki vigastuste korral.

Linnavalitsuse ja Ülikooli Meteoroloogiajaama omavahelise kokkuleppe alusel teostati viimase huvides Ujulas hooajal iga päev vee- ja õhutemperatuuri ning talvel jääpaksuse mõõtmisi.

Tähendatud mõõtmistest selgus, et 1934. a. hooaja kõrgeim veetemperatuur Ujulas oli 26. juulil — 23,9° C ja madalaim — 25. mail — 10,4° C; kõrgeim õhutemperatuur kella 13 ajal oli 26. juulil — 27,2° C vilus ja madalaim t° oli 27. mail — 9,1° C.

1935. a. hooaja kõrgeim veetemperatuur oli 27. juulil — 26,3° C (mis on Ujula kõrgeim veetemperatuur) ja madalaim oli 3. juunil — 10,0° C; õhutemperatuur oli kõrgeim 25. juunil — 28,9° C ja madalaim oli 31. mail — 4,9° C.

1936. a. hooajal oli veetemperatuur kõrgeim 26. juulil — 25,1° C ja madalaim — 30. septembril — 8,4° C; õhutemperatuur oli kõrgeim 26. juulil — 30,8° C ja madalaim — 30. septembril — 10,1° C.

15. Tartus praktiseeriv tervishoiu-personaal 31. XII 1935.

Personnel sanitaire pratiquant à Tartu le 31. XII 1935.

	Rahvus — *Nationalité*								Teenistuskoht — *Service*						Kokku — *Total*	1934	1933	1932	1931
	Eestlased *Estoniens*		Venelased *Russes*		Sakslased *Allemands*		Muud *Autres*		Riigiteen. *de l'Etat*		Omavalitsuste teenistuses *Autonomie locale*		Vabalt praktiseerivaid *Practique privée*						
	m.	n.	*h.*	*f.*	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.					
Arstid — *Médecins*	108	31	6	7	26	4	12	5	72	8	11	4	69	35	199	203	192	189	190
neist: dr. med.	39	1	1	—	12	—	—	—	21	—	5	—	26	1	53	52	49	50	50
dont: dr. méd.																			
Hambaarstid	1	22	1	1	—	—	5	6	—	1	—	1	7	27	36	37	35	37	40
Dentistes																			
Hambatehnikud	3	6	—	—	1	—	5	—	—	—	—	—	9	6	15	13	13	13	...
Techniciens-dentistes																			
Rohuteadlased	41	52	2	3	8	3	3	—	2	11	5	5	47	42	112**)	105*)	78	74	...
Pharmaciens																			
neist: dr. pharm.	1	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	4	2	3	...
mag. pharm.	1	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	3	9	4	4	...
proviisorid	13	3	—	—	3	—	2	—	—	—	2	1	16	2	21	12	19	18	...
apt. assistendid	9	7	—	1	1	—	—	—	—	5	3	1	7	2	18	11	20	20	...
Õed — *Garde-malades*	—	91	—	2	—	35	—	1	—	32	—	11	—	86	129	127	125	114	104
Ämmaemandad	—	45	—	2	—	3	—	2	—	3	—	3	—	46	52	53	55	51	55
Sage-femmes																			
Velskerid	6	—	—	—	1	—	—	—	3	—	2	—	2	—	7	3	10	10	10
Aide-chirurgiens																			
Masseerijad	2	28	—	2	—	4	—	1	—	1	—	—	2	34	37	41	33	35	34
Masseurs, -ses																			
Kokku — *Total*	161	275	9	17	36	49	25	15	77	56	18	24	136	276	587				
1934	156	271	10	21	38	48	25	13	74	53	19	30	136	270		582			
1933	150	243	8	19	40	47	26	8	61	58	18	24	145	235			541		
1932	145	237	4	17	43	43	25	9	75	59	19	24	120	226				523	
1931	117	195	2	16	32	39	21	11	71	45	16	15	81	205					433

*) Selles arvus on apt.-õpilasi ja praktikante 69.
**) Selles arvus on apt.-õpilasi ja praktikante 68.

16. Haiglate tegevus.
Activité des hôpitaux.

	Aasta	Haigeid aasta alul *Malades au début de l'année*	Tuli juurde *Arrivés*	Lahkus — *Partis*				Ravipäevi *Jours de traitement*	Ambulatooriumis vastu võetud isikuid *Assistés à l'ambulance*
				tervenenult *guéris*	paranenult *rétablis*	parandamatult *incurables*	suri — *décédés*		
Ülikooli I Haavakliinik . . .	1934	43	1 708	980	523	99	88	42 915	1 997
I Clinique Chirurgicale de l'Université	1935	61	1 636	1 013	436	109	74	26 815	3 063
Ülikooli I Sisehaiguste-kliinik	1934	22	1 255	16	524	665	39	17 160	1 510
I Clinique des Maladies Internes	1935	33	1 428	76	880	412	52	20 358	1 674
Ülikooli Naistekliinik	1934	17	1 960	1 173	669	62	26	18 843	1 884
Clinique Gynécologique	1935	47	2 160	1 461	365	306	24	21 085	1 748
Ülikooli Silmakliinik	1934	11	305	31	236	45	—	6 554	4 454
Clinique des yeux	1935	4	308	33	181	82	—	5 699	4 723
Ülikooli Lastekliinik	1934	11	328	94	137	72	24	5 616	1 281
Clinique Infantile	1935	12	374	132	178	43	21	5 909	1 476
Ülikooli Vaimuhaiguste-kliinik	1934	93	297	—	272	—	23	34 310	161
Clinique Psychiatrique	1935	95	305	26	130	141	17	34 518	144
Ülikooli II Haavakliinik . . .	1934	66	1 976	1 820	45	20	87	34 127	537
II Clinique Chirurgicale	1935	70	2 116	1 924	100	19	67	37 488	794
Ülikooli II Sisehaiguste-kliinik	1934	15	828	—	775	—	38	11 913	973
II Clinique des Maladies Internes	1935	30	1 002	772	168	23	30	16 162	1 332
Ülikooli Närvikliinik	1934	38	918	273	416	198	31	19 034	858
Clinique Neurologique	1935	38	1 067	112	640	290	26	20 492	1 002
Linna Nakkushaiguste-haigla .	1934	37	588	512	58	1	31	12 451	—
Hôpital Municipal des maladies contagieuses	1935	23	461	382	43	10	30	11 013	—
Linna Meestehaigla	1934	27	169	11	169	1	1	7 201	503
Hôpital d'hommes	1935	14	165	7	142	1	2	6 731	480
Linna Naistehaigla	1934	37	342	105	232	10	—	13 545	563
Hôpital de femmes	1935	32	308	108	175	15	2	12 677	501
Mellini Erahaigla	1934	25	737	538	141	38	21	9 654	1 300
Clinique privée Mellin	1935	24	858	534	191	80	46	12 304	1 521
A/S. Pärmivabr. „Vesiravila“	1934	1	82	41	35	6	—	2 585	373
S/A. Fabrique de levain „Vesiravila“	1935	1	84	43	41	1	—	3 119	375
Tartu Eesti Arstide Üh. „Erakliinik“	1934	20	1 802	1 374	320	51	46	16 417	740
Clinique priv. de l'Assoc. des Médecins Estoniens	1935	31	1 879	1 423	366	32	49	17 131	1 482
Kokku	1934	463	13 295	6 968	4 552	1 268	455	252 325	17 134
Total	1935	515	14 151	8 046	4 036	1 564	440	251 501	20 315

17. Tartus ravitud
Maladies traités

Haigused *Maladies*	1935					1934		
	Haiglas					*Hôpital*		
	Eelmisest aastast	Aasta jooksul vastu võetud	Aasta jooks. surnud	Ambulatooriumis	Erapraktikas	*De l'année précéd.*	*Reçus pendant l'année*	*Décédés pendant l'année*
Nakkushaigused — *Maladies contagieuses* . .	90	1 763	78	3 723	3 873	126	1 831	94
neist: ägedad — *dont: à chaud*	27	631	39	903	2 054	44	638	35
kroonilised — *chroniques*	19	611	37	1 913	1 290	19	678	54
suguhaigused — *vénériennes* . .	44	521	2	907	529	63	515	5
Ainetevahetus-haigused — *Mal. de l'assimil. et de la désassimil*	5	124	1	616	412	2	61	—
Vereringvoolu organite haigused — *Mal. de l'appareil circul.*	26	501	64	1 557	1 640	9	365	73
Hingamisorg. haig. — *Mal. de l'appareil resp.*	17	531	42	2 825	3 818	10	379	29
Seedimisorg. haig. — *Mal. de l'appareil dig.*	93	3 236	80	4 534	4 820	69	3 093	105
Kuseorg. haig. — *Mal. des organes urin.* . .	5	425	13	821	910	—	343	10
Vere ja verevalm.-org. haig. — *Mal. du sang et de la rate*	1	136	9	331	350	1	88	5
Närvikava-haigused — *Mal. nerveuses* . . .	43	1 002	18	1 681	1 568	39	886	42
Vaimuhaigused — *Mal. mentales*	90	341	17	435	64	94	336	22
Sisemiste nõrist.-organite haig. — *Mal. des sécrétions int.*	—	111	1	92	95	1	69	—
Silmahaigused — *Mal. des yeux.*	13	471	—	5 366	1 961	21	765	—
Kõrvahaigused — *Mal. des oreilles*	1	155	3	427	2 696	9	110	5
Lihastehaigused — *Mal. de la muscul.* . . .	—	42	—	980	674	—	43	—
Luuhaigused — *Mal. des os*	6	285	—	635	356	6	230	2
Naha- ja nahaaluste kudede haigused — *Mal. de la peau et du tissu cellulaire*	5	407	1	2 602	2 433	5	342	10
Meeste suguorganite haigused — *Mal. non vénér. de l'appar. génito-urin masc.* . . .	—	89	1	94	96	—	110	3
Naiste suguorganite haigused — *Mal. non. vénér. de l'appar. génito-urin. fém.* . . .	31	849	1	1 280	2 761	7	1 038	1
Kasvajad — *Tumeurs*	13	794	61	969	474	14	702	84
Kehavigastused — *Lésions*	42	467	14	2 341	1 210	25	552	32
Mürgistused — *Empoisonnements*	—	52	2	42	21	—	53	6
Sünnitused — *Accouchements*	17	1 600	18	60	279	16	1 383	9
Rasedate haigused ja haigused pärast sünnitust — *Etat puerpéral*	2	86	1	99	424	—	103	3
Sünnipär. kehavead — *Vices de conf. congén*	6	372	5	250	106	11	440	7
Muud — *Autres maladies*	14	310	10	3 287	528	17	281	5
Kokku — *Total*	520	14 149	440	35 047	31 569	482	13 603	547

haigusjuhtumid.
à Tartu.

1934		1933					1932					1931				
		Haiglas					Haiglas					Haiglas				
A l'ambulance	*Pratique privée*	Eelmisest aastast	Aasta jooksul vastu võetud	Aasta jooks. surnud	Ambulatooriumis	Erapraktikas	Eelmisest aastast	Aasta jooksul vastu võetud	Aasta jooks. surnud	Ambulatooriumis	Erapraktikas	Eelmisest aastast	Aasta jooksul vastu võetud	Aasta jooks. surnud	Ambulatooriumis	Erapraktikas
3 890	4 040	112	1 622	98	4 000	3 305	100	1 640	107	4 232	2 853	99	1 712	90	3 625	2 786
853	2 225	22	569	35	1 088	1 798	19	441	40	1 055	1 392	25	388	35	745	1 294
2 047	1 343	28	478	57	1 952	6 057	25	602	60	2 334	981	23	709	43	1 993	912
990	472	62	575	6	960	450	56	597	7	843	480	51	615	12	887	580
540	386	3	77	3	554	343	4	105	3	774	312	6	84	—	763	403
1 738	1 841	4	248	37	1 722	1 396	7	285	54	2 033	1 201	20	335	35	1 968	1 319
2 779	3 178	21	376	37	2 885	3 090	13	339	36	3 389	2 553	12	322	22	3 282	3 378
4 690	4 207	50	2 836	100	3 496	3 750	87	2 293	80	3 537	3 115	28	2 052	67	3 424	4 320
532	978	1	277	12	480	826	5	315	12	565	701	6	346	11	589	1 043
404	306	2	110	20	351	294	3	85	7	503	299	2	56	1	496	423
1 697	1 396	46	752	47	1 574	1 100	44	787	39	1 625	1 041	28	648	43	1 643	1 213
251	48	87	340	24	229	55	79	274	20	237	41	100	315	15	328	44
93	80	—	54	1	79	78	—	45	2	85	42	—	32	1	105	32
7 306	1 566	17	696	—	7 356	1 659	19	703	—	4 287	1 688	18	597	—	5 681	1 897
386	2 429	—	129	—	407	2 185	—	101	2	325	1 929	1	142	3	370	2 348
1 188	538	—	44	—	945	511	1	28	—	916	543	4	40	—	943	708
717	277	5	173	4	698	260	15	195	1	602	226	8	198	4	567	270
2 773	2 141	8	224	5	2 125	2 134	6	227	4	1 929	1 505	6	254	2	2 131	1 725
64	65	2	57	—	80	62	1	45	1	63	82	—	62	1	87	135
1 847	2 685	9	614	—	2 008	2 383	6	643	2	1 288	2 396	15	794	4	1 519	2 761
854	588	10	672	56	580	463	14	660	76	612	399	13	724	59	623	415
2 069	1 260	4	554	14	1 796	962	6	485	18	1 538	934	8	564	20	1 597	716
20	25	—	38	2	77	22	2	49	7	16	14	1	46	10	12	29
127	306	32	1 278	7	85	321	19	1 356	2	58	375	26	1 412	9	484	256
150	493	1	47	1	115	445	3	144	4	138	436	1	149	—	129	466
283	74	13	291	18	230	112	14	359	4	267	106	5	281	8	239	113
1 127	518	3	225	—	1 148	387	2	185	2	1 170	360	3	211	4	988	396
35 525	29 425	430	11 734	486	33 020	26 143	450	11 348	483	30 189	23 151	410	11 376	409	31 593	27 196

18. Tartus registreeritud nakkushaigused.

Maladies contagieuses enregistrées.

	1932	1933	1934	1935
Kõhutüüfus — *Typhus abd.*	143	190	103	88
Paratüüfus — *Paratyphus*	19	5	40	36
Leetrid — *Morbilli*	1	1	788	372
Sarlak — *Scarlatina*	60	135	156	119
Difteeria — *Diphtheria*	38	76	67	78
Düsenteeria — *Dysenteria*	—	—	—	—
Epideemiline meningiit — *Meningit epid.*	—	—	3	1
Pidalitõbi — *Lepra*	—	—	2	—

19. Arstide-personaal Tartus.

Personnel médical de Tartu.

	1933	1934	1935
Arstid — *Médecins:*			
aasta alul	189	192	203
aasta lõpul	192	203	199
Hambaarstid — *Dentistes:*			
au commencement de l'année	37	35	37
à la fin de l'année	35	37	36
Ämmaemandad — *Sage-femmes:*			
aasta alul	51	55	53
aasta lõpul	55	53	52

20. Hambaarstide tegevus.

Dentistes.

	1934	1935
1. Vastuvõetud haigete arv — *Malades reçus*	14 993	15 319
2. Plombeerimised — *Plombés:*		
a) caries	14 969	15 566
b) arstitud pulpiit — *pulpite traitée*	5 637	5 510
c) „ gangreen — *gangrène traitée*	1 226	2 083
kokku plombide arv — *nombre de plombages*	21 832	23 159
3. Tehniliste tööde jaoks arstitud hammast	331	456
Dents traitées pour trav. techniques		
4. Tehnilisi töid tehtud — *Travaux techniques*	1 165	1 220
5. Välja tõmmatud hambaid — *Dents arrachées*	4 561	4 882
6. Igemeid arstitud — *Gencives traitées*	1 189	1 082
7. Muud — *Autres*	1 867	2 189

21. Ämmaemandate tegevus.

Activité des sage-femmes.

	1932	1933	1934	1935
Abiandmisi koos arstiga — *Secours avec médecin*	3	2	2	4
„ ilma arstita — „ *sans médecin*	54	52	52	39
Elussünde: õigeajalisi — *Naissances à terme*	54	54 *)	53	42
enneaegseid — *prématurées*	1	—	—	1
poeglapsi — *garçons*	33	29	31	25
tütarlapsi — *filles*	22	25	22	18
Surnultsünde: õigeajalisi — *Mort-nés à terme*	1	—	1	1
enneaegseid — *prématurées*	1	—	—	1
poeglapsi — *garçons*	1	—	1	1
tütarlapsi — *filles*	1	—	—	1

*) Neist 1 kunstlik sünnitus. *) *Dont 1 accouchement provoqué.*

22. Vaeste-arsti tegevus.

Activité du médecin des pauvres.

	1932	1933	1934	1935
Abi antud: — *Secours donnés:*				
ambulatooriumis: — *à l'ambulance:*				
korda — *fois*	9 287	7 749	7 580	7 561
isikute arv — *nombre de personnes*	3 731	2 835	2 265	2 002
haigete kodudes: — *à domicile:*				
korda — *fois*	2 311	2 332	2 550	2 691
isikute arv — *nombre de personnes*	1 044	1 043	1 030	1 097
vanade-kodudes: — *dans les hospices:*				
abiandmiste arv — *nombre des secours donnés*	1 583	1 528	4 452	2 680

23. Emade ja laste arstliku nõuande punkt.

Cabinet de Consultation des mères et des enfants.

	1932	1933	1934	1935
Hoolealuste arv: — *Nombre des assistés:*				
aasta alul — *au début de l'année*	2 549	2 855	2 872	3 006
tuli juurde — *inscrits*	807	692	705	704
lahkus — *partis*	501	675	571	632
aasta lõpul — *à la fin de l'année*	2 855	2 872	3 006	3 078
Hoolealuste vanus: — *Âge des assistés:*				
kuni 1 a. — *au dessous de 1 an*	590	671	637	497
1—2 a. — *1—2 ans*	1 108	1 116	1 172	1 182
3—6 „ — *3—6* „	1 191	1 192	1 202	1 291
üle 6 „ — *au dessus de 6 an*	467	568	566	740
Vanemate elukutse: — *Profession des parents:*				
kindlapalgaline töö: — *à traitement fixe:*				
a) töölised — *ouvriers*	591	611	726	808
b) ametnikud — *fonctionnaires*	509	557	449	461
juhuslik sissetulek — *revenu casuel*	1 407	1 512	1 590	1 661
ettevõtjad, ärimehed, vabakutselised jne. *entrepreneurs, commerçants, prof. libres etc.*	605	631	545	520
töötud — *chômeurs*	244	236	267	260
Esinenud haigused: — *Maladies:*				
hingamiselundite haigusi *mal. des org. respir.*	422	286	356	374
seedimiselundite haigusi *mal. des org. de digest.*	652	495	640	662
nahahaigusi — *mal. de la peau*	305	291	383	374
tuberkuloosi — *tuberculose*	236	111	150	96
ainetevahetus-haigusi — *assimil.-désassimil.*	141	50	94	162
nakkushaigusi — *mal. contagieuses*	243	184	297	274
rahhiiti — *rachitisme*	324	204	151	154
suguhaigusi — *mal. vénériennes*	1	1	2	1
õnnetusjuhtumeid — *accidents*	1	—	—	2
teisi haigusi — *autres maladies*	263	189	320	313
Konsultatsioonide arv — *Nombre des consultations*	12 130	11 550	15 972	15 172
Õdede koduste visiitide arv *Nombre des visites à domicile*	7 524	5 753	7 346	6 714
Kaitserõugete pookimine: — *Vaccination:*				
poogitud — *vaccinés*	547	549	1 249	564
Tagajärjed: — *Résultats:*				
posit. — *positifs*	467	500	1 075	527
negat. — *négatifs*	9	13	148	23
teadmata — *inconnu*	71	36	26	14
Rõugepanu-kohuslastest ilmumata jäänud *Personnes soumises à vaccin. non apparues*	276	234	241	270

24. Linna hambaarstimis-kabineti tegevus.

Activité du Cabinet dentaire de la Ville.

	1933	1934	1935
Patsientide üldarv — *Nombre des malades:*	1 174	1 358	1 545
neist: õpilasi — *dont: élèves*	1 025	1 192	1 360
linnateenijaid — *employés de la Ville*	149	166	185
Plombeerimisi — *plombé*	1 053	1 145	1 215
Väljatõmbamisi — *arraché*	515	563	517
Puhastamisi — *nettoyé*	118	121	127
Arstimisi — *soigné*	415	472	495

25. Ambulatooriumides vastuvõetud isikute arv.

Nombre des assistés aux ambulances.

	1932	1933	1934	1935
Ülikooli Sisehaiguste-polikliinik *Policlin. des Mal. Int.*	3 385	3 228	3 093	2 837
Ülikooli Dermatol. polikliinik *Policlin. Dermatol.*	808	982	1 146	1 167
Emade ja laste arstl. nõuande punkt *Cabinet de Consult. des mères et des enfants*	2 588	1 811	4 003	4 450
Linna kooliambulatoorium *Ambulance des écoles*	....	2 128	1 971	2 397
Linna hambaarstimis-kabinett *Cabinet dentaire*	1 077	1 174	1 358	1 545
Linna vaeste-ambulatoorium *Ambulance des pauvres*	5 511	2 835	2 265	4 349
Tiisikushaigete nõuande-koht *Consultat. de Tubercul.*	3 485	2 496	2 193	2 487
Üldhaigekassa hambaarstimis-kabinett *Cabinet dentaire de la Caisse Générale des Assurances de Mal.*	2 640	2 826	2 079	3 274

26. Desinfektsioonikambri tegevus.

Activité de la chambre de désinfection.

	1933	1934	1935
Desinfitseerimise põhjused — *Causes de désinfection*			
Kurgutõbi — *Diphtérie*	49	48	—
Kõhutõbi — *Dysenterie*	—	—	—
Pidalitõbi — *Lèpre*	—	—	—
Marutõve-kahtlus — *Hydrophobie (Soupçon.)*	55	129	—
Leetrid — *Rougeole*	1	52	2
Paratüüfus — *Paratyphus*	5	38	—
Läkaköha — *Coqueluche*	2	6	1
Sarlakid — *Scarlatine*	102	122	—
Tiisikus — *Tuberculose*	12	3	10
Kõhusoetõbi — *Typhus abdominal*	186	100	10
Angiin — *Angine*	4	3	—
Muud haigused — *Autres maladies*	3	6	—
Desinfitseerimised linnajagude järgi — *Désinfections d'après les quartiers de la Ville:* I	74	102	6
II	114	81	8
III	102	103	9
Maalt — *de la campagne*	129	221	—
Desinfitseerimisi nakkushaiguste puhul üldse — *Désinfections pour mal. contagieuses grand total*	419	507	23
Desinfitseerimisi muudel põhjustel — *Désinfections pour d'autres causes*	107	99	94

27. Prostitueerujad.

Prostituées.

	1932	1933	1934	1935
Prostitueerujate arv aasta alul . . . . . *Prostituées au 1. I.*	236	236	237	236
Tuli juurde — *Inscrites*	39	36	48	53
Lahkus — *Rayées*	39	35	49	51
Arstlikul järelevaatusel käinud (korda) . . . . *Visités médicales oblig.*	1 723	1 099	1 168	1 642
Suguhaigusi leitud — *Mal. vénér. constatées* . .	293	187	207	220
neist: Lues — *dont: Lues*	75	36	23	19
Conorrhoea — *Gonorrhoea*	218	151	184	201
Vanus: — *Âge:*				
17 a. — *ans*	1	1	3	2
18 „	7	15	—	2
19 „	9	8	6	1
20 „	14	20	20	8
21—25 „	82	81	86	93
26—30 „	69	63	59	61
31—35 „	34	32	37	40
36—40 „	14	11	16	20
41—45 „	4	4	7	7
46—50 „	1	1	1	3
51 ja üle — *51—*	1	1	1	1
Haridus: — *Instruction:*				
keskkool — *secondaire*	19	16	13	11
algkool — *primaire*	198	202	200	201
kodune haridus — *instr. à domic.*	19	19	23	26
Rahvus: — *Nationalité:*				
eestlased — *estoniennes*	208	211	211	215
venelased — *russes*	22	20	20	20
sakslased — *allemandes*	2	2	1	1
juudid — *juives*	1	2	3	2
poolakad — *polonaises*	1	1	—	—
lätlased — *lettes*	2	1	1	—

28. Tartu tiisikushaigete nõuande-kohas aasta jooksul registreeritud haiged vanuse järgi.

Malades enregistrés au „Cabinet de Consultation de Tuberculose", d'après leur âge.

Vanus aastais — *Âge*	1930	1931	1932	1933	1934	1935
0— 5	2	—	—	4	4	—
6—10	11	8	5	5	2	3
11—15	10	10	10	17	6	11
16—20	28	26	43	39	29	16
21—25	40	37	42	39	40	39
26—30	39	31	66	41	47	40
31—35	42	24	27	36	31	35
36—40	16	12	22	20	27	20
41—45	21	9	17	16	19	18
46—50	12	7	18	15	11	13
51—55	6	11	12	10	9	12
56—60	6	2	6	4	6	10
61—65	8	—	8	—	4	3
66—70	—	1	5	1	2	1
71 ja üle	2	—	—	1	2	—
Kokku — *Total*	243	178	281	248	239	221

29. Tiisikushaiged Tartu linnas ja -maal Tartu tiisikushaigete nõuandekoha andmeil.

Mouvement des tuberculeux dans la ville et le district de Tartu.

	Kopsutiisikus *Tuberculose pulmon.*			Muud tbc. vormid *Autres formes de tuberc.*			*Total* Kokku		
	1933	1934	1935	1933	1934	1935	1933	1934	1935
Tartu linnas: *Ville de Tartu:*									
aasta alul . . . . . *Malades au début de l'année*	905	941	939	54	55	53	959	996	992
registreeriti uusi . . . . *Inscrits*	132	124	125	5	—	—	137	124	125
kolis mujale . . . . . *Changé de domicile*	38	52	81	4	2	13	42	54	94
suri . . . . . *Décédés*	58	74	75	—	—	2	58	74	77
aasta lõpul . . . . . *Malades à la fin de l'année*	941	939	908	55	53	38	996	992	946
neist: sanatooriumides . . *dont: dans sanatoriums*	12	27	31	2	2	2	14	29	33
ravilais . . . . *dans cliniques*	49	43	68	—	3	2	49	46	70
kodus . . . . . *à domicile*	880	869	809	53	48	34	933	917	843
Tartumaal: *District de Tartu:*									
aasta alul . . . . . *Malades au début de l'année*	581	626	658	49	51	47	630	677	705
registreeriti uusi . . . . *Inscrits*	109	115	96	2	—	—	111	115	96
kolis mujale . . . . . *Changé de domicile*	23	36	62	—	4	8	23	40	70
suri . . . . . *Décédés*	41	47	58	—	—	1	41	47	59
aasta lõpul . . . . . *Malades à la fin de l'année*	626	658	634	51	47	38	677	705	672
neist: sanatooriumides . . *dont: dans sanatoriums*	2	4	6	—	1	2	2	5	8
ravilais . . . . *dans cliniques*	4	8	7	—	2	—	4	10	7
kodus . . . . . *à domicile*	620	646	621	51	44	36	671	690	657
Aasta lõpul kokku — *Total*	1 567	1 597	1 542	106	100	76	1 673	1 697	1 618

30. 1935. a. registreeritud suguhaiged.

Malades vénériens enregistrés pendant 1935.

	Eestlased *Estoniens*		Venel. *Russes*		Sakslased *Allemands*		Muud *Autres*		Kokku *Total*		1934		1933		1932	
	m.	n.	*h*	*f.*	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.
Vabakutselised . . . . . *Professions libres*	42	10	1	1	—	—	1	—	44	11	33	4	...	...	...	...
Kaupmehed ja tööstu rid . . *Commerçants et industriels*	8	—	1	—	—	—	—	—	9	—	18	3	21	6	6	1
Ametnikud . . . . . *Fonctionnaires*	8	1	—	—	—	—	—	—	8	1	12	3	12	1	14	1
Käsitöölised . . . . . *Artisans*	88	15	1	—	—	—	1	—	90	15	90	20	104	10	67	12
Töölised . . . . . *Ouvriers*	83	23	9	—	4	—	—	—	96	23	95	37	83	19	76	17
Kaitseväelased . . . . . *Militaires*	7	—	—	—	—	—	1	—	8	—	3	1	4	—	12	—
Õpilased ja üliõpilased . . . *Écoliers et étudiants*	26	2	3	1	1	—	1	—	31	3	37	9	43	4	36	3
Kodune talitus ja kutseta . . *Trav. domest. et sans prof.*	—	17	—	—	—	—	—	—	—	17	—	43	29	45	21	29
Majateenijad . . . . . *Domestiques*	1	25	—	—	—	—	—	—	1	25	—	15	2	19	1	13
Lapsed . . . . . *Enfants*	1	3	—	—	—	—	—	—	1	3	3	1	3	3	1	6
Prostitueerujad . . . . . *Prostituées*	—	108	—	1	—	—	—	5	—	114	—	99	—	97	—	137
Kokku — *Total*	264	204	15	3	5	—	4	5	288	212	—	—	—	—	—	—
1934 . . .	267	229	14	2	3	—	7	4	—	—	291	235	—	—	—	—
1933 . . .	261	196	15	6	16	—	9	2	—	—	—	—	301	204	—	—
1932 . . .	217	215	7	2	7	2	3	—	—	—	—	—	—	—	234	219

31. 1935. a. registreeritud suguhaiged vanuse järgi.

Malades vénériens d'après leur âge.

Vanus aastais *Âge*	Lues												Ulc. molle		Gonorrhoea				Kokku *Total*		1934		1933		1932	
	ulc. dur.		std. secund.		std. tert.		latens		congen.		tab. dorsal.				acut.		chron.									
	m.	n.	*h.*	*f.*	m.	n.	m	n.	m	n.	m	n	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.
—1 aast. . .	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3	—	3	1	—	1
1 „ . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2
2—3 „ . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1
4—7 „ . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
8—12 „ . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	3	—	—	—	2
13 aast. . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—
14 „ . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
15 „ . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	1	—	—
16 „ . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	6	—	—	2	6	1	2	—	2	—	2
17 „ . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	1	3	—	2	—	2	2	8
18 „ . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	7	—	—	4	7	4	2	11	9	15	21
19 „ . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	3	3	8	16	10	9	6	18
20—25 aast. .	2	1	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	120	92	—	—	123	97	111	111	121	90	91	91
26—30 „ . .	4	—	2	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	70	36	—	—	76	39	65	41	73	49	69	49
31—35 „ . .	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	46	34	1	1	47	38	53	28	35	21	23	13
36—40 „ . .	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	11	3	—	—	13	5	26	13	18	6	12	5
41—45 „ . .	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	6	5	—	—	6	6	12	3	17	6	4	2
46—50 „ . .	1	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	7	2	4	6	6	4	3	—
51—55 „ . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	4	1	2	2	4	1	4	—
56— „ . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	1	4	2
Märkimata . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2
Kokku *Total*	7	1	4	9	2	3	1	3	2	3	—	—	—	—	271	192	1	1	288	212	—	—	—	—	—	—
1934	5	1	4	12	2	10	—	1	3	2	—	—	—	—	276	208	1	1	—	—	291	235	—	—	—	—
1933	5	1	1	13	3	6	2	3	4	—	1	1	1	—	283	178	1	2	—	—	—	—	301	204	—	—
1932	3	4	1	13	—	4	—	—	1	3	—	—	—	—	229	190	—	5	—	—	—	—	—	—	234	219

32. Kohtumeditsiini-arsti poolt vägivaldsete surmajuhtumite puhul ettevõetud lahkamised.

Autopsies des cas de mort violente.

	1933	1934	1935
Surma põhjused — *Causes de décès:*			
Õnnetusjuhtum — *Accidents:*			
kukkumine — *chutes*	—	5	1
sõiduki alla jäämine — *ecrasements*	1	9	3
masina vahele jäämine — *machines*	3	4	—
uppumine — *submersion*	14	7	3
mürgistus — *empoisonnement*	4	1	1
lämbumine — *asphyxie*	3	—	1
tulirelv — *armes à feu*	1	1	1
terariist — *outils tranchants*	3	1	—
plahvatus — *explosions*	—	—	—
põlemine — *brûlures*	—	1	—
külmetumine — *refroidissements*	4	—	—
pikne — *foudre*	—	—	—
elektrivool — *courant électrique*	2	—	—
loomalt saadud vigastus — *animaux*	2	1	3
muud — *autres*	4	1	5
kokku — *total*	41	31	18
Enesetapmine — *Suicides:*			
rongi alla heitmine — *sous le train*	2	—	—
uputamine — *submersion*	2	1	1
mürgistus — *empoisonnement*	2	3	5
poomine — *pendaison*	18	13	9
tulirelv — *armes à feu*	12	6	6
terariist — *outils tranchants*	1	2	1
muud — *autres*	—	2	—
kokku — *total*	37	27	22
Tapmine — *Assassinats:*			
lämbumine — *asphyxie*	1	—	1
tulirelv — *armes à feu*	4	6	4
peksmine — *coups*	—	—	—
uputamine — *submersion*	1	—	—
terariist — *outils tranchants*	3	—	—
muud — *autres*	—	2	—
kokku — *total*	9	8	5
Vastsündinud lapse laiba leidmine — *Cadavres de nouveaux-nés trouvés*	—	9	5
Kunstlik abort — *Avortements provoqués*	14	12	8
Üldse — *Grand total*	101	87	58

33. Linna poolt linnavaeseile ravimist võimaldatud.
Traitements méd. accordés aux indigents de la Municipalité.

	1935			1934			1933			1932		
	Isikuid		Ravi-päevi	*Personnes*		*Jours de traite-ment*	Isikuid		Ravi-päevi	Isikuid		Ravi-päevi
	m.	n.		*h.*	*f.*		m.	n.		m.	n.	
I Haavakliinikus . . . . . *I Clin. chirurgicale*	60	98	2 766	39	73	1 747	39	57	1 769	73	59	3 036
II Haavakliinikus . . . . . *II Clin. chirurgicale*	35	49	1 708	38	60	2 055	15	29	1 130	35	21	1 614
I Sisehaiguste-kliinikus . . . . . *I Clin. des mal. internes*	24	36	1 340	10	31	518	12	26	677	32	21	920
II Sisehaiguste-kliinikus . . . . . *II Clin. des mal internes*	11	13	400	9	12	483	8	4	341	19	13	940
Närvikliinikus . . . . . *Clin. Neurologique*	3	17	409	10	17	503	9	7	416	18	16	1 259
Vaimuhaiguste-kliinikus . . . . . *Clin. des aliénés*	6	1	171	2	6	205	3	3	105	5	6	156
Naistekliinikus . . . . . *Clin. Gynécologique*	—	172	1 608	—	147	1 412	—	118	1 204	2	192	2 504
Lastekliinikus . . . . . *Clin. infantile*	23	20	1 001	28	30	1 146	28	29	1 312	24	31	1 690
Nakkushaiguste-kliinikus . . . . . *Hôp. des mal. contag.*	12	25	817	18	28	1 098	43	53	2 220	62	44	2 735
Tiisikuseravilas . . . . . *Clin. de la tuberc.*	22	25	1 926	25	31	2 983	33	36	3 838	30	42	7 090
Silmakliinikus . . . . . *Clin. des yeux*	7	7	379	6	10	381	2	4	119	8	3	259
Erakliinikus . . . . . *Clin. privée*	2	9	187	7	20	381	7	31	532	25	11	1 000
Teised haiglad . . . . . *Autres hôpitaux*	2	30	274	3	22	333	—	—	—	—	—	—
Kokku — *Total*	207	502	12 986	195	487	13 245	199	397	13 663	333	459	23 203

34. Kesk- ja algkoolide õpilastel esinenud haigused.
Maladies des élèves des écoles primaires et secondaires.

	Algkoolid *Écoles primaires*					Keskkoolid *Écoles secondaires*				
	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36
Nakkushaigused — *Maladies contagieuses*	724	1 033	665	1 623	760	537	793	481	496	495
Ainetevahetus-haig. — *Mal. de l'assimil. et de la désass*	5	—	—	3	16	20	16	14	—	—
Vereringvoolu-organite haigused — *Mal. de l'appareil circul.*	13	50	27	32	52	62	81	81	82	68
Hingamisorg. haig. — *Mal. de l'appar. resp.*	616	358	387	595	295	917	586	647	584	637
Seedimisorg. haig. — *Mal. de l'appareil dig.*	989	685	644	752	641	801	603	643	581	531
Kuseorganite haig. — *Mal. des organ. urin.*	28	27	30	22	55	10	5	9	3	8
Vere- ja verevalm.-organite haig. — *Mal. du sang et de la rate*	85	78	79	32	108	217	214	238	217	248
Närvikava-haig. — *Mal. nerveuses* . . .	124	70	115	120	86	310	103	88	61	63
Sisem. nõrist. organite haigused — *Mal. des sécrétions int.*	16	1	—	—	4	—	1	19	23	27
Silmahaigused — *Maladies des yeux* . .	253	81	275	174	150	245	225	142	120	97
Kõrvahaigused — *Maladies des oreilles* . .	86	93	81	128	131	117	82	82	66	83
Lihastehaigused — *Maladies de la muscul.*	31	18	34	22	19	26	29	23	35	38
Luuhaigused — *Maladies des os*	84	38	55	70	46	63	50	84	87	105
Naha- ja nahaaluste kudede haig. — *Maladies de la peau et du tissu cellulaire* . .	507	509	471	520	494	591	430	422	381	373
Naiste suguorganite haigused — *Mal. non vénér. de l'appar. génito-urin. fém.* . .	3	2	15	—	9	62	63	78	53	59
Kasvajad — *Tumeurs*	1	1	1	—	1	6	50	64	42	1
Sünnipärased kehavead — *Vices de conf. congén.*	—	10	2	9	4	9	—	1	9	1
Kehavigastused — *Lésions*	340	457	553	511	454	668	620	736	705	857
Muud haigused — *Autres maladies* . . .	240	169	154	168	182	101	7	14	66	37
Kokku haigusjuhtumeid — *Total*	4 145	3 680	3 588	4 781	3 507	4 762	3 958	3 866	3 611	3 728

35. Kooliõpilaste tervislik seisund.
Santé des élèves.

	Algkoolid *Écoles primaires*					Keskkoolid *Écoles secondaires*					Kutsekoolid *Écol. profess.*				
	1931|32	1932|33	1933|34	1934|35	1935|36	1931|32	1932|33	1933|34	1934|35	1935|36	1931|32	1932|33	1933|34	1934|35	1935|36
Läbivaadatud õpilaste arv — *Nombre d'élèves examinés*	4 005	3 874	4 361	4 214	4 151	3 024	2 651	2 644	2 719	3 196	201	303	438	465	451
Toitumus: hea — *Alimentation: bonne*	1 162	1 115	1 405	1 417	1 256	1 778	1 563	1 549	1 721	2 027	100	154	253	240	278
keskmine — *moyenne* . . .	2 636	2 565	2 724	2 611	2 709	1 186	1 025	1 054	939	1 101	92	142	179	219	168
nõrk — *faible*	207	194	232	186	186	60	63	41	59	68	9	7	6	6	5
Kehaehitus: hea — *Constitution physique: bonne* . .	1 469	1 506	1 803	1 729	1 707	1 990	1 782	1 932	1 988	2 373	138	194	293	287	284
keskmine — *moyenne* . . .	2 413	2 270	2 396	2 355	2 332	977	830	687	697	781	61	105	139	174	166
nõrk — *faible*	123	98	162	129	112	57	39	25	34	42	2	4	6	4	1
Nägemine: kuni 0,5 — *Vue: jusqu'à 0,5*	347	533	406	334	354	292	202	354	345	367	14	14	42	40	44
üle 0,5 — *au-dessus de 0,5* .	936	697	830	851	897	270	154	310	308	468	23	31	60	50	51
normaalne — *normale* . . .	2 673	2 490	3 072	3 029	2 900	2 064	1 967	1 541	2 066	2 361	164	258	332	375	356
märkimata — *inconnue* . .	49	154	53	—	—	398	328	439	—	—	—	—	4	—	—
Läbivaat. leitud: — *Const. à l'exam.:*															
anemia chlorosis — *anemia chloros.*	235	80	179	120	124	122	148	81	149	160	5	5	28	24	14
skolioosid — *scolioses*	365	279	339	229	262	274	207	157	255	276	13	8	34	33	33
kehavead — *défauts physiques* . .	53	103	158	100	103	37	27	23	16	25	4	2	6	9	9
nahahaigused — *mal. de la peau* .	55	33	32	52	49	129	42	108	59	47	5	5	3	7	3
haiged hambad — *dents cariées* .	2 753	2 219	2 482	2 680	2 604	2 207	1 574	1 650	1 855	2 091	146	114	216	228	189
ninahaigused — *mal. du nez* . . .	167	120	141	58	59	172	70	58	54	43	2	2	19	19	11
kurguhaigused — *mal. de la gorge*	545	792	923	529	667	445	216	122	154	233	36	25	63	40	57
puudulik kuulmine — *oule défect.*	135	67	70	48	73	38	136	38	34	39	2	3	8	8	10
silmahaigused — *mal. des yeux* .	129	146	142	119	161	88	87	31	15	21	3	4	7	5	3
kopsuhaigused — *mal. des poumons*	275	178	165	127	168	137	127	119	122	95	7	12	39	20	31
närvikava-haigused — *mal. nerv.*	5	2	13	14	30	14	22	23	20	19	—	—	—	4	1
südamehaigused — *mal. cardiaques*	189	181	319	339	305	186	147	127	130	107	11	23	28	36	42
kõrvahaigused — *mal. des oreilles*	118	75	78	78	66	53	35	25	13	12	3	6	3	12	2
struuma — *struma*	8	—	—	—	—	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—
lymfadeniit — *lymphadenitis* . .	116	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
muud haigused — *autres maladies*	49	—	9	47	223	15	15	—	2	10	—	—	—	—	—

HOOLEKANNE.

TÄHTSAMAID UUENDUSI HOOLEKANDE SEADUSES.

1935. a. kehtima pandud Hoolekande seaduse muutmise seadus määrab, et iga abiandev asutis peab hoolekannet korraldama võimalikult nii, et abisaaja võiks end edaspidi elatada ilma hoolekandelise abita.

Abisaajate tööjõu kasutamiseks korraldatakse hoolekandeasutistesse paigutatud abisaajatele nende jõu ja võimete kohaseid töid.

Kui abitarvitajal on omakseid või sugulasi, kes on kohustatud ja kes suudavad ta eest hoolt kanda, kuid seda ei tee, on abiandjal asutisel õigus puudustkannatajale abiandmist korraldada üldisil aluseil. Niisugusel juhul on abiandnud asutisel õigus kohtu teel sisse nõuda abiandmiseks tehtud kulusid abitarvitaja eest hoolt kandma kohustatud isikuilt.

Hoolekandeasutised, kes on abi andnud lahuselavate vanemate väljaspool abielu sündinud lapsele, on õigustatud ilma lapse ema erilise volituseta esitama kohtule nõudepalveid ning ajama asju lapse isalt lapse elatise nõudmiseks ja vastu võtma väljamõistetud summasid. Lapse isalt väljamõistetud ja kättesaadud elatusrahast kaetakse esimeses järjekorras lapsele korraldatud hoolekande kulud ja ülejääk, kui see olemas, makstakse välja lapse emale.

Kui mõne palgalises teenistuses seisva isiku ülalpidamisele kuuluv perekond, keda see isik on kohustatud seaduse järgi ülal pidama, on sattunud hoolekandelist abi tarvitaja seisukorda selle isiku liigse alkoholitarvitamise tõttu või mõnel muul temast sõltuval põhjusel, siis on selle isiku perekonda kuuluval abikaasal, vanemal või mõnel teisel täisealisel perekonnaliikmel õigus esineda selle isiku elukoha kohaselt linna-, alevi- või vallavalitsusele palvega, et selle isiku teenistustasust kinni peetaks osa. Saanud tähendatud palve, kontrollib asutis esitatud asjaolusid ning kuulab ära asjaosalise isiku seletuse ja kui selgub, et on olemas küllaldane põhjus palve rahuldamiseks, teeb otsuse sisse

nõuda administratiivkorras selle isiku teenistustasust vastav summa tema perekonna ülalpidamiseks.

Teenistustasust on õigus selleks otstarbeks sisse nõuda, kui isiku perekonda kuulub peale tema enese üks liige, kuni üks viiendik; kui — kaks liiget, kuni üks kolmandik; kui — kolm ja enam liiget, kuni pool.

Hoolekande seaduse muutmise seadus on avaldatud Riigi Teatajas nr. 43 — 1935.

Lahtisele või poolkinnisele hoolekandele võetud hoolealuste seisukorrast täpse ülevaate saamiseks Hoolekande seaduse muutmise seaduse § 8 näeb ette linna-, alevi- või vallavalitsuste poolt igale lahtisel või poolkinnisel hoolekandel olevale isikule hoolekande-raamatu andmise, millesse märgitakse andmed abisaaja isiku ja temale antud abi kohta. Abisaaja on kohustatud seda raamatut abinõudmisel ette näitama ja abisaamisel esitama abiandjale vastava sissekande tegemiseks. Hoolekande-raamatusse sissekandeid tegema on kohustatud nii riigi- ja omavalitsusasutised kui ka eraorganisatsioonid.

Hoolekande-raamat antakse välja igale üksikule õigus- ja teovõimelisele hoolealusele; kui isik on teovõimetu, siis antakse raamat välja tema hooldajale või eestkostjale. Juhul, kui hoolekandelist abi vajab perekond, siis antakse välja raamat kogu perekonna jaoks ja selle vanema nimele, kelle tegelikul ülalpidamisel on lapsed.

Hoolekande-raamatu saamiseks tuleb pöörduda hoolekande teostajaks määratud asutise poole, kes kogub teateid isiku kohta, ja kui selgub, et isik tuleb lugeda hoolekandelist abi saajaks ja temale tuleb korraldada lahtist või poolkinnist hoolekannet, siis võetakse isik hoolekande alla ja temale antakse välja hoolekande-raamat.

Muudatusi varanduslikus ja perekondlikus seisukorras on hoolekandele võetud isik kohustatud teatama oma elukoha omavalitsusele.

Raamatusse märgitakse kõik tarvilikud andmed isiku ja antud abi kohta ning viimasel leheküljel avaldatakse äratrükk Kriminaalseadustiku § 391 [1] sisust. Hoolealuselt võetakse allkiri selle üle, et temale on teada Kriminaalseadustiku § 391 [1] sisu ja et tema kohustub viivitamata teatama oma seisukorra muutumisest. Kriminaalseadustiku järgi võetakse vastutusele lahtisel või poolkinnisel hoolekandel olevad isikud, kes süüdlased selles, et nad abiandmisel — sihiga varjata saadud hoolekandelist abi — ei esitanud oma hoolekande-raamatut abiandvale asutisele või organisatsioonile, ja karistuseks on ette nähtud arest mitte üle kolme kuu või rahatrahv mitte üle kolmesaja krooni. Sama karistuse alla langeb hoolekandelist abi andva eraorganisatsiooni ametnik või juhatuse liige, kes tahtlikult ei märkinud lahtisel või poolkinnisel hoole-

kandel oleva isiku hoolekande-raamatusse organisatsiooni poolt antud abi.

Hoolekande-raamat võetakse hoolealuselt ära: 1) kui ära langevad põhjused, mis Hoolekande seaduse järgi abisaamist õigustasid, 2) kui lahtine või poolkinnine hoolekanne asendatakse kinnise hoolekandega ja 3) hoolekandel olnud isiku surma puhul.

Raamatu kaotamise korral tunnistab asutis, kes raamatu välja andnud, selle maksvusetuks vastava kuulutuse teel Riigi Teataja Lisas.

Tartu Hoolekande-osakonnas tarvitusele võetud hoolekande-raamat on tarvitamiseks kinnitatud haridus- ja sotsiaalministri poolt 31. mail 1935.

HOOLEKANDELISE ABIANDMISE NORMID.

Hoolekande seaduse muutmise seaduse (RT nr. 43 — 1935) § 11 eeskirja täitmiseks koostas Hoolekande-osakond Tervishoiu- ja Hoolekandevalitsuse poolt välja töötatud vormi kohaselt Tartu linna administratiiv-piirkonna kohta keskmised hoolekandelise abiandmise normid hoolealuste liikide järgi ja esitas need 27. juulil 1935 Linnavalitsusele läbivaatamiseks ja heakskiitmiseks. Linnavalitsus esitas abiandmise normid Haridus- ja Sotsiaalministeeriumile kinnitamiseks 1. augustiks 1935.

Ühe kuu jooksul pärast normide esitamist ministeeriumile ei järgnenud ministeeriumilt teadet normide muudatuste või paranduste kohta ja need tulid seega vastavalt Tervishoiu- ja Hoolekandevalitsuse ringkirjale lugeda jõusse astunuks. Väljatöötatud normid võeti Tartus tarvitusele tegelikul hoolekandelisel abiandmisel üks kuu peale normide esitamist ministeeriumile, s. o. 1. septembril 1935.

Abiandmise normid on koostatud juba tarvitusel olnud abiandmise viiside ja normide ulatuses. Tegelikult väljamakstud abirahad kõiguvad tunduvalt üle kui ka alla näidatud normi, kuna abi määramisel on arvesse võetud abinõudjate mitmesuguseid erinevaid majanduslikke elatusvõimalusi, milliseid pole võimalik näidata tabelvormis.

Edaspidi, kui Haridus- ja Sotsiaalministeerium hoolealuste abistamiseks kindlad normid maksma paneb, on arvatavasti ette näha hoolealuste arvu ja ka hoolekande-kulude tõusu, kuna juurde tuleb väga palju uusi abistamisliike, milliseid seni hoolekande teostamisel Tartus pole olnud, näit. hoolekande alla võivad langeda ka perekonnad, kelle sissetulek on 40—50 ja enam krooni kuus, seni aga nii suure sissetulekuga perekondadele ei ole mitte kõigil juhtudel kindla toetuse näol abi antud.

Praegukehtivad hoolekandelise abiandmise normid Tartus on järgmised:

1. Lepingu alusel perekondadesse kasvatada antud laste ülalpidamiseks (H. S. §§ 51—62) antakse toetust 6—10 kr. lapse kohta.

2. Puudustkannatavaile perekondadele antakse toetust laste kasvatamiseks järgmiste normide alusel:

Lastevanemad ja nende tervislik seisukord	Lastevanem. või ülalpidajate sissetuleku suurus kuus	Toetuse liigi järjek. nr.	Igakuulise toetuse suurus kroonides, kui laste arv on				
			1	2	3	4	5
a) Kui lapsed on ühe vanema ülalpidamisel (teine vanem surnud, teadmata, lahus, teadmata äraolija) ja see vanem on töövõimetu, või kui lapsed on ühes mõlema vanemaga ja need vanemad on töövõimetud, või kui üks on töövõimetu ja teine nõrgajõuline.	alla 20 kr.	1	5	7	10	13	15
	20—29 „	2	—	3	6	9	12
	30—39 „	3	—	—	—	6	9
	40—49 „	4	—	—	—	—	4
	50 ja rohkem kr.	5	—	—	—	—	—
b) Kui lapsed on ühe vanema ülalpidamisel ja see vanem on nõrgajõuline, või kui lapsed asuvad ühes mõlema vanemaga ja need vanemad on nõrgajõulised, või kui üks neist on töövõimeline ja teine töövõimetu.	alla 20 kr.	6	4	6	9	12	15
	20—29 „	7	—	—	6	9	12
	30—39 „	8	—	—	—	6	9
	40—49 „	9	—	—	—	—	4
	50 ja rohkem kr.	10	—	—	—	—	—
d) Kui lapsed on ühe vanema ülalpidamisel ja see vanem on töövõimeline, või kui lapsed asuvad ühes mõlema vanemaga ja need vanemad on töövõimelised, või kui üks neist on töövõimeline ja teine nõrgajõuline.	alla 20 kr.	11	—	—	5	7	9
	20—29 „	12	—	—	—	5	7
	30—39 „	13	—	—	—	4	6
	40—49 „	14	—	—	—	—	5
	50 ja rohkem kr.	15	—	—	—	—	—

Peale selle antakse natuuras järgmist toetust:

a) arstiabi: kõigile hoolealuseile tarviduse järgi vaesteambulantsis ja ravilais.

b) küte: 1—1,5 kuupmeetrit perekonna peale talve jooksul.

e) saun: 4 korda talve jooksul.

3. Lepingu alusel perekondadesse paigutatud raukade ja töövõimetute ülalpidamiseks antakse toetust: 5—10 krooni kuus.

4. Puudustkannatavaile raukadele ja töövõimetuile antakse toetust järgmiste normide alusel:

Toetusesaajate korteriolud ja sissetuleku suurus kuus	Toetusesaajate arv ühes leibkonnas	Toetusesaaja töövõime-kaotuse protsent					
		100% ja tarvitab kõrvalabi		80—100% või on ta vähemalt 70 a. vana		61—79% või on ta 60—69 a. vana	
		Toetuse liigi jrk. nr.	Toetuse suurus kuus kr.	Toetuse liigi jrk. nr.	Toetuse suurus kuus kr.	Toetuse liigi jrk. nr.	Toetuse suurus kuus kr.
1. Toetusesaaja ei saa tasuta korterit ega oma sissetulekuid . .	1	16	6,00	18	4,00	20	3,00
	2	17	10,00	19	7,00	21	5,00
2. Toetusesaaja saab tasuta korteri või omab sissetulekut ca 3—5 kr. . . .	1	22	5,00	24	3,00	26	2,50
	2	23	8,00	25	5,00	27	5,00
3. Toetusesaaja a) saab võõrailt isikuilt tasuta korteri ja omab sissetul. 3—5 kr. kuus või b) omab sissetulek. 5—10 kr. kuus või d) elab omaste juures ja saab nendelt osalise ülalpidamise	1	28	3,50	30	3,00	32	2,00
	2	29	6,00	31	4,00	33	4,00
4. Toetusesaaja omab sissetulek. 10—15 kr. kuus	1	34	—	36	—	38	—
	2	35	—	37	—	39	—

Peale selle antakse natuuras järgmist toetust:

a) arstiabi: kõigile hoolealuseile tarviduse järgi vaesteambulantsis ja ravilais.

b) korter: hoolealuseile, kes ei suuda ise endale korterit pidada.

c) kütet: 1—1,5 kuupmeetrit isiku kohta.

d) saun: 4 korda talve jooksul.

36. Hoolekandelist abi saanute arv vastava aasta jooksul.

Nombre des assistés dans le courant de l'année.

	1933/34	1934/35	1935/36
Lahtisel hoolekandel	2 688	3 121	3 088
Neist abisaajate kodudes	2 242	2 328	2 165
Neist arstiabi-andm. ravilais	446	793	923
Kinnisel ja poolkinnisel hoolekandel	975	1 006	1 020
Neist lastekodus	163	169	160
Neist vanadekodudes	812	837	860
Üldse	3 663	4 127	4 108
% linna elanikest	6,21	7,00	6,86

37. **Hoolekandelist abi saanute arv vastavate aastate lõpul.**
Nombre des assistés à la fin de l'année.

	1933/34	1934/35	1935/36
Lahtisel hoolekandel — *Sans hospitalisation* . . .	1 735	1 686	1 657
Neist — *Dont:*			
abisaajate kodudes — *assistés à domicile* .	1 706	1 674	1 640
arstiabi ravilais — *assistés dans cliniques*	29	12	17
Kinnisel ja poolkinnisel hoolek. — *avec hospitalisat.*	687	699	687
Neist — *Dont:*			
lastekodudes — *dans asiles d'enfants* . .	135	134	131
vanadekodudes — *dans asiles de vieillards* .	552	565	556
Üldse — *Total*	2 422	2 385	2 344
% linna elanikest — *% des habitants de la ville* . .	4,11	4,04	3,91

KINNISE HOOLEKANDE ASUTISED.

„Tartu Kodu", Jaama tn. nr. 69/71. Selles vanadekodus leiavad ülalpidamist raugad, krooniliste haiguste ja vigastuste tõttu töövõime kaotanud isikud, rahulikud vaimuhaiged ja ajutiselt oma tööjõu kaotanud haiged, kellele kliiniline ravi ei ole hädavajaline.

„Tartu Kodus" on kuus haigete jaoskonda: kaks jaoskonda vaimuhaigeile ja neli jaoskonda teistele kroonilistele haigeile.

Normaalne voodite arv on 200, kuid suure tungi tõttu on vastu võetud kuni 220 haiget.

Asutisel on oma arstlik personaal, kuhu kuuluvad õde, põetajad ja sanitarid. Arst visiteerib asutiste haigeid hoolealuseid iga päev.

„Tartu Kodu" 1935./36. aasta eelarves oli ette nähtud 73 200 toiduja ravipäeva, tegelikult aga oli 77 695 hooldamispäeva.

I Vanadekodu, Liiva tn. nr. 32. Asutisse võetakse vaeseid, kes tööjõust on kaotanud vähemalt 80%. I Vanadekodu kasutuses on neli maja, mis suudavad mahutada kuni 100 hoolealust. Tegevus on asutises 1935./36. aastal arenenud normaalselt.

1935. aasta suvel teostati I Vanadekodu juures hoonete remont, mis tunduvalt parandas hoolealuste elamistingimusi. Peahoone krohviti ja värviti väljastpoolt. Tubades tehti täielik remont ühes mõne ruumi otstarbekohase ümberehitamisega. Veevärgi sisseseadet pikendati saunast kööki. Hoovil asuvaisse majadesse, kus elektrivalgustus senini oli puudunud, seati see sisse.

II Vanadekodu asetseb Annemõisas, 3 km kaugusel Tartust. Vanadekodu kasutada on osa vanast mõisamajast, mis mahutab enesesse kuni 40 hoolealust, ja 1933. aasta sügisel valminud uus kahekordne elumaja, mille alumisel korral on ruumid harilike hoolealuste tarvis, teisel korral aga ruumid kosumist-vajavate tiisikushaigete hoolealuste jaoks. Uus maja mahutab kuni 43 hoolealust.

1935./36. aastal viidi II Vanadekodu ruumide juures läbi mõningad parandused ja osaline remont. Nii sai saun uue lava ja köök uue pliidi ning köögiseinad värviti poolest saadik õlivärviga. Uues majas värviti uksed, aknad ja põrandad ning maja välisseinad lubjati.

Hoolealustele meelelahutuse võimaldamiseks osteti raadio-aparaat.

Tartu Linna Lastekodu asub Kaagvere mõisas, linnast 12 km, Emajõe parempoolsel kaldal. Lastekodu juures asub ka algkool, kus koooliealistele lastele õpetust antakse. Hoolealuste aastane läbikäik on ulatunud kuni 160-ni. Lastekodu kasutada on riigilt rendile võetud talu, millel on maapinda 83,85 ha, sellest põldu 37,02 ha ja heinamaad 24,43 ha. Moon laste ja personaali ülalpidamiseks saadakse talu majapidamisest.

38. Hoolealuste liikumine vanade- ja vaestekodudes 1935./36. a.
Mouvement des assistés des hospices.

	Tuli juurde *Admis*		Lahkus *Rayés*		Suri *Décédés*		Kuu lõpul *A la fin de mois*		Hooldamispäevi *Jours de traitement*
	m.	n.	*h.*	*f.*	m.	n.	m.	n.	
Aprill	9	9	6	5	4	9	179	380	16 808
Mai	7	18	9	9	6	9	171	380	16 831
Juuni	6	7	9	9	1	7	167	371	16 014
Juuli	12	17	11	9	2	7	166	372	16 364
August	12	14	5	12	2	5	171	369	16 507
September . . .	11	17	5	3	3	4	174	379	16 472
Oktoober	14	23	8	11	5	9	175	382	16 955
November . . .	11	10	9	1	9	6	168	385	16 511
Detsember . . .	13	17	6	9	3	6	172	387	17 068
Jaanuar	6	12	4	7	2	8	172	384	16 982
Veebruar . . .	12	9	3	6	8	6	173	381	16 029
Märts	9	20	4	7	6	10	172	384	17 193
Kokku — *Total*	122	173	79	88	51	86			199 734

POOLKINNISE HOOLEKANDE ASUTISED.

Ühiselumaja „Betaania", Puiestee tn. nr. 22—26, mis mahutab kuni 120 hoolealust, Vaeste Ühiselumaja, Turu tn. nr. 96, mahutab kuni 60 isikut, ja Ühiselumaja endises Tamme mõisa härrastemajas, kus 1936. aasta suvel leidsid ulualuse 30 isikut.

Kahes esimeses võimaldatakse hoolealustele peale priikorteri ka priiküte ja -valgustus, kuna Tamme mõisas antakse ainult priikorter. Muud hoolekandelist abi antakse hoolealustele kõigis kolmes asutises sauna, puude, seebi jne. näol ühesuguseil aluseil lahtisel hoolekandel olevate hoolealustega, kui nende seisukord seda tingib.

Kinnise ja poolkinnise hoolekande asutiste kaudu teostatud hoolekandel on Tartus 1935./36. aastal olnud kulusid: lastekodus —

42 318,96 krooni, täielise ülalpidamisega vanadekodudes — 63 433,83 krooni ja osalise ülalpidamisega vanadekodudes — 4 391,22 krooni. Samal ajal kaeti kulud järgmiselt: riigilt — 9 864,75 krooni, omavalitsuselt — 87 764,98 krooni, hoolekandeasutiste majapidamistest — 7 001,16 krooni, hoolealuste või nende omaste poolt tagasimaksudest — 4 081,62 krooni ja muud sissetulekud — 1 431,50 krooni.

39. Hoolealuste arv linna kinnise ja poolkinnise hoolekande asutistes.
Nombre des assistés dans hospices.

	Aastad *Années*	Tuli juurde *Admis*		Lahkus *Rayés*		Suri *Décédés*		Aasta lõpul *Á la fin de l'année*		
		m.	n.	*h.*	*f.*	m.	n.	m.	n.	kokku
I Vanadekodu . . .	1931/32	13	31	10	28	10	7	25	75	100
I Hospice des	1932/33	17	29	9	14	1	9	32	81	113
vieillards	1933/34	10	25	9	15	3	9	30	82	112
	1934/35	4	15	8	13	1	8	25	74	99
	1935/36	12	21	12	12	4	9	21	74	95
II Vanadekodu . . .	1931/32	9	13	8	7	—	2	15	22	37
II Hospice des	1932/33	9	12	4	9	—	3	20	22	42
vieillards	1933/34	22	28	11	14	2	2	29	34	63
	1934/35	36	21	18	11	3	3	43	41	84
	1935/36	28	27	20	15	14	7	37	46	83
„Tartu Kodu“ . . .	1931/32	50	71	24	18	27	44	67	150	217
Hospice des infir-	1932/33	57	75	27	28	29	52	68	145	213
mes et malades	1933/34	62	97	28	48	35	49	67	145	212
„Tartu Kodu“	1934/35	71	98	33	37	34	58	71	148	219
	1935/36	69	101	35	36	32	67	73	146	219
Vaeste Ühiselumaja .	1931/32	6	2	6	—	2	—	28	34	62
Asile des pauvres	1932/33	7	5	7	6	—	—	28	33	61
	1933/34	4	2	4	4	1	—	27	31	58
	1934/35	4	12	9	7	1	1	21	35	56
	1935/36	7	7	6	7	—	—	22	35	57
„Betaania“	1931/32	8	13	6	8	2	4	27	90	117
Asile des pauvres	1932/33	2	11	6	8	2	4	21	89	110
„Betaania“	1933/44	4	19	3	14	1	8	21	86	107
	1934/35	7	18	8	15	—	2	20	87	107
	1935/36	6	17	6	18	1	3	19	83	102
Kaagvere Lastekodu .	1931/32	39	25	12	9	—	—	96	61	157
Hospice d'enfants	1932/33	9	5	16	11	—	—	89	55	144
de Kaagvere	1933/34	11	8	17	11	—	—	83	52	135
	1934/35	24	10	25	10	—	—	82	52	134
	1935/36	15	11	18	8	1	2	78	53	131

40. Tartu linna vanadekodude hoolealuste toidukulud 1935/36.

Frais de nourriture des assistés des hospices de vieillards.

	Tartu Kodu		I Vanadekodu		II Vanadekodu	
	kg	kr.	kg	kr.	kg	kr.
Leib — *Pain noir*	23 650	2 883,12	15 055	1 829,44	11 860	1 437,90
Sai — *Pain blanc*	4 273	1 159,74	251	75,94	135	47,25
Piim — *Lait*	38 557	2 848,98	10 923	833,83	9 360	748,80
Või — *Beurre*	207	306,79	125	168,56	140	245,00
Taimevõi — *Margarine* . . .	275	202,30	—	—	—	—
Suhkur — *Sucre*	1 987	859,48	1 317	617,63	1 075	473,00
Loomaliha — *Viande de boeuf*	5 918	1 955,15	1 762	492,04	2 333	816,58
Sealiha — *Viande de porc* . .	2 191	818,03	1 552	576,91	680	326,26
Kartulid — *Pommes de terre* .	18 875	521,08	5 446	127,27	7 720	193,00
Kapsad — *Choux*	3 664	282,89	1 178	38,16	1 585	47,55
Kaalikad — *Chout-navet* . .	4 014	130,79	270	6,83	509	15,27
Odratangud — *Gruau d'orge* .	1 778	330,56	849	160,59	7 255	174,12
Odrajahu — *Farine d'orge* . .	1 413	259,20	569	109,88	452	108,48
Nisupüül — *Farine de froment*	1 463	386,49	267	81,44	594	207,90
Kruubid — *Orge perlée* . . .	1 285	242,21	322	64,10	503	125,75
Riis — *Riz*	225	106,03	—	—	38	18,36
Manna — *Semoule*	400	138,22	168	56,28	157	54,84
Makaronid — *Maccaronis* . .	139	102,52	—	—	24	17,28
Tatratangud — *Gruau de Sarrasin*	399	109,34	277	66,36	63	20,63
Herned — *Pois*	854	177,28	140	33,56	305	70,15
Oad — *Haricots*	720	117,38	103	18,98	74	13,32
Kaeratangud — *Gruau d'avoine*	468	141,59	—	—	—	—
Silgud — *Petits harengs* . .	1 262	145,14	780	96,85	794	158,80
Heeringad — *Harengs* . . .	670	175,11	337	80,93	150	47,00
Kohupiim — *Caillebotte* . .	1 849	331,35	2 266	437,58	77	11,51
Kohv — *Café*	—	—	275	96,07	232	81,20
Muud — *Autres*		744,92		350,17		505,36
Kokku — *Total*		15 475,69		6 419,40		5 965,31
Teenijate toidukulu — *Nourr. des employés*		373,50		183,00		329,40
Hoolealuste toidukulu — *Nourr. des assistés*		15 102,19		6 236,40		5 635,91
Hoolealuste toidup. 1935./36. a. *Jours de nourrit. des assistés*	77 695		35 255		29 635	
Ühe t./p. toidukulu 1935./36. a. *Poids de nourrit. par jour*	19,4		17,7		19,0	
1934./35. a.	18,4		16,0		18,6	
1933./34. a.	20,1		16,2		22,4	
1932./33. a.	19,2		17,2		21,5	

41. Kinnise ja poolkinnise hoolekande asutiste hoolealused.
Assistés dans les hospices des vieillards et infirmes.

	Aastad *Années*	Täiel. ülalpidamisega *Entretien total*			Osal. ülalpidamisega *Entretien partiel*		
		Aasta alul	Tuli juurde	Lahkus	*Au début de l'année*	*Admis*	*Rayés*
Kehaliselt ja vaimselt terved lapsed — *Enfants physiquement et moralement sains*	1933/34	—	9	9	8	1	2
	1934/35	—	—	—	7	—	3
	1935/36	—	—	—	4	2	—
Parandamatut või raskestiparandatavat haigust põdejad — *Malades incurables ou souffrant de maladies difficiles à guérir*	1933/34	1	—	1	—	—	—
	1934/35	—	—	—	—	—	—
	1935/36	—	—	—	—	—	—
Nõdrameelsed, vaimuhaiged, langetõbised — *Faibles d'esprit, aliénés, épileptiques*	1933/34	55	15	10	3	—	—
	1934/35	60	8	12	3	—	3
	1935/36	56	16	11	—	2	—
Pimedad, kurttummad — *Aveugles, sourds-muets*	1933/34	10	—	1	—	—	—
	1934/35	9	—	3	—	—	—
	1935/36	6	—	—	—	—	—
Alatiselt töövõimetud, alla 60 a. vanad puudustkannatavad haiged või vigased — *Incapables au travail malades et infirmes incurables moins de 60 ans*	1933/34	48	19	18	12	1	2
	1934/35	49	21	18	11	2	3
	1935/36	52	42	23	10	2	2
Osalise töövõimega üle 60 a. vanad — *Vieillards au-dessus de 60 ans, partiellement incapables au travail*	1933/34	15	12	14	12	3	2
	1934/35	13	4	7	13	5	4
	1935/36	10	3	6	14	1	5
Täiesti töövõimetud üle 60 a. vanad — *Vieillards au-dessus de 60 ans, entièrement incapables au travail*	1933/34	214	99	89	123	29	29
	1934/35	224	142	116	123	33	27
	1935/36	250	166	189	129	7	10
Ajutiselt töövõimetud — *Incapables au travail temporairement*	1933/34	17	39	31	4	—	1
	1934/35	25	31	36	3	—	1
	1935/36	20	11	9	2	—	2
Muud — *Autres*	1933/34	7	6	6	5	—	—
	1934/35	7	3	2	5	—	1
	1935/36	8	—	4	4	—	4
Hoolealuseid üldse — *Total*	1933/34	367	199	179	167	34	36
	1934/35	387	209	194	165	40	42
	1935/36	402	238	242	163	14	23

42. Lahtisel hoolekandel toetusesaajad.

Assistance publique sans hospitalisation.

Abitarvitajate liigid *Catégories des assistés*	Aastad *Années*	Abitarvitajate kodus *Secours á domicile*			Ravilais *Secours médical dans hôpitaux*			Kulud kr. *Dépenses*
		Aasta alul	Tuli juurde	Lahkus	Aasta alul	Tuli juurde	Lahkus	
Sünnitusasutiste abi vajavad puudustkannat. rasedad — *Femmes assistés en couches*	1933/34	—	—	—	—	79	79	3 100,00
	1934/35	—	—	—	—	123	123	3 106,95
	1935/36	—	—	—	—	134	134	3 210,75
Toiduaineid vajavad puudustkannatavad emad, kes toidavad rinnaga oma alla 6 kuu vanuseid lapsi — *Méres indigentes allaitant leurs enfants au-dessous de 6 mois*	1933/34	1	—	1	—	—	—	23,94
	1934/35	—	7	7	—	—	—	32,00
	1935/36	—	—	—	—	—	—	—
Alla 6 kuu vanused emata lapsed — *Enfants au-dessous de 6 mois*	1933/34	—	—	—	—	8	8	621,55
	1934/35	—	—	—	—	1	1	28,50
	1935/36	—	—	—	—	—	—	—
6-kuused kuni 3-aast. lapsed — *Enfants de 6 mois — 3 ans*	1933/34	15	—	9	1	21	21	2 568,73
	1934/35	6	5	—	1	36	37	2 226,29
	1935/36	11	19	17	—	35	33	1 970,24
Kehaliselt ja vaimselt terved lapsed — *Enfants physiquement et moralement sains*	1933/34	472	308	188	3	59	57	31 654,07
	1934/35	592	234	259	5	87	90	29 393,18
	1935/36	567	144	100	2	113	114	29 125,77
Vigased lapsed — *Enfants infirmes*	1933/34	—	—	—	—	—	—	—
	1934/35	—	1	—	—	—	—	40,00
	1935/36	1	—	—	—	—	—	60,00
Parandamatut või raskesti-parandatavat haigust põdevad lapsed — *Malades incurables ou souffrant de maladies difficiles à guérir*	1933/34	4	1	—	—	—	—	246,06
	1934/35	5	1	—	—	—	—	288,72
	1935/36	6	1	1	—	—	—	682,50
Nõdrameelsed, vaimuhaiged, langetõbised — *Faibles d'esprit, aliénés, épileptiques*	1933/34	4	3	2	—	—	—	307,80
	1934/35	5	4	2	—	13	13	829,40
	1935/36	7	3	1	—	9	9	577,25
Pimedad, kurttummad — *Aveugles, sourds-muets*	1933/34	12	7	1	—	—	—	1 082,70
	1934/35	18	3	1	—	—	—	1 162,43
	1935/36	20	1	5	—	—	—	966,23
Alatiselt töövõimetud alla 60 a. vanad puudustkannatavad haiged või vigased — *Incapables au travail mal. et infirmes moins de 60 ans*	1933/34	111	36	24	1	8	9	7 897,68
	1934/35	123	11	26	—	21	20	7 723,18
	1935/36	108	32	21	1	16	17	7 736,70
Osalise töövõimega üle 60 a. raugad — *Vieillards au-dessous de 60 ans*	1933/34	120	20	23	1	6	6	36 003,53
	1934/35	117	26	19	1	14	15	25 664,75
	1935/36	124	22	19	—	33	33	5 998,40
Täiesti töövõimetud üle 60 a. raugad — *Vieillards au-des. de 60 ans incapab. au travail*	1933/34	808	115	119	2	15	17	21 675,71
	1934/35	804	180	185	—	27	27	29 873,54
	1935/36	799	196	284	—	70	70	27 948,56
Ajutiselt töövõimetud — *Incapables au travail temporairement*	1933/34	47	7	18	21	221	220	1 289,17
	1934/35	36	12	17	22	442	455	1 536,36
	1935/36	31	26	30	9	501	496	21 565,22
Muud abitarvitajad — *Autres assistés*	1933/34	—	151	151	—	—	—	1 999,59
	1934/35	—	138	138	—	—	—	1 871,49
	1935/36	—	47	47	—	—	—	751,89
Abitarvitajaid kokku — *Total*	1933/34	1 594	648	536	29	417	417	108 470,53
	1934/35	1 706	622	654	29	764	781	103 777,09
	1935/36	1 674	491	525	12	911	906	100 593,51

43. Lahtisel hoolekandel abisaajad vanuse ja soo järgi 1935/36.

Âge et sexe des assistés.

Vanus *Âge*	Alatiselt 1. IV 36 *Assistés permanents*		Ajutiselt *Assistés temporaires*		Ravilais *Cliniques*		Ambulatooriumis *Ambul.*	
	m.	n.	*h.*	*f.*	m.	n.	m.	n.
— 1 a.	—	—	—	—	1	4	—	—
1— 2 a.	6	16	10	10	10	5	1	—
3— 7 a.	93	113	6	20	24	21	13	6
8—16 a.	181	222	25	34	29	53	14	14
17—20 a.	2	3	2	1	14	26	4	5
21—60 a.	41	80	34	56	133	506	41	52
61— a.	166	717	34	102	28	69	14	19
Kokku — *Total*	489	1 151	111	223	239	684	87	96
Üldse — *Gr. total* . . .	1 640		334		923		183	

44. Kaagvere Lastekodus viibinud lapsed.

Sugu	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36
Poeglapsed	110	104	101	108	97
Tütarlapsed	68	67	62	61	63
Vanus					
2-aastasi	—	—	—	1	—
3- „	11	3	9	10	6
4- „	4	10	3	18	9
5- „	7	3	11	4	15
6- „	7	9	5	10	5
7- „	7	8	5	7	11
8- „	11	9	10	4	9
9—10- „	27	23	16	23	15
11—12- „	25	23	27	27	22
13—14- „	16	17	22	21	23
15—17- „	37	29	23	22	24
18—20- „	13	21	21	12	9
21-aastasi ja vanemaid	2	—	—	1	1
Täpne vanus teadmata	11	16	11	9	11
Vanemad					
Mõlemad elavad	23	17	26	35	30
Elab ainult isa	21	19	20	21	21
Elab ainult ema	72	74	89	89	78
Vanemateta	62	61	28	24	31
Väljaspool abielu:					
Poeglapsi	38	35	33	41	37
Tütarlapsi	20	21	25	23	26

45. Lahtisel hoolekandel abiandmine 1935./36. a.

Assistance. publ. sans hospitalisation.

Abiandmise viisid *Forme de secours*	Kestvalt *Perm.*		Ajutiselt *Temp.*		Kokku *Total*	
	Isik.	Kr.	Isik.	Kr.	Isik.	Kr.
Raha — *Argent*	1 640	63 591,55	242	1 943,50	1 883	65 535,05
Toiduaineid — *Nourriture* . .	20	82,42	38	58,24	58	140,66
Põletuspuid — *Bois de chauffage*	1 299	5 060,81	88	154,00	1 387	5 214,81
Arstirohte — *Médicament* . .	321	1 152,20	67	306,00	388	1 458,20
Haiglakulud — *Frais d'hôpitaux*	923	—	—	—	—	29 702,99

46. Pensionäride liikumine Tartus.

Mouvement des pensionnaires à Tartu.

	Aastad	Aasta alul	Tuli juurde	Lõpetati maksm.	Aasta lõpul
Riigi- ja omavalitsusteenijad .	1933/34	499	95	66	528
	1934/35	528	129	54	603
	1935/36	603	47	43	607
Kaitseväelased	1933/34	38	2	2	38
	1934/35	38	13	3	48
	1935/36	48	7	5	50
Rahvaväelased ja nende perekonnad	1933/34	166	19	10	175
	1934/35	175	19	10	184
	1935/36	184	5	11	178
Erakorralised toetused . . .	1933/34	23	—	3	20
	1934/35	20	4	3	21
	1935/36	21	—	4	17
Vaimuhaigete toetused . . .	1933/34	53	10	3	60
	1934/35	60	7	8	59
	1935/36	59	2	7	54
Riigitöölised	1933/34	...	...	...	31
	1934/35	31	5	3	33
	1935/36	33	14	7	40
Veneaegsed pensionärid . . .	1933/34	414	13	31	396
	1934/35	396	15	16	395
	1935/36	395	24	35	384
End. mõisapensionärid . . .	1933/34	7	—	1	6
	1934/35	6	3	1	8
	1935/34	8	1	—	9
Priikooli saanud langenud rahvaväelaste lapsed	1933/34	11	—	—	11
	1934/35	11	—	—	11
	1935/36	11	—	—	11
Vanad õpetajad	1933/34	13	1	2	12
	1934/35	12	—	2	10
	1935/36	10	—	1	9

SOTSIAALPOLIITILISED ÜLESANDED.

KUTSEVALIKU-NÕUANDLA.

Büroo peamiseks ülesandeks on juhtida noori nende võimeile vastavaile kutsealadele, silmas pidades seejuures üldist tööturu seisundit ja sääraseid kutsealasid, millede edukam arendamine on soovitav rahvamajanduslikel kaalutlusil. Büroo püüab, olles kontaktis Tartu tööbörsi noorte-vahetalitusega, juhtida noori ühiskonnale kasulikus suunas, aidates vältida noorte jõu ja aja raiskamist sihituil otsinguil.

Büroo tegevusse kuulus:

1. õppeasutiste, tööstus-kaubanduslike ettevõtete ja üldise tööturu seisundi kohta käivate asjaomaste andmete kogumine nõustatavate informeerimise otstarbeks;
2. noorte nõustamine edasiõppimise suunas ja elukutsete valimisel;
3. arstlik ülevaatus ja psühhotehnilised katsed nõustatavate kutselise kõlvulisuse selgustamise otstarbeks;
4. tööandjate ja noorte-vahetalituse abistamine sobivate kutseõpilaste valimisel;
5. Teedeministeeriumi määruste kohaselt posti-telegr.-telefoni ametkonna kutsekandidaatide psühhotehniline katsetamine;
6. kutselise kõlvulisuse kohta käivate tunnistuste väljaandmine.

Büroo tegevus on leidnud noortes poolehoidu ja tööandjate poolt tunnustamist. Senini pole büroo tegevust saadud seada laiemale alusele aineliste takistuste tõttu, kuid töötamiseks hädavajalik sisustus on bürool olemas ja edaspidi võib loota, et ühenduses büroo ülekolimisega sobivamaisse ruumidesse soodustub büroo tegevus tunduvalt.

Tartu Linnavolikogu otsusega on määratud büroo kasutamise eest järgmised tasunormid:

1. kutselise kõlvulisuse tunnistuste eest à 1,50 krooni;
2. ettevõtteilt, kes kasutavad bürood personaali valikul, iga katsealuse eest 1 kroon;
3. muud katsed ja nõustamine on maksuta.

Büroo eelarves oli ette nähtud 1935./36. aastaks kulusid 2 000 krooni, tegelikud kulud olid 1 716 krooni, mis kaeti järgmiselt: Linnavalitsuselt 1 012 kr., nõuande-tasudest 24 kr. ja Tartu Maavalitsuselt 680 krooni.

NÕUSTATUTE ARV 1935./36. TEGEVUSAASTAL.

	Mehed		Naised		Kokku
	algk.	keskk.	algk.	keskk.	
Tartu linn	186	40	50	16	292
Tartumaa	158	9	30	8	205
Valgamaa	—	2	—	—	2
Võrumaa	4	3	—	3	10
Petserimaa	1	—	—	—	1
Viljandimaa	—	1	—	—	1
Pärnumaa	—	3	—	—	3
Läänemaa	1	—	—	—	1
Harjumaa	—	1	—	5	6
Virumaa	—	2	—	1	3
Kokku	350	61	80	33	524

Enamik nõustatuist (umbes 80%) on varanduslikult kehvemasse rahvakihti kuuluvaid noori.

TÖÖBÖRS.

Tööbörs jätkas 1935. a. oma vahenduslikku tegevust tööturu korraldamisel, töötute registreerimist ja töölepaigutamist vastavalt seaduses ja määrustes ettenähtud korrale. 1934. a. tähistas majanduselu surutise kulminatsiooni momendi möödumist ja 1935. a. jätkus tõus kõigil aladel.

Ehkki Tartu tööbörsi tegevuspiirkonnas vabaneb talvekuudeks turbatööstusist, telliskivitehaseist, ehitusettevõtteist jne. kuni 2 000 töölist, ei olnud 1935./36. a. talvekuudel täistööjõulistel meestöölistel üldiselt tööpuudust. Ministeeriumi ettekirjutusel nõudsid riigi metsatööstused endale töölisi vastavailt tööbörsidelt ning talvel ilmnes, et paljud tööbörsid, teiste hulgas ka Tartu tööbörs, ei suutnud rahuldada kõiki nõudmisi metsatööliste puudusel. Palju meestöölisi, kes endisil aastail olid töötanud metsatöödel, loobusid nüüd neile pakutavast tööst, kuna neil nähtavasti oli teisi elatumisvõimalusi.

Vastavalt muutunud olukorrale ei korraldatud ka üldiselt talviseid hädaabitöid, välja arvatud naistele, kes osutusid perekonna ainukeseks ülalpidajaks.

Kui võrrelda tööliste üldarvu 30. juunil ja 31. detsembril, selgub et suve ja talve hooaegadel on tööliste arvus umbes 20%-line vahe, kusjuures täisealiste tööliste arv talvekuudel väheneb ja alaealiste tööliste arv samal ajal tõuseb. Kuna aga alaealisi tööliste üldarvust on vaid 1 kuni 2%, siis võib näha tööstusis kuni 18% ulatuses tööliste üldarvu vähenemist talvekuudel.

		30. VI 34	31. XII 34	30. VI 35	31. XII 35
Käitiste arv		1 047	1 068	1 175	1 188
Tööliste arv:	Mehi	5 544	4 298	5 866	5 032
	Naisi	1 742	1 697	2 107	1 957
	Kokku	7 286	5 995	7 973	6 989

Eeltoodust nähtub, et võrreldes 1934. aastaga on 1935. a. tööliste üldarv käitistes tõusnud suvekuudel ca 9,4% ja talvekuudel ca 16%.

Kriisiaja haripunkti möödumist tööstusis näitavad ka V rajooni tööinspektsiooni alla kuuluvate käitiste tööliste arvud, sama rajooni tööinspektsiooni andmeil:

Aasta	Tööliste üldarv käitistes
1932	5 723
1933	6 651
1934	7 286
1935	7 973

1935. a. suvepalk rahas prii-ülalpidamise, kuid teenija oma rõivastise juures oli meesteenijaile 140 kuni 220 krooni, naisteenijaile 110 kuni 180 krooni 6 kuni 7 kuu eest. Segapalka maksti suvilistele väga mitmes variatsioonis, kuid raha peale arvestades võrdub see ligikaudselt ülaltooduga.

Taluteenijate palgad Tartumaal olid kuudeviisi 1934. ja 1935. a. prii-ülalpidamise, kuid teenija oma rõivastise juures kroonides keskmiselt järgmised:

Kuud	Naisteenijad						Meesteenijad					
	madalam		kõrgem		keskmine		madalam		kõrgem		keskmine	
	1934	1935	1934	1935	1934	1935	1934	1935	1934	1935	1934	1935
Jaanuar	5	7	12	15	10,0	11,0	8	8	15	17	12,0	13,5
Veebruar	4	7	12	15	10,0	11,0	9	9	17	17	12,0	15,0
Märts	5	8	15	15	10,0	12,0	5	10	14	20	11,6	15,0
Aprill	7	12	18	20	11,7	15,5	13	15	25	28	19,0	17,5
Mai	7	14	20	25	16,5	20,0	10	16	25	33	22,0	25,0
Juuni	10	15	20	25	17,2	21,0	10	17	30	35	26,5	28,0
Juuli	10	15	32	35	20,5	24,0	10	20	35	40	30,0	32,0
August	10	15	27	30	18,7	23,0	10	20	30	40	27,0	33,3
September	10	15	20	25	16,5	20,0	10	20	30	35	22,0	30,0
Oktoober	8	13	19	25	13,0	17,5	10	20	25	35	20,0	26,0
November	5	12	18	20	11,7	15,0	10	15	20	25	16,0	20,0
Detsember	7	9	13	20	11,7	15,0	10	12	15	20	12,0	15,0

Tüüpilise aastapalgana esineb perekonnainimestele priikorteri juures, teenijate omal söögil ja rõivastisel, järgmine norm mehele:

rukkeid	640 kg
otri	630 „
nisusid	86 „
kaeru	480 „
soola	48 „
piima	730 l
kartuleid	35 vk.
petrooli	8 kg
kartulimaad	1/2 vkm.
aiamaad	1/4 „
puid	3 m³

hagu vabalt tarvitada
rahas 100 kuni 125 krooni,

kusjuures naisele maksti aja eest, mis ta talundile töötas, 50 kuni 100 senti päevas.

Ametiliikide järgi oli keskmine töötasu 1935. a. järgmine:

metsatöölistel tükitööga päevane teenistus 1,50—2,50 kr.;
kaevandus- ja murrutöölistel, samuti tükitööga päevas —
meestel 2—4 kr.,
naistel 1,20—2 kr.;
metallitöölistel tunnis 25—35 s.;
müürseppadel „ 30—40 „
puuseppadel „ 25—30 „
lihttöölistel — meestel 18—25 s. tunnis,
naistel 10—12 „ „ ;
mõisais ja aedades — naistöölistel 10—12 s. tunnis;
majateenijail — priikorteri ja -söögiga 12—20 krooni kuus.

TARTUMAALE ANTUD TEENISTUSKOHAD.

Tööalad	1934			1935		
	m.	n.	kokku	m.	n.	kokku
Põllumajandus ja aiandus . .	1 072	1 679	2 751	1 434	1 977	3 411
Metsandus	473	19	492	290	4	294
Murrud ja kaevandused . . .	215	241	456	206	215	421
Savi-, tellisk.-, tsem.- ja klaasit.	4	8	12	14	—	14
Metallitööstus	1	—	1	—	—	—
Puutööstus	40	—	40	11	—	11
Nahatööstus	2	—	2	—	—	—
Ehitustööstus	50	—	50	100	—	100
Isikuteenistus	15	9	24	1	8	9
Omavalitsusasutised	254	—	254	52	—	52
Muud	—	—	—	1	4	5
Kokku	2 126	1 956	4 082	2 109	2 208	4 317

Kuud	1933		1934		1935	
	Koha-soovijaid noori	Antud kohti	Koha-soovijaid noori	Antud kohti	Koha-soovijaid noori	Antud kohti
Jaanuar	169	5	88	10	76	13
Veebruar	165	9	80	7	84	11
Märts	145	6	72	16	87	13
Aprill	146	21	94	39	104	26
Mai	167	42	65	18	147	80
Juuni	199	76	160	108	169	118
Juuli	92	9	36	13	23	—
August	84	12	32	6	51	16
September	76	11	44	11	75	11
Oktoober	85	9	60	14	57	11
November	101	10	74	5	70	13
Detsember	86	6	78	6	66	7
		216		253		319

47. Tööbörsi tegevus 1932—1935.

Activité du Bureau de Travail 1932—1935.

	1932	1933	1934	1935
Registreeritud töötuid — *Enregistrés*				
m.	5 497	4 711	4 909	4 721
n.	5 752	5 195	4 101	4 067
Ajutiselt töölt tagasi — *Rentrés du travail temporaire*				
h.	506	295	540	770
f.	735	670	805	887
Ülesantud vabad kohad — *Places vacantes*				
m.	4 123	4 102	5 472	4 803
n.	3 496	3 095	3 861	3 806
Tööandjate arv — *Nombre d'enterprises*	2 571	2 423	3 176	3 527
Tööle saadetud — *Envoyés au travail*				
m.	3 940	3 449	4 927	4 231
n.	3 622	3 220	3 950	3 894
Tööle jäänud — *Restés au travail*				
m.	3 667	3 213	4 592	3 998
n.	3 413	3 034	3 696	3 729
Tööta tööjõu hulgast välja langenud — *Rayés du nombre des chômeurs*				
m.	2 041	2 188	1 479	1 318
n.	2 793	2 974	1 749	928
Tagasi võetud nõudmisi — *Demandes retirées*				
m.	354	438	1 388	152
n.	83	61	165	77
Töötuid aasta lõpul — *Chômeurs 31. XII*				
m.	1 229	834	212	175
n.	1 052	909	370	297
Vabu kohti aasta lõpul — *Places vacantes*				
m.	102	553	45	698
n.	—	—	—	—

48. Tööbörsi tegevus 1935. a.
Activité du Bureau de Travail 1935.

Tööalad *Branches de travail*	Registreerit. tööotsijaid *Personnes cherchant au travail*		Nõutud tööliste arv. *Places offertes*		Rahuldatud tööjõu nõudmisi *Placements effectués*		
	m.	n.	*h.*	*f.*	m.	n.	Kokku *Total*
Põllumajandus ja aiandus — *Agriet horticulture*	1 695	1 950	1 606	2 101	1 573	2 039	3 612
Metsandus — *Economie forestière*	254	4	991	4	290	4	294
Murrud ja kaevandused — *Mines et carrières*	53	82	206	215	206	215	421
Savi-, tellisk.-, tsemendi- ja klaasitööstus — *Ind. des cérames et verres*	35	7	17	5	17	5	22
Metallitööstus — *Métallurgie*	60	4	25	11	25	11	36
Masinate ja aparaatide valmistamine — *Ind. de machines*	5	1	2	15	2	15	17
Keemiatööstus — *Ind. chimique*	40	3	18	5	18	5	23
Elektri- ja gaasijaamad — *Electricité et gaz*	27	—	32	—	32	—	32
Tekstiiltööstus — *Ind. textile*	17	3	7	—	5	—	5
Puutööstus — *Ind. de bois*	96	8	65	6	64	6	70
Nahatööstus — *Ind. des cuirs*	14	1	3	2	3	2	5
Paberitööstus — *Ind. du papier*	—	—	—	—	—	—	—
Toiduainetetööstus — *Ind. des denrées aliment.*	35	1	12	3	8	3	11
Jookide- ja maitseainete-tööstus — *Boissons et épices*	19	16	15	5	15	5	20
Kehakatte-tööstus — *Ind. des vêtements*	15	3	—	1	—	1	1
Ehitustööstus — *Construction*	355	12	278	26	235	24	259
Polügraafia — *Polygraphie*	8	—	1	—	1	—	1
Puhastustööstus — *Ind. nettoyage*	4	5	4	19	4	19	23
Kaubandusliku iseloomuga ettevõtted — *Entreprises commerc.*	95	82	98	83	98	82	180
Transport ja side — *Transport et liaisons*	134	48	83	62	83	62	145
Tervishoiulised asutised — *Inst. sanitaires*	14	5	11	14	11	14	25
Hariduslikud asutised — *Inst. d'instruction*	25	22	17	116	17	116	133
Sõjaväelised asutised — *Inst. militaires*	235	144	301	194	297	194	491
Isikuteenistus — *Service privé*	453	442	238	462	237	452	689
Riikl. asutised — *Inst. de l'état*	13	57	6	15	6	15	21
Omavalitsusasutised — *Autonom. locales*	458	196	575	272	559	270	829
Muud — *Autres*	350	601	192	170	192	170	362
KOKKU — *Total*	4 509	3 697	4 803	3 806	3 998	3 729	7 727

TÖÖTAOLU JA AVALIKUD TÖÖD.

1935. aastaks oli tööturg niivõrd paranenud, et kutse- ja oskustöölised talvekuudel ei moodustanud enam suurt töötute kaadrit nagu endisil aastail. Isegi täisjõulised ehitus- ja lihttöölised ei registreerinud endid töötutena ega nõudnud riiklikele hädaabitöödele saatmist. Paljud hooaja- ja lihttöölised soovisid tööd vaid linna, keeldusid metsatöödelé minemast ja juhul, kui linnas tööd ei leidnud, jäid ootama või loobusid tööbörsi kaudu tööotsimisest üldse. Ilmnes nähtus, mis ei ole esinenud rea aastate kestel: riiklikud metsatööstused ei saanud täie jõuga töötada metsatööliste puudusel, sest ka maalt ei olnud töölisi küllaldaselt saada. Haritud tööjõududena registreerus suhteliselt palju mehi, kuid metsatöödele minna nad ei soovinud. Naistööliste olukord oli halvem. Suviste hooaja-tööde lõppedes aiandustes ja põllumajandustes ei avanenud neile enam uusi töövõimalusi. Raske olukord ähvardas eriti perekonnatoitjaid naisi ja nende seisundi parandamiseks määras Sotsiaalministeerium rahvamajanduse elustamise fondist tööde korraldamiseks summasid kaitseväe-osadele ja linnavalitsusele. Tartu Linnavalitsus korraldas naistele talvel töid ka oma töökrediitide arvel, nõnda et kõik perekonnatoitjad naised kogu talve jooksul said tööd.

Kaitseväe-osades leidsid tööd talve jooksul 255 naist rakmete ja riidevarustuse korraldamisel ja 16 meest maaparandustöödel.

Linnavalitsuse poolt korraldatud töödel said talvel 4—5 kuu kestel teenistust 74 naist, neist välistöödel 41 ja õmblustöödel 33 naist.

Haritud tööjõududest oli mitmesugustel töödel 10 naist ja 4 meest.

TÖÖTAOLU 1935./36. A.

	Registreeritud						Registreerituist töödele saadetud								
	töötuid			töösoovijaid			töötuid						töösoovijaid eratöödele		
							riikl. töödele			eratöödele					
	m.	n.	k.	m.	n.	k.	m.	n.	k.	m.	n.	k.	m.	n.	k.
Juuni . .	72	133	205	482	510	992	—	—	—	42	108	150	322	409	731
Juuli . .	30	74	104	277	292	569	—	—	—	24	47	71	172	209	381
August . .	28	79	107	336	323	659	—	—	—	28	67	95	284	259	543
September .	—	62	62	371	365	736	—	—	—	—	53	53	298	306	604
Oktoober .	—	83	83	384	415	799	—	—	—	—	45	45	292	344	636
November .	—	255	255	511	316	827	—	—	—	—	75	75	377	203	580
Detsember .	2	266	268	362	189	551	—	—	—	—	87	87	189	71	260
Jaanuar .	3	321	324	434	346	780	3	179	182	—	27	27	237	128	365
Veebruar .	34	193	227	391	348	739	33	105	138	1	15	16	210	114	324
Märts . .	—	98	98	383	378	761	—	27	27	—	3	3	157	153	310
Aprill . .	—	48	48	610	551	1161	—	28	28	—	5	5	384	335	719
Mai . . .	—	34	34	616	660	1276	—	—	—	—	30	30	501	510	1011

Tööbörs registreerib oma tegevuspiirkonnas: 1) töölisi, kes soovivad tööbörsi vahetalitusel leida oma erialalist tööd või vahetada olevat tööd kohasema vastu ja 2) töötuid, kes vajavad tööd, kuid ei ole ise suutelised seda leidma.

PUUDUSTKANNATAVATE LASTE ERAKORRALINE ABISTAMINE.

Tööpuuduse tõttu tekkinud raskuste osaliseks kõrvaldamiseks korraldati rea aastate jooksul puudustkannatavaile lastele, noortele ja nõrgajõulistele töötuile toetuse andmist valmistoidu ja toiduainete näol. Tööpuuduse vähenemisega, alates 1933./34. aastast, lõpetati toetuse andmine nõrgajõuliste ja töötute toitlustamiseks, kuid jätkati puudustkannatavate laste erakorralist abistamist.

Haridus-sotsiaalminister määras 28. nov. 1933 Tartu linnale töökorralduse erifondi komitee eelarve kaudu 28 080 krooni puudustkannatavate laste toitlustamiseks 1933./34. a. talvel kuni 15. maini 1934. Seejuures lubati ühe lapse lõunatoidu valmistamiseks või vastavate toiduainete andmiseks tarvitada kuni 10 senti päevas. Ministeeriumi poolt antud rukkeist valmistatud leiba anti iga lõunatoidu juurde kuni 200 grammi. Samal ajal korraldati laste kehakatetega varustamist. Selleks otstarbeks määras haridus-sotsiaalminister mitmel korral summasid kokku 4 500 krooni. Laste toitlustamine ja kehakatetega varustamine oli linnavalitsuse poolt usaldatud Sihtasutise Eesti Lastekaitse Tartu osakonnale. Tegelikuks korraldajaks laste abistamisel oli Tartu Lastekaitse Ühing.

1934./35. aasta talvel korraldati puudustkannatavate laste toitlustamist ja kehakatetega varustamist samadel alustel kui eelmisel aastal. Erakorraliseks abistamiseks saadi riigilt laste toitlustamiseks 15 000 krooni ja kehakatetega varustamiseks 2 250 krooni. Abistamise tegelikuks korraldajaks oli Tartu Lastekaitse Ühing, kes 13. oktoobrist 1934 kuni 31. maini 1935 jagas toitluspunktidest päevas keskmiselt 575 lapsele lõunat, kokku 112 414 lõunat 11 330,99 krooni väärtuses. Samal ajal jagati 2 029,5 toiduainete pakki 4 277,97 krooni väärtuses, keskmiselt 338 lapsele kuus. Abisaajaid oli üldse 1 394, neist 900 lõunastajat ja 494 toidupaki saajat. Ühe lapse lõuna toidukulu kõikus 5,6 ja 9,2 sendi vahel. Laste kehakatetega varustamiseks saadi riigi poolt määratud summale lisa Lastekaitse Ühingult. Selleks otstarbeks kulutati üldse 2 682,93 krooni. „Keskabi" poolt korraldatud korjanduse kaudu saadi 396 eset. Üldse jagati 390 poisile ja 346 tüdrukule kokku 1 036 eset. Ühe lapse riietega varustamine läks maksma keskmiselt 3,15 krooni.

1934./35. aastal jagas lastele tasuta lõunaid ka „Lepitusliit".

Haridus- ja Sotsiaalministeeriumi järelepärimise peale, kui palju on Tartus lapsi, kes 1935./36. aasta talvel tingimata erakorralist abistamist vajavad, registreeriti Tartus 1 264 last, kes vajasid abistamist mitmesugustel põhjustel, nagu lasterohkus perekonnas, vanemate töövõimetus, nõrgajõulisus või töötaolu. Nende laste kehakatetega varustamiseks palus linnavalitsus riigilt toetust 4 000 krooni ja nende toitlustamiseks 15 765 krooni.

16. nov. 1935 määrati Haridus-Sotsiaalministeeriumi poolt Tartu puudustkannatavate laste erakorraliseks abistamiseks aja jooksul 1. dets. kuni 1. aprillini 1936. a.: toitlustamiseks 9 516 krooni ja kehakatetega varustamiseks 2 000 krooni. Toitlustamiseks määratud summale määrati lisaks 25. märtsil 1936 veel täiendavalt 3 510 krooni, ühtlasi pikendati toitlustamise aega kuni 15. maini.

Abistamise korraldamine oli linnavalitsuse poolt usaldatud Sihtasutis Eesti Lastekaitse Tartu osakonnale.

Abistamise tegeliku korraldaja 1935./36. aasta tegevuse aruande järgi on puudustkannatavate laste toitlustamist teostatud kahel viisil: kas jagatud lõunaid kohalsöömiseks või antud kuivtoiduainete pakke kojuviimiseks. Toitlustamise tegelik korraldamine oli Tartu Lastekaitse Ühingu käes.

Riigilt saadud toetusega algas lõunate jagamine 2. dets. 1935 ja kestis kuni 18. maini 1936. Kuna toitlustamist oli tingimata vaja jätkata koolitöö lõpuni, siis määras linnavalitsus oma summadest lisatoetust 250 krooni. Sihtasutis Eesti Lastekaitse Tartu osakond määras ka omalt poolt toetuse ja nii võimaldus laste toitlustamist jätkata 4. juunini, mis läks maksma 424,72 krooni.

Lõunate jagamine oli korraldatud kolme toitluspunkti kaudu. Esimene asus Riia tn. nr. 40, teine — Jaama tn. nr. 14 ja kolmas, ainult Tartu Tütarlastegümnaasiumi kasvandikele, Riia tn. nr. 2. Viimane algas tegevust peale jõule. Kokkuhoiu saavutamiseks lõpetas Jaama tänava köök oma tegevuse juba aprillis. Kõigi toitluspunktide kaudu kokku jagati perioodi kestel 95 864 lõunat, iga päev keskmiselt 550 lapsele. Ühe lapse lõuna toidukulu oli keskmiselt 9,8 senti, koos muude kuludega 12 senti. Lõunate väärtus ja toitluspunkti üldine kord on seltskonna esindajate poolt üksmeelset tunnustamist leidnud. Lõunakaart oli nädalapäevade järgi järgmine: pühap. tangupuder piimaga, esmp. hernesupp, teisip. borštš, kolmap. mannasupp ja võileib heeringaga, neljap. frikadellisupp, reedel kruubisupp piimaga ja laup. hapukapsasupp. Lõunaid said üldse 925 last.

1935./36. aasta talvel jagati 875,5 pakki 1 961,12 krooni väärtuses. Paki koostis oli järgmine: 0,5 kg suhkrut, 0,5 kg tangu, 0,5 kg mannat, 0,2 kg võid ja 1 kg jahu. Pakke anti kojuviimiseks ainult neile eelkooliealistele lastele, kes polnud suutelised käima toitluspunktis lõunastamas. Pakke said üldse 261 last.

Tartu Lastekaitse Ühing algatas puudustkannatavate laste riietega varustamiseks ülelinnalise korjanduse küsimuse. Aktsiooni aupatrooniks valiti linnapea kindral A. Tõnisson, kelle juhtimisel Raekojas toimus seltskondlike organisatsioonide esindajate koosolek, kus valiti aktsiooni tegelikud juhid. Korjandus toimus 21. ja 22. detsembril 1935 „kuldsüdame" tähe all. Korjandusele aitasid kaasa kaitsevägi, linnavalitsus ja paljud ettevõtted. Korjandusest saadi üle 3 000 eseme ja 1 396,26 krooni raha. Vanad riided tehti ümber täiesti kasutamiskõlvulisteks ja niimoodi jagati lastele 836 eset, uusi esemeid jagati 727, kokku 1 563 eset. Riideid said 410 poissi ja 357 tüdrukut.

Ülal: Mäe tn. vana trepp.
All: Mullatööd enne uue trepi ehitamist.

Ülal: Mullatööd enne uue trepi ehitamist.
All: Uus Mäe tn. trepp.

Momente trepi avamiselt.

HEAKORD.

TÄNAVAD.

Linnainsener V. Onton.

Linna tänavate ehitamine majanduslikust seisukohast moodustab ühe osa linna üldisest majapidamisest ja seepärast on tihedalt seotud kommunaalse majapidamise teiste harudega. Ka ei tohi linna tänavate ehituslik areng maha jääda aja nõudeist, vaid peab sammu pidama linna üldise arenguga: linna kasvamise ja laienemisega, rahva arvu tõusuga, tööstuse arenemisega ja neist tegureist sõltuva liiklemise suurenemisega linna teedel. Kuna linna nii tehniline kui ka majanduslik areng on omakorda sõltuv riigi majanduslikust seisukorrast, siis peegeldub linna heakorras ka riigi üldine tase niihästi tehnilises kui ka majanduslikus arengus.

Kõrvale jättes tänavate seisukorrast sõltuva linna sanitaar-hügieenilise külje, peab eeskätt mainima, et tänavate ehitamine ja nende seisukorra tõstmine on uute väärtuste loomine, mida küll ainult osalt otse võib hinnata rahas, näiteks liiklemise ja korrashoiu kulude otsene vähenemine. Suurem on aga korralike tänavakatete puhul üldine rahvamajanduslik kasu kaudsete tulude näol, mis koosnevad liiklemise ohutusest, tolmu ja pori vähenemisest, mugavusest liiklemisel ja maade ja ehituste väärtuse tõusust väljaehitatud tänavate ääres. Siin pole veel puudutatud liiklemisabinõude väiksemat amortisatsiooni ja kasutamiskulu liiklemisel korralikul sõiduteel, mis omakorda võimaldab vähendada veokulusid ja ühtlasi vedude omahinda, mis läheb otseselt ühiskonna laiemate kihtide kasuks.

Sääraste tulude mõiste pole kahjuks meil mitte juurdunud üldsuse teadvusse ja tihti vaadatakse tänavate ehitusele kui mõnele ebaproduktiivsele ülesandele, mis ei anna investeeritud kapitalilt mingit tulu. Osalt on see arvamine küll põhjendatud vaatega, et saavutatud tulud ei laeku samasse kassasse, kust nad on tehtud. See tingibki tihti olu-

korra, et heakorra küsimused kipuvad jääma linnades teiste kommunaalse majapidamise harude juures vaeslapse ossa.

Teatavasti on Tartu linn iseseisvus-aja kestel oma maa-alalt tunduvalt suurenenud. Maa-ala suurenemisega tõusis märksa tänavate üldpikkus. Uued linnaosad, nagu Tamme ja Ropka, asetsevad südalinnast võrdlemisi kaugel ja see raskendab eriti nende heakorra küsimuste otstarbekohast lahendamist, nagu tänavate, veevärgi ja kanalisatsiooni ehitamist, mis koondatud linnaosades on teatavasti hoopis lihtsam ja hõlpsam.

Tartu linnas on sõiduteede ja tänavate üldpikkus ca 125,30 km pindalaga ca 150,77 ha, mis on linna korraldada. Neist tänavaist on jõutud ajajooksul varustada kindlama kattega ligikaudu 73,50 km, kuna veel võrdlemisi suur osa, ca 52,00 km tänavaid ootab korrapärasemat kindlustamist. Katmata sõiduteega tänavad on peamiselt uutes linnaosades. See on linna hoogsa arenemise tagajärg äärte poole laienemise suunas, mis on teostunud kahjuks varem, kui on jõutud leida võimalusi seal tänavate korraldamiseks.

Nüüd seisab linnavalitsus paratamatult ülesande ees neid tänavaid korda seada.

Teatavasti ei ole tehnika tänini leidnud ühtegi tänava kindlustamise viisi, mis annaks püsivaid tulemusi. Kõik sõiduteede kindlustamised, millised nad ka oleksid, nõuavad aeg-ajalt parandamist ja hiljem põhjalikku ümberehitamist.

Kestvus oleneb ainult sellest, milline ja kui suur kuski on liiklemise iseloom ja sagedus, sõidutee üldkoormatus ning milline on seal valitud sõidutee pinnakate.

Sõltuvalt märgitud tegureist tulebki sõidutee katte valikul eeskätt silmas pidada, et mida suuremaks muutub tee koormatus, seda kindlam ja vastupidavam ning seega ka kallim sõidutee ehitamise viis on nõutav.

Loomulikult peab seejuures arvestama ka neid võimalusi, mis hiljem lubaksid ilma suurema ümberehitamiseta üle minna veel kallimale ehitusviisile sel puhul, kui seda nõuab liiklemise kasvamine tänaval.

Paraku on ka kallimate sõiduteepinna katete eluiga kõigest 5 kuni 10 ja kõige enam 20 aastat. Pealegi nõuavad nad tähendatud aja kestel tõhusaid summasid korrashoiu kuludeks.

Nendel asjaoludel on tänavate seisukorra arendamise, korraldamise ja korrashoiu küsimused pannud linnale heakorra alal koormavaid ja pealegi sääraseid kohustusi, mille täitmine on sunduslik seaduse järgi

ja kus ebajärjekindel talitamine võib tuua suuri kahjusid. Need kohustused kasvavad pealegi iga aastaga, rääkimata sellest, et üldine olukorra arenemine peale selle nõuab ka tänavail mugavamaid ja tolmuvabu katteid, milliste korrashoid ja ehitamine omakorda suurendab heakorra kohustusi.

Kirjeldatud kaalutlusil ja põhjusil ei ole linnades tänavate ehitamine ja sõidutee katete valik enam mitte ainult puhttehniline küsimus nagu varem, vaid seda käsitatakse kõikjal juba aastaid kui komplitseeritud tehnilis-majanduslikku küsimust, pidades silmas teatava sõidutee jaoks valitud ehitusviisi ökonoomsust.

Seejuures ei tohi aga linnades unustada ka tervishoiulist külge. Seepärast jagunevadki nõuded, mida sõidutee ehitusviisi valikul tuleb arvestada, kahte gruppi: tehnilis-ökonoomilised ja sanitaar-hügieenilised.

Tehnilis-ökonoomilisist nõudeist sõidutee katte ehitusviisi valikul peetakse silmas eeskätt järgmisi:

1. Sõidutee kate peab olema tugev, et ta suudaks kanda neid sõidukeid, mis tänavaid mööda liiguvad, ilma et kate murduks või rikutaks. Siin peab eriti arvestama ehituskoha pinnase omadusi: pehmele aluspinnale tuleb ehitada paksem kate või õigemini — kõrgehinnalisele pealiskattele tuleb teha tugev alus, mis oleks suuteline kandma nõutavat koormat.

2. Sõidutee kate peab olema vastupidav, ehk teiste sõnadega öeldes, tal peab olema pikk eluiga. Seda on ta siis, kui ta on kulumiskindel. Kuna kõik materjalid hõõrumise puhul kuluvad, siis peaks kulumine sündima vähemalt ühtlaselt ning olema võimalikult minimaalne.

3. Sõidutee kate peab olema sile, kuid seejuures siiski mitte libe. Siledal sõidutee pinnal on hõõrumine väike, see vähendab suuresti liiklemiskulusid, eriti mehaaniliste sõidukitega liiklemisel, sest need tarvitavad vähem kütteainet ja vähendavad sõidukite korrashoiu kulusid, mis rahvamajanduslikult on suure tähtsusega. Libe sõidutee pind kutsuks aga esile õnnetusi liiklemisel ja oleks eriti hädaohtlik sõidutee kallakuil.

4. Sõidutee katet peab olema võimalik kiiresti ehitada, ehitustöid tarviduse korral mehhaniseerides. Samuti peab olema võimalik sõiduteed kergesti ja lihtsalt parandada. Sageli pole linnas võimalik tänavat ehitamise puhul pikemaks ajaks sulgeda, kuna see tekitaks suuri majanduslikke kahjusid. Seepärast on see nõue tähtis eriti elavama liiklemisega linnaosades.

Sõidutee katete ehitustüüpide võrdlus.

Ehitustüübid / Ehitustüüpide omadused	Ideaalne kate	Asfaltbetoonid		Sillutised								Killustikud			Alusega kruusatee	Korraldatud kruusatee
				Kivist				Teistest materjalidest								
		Valatud asfalt	Asfaltbetoon	Tsementbetoon	Muna- ja klompkivi	Parkett	Väike parkett	Asfaltplaadid	Kummi (kautšuk)	Klinkerkivi	Tammepakud	Vesimakadam	Pealispinnatud bituumen	Immutatud pealiskate		
Tehnilis-ökonoomilised nõuded:																
1. Tugevus ja pikk eluiga . .	15	5	7	8	9	15	14	7	10	12	4	3	4	6	2	1
2. Sile pind	10	10	10	9	1	5	8	9	8	8	6	3	9	9	3	1
3. Ei ole libe	5	1	1	2	4	4	3	3	5	3	5	5	1	1	5	5
4. Töid on võimalik mehhaniseerides ruttu teostada . .	5	2	5	5	1	1	2	2	2	3	2	3	4	4	3	5
5. Kerge parandada	5	2	2	1	4	4	3	3	3	4	4	3	2	2	4	5
	40	20	25	25	19	29	30	24	28	30	21	17	20	22	17	17
Paremuse järjekord . .	—	X	VI	V	XII	III	I	VII	IV	II	IX	XIII	XI	VIII	XIV	XV
Sanitaar-hügieenlised nõuded:																
1. Sanitaarnõuded	10	10	10	8	2	6	8	7	7	8	5	3	8	10	1	0
2. Liikumise mõnusus . . .	5	4	4	4	1	3	4	4	5	4	5	1	3	4	1	1
3. Ilma mürata	5	4	4	3	0	1	3	4	5	3	5	1	3	4	3	5
	20	18	18	15	3	10	15	15	17	15	15	5	14	18	5	6
Paremuse järjekord . .	—	II	I	V	XV	XI	VII	VII	IV	VIII	IX	XIII	X	III	XIV	XII
Ökonoomilised nõuded:																
1. Odav algehitushind . . .	10	5	6	5	8	3	5	7	1	8	4	8	8	6	9	10
2. Odavamad korrashoiu- ja remondikulud	10	8	7	6	9	10	10	5	7	10	8	3	4	5	2	1
3. Odavad liiklemiskulud tee kasutamisel	20	18	18	17	3	10	13	15	19	14	5	6	12	17	4	1
	40	31	31	28	20	23	28	27	27	32	17	17	24	28	15	12
Paremuse järjekord . .	—	III	II	V	XI	X	IV	VIII	VII	I	XII	XIII	IX	VI	XIV	XV
Kokkuvõte	100	69	74	68	42	62	73	66	72	77	53	39	58	68	37	35
Kokkuvõtlik paremuse järjekord		V	II	VI	XII	IX	III	VIII	IV	I	XI	XIII	X	VII	XIV	XV

Vt. ins. V. K. Nekrassov — „Gorodskoje dorožnoje stroitelstvo“.

5. Sõidutee katte ehitamise alghind ei tohi olla kõrge ja tema korrashoiu kulud peaksid olema minimaalsed. See on üks tähtsamaid nõudeid, mida tuleb eriti silmas pidada võrdlemisi väikeste heakorraks määratavate eelarveliste krediitide juures.

Sanitaar-hügieenilisist nõudeist arvestatakse eeskätt järgmisi:

1. Sõidutee pinda peab olema võimalik hõlpsasti puhastada.
2. Sõidutee pind peab olema veetihe.
3. Sõidutee pind peab võimaldama tasast ja mugavat, löökideta ja põrutusteta sõitu.
4. Sõidutee pind peab olema niisugune, et sellel liiklemine ei tekitaks müra. Liiklemismüra on pahesid, mida peaks vältima eriti elamisrajoonides.

Eeltoodud nõudeid võrreldes näeme, et neis on üksikuid vastuolusid, ja ainult neid nõudeid silmas pidades on õige raske valida täiesti rahuldavat sõidutee ehitusviisi. Mõni hea omadus sõidutee katte juures osutub samal ajal ühtlasi selle ehitusviisi suureks puuduseks, kui vaadata asjale teisest seisukohast. Näiteks sile sõidutee omab palju häid omadusi, kuna seda mööda on hõlpus, mugav ja odav liikuda, kuid siledad sõidutee katted on ühtlasi tihti ka libedad, mispärast ei saa mainitud ehitusviisi igal pool, näiteks sõidutee kallakuil, tarvitada.

Võrrelda eeltoodud nõuete kohaselt mitmesuguseid ehitustüüpe, et siis paremat nendest välja valida, on õige raske. Seepärast on kombeks võrrelda tarvitatavaid ehitusviise ideaalse ehitustüübiga, mille omaduste hinnang annaks kokku 100 punkti (vt. tab. 1).

Tabelis on hinnatud iga ehitusviisi omadused kolmest eri seisukohast: tehnilis-ökonoomilisest, sanitaar-hügieenilisest ja ökonoomilisest. Kõik need nõuded, veel omakorda alajaotatult, on iga üksiku ehitusviisi jaoks hinnatud vastava punktide arvuga, milliste summa annab võrdluse ideaalse tee tüübiga, mille kõigi punktide summa on kokku 100, nagu juba tähendatud. Siin kohal on huvitav tähele panna, et kõik ehitusviisid, millised nad ka oleksid, ei oma ühtlast järjekorda võrreldes ideaalse ehitustüübiga, vaid iga eelmainitud nõuet silmas pidades on see järjekord muutuv. Nii on näiteks asfaltbetoon-kate, võrreldes ideaalse ehitustüübiga ja lähtudes tehnilis-ökonoomilisest seisukohast, kuues, sanitaar-hügieenilises mõttes — esimene ja ökonoomilisest seisukohast väljudes — kolmas.

Kokku võttes nähtub tabelist, et kõige enam vastab ideaalsele teetüübile klinkerkividest laotud sõidutee, millele järgneb asfaltbetoonkate ja kõige halvemaks osutub kruusatee. Ometi ei saa teha sellest

järeldust, et meie peaksime ehitama ainult klinkerkividest ja asfaltbetoonist sõiduteid ja hoopis loobuma kruusateedest. Sageli seda ei võimalda meile heade, kuid kallihinnaliste ehitustüüpide kõrge algehitushind. Ka pole liiklemissagedus ning tee koormatus igal pool nii suur, et põhjustaks selliste kalliste ehitustüüpide valikut. See ei oleks ka majanduslikult kasulik. Siiski aitavad need andmed meile selgitada ehitustüüpide üksikuid omadusi ja neid hinnata. Ei tohi veel unustada ühte, et kirjeldatud hinnang pole püsiva väärtusega, kuna ta on sõltuv materjalide ja töö hindadest ja suurel määral ka kohal saadavast ehitusmaterjalist.

Peaks olema selge: tänavate ehitusmaterjalid nõuavad nii suuri kulusid, et neid pole võimalik väljast sisse tuua, vaid tuleb läbi ajada kodumaiste ehitusmaterjalidega, nagu viimasel ajal peamiselt tehaksegi.

Nii tuleb ehitustüüpide valikul tihti võtta aluseks materjal, mida just kõige hõlpsamini koha peal on saada. Nagu teada, on munaklompkivi-sillutis võrdlemisi halb sõidutee kate, kuid ometi tuleb seda ehitusviisi Tartus tarvitada küllalt laialdasel määral, sest majanduslikult osutub see peaaegu kõige odavamaks. Peale selle tuleb seda tarvitada sama ehitusviisi järgi ehitatud tänavate parandamisel ja uuendamisel. Tõsi küll, selle juures hellatatakse lootust, et muna- või klompkivi-sillutis tulevikus jääb aluseks mõnele paremale ehituskattele, nagu on asfalt-, tõrv- või betoonkate. Millal peaks see aeg saabuma, on praeguste võimaluste juures veel raske ennustada.

Nagu eespool tähendatud, on tänavate sõidutee katete ehitustüüpidest Tartus kõige levinum munakivi-sillutis, selle kõrval, munakivide puudusel, vähemal määral ka klompkivi-sillutis. Parkettkividega on Tartus kaetud sõiduteid suhteliselt vähe.

Arvestades väljaehitamata tänavate suurt pindala, seati 1935. a. ehitushooaja alul sihiks, võtta neid laiemas ulatuses korraldamisele, mispärast otsustati kinnirullitavale alusele ehitada kergetüübilisi killustik-vesimakadam-katteid jämedast loomulikust kruusast, kui kõige odavamast koha peal saadaolevast materjalist. Kus liiklemine on eriti väike, seal kaeti kinnirullitud kruusakordadest alus koguni ainult loodusliku kruusakihiga, et ehitusviis tuleks veel odavam ja kasutada oleva krediidiga saaks muuta enam-vähem läbipääsmatud tänavad sõidukõlvuliseks. Sel teel suudeti samade krediitidega, mis eelmisil aastail olid heakorraks kasutada, tõsta tunduvalt uute tänavate kaetud pindala. Kokku kaeti kirjeldatud viisil 1935. aastal 14 457,66 ruutmeetrit tänavate pindala. Aeg on tunnistanud selle mõtte õigeks, kuna

ehitatud tänavad on sõidukorras ja suudavad loodetud määral oma ülesannet korralikult täita.

Et munakividega sillutatud tänavad pikema aja vältel kohati olid seisnud parandamata ja ajajooksul muutunud auklikeks, siis otsustati neid laiemas ulatuses parandamisele võtta, mis ka teostati. Aasta kestel suudeti ümbersillutamise teel korda seada 27 337,50 m² muna- ja parkettkivi-sillutist, mis tuleb lugeda küllaldaseks, arvestades selleks määratud eelarvelisi krediite.

Tänavate sõiduteekatete tüüpidest on Tartus tarvitatud seni harilikku kruusateed (linna äärtel), alusega kruusateed, kergetüübilisi killustik-katteid (ilma sideaineta — vesimakadamina, bituumeniga, pealispinnatud makadamina); munakivi alusel bimakkatet, asfaltbetoonist katteid, mis ehitatud topeka ja konkreedi koostises ja viisil, parkettkivi-sillutist, klompkivi-sillutist ja kõige enam munakivisillutist.

1935. a. lõpuks oli Tartu linnas bituumenteid järgmises ulatuses:

2.	„ katet turuplatsil	3 078	j. m	16 013,25 m²
3.	Bimaksõiduteid	...	„	1 443,20 „
4.	Bituumendatud maanteid	677	„	3 415,80 „
5.	„ tänavaid	5 180	„	25 810,00 „
6.	„ tänavaid Tähtvere linnaosas	1 000	„	5 600,00 „
7.	Kõnniteid asfaltbetoonist ja bimakist . .	854	„	5 287,00 „
8.	„ turuplatsidel	6 598	„	14 082,25 „
9.	Bituumendatud kõnniteid	1 074	„	3 649,50 „
1.	Asfaltbetoon-sõiduteid	1 030	„	2 195,00 „

Üksikasjalised andmed on toodud järgnevais tabeleis, kus on ka üksikasjaliselt märgitud nende ehitusviis ja hilisem paranduskäik (vt. tab. 2 ja 3). Nagu neist andmeist selgub, on üksikud bituumenteed nõudnud peaaegu iga-aastast remonti, mis on olnud õige kulunõudev ja tülikas.

Paratamatult tõusis küsimus, kas pole siin mitte eksitud ehitustüübi valikul, kas vahest ehitusmaterjal polnud halb või töö läbiviimine puudulik. Hilisemad uurimused ja kogemused on selgitanud mõndagi. Teatavasti alustati meil bitumeen- ja asfaltteede ehitamist ilma igasuguste kogemusteta ja välismaa materjaliga, tarvitades mitmesuguseid asfaldiliike, peamiselt küll „Mexfalt'i" ja „Spramex'it". Hiljem astus välismaa asfaldi asemele kodumaa põlevkivi-asfalt ehk „Estobituumen", mida hiljem on nimetatudki juba estoasfaldiks.

Uute ehitusviiside ning uue ehitusmaterjali käsitamisel olid eksimised paratamatud ja nagu on selgunud, ei olnud alguses ka ehitus-

materjal ilma puudusteta. Ehitusmaterjali omaduste parandamisel ja täiendamisel töötatakse veel praegugi. Täieline selgusetus puudus alguses ka selles, milline on kõige kohasem alus bituumenteedele, nii aluse ehituse kui ka tee muldkeha suhtes. Eriti eksiti aga selles, et sageli ei osatud valida vastavalt tee koormatusele õiget katte ehitustüüpi, s. o. kohale, kus liiklemise iseloom ja tihedus ning tee koormatus nõudis kallihinnalist ja tugevamat katet, ehitati odavam ja kergematüübilisem kate. Viimane aga sellisel juhul ei suuda tee koormatusele vastu panna, laguneb õige ruttu ja läheb lõppeks sageda ja kuluka remondi tõttu kallimaks kui kohe esialgselt valitud kallimahinnaline kattetüüp, rääkimata tülist, mis tekib remontide puhul nii liiklemise takistuste kui tööjõu ja aja kaotuse näol. Sääraste näidetena püsivad Tartus praegugi pealispinnatud makadamteeosad Narva ja osalt ka Petseri maanteel.

Faktoreid, millest olenevad asfaltkatte vastupidavus ja korrashoiu kulude suurus, s. o. tema headus ja majanduslik külg, on mitmeid, milledest tähtsamatena võib nimetada:

1. Teekattele mõjuv liiklemise koormatus ja selle iseloom.
2. Katte ehitusviis ja sellest sõltuv vastupidavus nii koormatusele kui ka ilmastiku mõjudele.
3. Tarvitatavate materjalide ja töö headus.
4. Tee aluskeha ja tema omadused.
5. Teekatte asend.
6. Katte jooksev korrashoid [1]).

Arvestamata sanitaar-hügieenilisi nõudeid, on seega iga uue teekatte tüübi valikul mõõtuandvamaiks tegureiks: a) teekatte hind ja b) liiklemistingimused.

Et uue teekatte tüübi valik sünniks kõigiti otstarbekohaselt ja tee ehitaja huvides, tuleb iga kord mõlemaid eelnimetatud tegureid suurima hoolega kaaluda.

Ehitades väikese liiklemisega teele keskmise või isegi raske liiklemise jaoks määratud teekatte, investeerime tee ehitusse palju suurema summa, kui seda nõuab tee koormatus ning liiklemise mugavus, ja meie ei talita majanduslikult õieti, millele on juhitud tähelepanu eespool. Mitu korda ühe kilomeetri kerge liiklemisega tee katte ehituskulu on väiksem ühe kilomeetri keskmise või raske liiklemise jaoks vastava teetüübi ehitushinnast, setu korda rohkem kilomeetreid võime kerge liiklemise jaoks määratud teedele ehitada kergele liiklemisele vastavaid tee-

[1]) Vt. ins. A. Tossi referaat — Teedeehituse Uurimise Seltsi teadaanded 1.

katteid, mis rahuldavad kõiki nõudeid samaväärselt kui kallimad, raskele liiklemisele vastavad teekatted. Ka ümberpöördult talitamine pole õige ega majanduslikult kasulik. Kergele liiklemisele kohane teekate, asetatuna keskmise või raske liiklemisega teele, nõuab alatist parandamist, mistõttu, nagu mainitud, ühelt poolt tõusevad iga-aastased tee korrashoiu kulud liiga kõrgele ja teiselt poolt ei suuda alati parandusel olev tee küllaldaselt liiklemise nõudeid rahuldada. Raskele liiklemisele ei suuda vastu panna kerge kate, see kulub kiiresti, tekivad defektid ja kate hakkab lagunema.

Nii on liiklemise intensiivsus ja iseloom tähtsamaid tegureid teekatte vastupidavuse suhtes. Ühe ja sama koormatusega tee puhul on veel tähtis, kas liiklemine teostub jõuvankritega või peamiselt hobustega. Üks ja sama teekoormatus on peamiselt jõuvankrite liiklemise juures kummide väikese üksussurve ja nende siluva mõju tõttu teekattele palju hädaohutum kui hobuliiklemine kitsaste rataste ja hobusekabja haakide pärast. Katsetamised ja uurimused on näidanud, et kergete ja vastupidavuselt keskmiste ehitusviiside juures hobuliiklemine on teekattele peaaegu viiekordselt hävitavam kui jõuvankrite mõju; asfaltbetoonteede juures on hobuliiklemine teekattele umbes kolm korda hädaohtlikum.

Teedeehituse Uurimise Seltsi poolt on seisukoht omaks võetud, et arvestades liiklemise iseloomu määratakse tee koormatus kindlaks valemi põhjal, milles on eriti arvesse võetud hobuliiklemise suurus. Näiteks makadamteede pindamistel arvutatakse teekoormatus välja järgmiselt:

$$S = \frac{1400}{1 + 0{,}04\ p}$$

kus S = Segaliiklemine 24 tunni jooksul tonnides
p = hobuliiklemise %
1400 = tonnides pindamisel kaetud tee koormatuse ülemmäär ainult jõuvankrite liiklemisel.

Bimak- ja asfaltbetoonkatteil on tee lubatud algkoormatus vastavalt suurem ja hobuliiklemise %, vastavalt tee ehitusviisile, teistsugune.

Uurimused jätkuvad sel alal suurima hoole ja täpsusega, mispärast siin edaspidigi võib ette tulla muudatusi ja täiendusi.

Ühte peab aga konstateerima, et viimase viie aasta kestel on tehtud suuri edusamme ja omandatud palju tulusaid kogemusi niihästi ehitusmaterjalide kvaliteedi tõstmisel, ehitustüüpide valikul ja ehitusmaterjalide käsitamisel kui ka tööde teostamisel. Selline ehitusviiside ja kattetüüpide viimistlemine ning katsetamine käib kõikjal, ka välis-

maal, kus jätkatakse tööd juba läbiproovitud ehitusmaterjalidega. Seda enam peaksid olema meil mõistetavad nii mõnedki, olgugi küll soovimatud, eksimused asfaltteede ehitamisel, kuna meil on tegemist täitsa uue ehitusmaterjaliga, nagu seda on estoasfalt.

Üldiselt jagatakse teed koormatuse suuruse järgi kolme liiki: kerge, keskmise ja raske liiklemisega teedeks.

Eestis on omaks võetud nendele liikidele järgmised teekoormatused:

1. Kerge liiklemisega tee — 300 tonni / 24 tunni jooksul
2. Keskmise liiklemisega tee:
   a) keskmine kate — 500 t / 24 t.
   b) keskmisest raskem kate — 800 t / 24 t.
3. Raske liiklemisega tee — üle 1200 t / 24 t.

Tuleb märkida, et meil on lubatud tunduvalt väiksemad koormatused, võrreldes välismaa, näit. Saksamaa normidega. Seda põhjustab peamiselt küll meie kivimaterjal, mida ei saa võrrelda kaljust murtud, ühtlase kõvadusega graniit- või basaltkivi-materjaliga. Osalt jätab kohati soovida ka töö täiuslikkus. On ju teada, et teekatte vastupidavus oleneb tarvitatud materjalide kõrgeist tehnilisist omadusist ja ehitusviiside täiuslikkusest töö täideviimisel.

Üldkokkuvõtte järgi on Tartu linnas kindlustatud katetega teid:

munakivi-sillutisega	49 628	j. m	ehk	400 624	m²
parkettkivi-sillutisega	3 738	„	„	17 083	„
alusega killustik-kattega (vesimakadam)	8 110	„	„	41 704	„
bituumendatud makadamiga	7 034	„	„	36 697	„
bituumen-makadamiga	677	„	„	3 415	„
asfaltbetooniga	3 218	„	„	17 456	„
alusega kruusakattega	1 140	„	„	5 600	„
Kokku	73 545	j. m	ehk	522 579	m²

Seega on tänavate üldpikkusest 51 755 j. m täitsa ilma igasuguse katteta.

Kui arvestada kindlustatud kattega tee keskmiseks vastupidavuse eaks 10 aastat, mis keskmiselt arvestades makadamteede jaoks on küll liiga pikk, kuid munakivi-sillutisel on see kohase aluse puhul jälle suurem, siis ka sel korral tuleks linnal iga aasta ehitada uusi sillutisi vähemalt 7,25 km vanade tänavate uuesti ümberehitamise näol.

Ühe 5,00 m laiuse sõidutee ehitamine maksab:

munakividest	ca	12 000	kr. /	jooksev	kilomeeter
parkettkividest	„	45 000	„ /	„	„
alusega vesimakadamist	„	20 000	„ /	„	„
bituumendatud makadamist . . .	„	24 000	„ /	„	„
asfaltbetoonist	„	40 000	„ /	„	„

Need summad kokku ületavad aga juba märksa seni eelarveis heakorra osas teede ehitamiseks määratud krediidid. Nii peaksid kõik seni sillutamata jäänud tänavad jääma samasse seisukorda, nagu nad on, olgugi et suurem osa neist vajab väljaehitamist. Sellest järeldub, et iga aasta peab jääma osa varemsillutatud tänavaid põhjalikumalt ümber ehitamata eelarvega heakorra jaoks määratud summade vähesuse tõttu. Seepärast tekib olukord, kus juba vanade, kindlustatud teede alal jääb osa teostamata töid nagu võlana ette, rääkimata sellest, et oleks tarvis veel kindlustatud katetega teedevõrku laiendada, nagu juba varem tähendatud. Viimane asjaolu ongi üks mõjuvamaid põhjusi, miks Tartu heakord tänavate osas jätab soovida. See on pealegi üks põhjusi, miks pole suudetud seni isegi käidavamail tänavail loobuda munakivi-sillutisest, mis peale odava ehitusalghinna ja pikemaajalise vastupidavuse oma teistelt omadustelt hoopiski ei vasta ajakohase sõidutee-katte nõudeile. Ja seda ajal, mil väljaspool linna asetsevail maanteedel, kus need nõuded märksa väiksemad, on mainitud ehitusviisist juba loobutud.

Olukorra üldiseks parandamiseks ja edendamiseks on linna üldeelarves heakorra summade suurendamise vajadus paratamatu.

Ehitustööde läbiviimisel tuleks aga silmas pidada, et vastavalt tee asukohale ja tema tähtsusele valitaks õige katte ehitusviis, mis oleks õigustatud nii tehniliselt kui ka majanduslikult. Ainult siis, ja kui sel puhul tööd teostatakse ka asjatundlikult, suure hoole ja täpsusega, võib loota Tartu heakorra alal üldist olukorra paranemist ning tõusu praegusaja üldtehnilise arengu tasemeni.

Asfaltkatetega sõidu-

Tänava nimetus	Teekatte algus — lõpp	Ehitamis-aasta	Pikkus j. m	Pind m²
			Asfaltbetoon-	
KINDRAL PÕDRA	Seminari hoone — Vallikraavi	1927	202	1 000
J. KUPERJANOVI	Vallikraavi — Kastani . . .	1929	258	1 289
RIIA	Tütarlastegümnaasiumi ees . .	1929	76	600
VÕIDU	Poe — Rüütli	1930	121	670
VÕIDU	Poe — Lodja	1932	344	1 759
RIIA	Pepleri — Erakliinik	1933	278	1 619
NARVA	Loomakliinikust poole mäeni .	1933	174	818,5
NARVA	Jänese — linna kruusaauguni	1933	200	1 000
NARVA	Poolest mäest Peetri kirikuni	1934	174	820,8
PÄRNU MNT.	Raudteest — Väike ja Kesk-Kaare vahekohani	1934	450	2 250
SÖÖGITURG	Suurturust kaalukojani — sõidutee	1934	140	689,3
RÜÜTLI	G. Adolfi — Lai	1934	294	1 627
PÄRNU MNT.	Väike- ja Kesk-Kaare vahekohalt Kesk-Kaareni	1935	117	588
PETSERI MNT.	II Diviisi Laatsareti ees . .	1935	250	1 282,65
SÖÖGITURG	Suurturg — Poe tn.	1935	3 riba	1 443,20

Ehitusviis ja materjal.	Teekoormatus. Tonnides 24 tunni jooksul.	Teekoormatus. Sellest hobuliikl. %	Parandused. Tee seisukord.
sillutised.			
Vahekihita, segakillustikuga 5 cm asfaltb.-k. munakivi-alussillutisel. 500 m² Estobit. ja Mayeri asfalt. 250 m² Estobit. ja Mexfalt. 250 m² Mexfalt.	2 508,55	13	Bit-tud 1930 Spramexiga „ 1934 „ 1935. a. paiklikud parandused asfaltbetooniga. Teekate hea.
Vahekihita, segapeenkillustikuga 5 cm asfaltb.-k. klompkivi-alussillutisel. 50% Estobit. ja 50 % Mexfalt.	2 675	16	Bit-tud 1930 Spramexiga „ 1934 „ 1935. a. parem pool kaetud 2,5 cm paksuse asf.-topekaga, vasakul pool paiklik parandus asfaltbetooniga. Teekate hea.
Vahekihita, segakillustikuga 5 cm asfaltb.-k. klompkivi-alussillutisel. Mexfalt.	4 865,65	25	1935. a. kaetud 2,5 cm paksuse asfaltbetooniga. Teekate hea.
3-cm vahekihiga, sinise killustikuga 5 cm asfaltb.-t. klompkivi-alussillutisel. Mexfalt.	5 514,52	8	Parandusi tehtud ei ole. Teekate väga hea.
— „ — Estobituumen.	4404,85	23	— „ —
— „ — „	3 200	23	— „ —
— „ — „	3 709,07	30	— „ —
3-cm vahekihiga, sinise killustikuga 5 cm asfaltb.-t. vanal makadam-alussillutisel. Estobituumen.	1 306,65	60	— „ —
3-cm vahekihiga, sinise killustikuga 5 cm asfaltb.-k. klompkivi-alussillutisel. Estobituumen.	3 709,07	30	— „ —
3-cm vahekihiga, sinise killustikuga 5 cm asfaltb.-k. vanal munakivi-alussillutisel. Estobituumen.	750	47	— „ —
3-cm vahekihiga, sinise killustikuga 5 cm asfaltb.-t. munakivi-alussillutisel. Estobituumen.	ca 2 500	...	— „ —
3-cm vahekihiga, sinise killustikuga 5 cm asfaltb.-t. klompkivi-alussillutisel. Estobituumen.	2 594,27	6	— „ —
3-cm vahekihiga, 5 cm asfaltb.-k. klompkivi-alussillutisel. Estobituumen *).	750	47	Teekate väga hea.
3-cm vahekihiga, 5 cm asfaltb-k. munakivi-alussillutisel. Estobituumen *). Asfaltb.-t. 2,5 cm, ühendatud munakivi alussillutisega kleepimise teel.	680	68	— „ —

*) Sul. pkt. 32° C. Penetr. 65—78.

Asfaltkatetega sõidu-

Tänava nimetus	Teekatte algus — lõpp	Ehitamis-aasta	Pikkus j. m	Pind m²
				Bimak-
NARVA (vt. asf.-bet. sillut.)	Loomakliinikust — Peetri kirikuni	1931	348	1 655
NARVA	Peetri kirikust — Jänese tn.	1932	290	1 438
VENE	Vabadussillast — Loomakliin.	1932	270	1 350
KAUBA	Maavalitsuse maja ees . . .	1932	28	140
RÜÜTLI	Suurturg — G. Adolfi tn. . .	1933	89	487,8
				Pealispinna
NARVA MNT.	Linna kruusaaugust — linna piirini		900	4 500
esimene pindamine	Jänese tn. — Raadi pargini	1927	450	2 250
pindamist jätkatud	Raadi pargist — linna piirini	1928	—	4 015
üle bituumendatud	Kogu ulatuses	1930	—	4 245
„ „	„ „	1931	—	5 450
„ „	„ „	1932	—	4 000
„ „	„ „	1933	—	3 708
„ „	„ „	1934	—	6 172
VÕRU MNT.	Linnatapamast — linna piirini		1 925	9 625
esimene pindamine	Tapamajast raudtee ülesõiduni	1928	—	4 000
pindamist jätkatud	Raudteest edasi	1929	—	3 922
„ „	„ linnapiirini . . .	1930	—	2 647
üle bituumendatud	Ardla tn. — linna piiri poole	1930	—	1 500
„ „	„ „ „ „	1930	—	4 357
pindamist jätkatud	linna piirini	1930	—	1 000
üle bituumendatud	paiklikult	1931	—	5 290
„ „	„	1932	—	3 000
„ „	üleni	1933	—	7 886
„ „	„	1934	—	7 413

Ehitusviis ja materjal.	Teekoormatus. Tonnides 24 tunni jooksul.	Teekoormatus. Sellest hobuliikl. %	Parandused. Tee seisukord.
sillutised.			
3-cm vahekihiga, segakillustikuga, 5 cm bimak-klompkivi alusel. Estobituumen 4 kg/m².	3 709,07	30	1933. ja 1934. a. ümber ehitatud asfaltbetoon-konkreet-sillutiseks.
3-cm vahekihiga, sinise killustikuga, 5 cm bimak, uus klompkivi-alussillutisel. Estobituumen 4 kg/m²	2 200	39	1935. a. parem pool kaetud 2,5 cm paksuse topekaga. Vasak pool auklik.
3-cm vahekihiga, sinise killustikuga, 5 cm bimak-makadam- ja klompkivi-alussillutisel. Estobituumen 4 kg/m².	3 535,37	24	1934. a. kaetud vasak pool 1 cm paksuse topekaga, 1935. a. parem pool 2,5 cm topekaga. Teekate hea.
3-cm vahekihiga, sinise killustikuga, 5 cm bimak, klompkivi-alussillutisel. Estobituumen 4 kg/m².	1 400	21	1934. a. parandatud üksikuid auke asfaltbet-ga. Teekate rahuldav.
3-cm vahekihiga, sinise killustikuga, 5 cm bimak-klompkivi alusel. Estobit. 4 kg/m².	2 594,27	6	Teekate hea.
bituumendamised.			
Bituumendatud makadam	1 306,65	60	Viimane parand. 1934. a. Seisukord mitterahuldav.
Bitumuls kahekordselt 1 440 m² à 4,5 kg, ühekordselt 810 m² à 2,8 kg; kokku 8 728 kg. Estobit. ja Spramex kahekordselt 4,5 kg/m². Estobituumenit 18 064 kg, Spramexit 11 786 kg. Spramex 1,2 kg/m² = 5 094 kg. Estobit. 2 kg/m² = 10 900 kg. Estobit. 2 700 m² à 2,66 = 7 200 kg. „Külas“ 1 300 m² à 2,3 = 3 000 kg. Estobit. 2,85 kg/m² = 10 575 kg. Spramex 1 000 m² à 1,2 = 1 200 kg. Estobit. 5 172 m² à 1,09 = 5 683 kg.			
Bituumendatud makadam . . .	731,35	67	Pargi vahel bituumendatud kahel korral. Viimane parand. 1934. a. Seisukord mitterahuldav.
Bitumuls 3 kg/m² = 12 000 kg. Estobit. ühekordselt (seesmine) 1,27 kg/m² = 5 002 kg. Estobit. sisemine bit. 2,5 kg/m² = 6 617 kg. Spramex 2 kg/m² = 3 000 kg. Spramex 1,2 kg/m² = 4 806 kg. „Külas“ 2,8 kg/m² = 2 800 kg. Spramex 1 285 m² à 1,19 kg=1 500 kg. Estobit. 4 005 m² à 2,0 kg=8 010 kg. „Külas“, aukude parand. 600 kg. Estobit. 2 kg/m² = 6 000 kg. Aukudele „Külas“ 190 kg. Estobit. 1,94 kg/m² = 15 373 kg. Estobit. 1,56 kg/m² = 11 609 kg.			

Tänava nimetus	Teekatte algus — lõpp	Ehitamis-aasta	Pikkus j. m	Pind m²
TÄHTVERE MNT.	G. Adolfi tn. — Tähtvere mõis.		1 175	5 885
esimene pindamine	üleni	1929	—	5 885
üle bituumendatud	„	1930	—	5 775
„ „	„	1931	—	5 775
„ „	„	1933	—	5 118
„ „	„	1934	—	3 680
TALLINNA MNT.	Peetri kalmist. — linna piirini		180	800 *)
esimene pindamine	üleni	1929	—	1 000
üle bituumendatud	„	1931	—	1 000
„ „	paiklikult	1932	—	420
„ „	üleni	1933	—	890
„ „	„	1934	—	800
PETSERI MNT.	Rõõmu teest — linna piirini		1 000	5 000
esimene pindamine	üleni	1930	—	5 000
üle bituumendatud	„	1931	—	4 000
„ „	paiklikult	1932	—	1 750
„ „	üleni	1933	—	5 473
„ „	paiklikult	1934	—	3 674
		Bituumendatud		
VÄIKE-KAAR	Riia mnt. — Tamme pst.	1927	310	2 160
VÄIKE-KAAR	Tamme pst. — Räni tn.	1929	140	840
ELVA	Raudtee tn. — Väike-Kaar	1928	340	1 550
MÄE	Puiestee — Kalmistu	1928	210	1 050
		Tähtvere linnaosa		
J. HURDA	Pargist — Vikerkaare tn	1930	120	960
C. R. JAKOBSONI	Tähtvere — Vikerkaare	1930	145	725
VIKERKAARE	K. A. Hermanni — C. R. Jakobsoni	1930	210	1 050
K. A. HERMANNI	Vikerkaare — Veski tn.	1930	160	800
J. HURDA	Vikerkaare tn. — Taara pst.	1934	219	1 752
		Kõnniteed. Asfalt-		
ÜLIKOOLI	Suurturg — G. Adolfi tn.	1910—15	67	87
ÜLIKOOLI	Kauba — Võidu	1927	145	300
ÜLIKOOLI	Aia — Vallikraavi	1935	150	280
SUURTURG	Mõlemad ääred	1910—15	322	1 097

*) Hilisema piiri muutmise tõttu pind vähenenud.

Ehitusviis ja materjal.	Teekoormatus. Tonnides 24 tunni jooksul.	Teekoormatus. Sellest hobuliikl. %	Parandused. Tee seisukord.
Bituumendatud makadam	340,0	50	Viimane pindam. 1934. a.
Estobit. 2 290 m² à 2,5 kg = 5 612 kg.			Seisukord päris hea.
Spramex 2 290 m² à 2,0 kg = 4 293 kg.			
3 595 m² kahekord. „Külas" = 9 153 kg.			
Spramex 1 kg/m² = 5 775 kg.			
Estobit. ja Spramex 1,6 kg/m². Estobit. 8 909 kg, Spramex 514 kg.			
Estobit. 0,54 kg/m² = 2 772 kg.			
Estobit. ja Spramex 0,5 kg/m². Estobit. 1 644 kg, Spramex 176 kg.			
Bituumendatud makadam	549,4	45	Viimane pindam. 1934. a.
Sisemine ja väline immutamine „Külas" 3 kg/m² = 3 075 kg.			Seisukord rahuldav.
Estobit. 2 kg/m² = 2 000 kg.			
Estobit. 2 kg/m² = 840 kg.			
Estobit. 1,62 kg/m² = 1 448 kg.			
Estobit. 0,72 kg/m² = 582 kg.			
Bituumendatud makadam	755,7	71	Viimane pindam. 1934. a.
Sisem. immutus Estobit. 2,5 kg/m² = 12 500 kg. Pealt Spramex 2 kg/m² = 10 000 kg.			Seisukord mitterahuldav.
Estobit. 1,88 kg/m² = 7 514 kg.			
Estobit. 2 kg/m² = 3 500 kg.			
Estobit. 1,8 kg/m² = 9 970,6 kg.			
Estobit. 0,7 kg/m² = 2 591 kg.			
t ä n a v a d.			
Bitumuls, seesmine ja välimine bit., 3,7 kg/m² = 3 800 kg.	ca 150	10	Seisukord rahuldav.
Bitumuls 4 kg/m².			— „ —
Estobit. 4 kg/m² = 6 975 kg.	„		— „ —
Bitumuls 3,8 kg/m² = 3 800 kg.	„		— „ —
b i t u u m e n d a t u d t ä n a v a d.			
Bituumendatud makadam, alusel. „Külas" 2-kordselt.			Majaoman. korras hoida.
Bituumendatud makadam, aluseta.			— „ —
„ „ „			— „ —
„ „ „			— „ —
Bituumendatud makadam, alusel. Estobit. 2-kordselt.			
b e t o o n j a b i m a k.			
Ehitatud Vene ajal.			
Bet.-äärekivid, vene asf.-mastiks.			
Bet.-äärekivid. Asf.-betoon 2,5 m. Estobit.			
Ehitatud Vene ajal.			

Asfaltkatetega sõidu-

Tänava nimetus	Teekatte algus — lõpp	Ehitamis-aasta	Pikkus j. m	Pind m²
SUURTURG	Võidu — Ülikooli	1928	72	188
BARCLAY PLATS	ümber platsi	1910—15	183	323
G. ADOLFI	„Ateeni" ees ja G. Adolfi pl.	1910—15	113	154
GILDI	Ülikooli — Rüütli	1910—15	64	90
RIIA	Kalevi — Uueturu	1910—15	202	357
RIIA	Tähe — Kalevi	1929	200	450
RIIA	Tähe — Kindral Põdra	1933	280	630
KOMPANII	Eesti Panga ees	1910—15	50	75
VÕIDU	Kauba — Uueturu	1910—15	290	696
VÕIDU	laiendus	1931	145	200
UUETURU	Võidu — Aleksandri	1910—15	62	124
ALEKSANDRI	Uueturu — Kauba	1910—15	142	298
KAUBA	Aleksandri — Võidu	1910—15	60	102
AIA	Zooloogiainstituudi ees	1910—15	120	360
TIIGI	Saksa Käsitööl. Seltsi ees	1910—15	45	68
POE	Võidu tn. — Söögituruni	1927	115	300
SÖÖGITURG	Suurturg — Poe tn.	1928	60	200
RAEKOJA	Narva — Põik	1929	155	337
RAEKOJA	Põik — Pikk	1931	125	280
RAEKOJA	Pikk — Uus	1932	180	405
RAEKOJA	Kalda tn. — Henningi pl.	1934	120	278,5
VABADUSE PST.	Kivisild — Vabadussild	1930	450	900
VÕIDU (end. Küüni)	Mõlemad pooled	1930	150	300
J. KUPERJANOVI	Pepleri — Kastani	1930	280	600
EMAJÕE	Sauna juurest — maja nr. 9	1931	180	180
EMAJÕE	Maja nr. 9 — maja nr. 10	1933	60	80
TÄHE	Majaom. Selts — Koidu	1932	190	380
TÄHE	Koidu — Eha	1933	200	400
TÄHE	Eha — Õnne	1934	135	270
RÜÜTLI	Suurturg — G. Adolfi	1932	160	380
RÜÜTLI	G. Adolfi — Lai	1934	490	1 278
VÕIDU (end. Promenaadi) — RIIA	ülekäik	1932	30	60
UJUKSILLA	Ujuksild — Fortuuna	1933	156	156
VENE	Meltsiveski — Tallinna	1933	200	450
RIIA	Kalevi — Aleksandri	1933	180	600
KALURI	Riia tn. — Usvanski vabr. laoni	1934	270	369
				Kõnniteed
SÖÖGITURUL	—	1931	310	1 012,5
SÖÖGITURUL	—	1931	94	282
SÖÖGITURUL	—	1932	150	615
SÖÖGITURUL	—	1932	90	270
SÖÖGITURUL ja AURIKU TN.	—	1932	190	750
LIHATURUL	—	1932	240	720

Ehitusviis ja materjal.	Teekoormatus.	Parandused. Tee seisukord.
Bet.-äärekivid. Asf.-mastiks. Ehitatud Vene ajal.		
„ „ „		
„ „ „		
„ „ „	27 800 jalak.	1935. a. uus kate valatud: asfaltbetoon-topeka. Estobit.
Bet.-äärekivid. Asf.-mastiks. Valatud äärekivid, „Külas"-bimak. Ehitatud Vene ajal.	23 500 „	
„ „ „		
Valatud äärekivid. Asf.-mastiks.	ca 35 000 jalak.	
Ehitatud Vene ajal.		
„ „ „		
„ „ „		
„ „ „		
„ „ „		
Bet.-äärekivid. Mexfalt.		
Bet.-äärekivid. Asf.-mastiks.		
„ „		
Äärekivideta. „Külas"-bimak.	9 250 jalak.	
„ „		
Bet.-äärekvid. Vana bimak.		
Bet.-äärekivid. Asf.-mastiks 4 cm.		
Bet.-äärekivid valatud alusel. Asf.-mastiks 3 cm.	40 250 jalak.	
Bet.-äärekivid valatud alusel. Bitumuls-bimak.		
Äärekivideta. „Külas"-bimak.		
„ „		
Bet.-äärekivid. „Külas"-bimak.		
„ „		
200 m² „Külas"-bimak.		
70 m² vana bimak (Narva).		
Valatud äärekivid. Asf.-mastiks.	10 000 jalak.	
Valatud äärekivid. Asf.-bet. 3 cm.		
Äärekivideta. „Külas"-bimak.		1935. a. kaetud asf.-betooniga.
„ Vana bimak.		
Bet.-äärekivid. „Külas"-bimak.		
Valatud äärekivid. „Külas"-bimak.		
Äärekivideta. Vana bimak.		
t u r u p l a t s i d e l.		
Estobit.-bimak 4 cm paks, 3 cm vahekihiga.		
„Külas"-bimak 4 cm.		
Estobit.-bimak 4 cm, 3 cm vahekihiga.		
„Külas"-bimak 4 cm.		
Estobit.-bimak 4 cm, 3 cm vahekihiga.		
„Külas"-bimak 4 cm.		

Asfaltkatetega sõidu-

Tänava nimetus	Teekatte algus — lõpp	Ehitamis-aasta	Pikkus j. m	Pind m²
			Bituumendatud	
VILJANDI	Kooli — Vaksali	1928	180	255
KINDRAL PÕDRA	Aia — Riia	1929	165	360
TÄHE	Riia tn. — Majaom. Selts	1929	150	300
KOMPANII	G. Adolfi — Gildi	1929	50	100
LEPIKU	Mõlemad pooled	1930	260	580
TIIGI	Kastani — Vaksali	1932	225	600

Sillutatud tänavate nimestik.

Tänava nimetus	Teekatte algus — lõpp	Pikkus j. m	Pindala m²
	Munakividega		
Aia	Kogu ulatuses	1 028	9 528
Aida	Turu — Kalevi	278	2 705
Aleksandri	Maja nr. 42 — Jõe	797	8 368
Anne	Pärna tn. — maja nr. 31	250	2 500
Botaanika	Kogu ulatuses	745	5 432
Eha	Tähe — Võru	390	2 144
Emajõe	Kogu ulatuses	476	3 014
Filosoofi	„ „	376	2 444
Fortuuna	„ „	566	4 780
Gildi	„ „	168	1 131
J. Liivi	„ „	173	696
H. Treffneri	„ „	102	1 020
Holmi	„ „	189	1 984
Jaama	„ „	1 464	13 870
Kaluri	„ „	481	3 744
Kalaturg	„ „	331	5 234
Kalda	Raekoja tn. — sild Aer. Klubi ees	604	4 012
Kalevi	Riia — Rebase	1 107	9 138
Kartuli	Kogu ulatuses	100	1 000
Kastani	„ „	1 499	8 502
Kauba	„ „	162	1 791
Kesk	Koidu — Vabaduse	615	3 496
Kitsas	Kogu ulatuses	174	624
Kivi	„ „	515	2 832
Kloostri	„ „	121	604

ja kõnniteed. (Järg.)

Ehitusviis ja materjal.	Teekoormatus.	Parandused. Tee seisukord.
kõnniteed.		
Makadam, bituumendatud 2-kordselt Bitumulsiga 3 kg/m².		
Makadam, bituumendatud 2-kordselt Bitumulsi ja Estobituumeniga.		
Alus sillutatud betoonseguga. Bet.-äärekivid. Bitumulsiga 2-kordselt.		
— „ —		
Äärekivideta. Makadam. Bituumendatud 2-kordselt (Bitumuls, Estobit.)		
Äärekivideta. 2-kordne Estobit.		

Sillutatud tänavate nimestik. (Järg.)

Tänava nimetus	Teekatte algus — lõpp	Pikkus j. m	Pindala m²
Kompanii	Kogu ulatuses	215	1 720
Gustav Adolfi	Kompanii tn. — A. le Coq'i tehas	1 067	7 861
Lao	Kalevi tn. — Emajõe kallas	470	3 348
Lai	Rüütli — G. Adolfi	276	2 141
Lepiku	Kogu ulatuses	263	1 862
Lihaturg	„ „	...	3 525
Liiva	Meltsiveski — Kalmistu	428	4 093
Lille	Kogu ulatuses	334	2 733
Lina	Kalevi — Turu	264	2 376
Lodja (nüüd Riia)	Kogu ulatuses	404	3 895
Lootuse	„ „	358	2 853
Lossi	„ „	343	2 920
Lubja	Maarjaturg — Puiestee	54	540
Lutsu	Kogu ulatuses	279	1 596
Marja	Tähtvere — Herne	232	1 856
Magasini	Kogu ulatuses	170	1 230
Meloni	Tähtvere — Herne	200	1 600
Meltsiveski	Vene — Lubja	667	6 223
Mäe	Jaama — Narva	342	1 881
Narva	Raekoja tn. — Loomakliinik	647	9 715
Näituse	Vallikraavi — Kastani	209	1 607
Oa	Botaanika — Kartuli	316	2 119
Pargi	Kogu ulatuses	336	3 418
Peetri	Peetriturg — Maarjaturg	824	6 577
Kindral Põdra	Tiigi — Kuperjanovi	88	528
Pikk	Pärna — Narva	881	7 283

Sillutatud tänavate nimestik. (Järg.)

Tänava nimetus	Teekatte algus — lõpp	Pikkus j. m	Pindala m²
Poe	Kogu ulatuses	174	1 528
Puiestee	Raekoja tn. — Tallinna mnt.	1 609	17 634
Puu	Kogu ulatuses	160	1 660
Pärna	Pikk — Jaama	397	2 920
Põik	Kogu ulatuses	191	1 050
P. Põllu	„ „	336	2 138
Puuturg	„ „	...	4 326
Raekoja	Uus — Puiestee	310	2 658
Riia	„Oma“ maja — Tähe tn.	89	756
Risti	Kogu ulatuses	188	1 128
Riia mnt.	Kesk-Kaar — Soinaste	470	2 585
Roosi	Narva — Peetri	740	4 712
Soola	Kogu ulatuses	643	4 921
Surnuaia	„ „	117	819
Suurturg	Rüütli tn. — Raekoda	32	1 376
Söögiturg	asfalteerimata osa	...	8 965
Tallinna	Jaama — Puiestee	867	7 686
Tallinna mnt.	Puiestee tn. — Peetri surnuaed	400	2 200
Tiigi	Kogu ulatuses	854	7 686
Tolstoi	„ „	338	3 110
Turu	Aida — Uueturu	667	5 112
Tähe	Tiigi — Purde	1 814	17 112
Tähtvere	Botaanika — Piiri	678	4 880
Tööstuse	Viljandi — Näituse	338	2 197
Uueturu	Kogu ulatuses	330	2 998
Uus	Raekoja — Paju	431	4 222
Vaba	Tähe — Võru	433	3 031
Vabaduse pst.	Kogu ulatuses	420	4 837
Vabriku	„ „	154	1 232
Vaksali	„ „	953	7 491
Vallikraavi	Botaanika — Kuperjanovi	773	5 164
Vene	Vabadussilla kõrval	44	156
Veski	Kogu ulatuses	840	5 164
Viljandi	„ „	318	2 692
Viljandi mnt.	Vaksali — Sakala	797	4 384
Väike-Põik	Kogu ulatuses	55	297
Võru	Lille — Alevi	895	7 995
Võru mnt.	Sadama raudtee kohal	100	550
Õnne	Kogu ulatuses	763	4 297
Ülikooli	Aia — Lossi ja G. Adolfi — Lai	684	5 174
Õpetaja	Kogu ulatuses	262	1 966
Kooli	„ „	315	2 268
Kivisild	Silla ulat., välja arv. silla keskosa	68	408

Sillutatud tänavate nimestik. (Järg.)

Tänava nimetus	Teekatte algus — lõpp	Pikkus j. m	Pindala m²
Auriku	Ujuksild — Soola	235	1 358
Meltsitiigi ääres	Meltsiveski — Tallinna	94	517
Nimeta tänav	Kalda — Narva	33	363
Kalmistu	Maarja kalmistu ees	95	570
Herne	Botaanika — Piiri	710	5 835
Jaama m. sissesõidutee	Jaama tn. — Jaama mõis	142	710
	Munakivi-sillutist kokku	43 734	368 931
	1926. a. kuni 1936. aastani juurde sillutatud		
Petseri mnt.	mnt. algus — Pudretivabr. teeni	577	2 885
Aleksandri	Jõe tn. — Saevabrik	675	4 050
Roosi	Peetri — Jänese	255	1 530
Kalevi	Rebase — Sõbra	345	2 070
Vabaduse	Tähe — Kalevi	250	1 500
Viljandi mnt.	Sakala tn. — linna piirini	550	2 750
Riia mnt.	Soinaste tn. — Linna piirini	500	2 500
Raudtee tn.	Riia mnt. — Elva	150	750
Tähe-Aardla	Purde — Võru	1 080	5 400
Vorbuse mnt.	Tähtv. m. ristteest — linna piirini	320	1 600
Era	Kogu ulatuses	133	665
Narva	Ujuksild — Fortuuna	75	375
Piiri	Mäenõlvak Tähtvere tn. juures	60	300
Näituse	Kastani — Vaksali	490	2 998
Teguri	Tähe tn. — Eksporttapamajani	224	1 120
Peetri tn.	Roosi — Mäe	210	1 200
	Uus juurdesillutis	5 894	31 693
	Kõik kokku	49 628	400 624
	Parkettkividega		
Aleksandri	Poe tn. — maja nr. 42	450	1 935
Lai	Rüütli tn. — Vabaduse pst.	175	752
J. Kuperjanovi	Kastani — Vaksali	295	1 282
Kindral Põdra	Riia tn. — Seminari maja	325	1 397
Raekoja	Kivisild — Uus tn.	635	2 730
Riia	Tütarlastegümn. — „Oma“ maja ja Kindr. Põdra tn. — raudteeviadukt	818	3 642
Riia mnt.	Raudteeviadukt — Lembitu tn.	50	210
Suurturg	Rüütli tn. — Kivisild, mõl. pooled	367	1 614
Vallikraavi	Ülikooli tn. — Rahv. Mälestusmärk.	410	1 763

Sillutatud tänavate nimestik. (Järg).

Tänava nimetus	Teekatte algus — lõpp	Pikkus j. m	Pindala m²
Ülikooli	Lossi — G. Adolfi	70	298
Vabadussild	Sild ja plats silla ees	133	1 410
Kivisild	Silla keskmine osa	10	50
	Kokku	3 738	17 083
	Vesimakadam-sillutis.		
Lubja	Tallinna — Puiestee	120	600
Meltsiveski	Lubja tn. — Ujula tee	260	1 040
Väike-Tähe	Kogu ulatuses	195	785
Päeva	„ „	150	600
Koidu	„ „	190	950
Saekoja	Kalevi tn. — Saevabrik	320	1 280
Kesk	Vabaduse — Sõbra	120	600
Hermanni	Vikerkaare — Näituse	495	3 275
Eha	Tähe tn. — Karlova spordiplats	180	900
Räni	Väike-Kaar — Soinaste	690	3 120
Väike-Kaar	Riia mnt. — V.-Maarjamõisa tn.	839	4 469
Kalmistu	Mäe tn. — Maarja kalmistu	537	2 685
Kesk-Kaar	Võru mnt. — Riia mnt.	1 381	7 183
Mäe	Jänese — Kalmistu ja Puiestee tn. — trepini	260	1 300
Peetri	Maarjaturg — Nurme tn. ja Peetrituru juures	350	1 870
Kuu	Kesk — Kalevi	477	2 387
Taara pst.	Kastani — Hurda	350	2 800
Lembitu	V.-Kaar — K.-Kaar	200	880
Linda	Kuu — Tolstoi	240	1 200
Kalevi	Sõbra — Saekoja	150	750
Salme	Kuu — Eha	350	1 750
Jõe	Kalevi — Aleksandri	256	1 280
	Kokku	8 110	41 704
	Kruusateed.		
V.-Maarjamõisa	Kogu ulatuses	250	1 250
Jänese	Narva — Roosi	490	2 450
Nurme	Tallinna mnt. — Peetri tn.	200	1 000
Lõuna	Kogu ulatuses	200	900
	Kokku	1 140	5 600

1935. AASTAL TEOSTATUD HEAKORRATÖÖD.

Tänavate ehitamisel väljuti põhimõttest — seada ümberehitamise ja parandamise teel korda eeskätt käidavamate tänavate sõiduteed, uute sõiduteede võrku linna äärtele laiendada aga võimaluse piirides.

Töökava kohaselt sillutati ümber ja ehitati uusi parkett-, muna- ja klompkivi-sillutisega tänavate sõiduteid mitmesuguseis linnaosades kokku 27 337,50 m².

Kivisilla ümbrus enne selle kordaseadmist.

Uusi asfaltsõiduteid ehitati Jaama ja Riia tänaval kokku 1 870,65 m² ja parandati põhjalikult, uuesti ülekatmise teel, vanu asfaltsõiduteede katteid Narva — Riia ja J. Kuperjanovi tänaval kokku 3 190 m².

Söögiturule tehti asfaltkatet kokku 1 443,20 m². Jämedaist kruusakividest kinnirullitud alusel, vesimakadami ja alusega kruusatee viisil ehitati uusi sõiduteid Peetri, Mäe, Salme, Kuu, Väike-Kaare, Jänese, Nurme ja Lõuna tänavale kokku 14 457,66 m². Ümberehitamise ajal parandati ühtlasi aluse planeerimise ja tänava profiili kohasemaks muutmise teel, nii palju kui see võimalik, tänavate üldilmet, mille läbi mõnegi tänava välisilme märgatavalt paranes, nagu võib tähele panna eriti Ülikooli, H. Treffneri, Vaksali ja Salme tänaval.

Et tööde juures oli peaaegu eranditult maksev tükitöö põhimõte ning et ehitusmaterjalide veod teostati samuti kindla korra järgi tükitöö alusel ja et valiti kohasemaid sõiduteede katmisviise, siis õnnestus 1935. a. suvel, võrreldes eelmise aastaga, märksa suuremal määral sõiduteid ümber ehitada. 1934. aastal teostati linna heakorra-summade arvel, mis olid 1935. a. määratud heakorra-summadega peaaegu võrdsed, muna-, parkett- ja klompkivi-sillutusi ca 18 000 m², 1935. aastal aga 26 626,67 m²; alusega makadamteid tehti 1934. a. ca 6 500 m², 1935. a. aga 14 457,66 m².

Kõnniteid ehitati ümber ja tehti uusi kokku 2 642 j. m, kogupinnaga 4 659,83 m².

Politseiplats enne ümberkorraldamist.

Asfaltbetooniga kaeti kõnniteid Riia ja Ülikooli tänaval kokku 921,00 m².

Bituumendatud killustikuga kaeti munakividega sillutatud kõnniteid 421,74 m² ja killustikuga kaetud kõnniteid 344,50 m². Valmistati ja pandi maha kokku 809 uut betoonist 0,75×1,00 m suurust kõnniteeplaati.

Kõnniteede alal teostatud töödest on märkimisväärsemaiks Riia ja Ülikooli tänavale ehitatud asfaldist kõnniteed ja Kitsa tänava ümberkorraldamine, mille läbi need tänavad muutusid märksa nägusamaks.

Samuti peab ära märkima Mäe tänavale uue trepi ehitamist, mis andis sellele tänavale täiesti uue ilme ja mis lühikese aja jooksul on suutnud teenida kodanike tähelepanu ja rahulolu.

Reovete ärajuhtimiseks ehitati uut kanalisatsioonitorustikku, läbimõõduga 25—60 cm, kokku 2 054 meetrit.

Suuremaiks töödeks oli Vaba tänavale 60 cm läbimõõduga kollektori ehitamine 478 j. m ulatuses, mida kodanike poolt oli juba aastaid palutud ja Vaksali tänavale 30 cm läbimõõduga torustiku ehitamine 469 j. m ulatuses. Nende tööde teostamisega paranes märksa täna-

vate üldpilt ja kõrvaldati maapinnalt tervishoiuliselt kahjulik ning haisev mustvesi, mis eriti peale suuremaid sadusid ujutas üle kogu Vaksali tänava.

Puiesteede alal oli suuremaks tööks 800 m pikkuse ja 8,00 m laiuse tee ehitamine Vabadussillast Ujulani ja Emajõe vasaku kalda korraldamine ühes puiestee istutamisega Kalda tänava äärde, Kivisilla ja Vabadussilla vahele.

Esimeste töödena kevadel teostati Ujula tee ehitamine ja Politsei platsi planeerimine ning muruga katmine, kus seega kogu suvel võis võrsuda rohi.

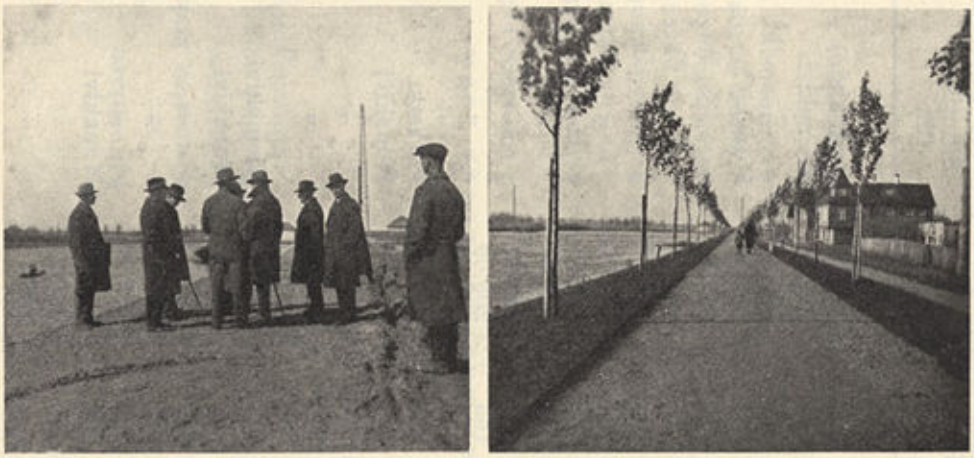

Ujula tee enne ja peale väljaehitamist.

Kokku istutati tänavate puiesteedele 1035 mitmesugust puud ja 945 põõsast. Tähtvere parki istutati, et muuta parki tihedamaks ja asendada kuivanud või kuivamisel olevaid vanu puid uutega, 137 uut puud ja 875 mitmesugust põõsast.

Liikide järgi istutati tammesid 147, vahtraid 241, papleid 237, pärnasid 107, kastaneid 134 ja muid puid vähemal arvul.

Tammed istutati Tamme linnaossa, Tähtvere ja Näituse tänavale; vahtrad Ujula ümbrusse, Mäe, H. Treffneri ja Salme tänavale; paplid Ujula teele ja Roosi tänavale; pärnad Kalda tn. puiesteele ja Henningi platsile; kastanid Kuu tänavale.

Haljasvöödest korraldati ümber Vabaduspuiestik mälestussamba ümbruses ja Vabadussilla juures, Näituse ja K. A. Hermanni tänava nurgale rajati uus muruplats, Riia maantee äärset haljasvööd pikendati. Peale selle korrigeeriti ja täiendati teiste platside, nagu Henningi, Barclay ja Postijaama platsi rohelisi alasid.

Sõidu- ja kõnniteede ehitustööd 1935. aastal.

Tänava nimi	Sillutise ulatus	Pikkus j. m	Pind m²	Sillutise liik	Endine sillutisviis	Ehituskulu kr.
FORTUUNA	Põik — Pikk	220	640,16	Munakivi [1])	Ehitamata	1 893,85
			618,89	Klompkivi		
PEETRI	Mäe — Roosi	210	1 200,17	„ [1])	„	2 052,85
EHA	Kesk — Tähe	160	1 001,50	Munakivi	Munakivi	812,49
GILDI	Kompanii — Vabaduse pst.	60	162,10	„ [2])	„	
KOMPANII	P. Põllu — Gildi	60	421,15	„ [2])	„	330,62
P. PÕLLU	Kompanii — Vabaduse pst.	60	184,55	„ [2])	„	
H. TREFFNERI	Narva — Kalda	100	775,63	„	„	765,55
KALDA	Vabadussillast nimetu tän.	190	1 066,41	„	„	1 052,54
	„Livonia“ vabr. Kivisillani	170	1 430,54	„	„	1 411,94
KALURI	Lodja — Soola	130	561,74	„	„	380,20
KARTULI	Herne — Oa	165	1 209,09	„	„ [3])	1 218,43
KITSAS	Tähe — Ülikooli	...	933,47	„	„	781,31
KIVISILLAL		85	139,45	Parkett	„	1 004,59
			404,08	Munakivi	„	338,21
MAGASINI	P. Põllu — Lai	170	630,70	„	„	447,17
MÄE	Trepi juures	...	334,48	„	„	279,96
TURU	Soola — Lao	180	1 354,00	„ [4])	„	1 675,11
UUS			260,44	Klompkivi	„	
	Pärna — Raekoja	...	233,50	Munakivi	„	135,48
VAKSALI	Riia—Raudteejaam	450	3 630,08	„	„	3 825,68
ÜLIKOOLI	Aia — Vallikraavi	175	1 171,71	„	„	1 035,38
„	Suurturu otsa kohal	...	550,40	„	„	623,36
Emajõe kaldad	Ujula — Kivisild	ca 800	1 661,90	Munakivi	Ehitamata	686,92
Mitmesuguseil tänavail väiksemaid sillutustöid		...	4 426,29			3 015,96
Sillutustöid veevärgi tööde juures		...	3 286,14			1 901,02
	Kõik kokku		28 288,57			25 668,62

JÄNESE	Narva mnt. — Roosi	490	2 450	Kruusatee kivialusel	Ehitamata	1 270,90
LÕUNA	kogu pikkus	200	900	„ „	„	816,09
NURME	Puiestee — Kalmistu	200	1 000	„ „	„	982,07
SALME	Marta — Eha	65	280	„ „	„	4 578,17
„	Marta — Kuu	350	1 750	Killustiktee	„	
V.-KAAR	Lembitu — V.-Maarjam.	694	3 817	„	„	6 487,13
V.-MAARJAMÕISA	V.-Kaar — S.-Kaar	250	1 250	Kruusatee kivialusel	„	
KUU	Linda — Kalevi	162	810	Killustiktee	„	1 556,86
MÄE	Puiestee — trepini	150	750	Rullitud kerge kivialus, killustik-kattega	„	774,95
PEETRI	Maarjaturg — Nurme	290	1 450	„	„	3 074,82
	Kokku	2 851	14 457			19 540,99
Uutes linnaosades mitmesuguseid parandusi tehtud						491,55

Riiklike summadega tehtud tööd.

NARVA	Puiestee — Jänese	295	735	2 cm paks. asfaltbet.	Bimak	2 099,08
VENE	Vabadussild — Narva	225	585	„ „ „ „	„	1 595,61
J. KUPERJANOVI	Kastani — Vallikraavi	260	600	Asfaltbetoonkatte paiklik parandus	Asfaltbetoon	2 248,01
„	„ „	260	704	Asfaltbetoonkatte üldine parandus	„	
RIIA	Kalevi nurgal	90	566	Asfaltbetoonkatte üldine parandus	„	1 690,74
RÄPINA MNT.	II Div. Laatsareti juures	250	1 282,65	Asfaltbetoon	Munakivi	9 685,74
PÄRNU MNT.	V.-Kaar — K.-Kaar	118	588	„	Klompkivi	3 921,78
KUPERJ. PAT. TEE	Kastani — Kuperjan. pat.	152	858,71	Klompkivi	Muld	1 866,88
Mitmesuguseid parandusi teostatud						249,20
	Kokku	1 650	5 919,36			23 357,04

[1]) Sillutise laius ühes rentslitega on 5,70 m. [2]) Töö on ühenduses Politsei platsi ehitamisega. [3]) Sellest 565,95 m² enne sillutamata. [4]) Sillutise laius ühes rentslitega on 8,70 m.

Sõidu- ja kõnniteede ehitustööd 1935. aastal. (Järg.)

Tänava nimi	Sillutise ulatus	Pikkus j. m	Pind m²	Sillutise liik	Endine sillutisviis	Ehitus-kulu kr.
			Kõnniteed.			
KOMPANII	Gildi — P. Põllu	60		Paekiviplaate 85 tk., munakivi 38,76 m².	Plaadid	163,80
H. TREFFNERI	Narva — Kalda	100		Tsementplaate 134 tk., munakivi 278,04 m².	„	205,86
MAGASINI	P. Põllu — Lai	170		Tsementplaate 158 tk., munakivi 174,42 m².	Munakivi	341,71
TÄHTVERE	Marja — Piiri	500		Kinnitambitud killustik — põlev-kivituha- ja masinaliiva-kattega 700 m².	„	343,46
KITSAS	Tähe — Ülikooli	265		Tsementplaate 246 tk.	Tellis- ja munak.	778,60
KALURI	Lodja — Soola	120		Telliskivi 74,18 m², munakivi 194,78 m².	„ „ „	100,63
TURU	Soola — Lao	180		Bituumend. munakivi 421,74 m².		
TURU	„ „	180		Rullitud killustik põlevkivituha- ja masinaliiva-kattega 422,0 m².	Osalt telliskivi, osalt sillutam.	850,23
KALDA	Raekoja tn. — „Livonia“ vabrik	192		Tsementplaate 186 tk., munakivi 129,41 m².	Muld	147,12
KALEVI	Lina — Pargi	115		Bituumend. killustik 344,50 m², munakivi 95 m².	„	633,61
LINA	Algkooli juures	50		Bituumendatud killustik.		
FORTUUNA	Põik — Pikk	220		Kinnitamb. killustik põlevkivituha ja masinaliiva kattega 300 m².	Sillutamata	102,20
RIIA	Võidu — Tähe	330		Asfaltbetoon 641 m²	Bimak	2 222,70
ÜLIKOOLI	Aia — Vallikraavi	160		„ 280 m²	Graniitplaadid	1 926,65
Mitmesugused parandused, planeerimised ja kruusatamised				94,45 m²		479,78
Mäe tänava trepi ehitus						1 626,97
		Kokku 2 642		4 659,83 m²		9 923,32

KANALISATSIOON.

Linnainsener V. Onton.

Tartu linna kanalisatsioon on ehitatud suuremalt osalt lahusvoolse ja osalise lahusvoolse süsteemi järgi. Osaline lahusvoolne või kohati väiksemal ulatusel ühisvoolne süsteem on tarvitusel kohtades, kus maapinna loomulik kalle ei võimalda sademete vett ära juhtida tänavarentslite kaudu. Sel juhul on neil vetel tänavate nurkadel restikaevude abil võimalik ühineda majapidamiste reovetega, mis kõrvaldatakse linnast torustike kaudu.

Kanalisatsiooni ehitamine J. Kuperjanovi tänaval.

Kanalisatsiooni ehitamine Vaba tänaval.

Kõik need veed on juhitud eesvoolusse, milleks kasutatakse Tartus Emajõge. Seda soodustab pealegi kõigi linnaosade maapinna kallak Emajõe orgu. Kuna kõik reoveed satuvad Emajõkke juba linna sees, siis on Emajõgi kogu kanalisatsiooni võrgule lahtiseks kollektoriks, mis iseenesest pole kuidagi soovitav, kui asjale vaadata tervishoiu seisukohalt. Tõsi küll, klosettide ja teised mustemad majapidamise ja tööstuste reoveed puhastatakse kruntide piirides mehaaniliste filtrite abil, kuid siiski sisaldavad Emajõkke sattuvad reoveed veel küllaldaselt mustust, mispärast tuleks püüda neid kõrvaldada linna piiridest enam tervishoiu nõudeile vastavamalt. Seda oleks võimalik teostada ainult kogu kanalisatsioonivõrgu ümberkorraldamisega, peale vastava kanalisatsiooni üldprojekti väljatöötamist, kus oleks ette nähtud reovete eemaldamine linna piiridest kinniste kollektorite abil, nii et reoveed puhastamatult ei satuks Emajõkke linna piirides. Koos kanalisatsioonivõrgu ümberkorraldamisega peaks teostuma ka maapinna kuivendus põhjavee alandamisega. Ka väljaspool linna tuleks

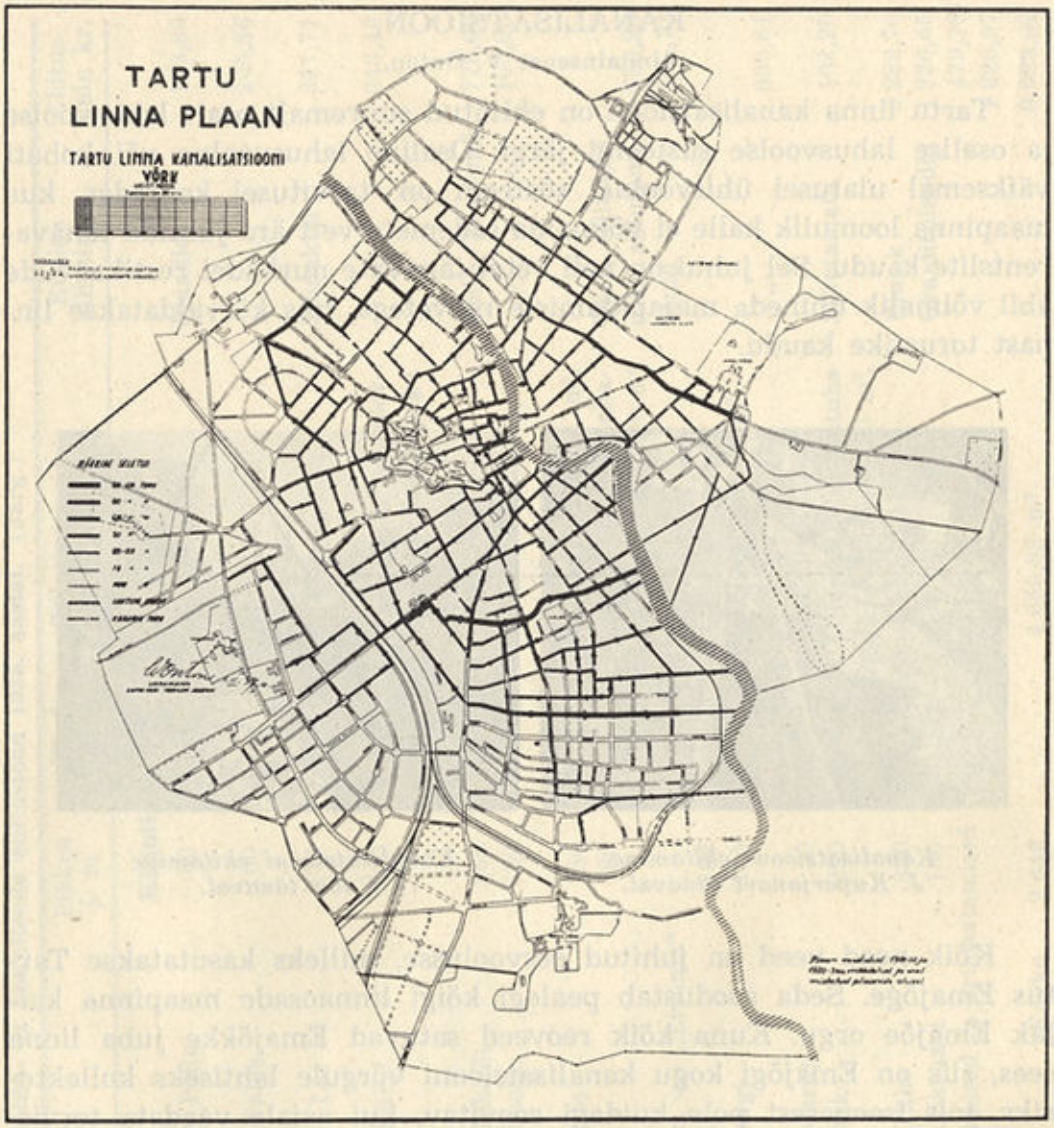

Tartu linna kanalisatsioonivõrk.

hoolitseda nende vete puhastamise eest enne Emajõkke sattumist mehaanilisel teel ja vastavais settebasseinides või kalatiikides. Silmas tuleb pidada ka võimalust bioloogilise puhastusseade ehitamiseks.

On selge, et kirjeldatud ülesanded ja kohustused nõuavad tulevikus linnalt suuri kapitale. Kuid see ei tohiks olla põhjuseks, et küsimust üldse päevakorrast ära jätta, vaid siin tuleb järjekindlalt küsimust ikka põhjalikumalt uurida ja selgitada, et leida kõige paremaid ja soodsamaid võimalusi nende ülesannete teostamiseks. Need eeltööd ongi osakonnas teoksil kanalisatsiooni üldprojekti koostamiseks. See on

suur töö, mida ei saa teha rutates, pealegi osakonna jooksva töö kõrval, mispärast töö nõuab palju aega.

Linna kanalisatsioonivõrgu üldpikkus on praegu 54 141,90 j. m. Torustik koosneb mitmesuguse läbimõõduga puu-, keraamika- ja tsementtorudest, peamiselt küll läbimõõduga 15—80 cm. Asustatud tänavaid, kus kanalisatsiooni vajadus on paratamatu, on Tartus 86 781,00 j. m. Seega on asustatud tänavaist kanalisatsioonivõrguga varustatud 62,4%. Siin pole arvestatud asustamata ja hõredalt asustatud tänavaid. Üldse on Tartus kanaliseerimata tänavaid 32 640,00 j. m.

Kahel viimasel aastal oli suurimaks tööks olemasoleva kanalisatsioonivõrgu edasiarendamisel 60 cm läbimõõduga kollektorite ehitamine Vaba ja Tähtvere—Meloni—Oa—Marja tänavale. Vajadus nende kinniste kollektorite järele oli suur. Vaba tänava lahtist kraavi mööda voolasid tapamaja reoveed, mis eriti suvel levitasid halba haisu. Tähtvere—Meloni—Oa—Marja tänava kollektor juhib nüüd Tähtvere linnaosa reoveed Emajõkke Marja tänava kohal. Varem suubusid need reoveed Piiri tänava lahtist kraavi mööda Emajõkke otse Ujula kohal. See polnud tervishoiuliselt kuidagi soovitav ega lubatav. Nüüd on need tööd teostatud ja ühtlasi pahed kõrvaldatud. Järgmisena on akuutselt päevakorral Tamme linnaosa kanaliseerimise küsimus.

Maapinna loodusliku kallaku tõttu pole võimalik alates Elva tänavast väljapoole sealset reovett juhtida Riia tänava kollektori, vaid nende vete jaoks tuleb luua uus kollektor. Raskemaks ja ühtlasi kulunõudvamaks on selle kollektori läbiviimine raudteeliini alt Väike-Kaare kohal, kuhu peakollektor tuleks ehitada.

Senini pole mainitud tööks erifondis, mille arvel ehitatakse Tamme linnaosa tänavaid ja kanalisatsiooni, jätkunud vastavat krediiti. Jääb loota, et selleks kõige lähemal ajal juba vastavad summad leitakse.

Tänava nimetus	Kanalisatsiooni algus — lõpp	Torustiku läbimõõt, 80 cm	60 cm
Aia	Vaksali — Kastani	—	—
„	Kastani — Kindral Põdra	—	—
„	Kindral Põdra — Ülikooli	—	—
Aida	Kalevi — Turu	—	—
„	Turu — Emajõgi	—	—
Aleksandri	Kauba — Uueturu	—	—
„	Riia — Uueturu	—	—
„	Soola — Riia	—	—
„	Soola — Lao	—	—
„	Aida — Jõe	—	—
„	Aida — Lao	—	—
„	Jõe — Rebase	—	—
Alliku	Tähtvere heinamaa — Piiri	—	—
Anne	Pärna — Paju	—	—
Eha	Tähe — Kesk	—	—
„	Kesk — Võru	—	—
„	Tähe — Karlova mõis	—	—
Elva	Kesk-Kaar — Raudtee	—	—
Era	Võru — Riia	—	—
Filosoofi	Riia — Võru	—	T. 146,25
Forseliuse	Teguri — Piiskopi	—	—
Fortuuna	Narva — Pikk	—	—
Gildi	Ülikooli — Rüütli	—	—
„	Rüütli — Kompanii	—	—
„	Kompanii — Emajõgi	—	—
Gustav Adolfi	Veski — Kroonuaia	—	—
„	Kroonuaia — Lutsu	—	—
„	Lutsu — Ülikooli kirik	—	—
„	Ülikooli kirik — Kompanii	—	—
Herne	Piiri — Meloni	—	—
„	Kroonuaia — Meloni	—	—
J. Liivi	Veski — Toomimägi	—	—
Holmi	Raekoja — Emajõgi	—	—
Hugo Treffneri	Narva — Emajõgi	—	—
Jaama	Narva — Roosi	—	—
„	Roosi — Raekoja	—	T. 325,00

kanalisatsiooni võrk.
T. — tsementtorud.

pikkus ja materjal						Kokku
45 cm	30 cm	25 cm	23 cm	15 cm	puu	m
—	—	—	T. 245,00	—	—	—
—	—	—	—	—	120,00	
—	—	—	T. 468,00	—	—	833,00
—	—	—	—	—	280,00	—
—	—	—	—	—	70,00	350,00
—	—	—	T. 127,00	—	13,40	
—	—	—	T. 94,80	—	—	
—	—	—	T. 96,40	—	52,75	
—	—	—	T. 143,80	—	—	
—	—	—	T. 72,00	—	62,00	
—	—	—	—	—	243,90	
—	—	—	T. 313,00	—	—	1 219,05
—	—	—	—	T. 49,00	—	49,00
—	—	—	T. 130,00	—	121,00	251,00
—	—	T. 77,10	T. 65,20	T. 10,00	—	
—	—	—	T. 208,00	—	—	
—	—	—	T. 80,00	—	—	440,30
—	—	—	—	T. 597,00	—	597,00
—	—	T. 45,00	T. 98,00	—	35,50	178,50
—	—	—	K. 337,60	—	42,50	526,35
—	—	—	T. 97,00	—	—	97,00
—	—	T. 267,00	—	T. 32,00	—	299,00
—	—	—	K. 58,40	—	30,85	
—	—	—	T. 102,50	—	—	
T. 130,60	—	—	—	—	—	322,35
—	—	—	T. 210,00	—	—	
—	—	—	—	T. 31,00	93,00	
—	—	—	T. 42,00	—	70,00	
—	—	T. 172,95	—	—	—	618,95
—	—	—	T. 103,40	—	—	
—	—	—	T. 523,50	—	—	626,90
—	—	—	—	—	96,00	96,00
—	—	—	—	—	110,00	110,00
—	—	—	T. 112,00	—	—	112,00
T. 370,00	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	

Tänava nimetus	Kanalisatsiooni algus — lõpp	Torustiku läbimõõt, 80 cm	60 cm
Jaama	Kivi — Paju	T. 690,00	—
Jõe	Kalevi — Aleksandri	—	—
„	Aleksandri — Emajõgi	—	—
Kaluri	Riia — Lao	—	—
Kalevi	Riia — Soola	—	—
„	Soola — Lao	—	—
„	Lao — Aida	—	—
„	Lina — Kuu	—	—
Kalmistu	Liiva — Narva	—	—
„	Narva — Kasarmu	—	—
Kartuli	Herne — Emajõgi	—	T. 112,70
Kastani	Näituse — Kuperjanovi	—	—
„	Kuperjanovi — Riia	—	—
„	Riia — Võru	—	—
Katoliku	Veski — Kroonuaia	—	—
Kauba	Emajõgi — Võidu	T. 50,00	T. 198,00
„	Võidu — Ülikooli	—	—
Kesk	Koidu — Õnne	—	—
„	Õnne — Sõbra	—	—
Kitsas	Tähe — Ülikooli	—	—
Kivi	Narva — Jaama	—	—
Kloostri	Kroonuaia — Lai	—	—
Kompanii	Gildi — Suurturg	—	—
Kooli	Viljandi — Näituse	—	—
Koidu	— Tähe	—	—
Kroonuaia	Oa — Emajõgi	—	—
„	Oa — Katoliku	—	—
„ pikendus	Läbi Toomi oru — Näituse	—	—
Kuu	Kesk — Linda	—	—
„	Linda — Raua	—	—
Lai	Rüütli — Emajõgi	T. 59,90	—
„	Gustav Adolfi — Rüütli	—	—
Lao	Kalevi — Emajõgi	—	—
Lembitu	Kesk-Kaare — Riia mnt.	—	—
Lepiku	Kroonuaia — Herne (läbi kruntide 130 m)		

kanalisatsiooni võrk. (Järg.)

pikkus ja materjal						Kokku
45 cm	30 cm	25 cm	23 cm	15 cm	puu	m
—	—	—	—	—	—	1 385,00
—	—	—	T. 266,00	—	—	
—	—	—	—	—	98,00	364,00
—	—	—	T. 180,00	—	116,00	296,00
—	—	T. 56,20	K. 44,60	—	—	
—	K. 104,70	—	—	—	—	
—	—	—	—	T. 22,00	144,00	
—	—	—	T. 127,00	T. 105,00	—	603,50
—	—	—	T. 224,00	T. 90,00	—	
—	—	—	T. 243,00	—	—	557,00
—	T. 177,30	—	—	—	—	290,00
—	—	T. 192,40	—	—	—	
—	—	—	K. 618,30	—	—	
—	—	—	K. 541,45	—	—	1 352,15
—	—	—	—	T. 60,00	—	60,00
—	—	—	—	—	—	
T. 75,00	—	—	—	—	—	323,00
—	—	—	T. 323,00	—	—	
—	—	—	T. 150,00	T. 120,00	—	593,00
—	—	—	—	—	—	
—	—	T. 453,00	—	—	—	453,00
—	—	—	—	T. 80,00	—	80,00
T. 58,90	—	—	—	T. 40,00	—	98,90
—	—	T. 326,60	—	—	—	326,60
—	—	—	—	189,00	—	189,00
T. 82,65	—	—	—	—	—	
—	T. 643,85	—	—	—	—	
—	—	T. 202,50	—	—	—	929,00
—	—	—	—	310,00	—	
—	—	248,70	—	—	—	558,70
—	—	—	—	—	170,30	
—	—	T. 342,45	—	—	—	572,65
—	K. 455,70	—	—	—	—	455,70
—	—	—	T. 588,00	—	—	588,00
—	—	T. 138,00	—	—	160,00	298,00

Tänava nimetus	Kanalisatsiooni algus — lõpp	Torustiku läbimõõt, 80 cm	60 cm
Lihaturg	Transformaatori m. eest Emajõeni	—	—
Liiva	Kalmistu — Emajõgi	—	T. 24,00
Lille	Postijaama plats — Kalevi	—	—
Lina	Kalevi — Emajõgi	—	—
Linda	Tolstoi — Õnne	—	—
Lootuse	Võru — Kesk	—	—
Lossi	Naiste kliinik — Ülikooli	—	—
Lubja	Emajõgi — Tallinna	—	T. 27,00
„	Tallinna — Kalmistu	—	—
Lutsu	Rüütli — Ülikooli	—	—
„	Ülikooli — Gustav Adolfi	—	—
Julius Kuperjanovi	Kastani — Vaksali	—	—
Magasini	Lai — Peeter Põllu vahe	—	—
Marja	Tähtvere — Herne	—	—
„	Herne — Emajõgi	—	T. 106,60
Meloni	Tähtvere — Oa	—	T. 394,00
Meltsiveski	Ujula — Meltsitiik	—	—
„	Meltsi — Emajõgi	—	—
Mäe	Narva — Jaama	—	—
„	Jänese — Jaama	—	—
Narva	Emajõgi — nimeta tn.	—	—
„	Nimeta — Jaama	—	—
„	Jaama — Peetri	—	—
„	Peetri — Tuule	—	—
Nigula	Tähe tn. otsa kohal	—	—
Nurme	Puiestee — Kalmistu	—	—
Oa	Kroonuaia — Kartuli	—	—
„	Kartuli — Meloni	—	T. 195,30
Pargi (kollektor)	Filosoofi — Tähe	T. 472,35	—
„	Tähe — Kalevi	T. 363,70	—
„	Kalevi — Emajõgi	T. 622,00	—
Peeter Põllu	Gustav Adolfi — Ülikooli	—	—
„ „	Ülikooli — Emajõgi	—	—

[1]) Kahel pool Maarjaturgu.

kanalisatsiooni võrk. (Järg.)

pikkus ja materjal						Kokku
45 cm	30 cm	25 cm	23 cm	15 cm	puu	m
82,00	—	—	—	—	—	82,00
—	—	—	T. 417,00	—	146,00	587,00
—	K. 334,05	—	—	—	—	334,05
—	—	—	T. 383,0	—	—	383,00
—	—	—	—	69,00	—	69,00
—	—	—	—	—	223,00	223,00
—	—	—	T. 206,00	—	—	206,00
—	—	T. 160,00	—	—	15,00	
—	—	—	T. 205,00	T. 355,00 [1])	—	762,00
—	—	—	T. 68,00	—	—	
—	—	—	—	—	135,00	203,00
—	T. 258,00	—	—	—	—	258,00
—	—	—	T. 120,00	—	20,00	140,00
—	—	—	—	—	241,80	
—	—	T. 159,00	—	—	—	507,40
—	—	—	—	—	—	394,00
—	—	—	—	108,00	290,00	
—	—	—	T. 234,00	—	—	632,00
—	—	T. 344,80	—	—	—	
—	—	T. 403,00	—	—	—	747,80
70,00	—	—	—	—	382,00	
—	T. 126,60	—	T. 29,00	—	261,15	
—	—	—	K. 407,00	—	—	
—	—	—	T. 130,00	—	—	1 405,75
—	—	T. 18,00	—	—	—	18,00
—	—	—	—	140,00	—	140,00
—	—	—	T. 108,00	—	70,00	
—	—	—	—	—	—	373,30
—	—	—	—	—	—	
—	—	T. 76,00	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	1 534,05
—	—	—	—	T. 21,30	22,40	
T. 60,35	T. 224,05	—	—	—	—	328,10

Tänava nimetus	Kanalisatsiooni algus — lõpp	Torustiku läbimõõt, 80 cm	60 cm
Peetri	Kasarmu — Liiva	—	—
„	Liiva — Nurme	—	—
Kindral Põdra	Riia — Õpetaja	—	—
„ „	Õpetaja — Julius Kuperjanovi	—	—
Piiri	Tähtvere — Herne	—	—
„	Herne — Emajõgi	—	—
Piiskopi	Tähe — Forseliuse tn. laht. kraav.	—	—
Pikk	Narva — Kivi	—	—
„	Kivi — Raekoja	—	—
„	Raekoja — Luha	—	—
Poe	Emajõgi — Võidu	—	—
„	Võidu — Ülikooli	—	—
Puiestee	Nurme — Tallinna	—	—
„	Lubja — Mäe	—	—
„	Mäe — Jaama mõis	—	—
Puu	Auriku — Lao	—	—
Põik	Raekoja — Fortuuna — Emajõgi	—	T. 35,00
Pärna	Puiestee — Annemõisa	—	—
„	Annemõisa — Pikk	—	—
„	Pikk — Emajõgi	—	65,00
Raekoja	Puiestee — Jaama	—	—
„	Jaama — Pikk	—	—
„	Pikk — Emajõgi	—	—
Raua	Rebase — Kuu	—	—
Raudtee	Elva — Riia mnt.	—	—
Rebase	Aleksandri — Raua	—	—
„	Raua — Kalevi	—	—
Riia	Emajõgi — Aleksandri	—	T. 85,10
„	Aleksandri — Kalevi	—	—
„	Kalevi — Postijaama plats	—	—
„	Kastani — Lille	—	—
„ paralleel. II lisa	Kastani — Filosoofi	—	T. 195,00
„	Kastani — Raudsild	—	—
Riia maantee	Raudsillast — Kesk-Kaareni	—	—
Risti	Puiestee — Kalmistu	—	—
Roosi	Narva — Pikk	—	—

[2]) Mäe tänava kohal.

kanalisatsiooni võrk. (Järg.)

pikkus ja materjal						Kokku
45 cm	30 cm	25 cm	23 cm	15 cm	puu	m
—	—	—	558,00	—	—	
—	—	—	—	142,00	—	700,00
—	—	—	K. 314,10	—	—	
—	—	—	—	—	90,85	404,95
—	—	—	—	—	122,60	
—	—	—	—	—	52,55	175,15
—	—	T. 209,00	—	—	—	209,00
—	—	—	—	—	418,95	
—	—	T. 157,00	—	—	—	
—	T. 327,80	—	—	—	—	903,75
—	T. 162,00	—	—	—	—	
—	—	—	46,00	—	—	208,00
—	—	—	T. 70,00	—	—	
—	—	—	T. 643,00	T. 67,00 [2])	—	
T. 13,60	T. 129,30	—	T. 577,00	—	—	1 499,90
—	—	—	—	—	204,00	204,00
—	T. 121,30	—	T. 94,00	—	—	250,30
—	—	45,00	—	—	130,00	
—	—	—	T. 158,00	—	159,00	
28,00	—	—	—	—	—	585.00
—	—	—	133,10	—	—	
—	—	—	—	—	376,45	
—	—	—	—	—	189,00	698,55
—	100,50	—	—	—	—	100,50
—	—	—	—	163,00	—	163,00
T. 43,00	T. 352,40	—	—	—	—	
—	—	—	97,00	—	—	492,40
T. 221,20	—	—	—	—	—	
—	T. 103,35	—	—	—	—	
—	—	—	T. 366,15	—	—	
—	K. 612,60	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	
—	T. 105,00	—	—	—	—	
—	—	—	T. 680,00	—	—	2 368,40
—	—	—	T. 150,00	—	—	150,00
—	—	—	T. 116,00	—	160,00	

Tänava nimetus	Kanalisatsiooni algus — lõpp	Torustiku läbimõõt, 80 cm	60 cm
Roosi	Pikk — Jaama	—	—
„	Jaama — Puiestee	—	—
Rüütli	Lai — Peeter Põllu	—	—
„	Peeter Põllu — Gildi	—	—
„	Gildi — Suurturg	—	—
Soola	Emajõgi — Puu	—	—
„	Puu — Aleksandri	—	—
„	Aleksandri — Kalevi	—	—
Suurturg	Ülikooli — Tartu Pank (paarisnr-d)	—	—
„	Ülikooli — Emajõgi (üksiknr-d)	—	—
Tallinna	Puiestee — Liiva	—	—
Tiigi	Vaksali — Kastani	—	—
„	Kastani — Maarja kir. nurgani	—	—
„	Maarja kir. nurk — Tähe	—	—
Tolstoi	Karlova — Linda	—	—
„	Linda — Tähe	—	—
Turu	Uueturu — Soola	—	—
„	Soola — Lao	—	—
„	Lao — Aida	—	—
Tähe	Vallikraavi — Tiigi	—	—
„	Tiigi — Riia	—	—
„	Riia — Väike-Tähe	—	—
„	Väike-Tähe — Lootuse	—	—
„	Lootuse — Tolstoi	—	—
„	Tolstoi — Kuu	—	—
„	Kuu — Sõbra	—	—
„	Sõbra — Tähe lõpuni	—	—
„	Läbi kruntide lahtistes kraavides	—	—
Tähtvere	Tähtvere heinamaa — Meloni	—	T. 251,30
„	Meloni — Kroonuaia	—	—
Tööstuse	Näituse — Vikerkaare	—	—
„	Viljandi — Näituse	—	—
Uueturu	Võidu — Emajõgi	—	—
Uus	Raekoja — Pärna	—	—
„	Pärna — Luha	—	—
Vaba	Võru — Linda	—	—
„	Linda — Aleksandri	—	T. 660,00

kanalisatsiooni võrk. (Järg.)

pikkus ja materjal						Kokku
45 cm	30 cm	25 cm	23 cm	15 cm	puu	m
—	—	—	—	—	153,00	
—	—	—	T. 172,00	—	—	601,00
—	T. 82,40	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	
—	—	—	T. 72,00	—	—	154,40
T. 193,85	—	—	—	—	—	
—	T. 408,90	—	—	—	—	
—	—	—	T. 92,25	—	—	695,00
—	—	—	T. 226,00	—	—	
—	T. 244,00	—	—	—	—	470,00
—	—	—	T. 520,00	—	—	520,00
—	—	T. 156,20	K. 96,00	—	—	
—	—	—	K. 289,40	—	—	
—	—	—	T. 316,20	—	—	857,80
—	—	T. 47,10	—	—	133,40	
—	—	—	T. 28,00	T. 43,30	60,70	312,50
—	—	—	—	—	166,00	
—	—	—	T. 147,00	—	—	
—	—	—	—	—	192,00	505,00
—	—	T. 71,20	—	T. 24,50	—	
—	—	—	—	K. 61,25	88,45	
—	—	—	T. 34,35	T. 124,30	—	
—	—	—	—	T. 194,30	—	
—	T. 69,50	T. 56,00	—	—	—	
—	—	—	—	T. 153,80	—	
—	T. 237,60	—	—	—	—	
—	T. 69,00	T. 37,00	234,00	—	—	
—	—	—	T. 165,00	—	—	1 720,45
—	—	—	—	—	—	
—	—	—	T. 31,00	—	443,00	725,30
—	—	—	T. 118,00	—	—	
—	—	T. 342,80	—	—	—	460,80
—	T. 246,00	—	—	—	30,00	276,00
—	—	—	T. 66,00	—	158,00	
—	—	—	T. 41,00	—	98,00	363,00
T. 590,00	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	1 250,00

Tänava nimetus	Kanalisatsiooni algus — lõpp	Torustiku läbimõõt, 80 cm	60 cm
Vabaduspuiestee	Peeter Põllu — Lai	—	—
Vabriku	Vaksali — Tööstuse	—	—
Vaksali	Jul. Kuperjanovi — Riia	—	—
Vallikraavi	Ülikooli — Jul. Kuperjanovi	—	—
Vene	Emajõgi — Narva	T. 30,00	—
Veski	Julius Kuperjanovi — J. Liivi	—	—
„	J. Liivi — Gustav Adolfi	—	—
Viljandi	Tööstuse — Kooli	—	—
Salme	Marta — Tolstoi	—	—
„	Tolstoi — Õnne	—	—
„	Õnne — Kuu	—	—
Võidu	Suurturg — Poe	—	—
„	Kauba — Riia	—	—
Võru	Postijaam — Filosoofi	—	—
Väike-Emajõe	Oa — Emajõgi [3])	—	—
Väike-Kaar	V.-Maarjamõisa — Lembitu	—	—
„ „	Lembitu — Riia maantee	—	—
„ „	Riia maantee — Elva	—	—
Väike-Maarjamõisa	Suur-Kaar — Raudteeni	—	—
Väike	Narva — Emajõgi	—	—
Väike-Tähe	Tartu — Võru	—	—
Õnne	Võru — Tähe	—	—
„	Tähe — Kalevi	—	—
Õpetaja	Tiigi — Kindral Põdra	—	—
Ülikooli	Aia — Kauba	—	—
„	Kauba — Gustav Adolfi	—	—
„	Gustav Adolfi — Peeter Põllu	—	—
„	Peeter Põllu — Lai	—	—
K. A. Hermanni	Vikerkaare — Tähtvere park	—	—
J. Hurda	Taara puiestee — Tähtvere park	—	—
C. R. Jakobsoni	Taara puiestee — Kreutzwaldi	—	—
Vikerkaare	K. A. Hermanni — C. R. Jakobsoni	—	—

[3]) Tsementtorustik paralleelselt puutorustikuga sauna vee ärajuhtimiseks.

kanalisatsiooni võrk. (Järg.)

pikkus ja materjal						Kokku
45 cm	30 cm	25 cm	23 cm	15 cm	puu	m
—	T. 148,00	—	—	—	—	148,00
—	—	—	T. 156,70	—	—	156,70
—	T. 553,00	—	—	—	—	553,00
T. 26,00	—	T. 112,00	T. 73,00	—	147,00	358,00
—	—	—	T. 217,00	—	—	247,00
—	—	—	—	T. 136,00	—	
—	—	—	T. 370,00	—	240,00	746,00
—	—	—	—	T. 115,00	—	115,00
—	—	T. 55,00	—	—	—	
—	—	T. 80,00	—	—	—	
	—	T. 155,50	—	—	—	290,50
—	—	—	T. 64,00	—	—	
—	—	T. 185,00	—	—	—	249,00
—	—	—	T. 531,00	—	—	531,00
—	—	—	—	T. 68,00	110,00	178,00
—	—	—	T. 622,50	—	—	
—	—	—	—	T. 61,00	—	
—	—	—	T. 178,00	—	—	861,50
—	—	—	—	T. 220,00	62,00	282,00
—	20,00	50,00	—	—	—	70,00
—	—	—	—	T. 208,00	—	208,00
—	—	—	—	—	478,00	
—	—	—	T. 257,00	—	—	735,00
—	—	—	T. 98,00	T. 108,00	—	206,00
—	—	T. 93,00	T. 29,00	—	—	
—	T. 66,00	—	T. 144,00	—	—	
—	—	—	T. 46,00	—	—	
—	—	—	T. 60,00	—	81,00	519,00
—	—	—	T. 470,00	—	—	470,00
—	—	—	T. 275,00	—	—	276,00
—	—	—	T. 324,00	—	—	324,00
—	—	—	T. 223,00	—	—	223,00

Tänava nimetus	Kanalisatsiooni algus — lõpp	Torustiku läbimõõt, 80 cm	60 cm
Vikerkaare	läbi kruntide K. A. Hermanni — C. R. Jakobsoni	—	—
F. R. Kreutzwaldi	C. R. Jakobsoni — Koidula	—	—
Taara puiestee	Algusest — Koidula	—	—
Koidula	Vaba plats — F. R. Kreutzwaldi	—	—
Läbi Tähtvere pargi	Kreutzwaldi — Tähtvere	—	—
Sõbra	Kesk — Tähe	—	—
Nimeta	Narva — Emajõgi	—	—

Kokku:	Pikkus m		
Maanteid väljaspool asustamise piire	11 750,0	—	—
Asustamata tänavaid	20 019,0	—	—
Hõredalt asustatud tän. (aianduslinnaosades)	6 750,0	—	—
Asustatud tänavaid	86 781,0	T.2 287,95	T.2 820,25
Tänavate üldpikkus:	125 300,0		

KANALISATSIOONITÖÖD 1935. A.

Tänava nimetus	Ulatus	Torustiku pikkus j. m	Toru Ø cm	Ehituskulu kr.	Endine ehitusviis
Fortuuna	Pikk — Põik tn.	275	25	783,29	ei olnud
Pikk	Kivi — Raekoja tn.	166	30	512,83	puutorustik
Kuu	Linda — Karlova tn.	162	25	590,65	15 cm Ø bet.-torud
Salme	Kuu — Marta tn.	225	25	691,15	ei olnud
Vaksali	J. Kuperj. — Riia tn.	469	30	1 840,03	lahtine kraav
Vabaduse	Karlova — Jõe tn.	478	61	4 109,94	„ „
Kitsas	Ülikooli — Tähe tn.	100	25	364,72	puutorustik
Ülikooli	Kitsa tn. otsa kohal	27	30	104,33	„
H. Treffneri	Kalda — Narva tn.	95	25	298,77	„
V.-Põik	Kalda — Narva tn.	57	25	168,94	„
	Kokku	2 054		9 464,65	

UJULA TEE EHITAMINE.

Ujula tee sihi ja asukoha kindlaksmääramisel võeti aluseks varem Vabadussillast Ujulani Emajõe pahempoolse kalda täiteks ehitatud muldkeha.

Tee sihi ja projektjoone kõrguste kindlaksmääramisel peeti silmas võimalust teostada soovitud 8 m laiune muldkeha ilma mulla juurde-

kanalisatsiooni võrk. (Järg.)

pikkus ja materjal						Kokku
45 cm	30 cm	25 cm	23 cm	15 cm	puu	m
—	—	—	—	T. 145,00	—	145,00
—	T. 388,00	—	—	—	—	388,00
—	T. 384,00	—	—	—	—	384,00
—	T. 422,00	—	—	—	—	422,00
T. 322,00	—	—	—	—	—	322,00
—	T. 242,00	—	—	—	—	242,00
—	T. 41,00	—	—	—	—	41,00
—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	
T. 2 367,15	T. 7 165,45 K. 894,45	T. 5 534,50	T. 17 423,05 K. 2 706,85	T. 4 401,50 K. 61,25	8 479,50	54 141,90

Kanalisatsioonitorustiku üldpikkus 54,141,90
Seega asustatud tänavaist on kanaliseerimata . . . . . 32 640 m.

veota väljastpoolt, paigutades ainult ülejäävat mulda muldkeha laiemaist ja kõrgemaist kohtadest edasi, kus muldtamm on kitsam ja madalam.

Projektjoone keskmiseks suuremaks kõrguseks oli neil kaalutlusil võimalik valida 34 m üle Kroonlinna nulli, mis kõrgem keskmisest kõrgvee pinnast, s. o. 32,76 meetrist, 1,24 meetrit.

Muldkeha ehitati pealt 8 m lai nõlvade kallakuga 1 : 2, mis kõige enam vastas vana muldtammi laiusele ja nõlvadele. Sel puhul tuli teostada mullatöid kaevikus ca 1 650,0 m^3 ja täiendis ca 1 315,0 m^3. Mulla ülejääk kasutati ära väljaspool ehitatud muldkeha asuvate madalamate kohtade täiteks.

Meltsiveski oja kohale ehitati 4,50 m laiune puust sild. Sild rajati maasse rammitud vaiadele. Samakujuline sild, ainult teises mõõdus, ehitati linnainseneri poolt määratud nõuete kohaselt ka Univeri lauavabriku kanalile. Viimase ehituse kulud kandis vabriku omanik. Muldkeha kaunistamiseks istutati tammile 2 rida puid 7-m vahedega üksikute puude vahel. Kokku istutati 270 paplit. Puude ridade vahele ehitati jämedast kruusast kinnitambitud alusele 3 m laiune kruusaga kae-

tud kõnnitee. Samal viisil rajati tammi vasakpoolsele äärele (Ujula poolt vaadates) 1,5 m laiune sõidutee jalgrattureile.

Kruusatatud teeradade vahed puude ridade kohal ja muldtammi ääred kaeti mätastega, mis hoiab ära muldtammi tolmamise ja lagunemise ja tõstab rohelise muruna muldtammi kaunidust. Jõepoolne tammi alumine äär sillutati raudkividega, millede vahed täideti samblaga, et ära hoida tammi lagunemist uhtumise läbi kõrgvee ajal. Seda kindlustamisviisi ei tõstetud esialgu kulude kokkuhoiu mõttes kuni kõige kõrgema veepinnani, põhjusel, et viimane juhtub harva ja loodetavasti ei suuda tammile hädaohtlikuks saada.

80 j. m pikkuse ujula tee ehitustööd ühes nõlva kindlustamistöödega maksid kokku 5 763,39 kr.

MÄE TÄNAVA TREPI EHITAMINE.

Projektikohaselt asetati trepp Mäe tänava keskkohta — 0,25-meetrise kõrvalekaldumisega tänava teoreetilisest teljejoonest Narva tänava poolse ääre poole. Selline trepiasend valiti, et alles jätta tänava ääres asetseva maja juurdekäik ilma tugimüüri ehitamiseta mulla kaitseks ja et trepi asukoht tänava keskel on tänava üldilmelt kõige sobivam.

Trepi üldine tõus, 12,50 m, jaotati 6 käigu peale, millest igaüks on 13 astmega. Iga käigu vahele jäeti 2,00 m laiune podest ja keskkohale koguni 7,40 m pikkune platvorm poole tänava laiuses, kuhu oli võimalik paigutada kolm pinki puhkekohtadeks ja nende vahele istutada neli puud platsi kaunistamiseks.

Astmed, mida arvult 78, ehitati 12 cm kõrged ja 38 cm laiad. Astmed piirati eest laudadega, mis on lastud kahe trepi vangispuu vahele ja alt tugitatud väljapaindumise vastu vastava prussiga. Astmete vahed täideti kinnitambitud kruusa ja killustikuga.

Trepi laius on 2,00 m. Kahelt poolt piirati trepp käsipuudega, ja tehti munakividega sillutatud rentslid, mis juhivad vee alla tänava kanalisatsiooni. Trepi kõrval asetsevad nõlvad planeeriti ja kaeti mätastega, et ära hoida nõlvade allavajumist ja rentslite täitumist mullaga — eriti kevadel ja sügisel.

Mullatöid tehti trepi ehitamisel ca 500 kuupmeetrit. Muld tuli suuremalt osalt ära vedada, osalt ülespoole Mäe tänavale kõnniteede täiteks, muu osa aga Kivisilla ja Vabadussilla vahele Emajõe kalda täiteks.

Kõik trepiga seoses olevad ehitustööd ja materjalid kokku maksid 1 626,97 kr.

HEAKORRA-TÖÖDE MATERJALIDE SOETAMINE JA VALMISTAMINE 1935./36. A.

Raudkive osteti tänavate sillutustöödeks ja parandamisteks 2 647,88 m³ 9 157,97 kr. eest. Tänavate ümberehitustelt, veevärgi ja kanalisatsiooni töödelt toodi kivilattu praakkive 406,94 m³, mitmesuguseilt platsidelt, liiva- ja kruusaaukudest 229,14 m³. Eelmise aasta ülejääke oli 30,63 m³ 101,08 kr. väärtuses. Kokku oli raudkive 3 314,59 m³, mis maksid 9 563,34 kr. Kivihind keskmiselt on 2,90 kr./m³. Tänavate sillutamiseks valmistati ümbertöötamisel: klompkive 573,20 m³, töötasu maksti 722,83 kr., keskmiselt 1,27 kr/m³; käsikillustikku 468,02 m³, töötasu maksti 1 014,06 kr., keskmiselt 2,17 kr./m³. Masinaga purustati kive peenkillustikuks 1 187,40 m³, töötasu maksti 1 111,21 kr., keskmiselt 0,94 kr./m³.

Kanalisatsiooni- ja betoonmaterjale valmistati majanduslikul teel, oma tööriistade ja abinõudega, tükitöö alusel. Materjale valmistati linna tööde jaoks 1935./36. hooaja jooksul järgmistes liikides ja hulkades:

Esemete nimetus	Valmistati tk.	Üksuse hind kr.
Betoontorud Ø 15 cm, pikkus 0,62 m	895	0,35
„ „ 25 „ „ 1,00 „	—	1,10
„ „ 30 „ „ 1,00 „	741	1,35
„ „ 45 „ „ 0,71 „	6	1,80
„ „ 61 „ „ 0,71 „	707	2,20
„ „ 80 „ „ 0,71 „	262	3,40
Kanalisatsiooni kuplid 80/45	156	1,80
T-tükid 15 × 15 × 15 cm	20	1,30
„ 25 × 25 × 15 cm	30	2,20
„ 25 × 25 × 25 cm	52	3,20
„ 30 × 30 × 25 cm	20	3,50
„ 61 × 61 × 25 cm	30	4,40
Risttükid 25 × 25 × 15 × 15 cm	10	2,80
Põlved 25/25 cm	5	1,30
„ 15/15 cm	5	3,15
Vihmaveekaevud Ø 45 cm	8	3,00
Kõnniteeplaadid 1,0 × 0,7 m	711	1,35
Kaablikattekivid No 1	7 000	
„ No 2	5 200	
Betoontelliskivid	8 062	0,04

Tsementi tarvitati materjalide valmistamisel 94 018,5 kg, mis maksis 4 097,73 kr. Kogu valmistuskuluks koos töötasude ja tööriistade korrashoiuga maksti 7 421,67 kr.

T ö ö t a s u d. Töötasu maksti hooaja jooksul Linnavalitsuse poolt kinnitatud hindade kohaselt järgmiselt:

Mulla- ja lihttöölistele	15—20 s. tund
Asfalt-sillutus- ja kivitöölistele	18—25 „ „
Müürseppadele ja betoonitöölistele	25—38 „ „
Puuseppadele ja masinistiabidele	25—30 „ „
Laudseppadele, masinistidele ja vanemaile töölistele	25—35 „ „
Naistöölistele (lihttööl)	12—18 „ „

Tükitöödel teenisid töölised kuni 130% vastavast päevapalgast.

Ehitusmaterjali veod tööhooajaks olid ettevõtjaile välja pakutud, kusjuures veohinnad kujunesid järgmisteks:

	Veohind 1 m³-lt kr., kui veokaugus oli km										
	¼	½	1	1½	2	2½	3	3½	4	4½	5
Kivide vedu	0,50	0,58	0,83	1,10	1,38	1,50	1,90	2,25	2,69	2,95	3,30
Killustiku vedu	0,54	0,70	0,75	1,17	1,40	1,79	1,90	1,99	3,20	2,58	2,95
Kruusa vedu	0,47	0,61	0,80	1,05	1,14	1,28	1,49	1,69	1,79	1,93	1,96
Liiva vedu	0,44	0,58	0,80	0,94	0,99	1,25	1,44	1,60	1,67	1,88	1,94
Mulla vedu	0,44	0,55	0,80	0,94	0,99	1,75	—	—	—	—	—

Päeviti maksti ehitusmaterjali veo eest, mida tükitööna arvestada ei saanud, 3,85 kr. päevas.

SILLUTUSTÖÖDE PAKKUMISED 1935. A.

Eelmiste aastate kogemused linna sillutustööde alal näitasid, et vähempakkumistel tulid need tööd anda äärmiselt madala hinnaga vähempakkujaile, mistõttu kannatas töö headus. Kuna vähempakkumistel oli Linnavalitsus tööde väljaandmisel seotud ainuüksi kõige madalamate hindadega ja puudus võimalus arvestada hankijate oskust ning vilumust, mis aga eriti nõutavad on sillutustööde alal, siis Ehitusosakonna ettepanekul otsustati 1935. a. uute tänavate ehitamise ja ümbersillutuste tööd (muna-, klomp- ja parkettkividega) välja anda avalikul valikpakkumisel.

Sillutustööde väljaandmiseks määrati kindlaks valikpakkumiste tingimused, töötati välja tööde kirjeldused ja tehnilised tingimused, samuti lepingu kava ja lepingu üldtingimused.

Pakkumisi toimetati 3. juunil 1935. a. ja neist võtsid osa 5 pakkujat.
Sillutustööd anti välja järgmiste hindadega ruutmeetrilt:

a) muna- või klompkivi-sillutise ümbersillutamine — 39 s.
b) uue klompkivi-sillutise tegemine — 34,5 s.
c) uue munakivi-sillutise tegemine — 33 s.
d) parkettkivi-sillutise ümbersillutamine — 43 s.
e) uue parkettkivi-sillutise tegemine — 42 s.

SÕIDUTEEDE TEGEMINE RIIKLIKE ERISUMMADE ARVEL 1935./36. A.

1935./36. aastaks teedeministri poolt 6. aprillil 1935. a. kinnitatud eelarves sõiduteede tegemise alal riiklike erisummade arvel nähti ette järgmised tööd:

1.	Tartu—Pärnu maantee 2—3 kilomeetril ümberehitamine konkreettüübiliseks asfaltteeks	5 000 kr.
2.	Tartu—Petseri maantee katmine asfalt-konkreetsillutisega 2. Diviisi Laatsareti ees	11 000 „
3.	Kuperjanovi Üksiku Jalaväe Pataljoni tee sillutamine klompkividega	1 000 „
4.	I klassi maanteede korrashoidmine	4 000 „
	Kokku	21 000 „

Asfaltbetoon-sõidutee Narva maanteel.

Bituumendatud makadam-sõidutee Kreutzwaldi tänaval.

Tartu-Pärnu maanteel 2—3 kilomeetri vahel 110 j. m ulatuses jätkati eelmistel aastatel alustatud asfalt-konkreetsillutise töid. Tööde projekt kinnitati Teedeministeeriumi poolt 16. mail 1935. a. Alussillutustööd teostati Ehitusosakonna korraldusel tükitöö alusel, kuna asfaltbetoon-tööd tegi Johan Clausen Linnavalitsusega sõlmitud lepingu põhjal. Ehitus läks maksma kogusummas 3 921,78 kr.

Tartu-Petseri maantee, mis väljub Tartust Raekoja ja Jaama tänava kaudu, võeti ümberehitamisele 1—2 kilomeetrini, milline osa oli kaetud muna- ja klompkivi-sillutisega. Nimetatud teekate oli veel võrdlemisi korras, välja arvatud üksikud kohad, kus sillutis oli lohklik ja ei omanud õiget profiili. Teeosa võeti ümberehitamisele kaitseväe võimude palvel, kuna selle tee ääres Jaama tänaval asetseb 2. Diviisi Laatsaret, mille tegevust segas kividega sillutatud teel liikumisel tekkiv suur müra ja tolm. Teeosa katteks nähti ette asfalt-konkreetsillutis kui siledam ning puhtam kate ja raskem ning vastupidavam sillutus-

tüüp, sest teeosa ise on võrdlemisi raske ja tiheda liikumise all, kuna seda teed mööda liiguvad ka rasked pudretivaadid. Asfaltkatte aluseks jäeti vana sillutis, ümbersillutamisega kohati ja tõstmisega äärtel, et anda teele tarvilikku profiili. Sillutise laiuseks valiti 5 m, ümberehitamisele määrati teeosa 250 m pikkuses. Tööde projekt kinnitati Teedeministeeriumi poolt 16. mail 1935. a. Alussillutise tööd teostati Ehitusosakonna vahenditul korraldusel tükitöö alusel, asfaltbetoon-tööd tegi töövõtja ins. Johan Clausen temaga sõlmitud lepingu põhjal. Tööd võeti vastu 26. juulil 1936. a. Teeosa ümberehitamine läks maksma 9 685,74 kr.

Kuperjanovi Üksiku Jalaväe Pataljoni kasarmuid ühendab Kastani tänavaga 151,15 m pikkune ning 2—3 m laiune teeosa, mis sillutise puudusel muutus kevadeti ja sügiseti läbipääsmatult poriseks, nagu sellest Tartu Kaitseringkonna Ülema poolt Linnavalitsusele korduvalt teatati palvega teeosa ümberehitamiseks.

Ümberehitusprojekti koostamisel valiti tee katteviisiks klompkivisillutis ja määrati sõidutee laiuseks 5 m, et võimaldada sõidukeil takistamatult ristelda; sõidutee asetati keset tänavat, jättes kahele poole teed 1,60 m laiused kõnniteed jalgajaile. Projektjoone kindlaksmääramisel tuli lähtuda Kastani tänava ja kasarmu õue kõrgusest, mis võetigi aluseks, kusjuures sõidutee projektiti ühesuguse kallakuga Kastani tänava poole, vee soodsamaks ärajuhtimiseks.

Tööde projekti ja eelarve kinnitas Teedeministeerium 16. mail 1935. a. Tööd teostati kinnitatud projekti kohaselt Ehitusosakonna vahenditul korraldusel tükitöö alusel ning võeti vastu 26. juulil 1935. a. Töödeks kulutati kogusummas 1 866,88 kr.

10. juulil 1935. a. Teedeministeeriumi esindaja osavõtul vaadati üle Tartu linna läbivate magistraalteede kunstsillutis olemasoleva olukorra fikseerimiseks. Ülevaatusel märgiti järgmised puudused:

1. Riia tänavas Tartu Tütarlastegümnaasiumi hoone juures tänavanurgal asfaltbetoonkate ca 518 m² ulatuses lagunenud;

2. J. Kuperjanovi tänavas — Kastani ja Vallikraavi tänava vahel — asfaltkatte pealispind ca 1 300 m² ulatuses kohati üleliia kulunud, kohati tekkinud augud;

3. Vene tänavas — Vabadussilla ja Narva tänava vahel — bimakkate ca 576 m² ulatuses kulunud, tekkinud vähemad augud;

4. Narva maantee mäel bimakkate samas seisukorras ca 200 m pikkuselt;

5. Tartu—Võru maanteel ca 9 500 m², Tartu—Petseri maanteel ca 5 000 m² ja Tartu—Narva maanteel ca 4 000 m² ulatuses bituumen-

datud pealispinnast 50% muutunud auklikuks ja bituumeni koht kulunud kuni killustikust aluseni.

Teedeministeerium kinnitas 16. augustil 1935. a. nendeks parandustöödeks tehnilise eelarve 16 700 kr suuruses.

Teedeministri abi poolt 6. aprillil 1935. a. kinnitatud eelarvega lubati krediiti 4 000 kr. linna kunstteede parandamiseks; samas eelarves ettenähtud teiste tööde krediidist jäi üle kunstteede parandamiseks 1 000 kr. ja 13. augustil 1935. a. lubati ministeeriumilt täiendavalt 2 000 kr. samaks otstarbeks, kõik kokku 7 000 kr.

Lubatud krediidi — 7 000 kr. — arvel teostati p. 1—4 all ettenähtud tööd, kuid rahapuudusel jäid täielikult tegemata p. 5 tähendatud tööd

Asfaltbetoon-teeosa ehitamine Võru maanteel.

Bituumendatud makadam-teeosa parandamine Narva maanteel.

9 435 kr. väärtuses. 20. juulil 1935. a. esitas Linnavalitsus ülevaate kunstteede olukorrast Teedeministeeriumi Maanteede Valitsusele, lisades:

1) et tegemist on järgmiseks aastaks edasilükkamatute parandustöödega, kuna osaliselt hävinevad teekatted täiesti ja seega tekivad suured kahjud;

2) et nimetatud teed on magistraalteedena raske liiklemise all, kohati isegi koormatus tõuseb kuni 5 500 tonnini öös-päevas; koormatuse kohta on andmed esitatud Maanteede Valitsusele;

3) et nende teede kui liiklemismagistraalide parandamine ja korrashoid käib linnal üle jõu;

4) et juhul, kui tööd tänavu jäävad teostamata, ei saa Linnavalitsus kanda vastutust tähendatud teekatete alalhoiu eest.

Hiljem, vihmaste ilmade tagajärjel, muutusid need teed veelgi halvemaks ja kohati sattusid otse katastroofilisse seisukorda, kuna

olid väga auklikud, ja peale selle tekkisid teeäärtele suured kraavid, mistõttu sõitjatega juhtus õnnetusi. Teede säärane seisukord oli talumatu ja kutsus esile palju nurinat ja kaebusi. Kirjeldatud olukorra tõttu oli nimetatud teede kordaseadmine hädavajalik kõige kiiremas korras. Selleks aga oli tarvis krediiti, mida Linnavalitsusel ei olnud.

Tartu linn on suuremaid keskusi ja temasse tulevad kokku kõik tähtsamad teed Lõuna-Eestis. Linnal on jõukad tagamaad, kust pidevalt toimub alatine liikumine linna ja tagasi, mispärast teede koormatus tõuseb, eriti linnas, ja sellest on tingitud suured kulud teede ehitamisel ning korrashoiul.

Tartu linna heakorra kulud ulatuvad 260 000 kuni 300 000 kr. aastas, kusjuures suuremaid väljaminekuid nõuab eeskätt teede ja tänavate ehitamine ning parandamine. Rohkem pole linnal oma piiratud sissetulekute juures võimalik teede ehitamiseks kulutada. Eriti raske oli olukord magistraalteede ümberehitamise ja korrashoiu alal 1935. aastal, kus linnale nende teede ümberehitamiseks ja korrashoiuks määrati tunduvalt vähem summasid jõuvankrite- ja bensiinimaksude arvelt kui varemail aastail. Nii sai Tartu linn Teedeministeeriumilt:

1930./31.	aastal	73 719,05 kr.
1931./32.	„	32 601,92 „
1932./33.	„	57 964,15 „
1933./34.	„	53 271,99 „
1934./35.	„	55 198,19 „

1935./36. aastaks saadi ainult 23 000 kr., mille arvel tuli pealegi teostada töid, mis Kaitseministeerium oli ette määranud. Nõnda ei võimaldanud see summa magistraalteede üldolukorra parandamist. Loendatud summade arvel läks korda ümber ehitada magistraalteid ainult üksikute osade kaupa. Suurem osa neist teedest jäi ikkagi väga halba ja võimatusse seisukorda. Nende korraldamist täiel määral polnud võimalik teostada väheste krediitide tõttu. Pealegi vajavad juba olevad kunstkatted iga aastaga ikka rohkem väljaminekuid nende alalhoiuks. Seepärast on hädavajalik, et määratavad summad iga aasta suureneksid, mitte aga vastupidiselt.

Toetudes eeltoodule palus Tartu Linnavalitsus 27. septembril 1935. a. tungivalt teedeministrit arvestada kirjeldatud asjaolusid riiklike teede ehituse erisummade jaotamisel ja raha määrata Tartu Linnavalitsusele vastavalt tõelisele tarvidusele.

Viimase palve puhul Teedeministeeriumi korraldusel 8. oktoobril 1935. a. vaadati maanteed üle sellekohase komisjoni poolt, kes tegi kindlaks maanteede seisukorra ja hädavajalised parandused. Kõigest

hoolimata teatas Teedeministeeriumi Maanteede Valitsus 5. novembril 1935. a. Linnavalitsusele, et Maanteede Valitsusel ei ole võimalik krediidi puudusel palvele vastu tulla.

Krediidi mittesaamisel jäid maanteede parandustööd 1935. aastal tegemata ja kuna maanteed linna piires olid halvas seisukorras, mis järgneval kevadel veelgi halvenes, siis ei saadud enam arvestada teede parandamist, vaid oldi sunnitud neid kapitaalselt ümber ehitama 1936. aastal. Kapitaalse ümberehituse kulude kohta asuti eelarvete koostamisele juba 1935. a. lõpul ja nende valmimisel esitati eelarved Teedeministeeriumile vastavateks korraldusteks ja vajalise krediidi määramiseks.

Et maanteede halb seisukord võis põhjustada palju nurinat ja kaebusi, siis arusaamatuste vältimiseks esines Tartu Linnavalitsus 26. nov. 1935 siseministrile ettekandega tekkinud olukorrast.

EHITUSMATERJALIDE VEOD 1935./1936. A.

Ehitusmaterjalide vedude vähempakkumisteks töötati välja veovõtte tingimused ja lepingu kava.

Pakkumistel õiglaste hindade saavutamiseks liigitati veod materjalide ja kauguste järgi: kivide, killustiku, kruusa, liiva, mulla ja metsamaterjalide vedu $^1/_4$, $^1/_2$, 1, $1^1/_2$, 2, $2^1/_2$, 3, $3^1/_2$, 4, $4^1/_2$ ja 5 km kauguselt, raudteerööbaste vedu Jaama tänavast raudteejaamani, ehitusmaterjalide vedu ning veevedu päeviti, seega saadi üldse 68 liiki.

Määrati kindlaks materjalide peale- ja mahalaadimise kord ja kestus töödel, kusjuures üksikasjalikult nähti ette nii veovõtja kui tööandja õigused ja kohused.

Vedude väljaandmiseks korraldati suulised vähempakkumised 6. mail 1935. a., mis andsid rahuldavaid tagajärgi, välja arvatud mullaveo osas $2^1/_2$—5 km, samuti ehitusmaterjalide ja raudteerööbaste veo osas. Viimati nimetatud vedude hinnad osutusid kõrgeteks ja jäeti kinnitamata.

1935. a. hooajal maksti veovõtjaile kogusummas 11 647,84 kr.

Veokauguste hindamiseks ja veetava materjali hulga kindlakstegemiseks maksmapandud tingimusist on nimetatavad järgmised:

Veokaugused määratakse kindlaks tegeliku veokauguse järgi, kusjuures veokaugused 0—250 m arvatakse 250-meetriseks veokauguseks; alates 250-meetrisest veokaugusest määratakse kaugused kindlaks 100-meetriste vahedega, kuna vahekaugusi 0—50 m ei võeta arvesse, vahekaugused 51—100 m arvatakse 100 meetriks.

Veokaugused 0—250 m hinnatakse 250-meetriseks veokauguseks; alates 250-meetrisest veokaugusest arvatakse veohinnad tervete kilomeetrite ja nende poolte vahepealsete veokauguste jaoks välja vähempakkumistel määratud eelmise ja järgneva kauguse hinna vahe proportsionaalse jaotamise teel.

Veetava materjali hulga kindlakstegemiseks on iga veomees kohustatud võtma kümnikult või selle asetäitjalt — vanemalt tööliselt — äraveokohal koormaga töökohalt lahkudes vastava veotšeki ja esitama juurdeveokohal koormaga töökohale ilmudes nimetatud veotšeki kümnikule või selle asetäitjale materjali vastuvõtmise äratähendamiseks. Kui aga puudub tšekiandja juurdeveokohal, siis tagasitulekul äraveokohale peale materjali mahalaadimist juurdeveokohal esitab veomees äraveokohast väljaantud tšeki kümnikule või ta asetäitjale, tšekile koorma äraveo kohta tõenduse tegemiseks.

Rahamaksmine vedude eest sünnib veotšekkide esitamisel.

VEOVOOR JA MATERJALIDE LAOD.

Laeva jõe kaldal, Väänikvere küla kohal asetsevalt Kopli laoplatsilt 1 454 kuusepalgi, 500 ümmarguse lati ja 2 000 ilupuu-tiku linna parvetamise ja toomise tööd anti välja kirjalikul vähempakkumisel 16. märtsil 1935. a. Töövõtjale maksti tasu 56 senti palgi tihumeetrilt, 3 senti latilt ja 1 sent ilupuu-tikult, kogusummas 283,62 kr. Materjalid anti linnale üle 3. mail 1935. a.

Riigi Metsatööstusega 7. mail 1935. a. sõlmitud lepingu järgi osteti linnale Ahja, Põltsamaa, Saare ja Torma metskonnast kokku 7 184,05 ruumimeetrit küttepuid, kogusummas 20 686,44 kr. eest.

Peale selle muretseti ehitusmaterjale ja küttepuid linna metskonnast.

	Eelmisest aastast	Muretseti juurde	Üle-ladu	Anti välja	Aasta lõpul
Kasepuud m³	105	5 429,5	9,5	5 445	99
Lepapuud „	1	1 680	0,5	1 681,5	—
Kuusepuud „	398,5	463	40	894,5	7
Haavapuud „	1 181,5	291,5	100,5	1 553,5	20
Segapuud „	—	171	—	159	12
Ümmarg. palgid tk. .	122	1 454	—	1 296	280
„ latid tk. . .	—	500	—	420	80

Segavähempakkumistel 27. mail 1935. a. anti puude vedu välja kolmele ettevõtjale. Küttepuud tulid toimetada linna: 1) Ahja jõe kaldalt Kängsepa, Lääniste ja Ropka laoplatsilt; 2) Pedja jõe kaldalt Kääpaoja ja Rokka laoplatsilt; 3) Peipsi äärest Omedu ja Kükita laoplatsilt. Veovõtjad asetasid linnas puud osalt jõe kaldale ja osalt Pikk tän. nr. 55 aeda, kuna 529 ruumimeetrit laoti maha Kaagvere sadamas. Puude vedu läks maksma 7 923,29 kr.

Kanalisatsioonikaevudest mustust veetud	2 933	koormat
Tänavate pühkmeid ja lund veetud	1 997	„
Tänavate parandus- ja sillutusmaterjali, liiva, kive jne. veetud .	14 783	„
Linnamajade remondi materjali, prügi jne. veetud	138	„
Puid veetud	3 989	„
Kokku	23 840	„

VÄIKE- JA KÄSITÖÖSTUSETTEVÕTETE REGISTREERIMINE.

Viimaste aastate jooksul selgus Ehitusosakonna asjaajamisel, et hoolimata juba 1920. a. kehtima pandud Suur-, kesk- ja väiketööstuse seaduse (RT 28 — 1920) eeskirjadest oli seaduslikus korras registreerimata hulk väike- ja käsitööstus-ettevõtteid. Selline nähtus oli tingitud peaasjalikult sellest, et kodanikud ei teadnud seaduse eeskirju, mispärast osutus hädavajalikuks seaduse nõudeid meelde tuletada sundmääruse avaldamise korras. Pealegi võib väiketööstus-ettevõtete ava-

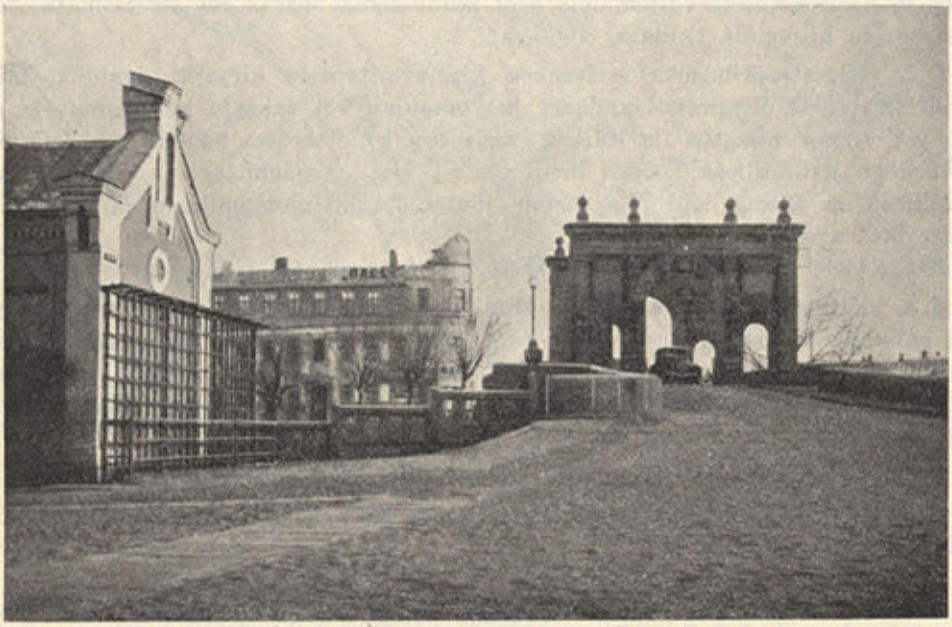

Vaade Suurelt turult Kivisillale peale silla ümbruse kordaseadmist.

mine ilma neid registreerimata tekitada halbu tagajärgi ühiskondliku rahu ja julgeoleku suhtes, kuna pahatihti seatakse jõumasinaid või muid mehhanisme ja aparaate üles oskamatult, mille tagajärjel tekib tuleoht või segatakse häirivalt kaaskodanike rahu, rikutakse õhku või vett.

Registreerimiseks antud avaldused oma sisult osutusid seni äärmiselt puudulikeks; ka seadus ise ei sisaldanud lähemaid juhtnööre registreerimisavalduste koostamiseks, seepärast puudus seaduslik alus ka ettevõtte omanikult nõuda kõiki vajalisi andmeid ettevõtte kohta.

Kõigi nende pahede vältimiseks leiti soovitavaks panna kehtima sundmäärus väike- ja käsitööstus-ettevõtete registreerimiseks, mille kohta Ehitusosakond töötas välja vastava kava. See sundmäärus ei sisalda mingit uut kohustust kodanikele, küll aga loob kindla korra

ettevõtete registreerimisel ja annab kodanikele juhtnöörid seadusepäraseks talitamiseks ettevõtete asutamisel.

Vastav sundmäärus võeti Linnavolikogus vastu 25. novembril 1935. a., kinnitati siseministri poolt 23. detsembril 1935. a. ja avaldati üldiseks täitmiseks 9. jaanuaril 1936. a. (RT 2 — 1936) järgmisel kujul:

§ 1. Kõik Tartu linnas asuvad väike- ja igasugused käsitööstusettevõtted peab Linnavalitsuses registreeritama ettevõtte omaniku või selle asemiku poolt enne nende ettevõtete avamist.

Kuni käesoleva sundmääruse jõusseastumiseni asutatud ja praegu tegutsevad väike- ja käsitööstusettevõtted, mis seni seaduslikus korras registreerimata, tuleb registreerida hiljemalt 1. maiks 1936. a.

§ 2. Registreerimiseks esitatakse Linnavalitsusele kirjalik avaldus, milles peavad sisalduma järgmised andmed: a) omaniku või valdaja perekonna- ja eesnimi või firma nimetus ja täielik aadress; b) ettevõtte asukoht; c) ettevõtte tegevusala; d) millises hoones asub (puu-, kivi-, segaehitis); e) tööliste arv; g) millised on jõumasinad ning nende jõul töötavad mehhanismid ja aparaadid; h) ettevõtte avamise aeg.

Ettevõttele antakse Linnavalitsuselt tõendus registreerimise üle.

§ 3. Ettevõtte uude asukohta viimisest tuleb Linnavalitsusele teatada aegsasti enne üleviimist, samas korras tuleb teatada ka uute jõumasinate ülesseadmisest ja tööliste arvu suurendamisest. Ettevõtte tegevuse lõpetamisest peab Linnavalitsusele teatama pärast lõpetamist hiljemalt 14 päeva jooksul, tähendades ära lõpetamise aja.

§ 4. Selle sundmääruse rikkujaid karistatakse Krim. S. § 122 põhjal.

§ 5. See sundmäärus astub jõusse 15. päeval pärast avaldamist Riigi Teatajas.

1935. a. pidas Tööstuskomisjon 24 koosolekut, kus arutati 192 üksikküsimust. Samal aastal registreeriti 59 väiketööstus-ettevõtet.

Ehituskomisjon pidas 1935. aastal 6 koosolekut, kus arutati 13 üksikküsimust.

Eriteadlastekomisjoni koosolekuid peeti 1935. aastal 63 korda; neil koosolekuil arutati 837 üksikküsimust.

1935. aastal anti siltide ülespanemiseks 128 luba ja hoonete remontide tegemiseks 98 luba.

LIIKLEMISE LOENDUS.

Teede koormatuse ja liiklemise iseloomu kindlaksmääramiseks on teostatud tegeliku liiklemise loendusi.

Liiklemise loenduse puhul jagatakse teed üksikuiks osadeks, aluseks võttes peamiselt teede ristlemise kohti, kus liiklemise kontrollija loendab kõik seda teeosa läbivad sõidukid ja jalakäijad.

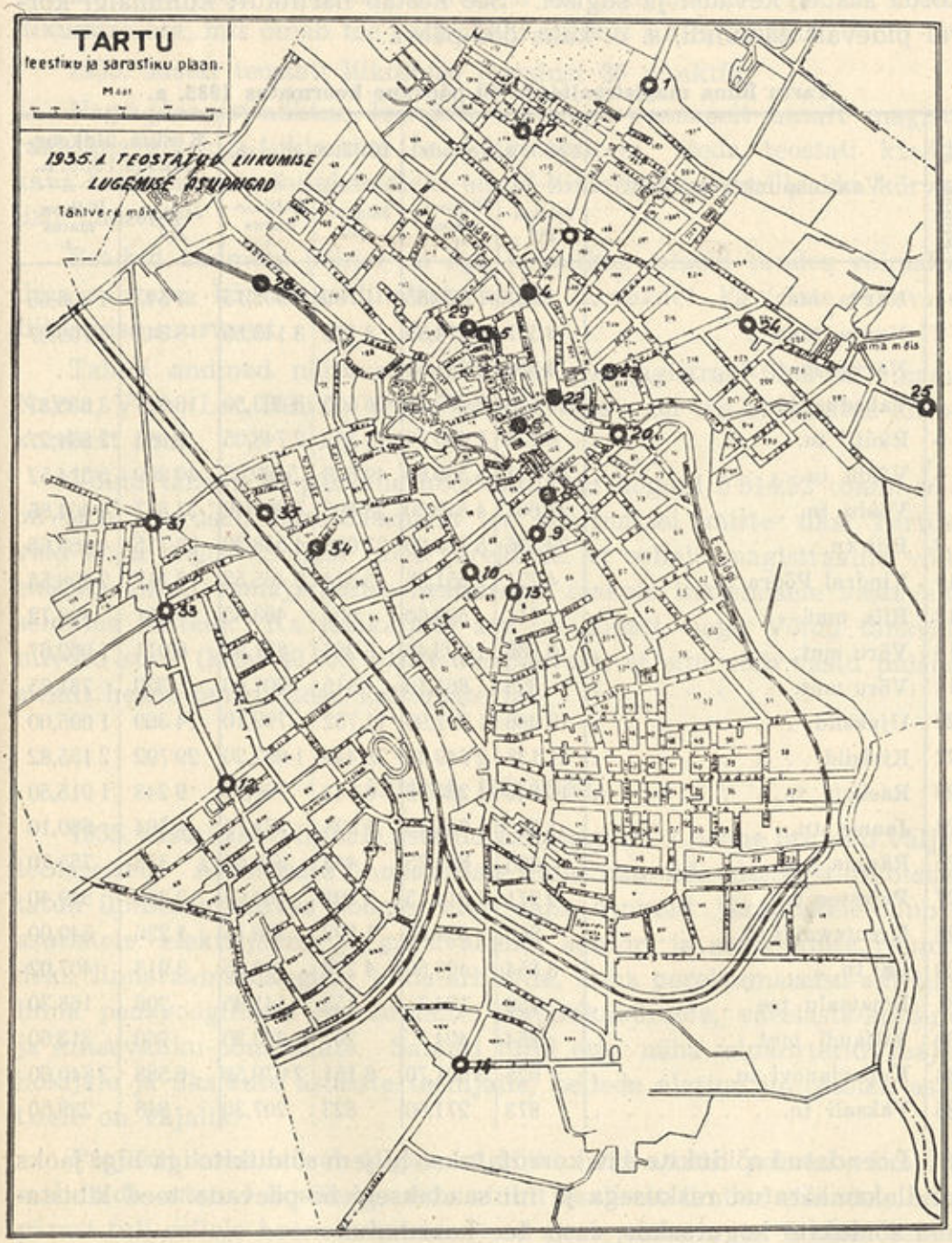

1935. a. teostatud liiklemise loenduse asupaigad.

Liiklemise loendust teostatakse vaheaegadega, tavaliselt kaks korda aastas, kevadel ja sügisel. See kestab harilikult kummalgi korral pidevalt 48 tundi, s. o. kaks ööd-päeva.

Tartu linna magistraalteede öö-päevane koormatus 1935. a.

Punkti nr.	Vaatluspunkti asukoht	1935. a. kevadel		1935. a. sügisel		Keskm. üldkoormatus 1935. a.	
		Jalakäijad	Üldkoormatus t.	Jalakäijad	Üldkoormatus t.	Jalakäijad	Üldkoormatus t.
1	Narva mnt.	1 297	1 620,55	1 789	992,75	1 543	1 306,65
2	Narva mnt.	8 557	4 274,30	8 129	3 143,85	8 343	3 709,07
3	Narva mnt.	4 556	2 041,50	...	...	...	...
4	Vabadussild	16 635	3 767,25	16 600	3 303,50	16 617	3 535,37
5	Rüütli tn.	8 235	2 440,50	11 733	2 748,05	9 984	2 594,27
6	Võidu tn.	30 911	5 539,00	49 628	5490,05	40 269	5 514,52
8	Võidu tn.	27 662	4 810,30	28 093	3 999,40	27 877	4 404,85
9	Riia tn.	22 396	5 213,00	25 035	4 518,30	23 715	4 865,65
10	Kindral Põdra tn.	4 721	2 551,55	5 514	2 465,55	5 117	2 508,55
12	Riia mnt.	711	589,60	602	403,85	651	496,72
13	Võru mnt.	6 786	1 293,40	5 256	831,95	6 011	1 062,67
14	Võru mnt.	325	861,10	315	601,60	320	731,35
20	Ujuksild	16 986	1 397,90	11 752	792,10	14 369	1 095,00
22	Kivisild	31 135	2 649,45	28 449	1 662,20	29 792	2 155,82
23	Raekoja tn.	11 843	1 261,75	6 643	769,25	9 243	1 015,50
24	Jaama tn.	1 230	825,45	1 898	534,75	1 564	680,10
25	Räpina mnt.	303	891,75	443	619,65	373	755,70
27	Puiestee tn.	2 271	614,15	2 301	484,65	2 286	549,40
28	Kreutzwaldi tn.	860	391,85	1 592	288,15	1 226	340,00
29	Lai tn.	3 554	493,60	4 272	320,45	3 913	407,02
31	Ilmatsalu tee	259	194,75	153	141,85	206	168,30
33	Viljandi mnt.	254	404	267	223,20	260	313,60
34	Kuperjanovi tn.	7 025	3 001,70	6 151	2 679,50	6 588	2 840,60
35	Vaksali tn.	873	271,90	823	207,30	848	239,60

Loendatud sõidukite arv korrutatakse hiljem sõidukite iga liigi jaoks kindlaksmääratud raskusega ja nii saadaksegi öö-päevane teed läbistanud sõidukite koguraskus, resp. tee koormatus.

Kevadel ja sügisel loendatud teekoormatusest võetakse keskmine aritmeetiline, mida loetakse keskmiseks teekoormatuseks, ja seda kasutatakse hiljem teeosa ehitusviisi kindlaksmääramisel.

Kuna ühtlasi märgitakse üles kõik sõidukite liigid eraldi, siis on võimalik eraldada tee üldkoormatusest nii jõuvankrite kui ka hobuliikumise osa, mis omab tee kattetüübi valikul suurt tähtsust.

1935. aastal teostati liikumise loendust 35 punktis.

Nagu plaanist nähtub, loendati liiklemist peamiselt ainult magistraal-tänavail, kus liiklemine on kõige suurem. Seda teostati kindla kava kohaselt, sest kulukas oleks olnud liiklemist kontrollida ka kõrvalisil tänavail.

Saadud andmete põhjal on aga kohalikke olusid tundes võimalik ilma suurema kõrvalekaldumiseta saada ülevaadet ka teiste tänavate liiklemise suurusest.

Tabeli andmed näitavad, et Tartu peamagistraal-tänavail, nagu Narva, Vene, Lai, Rüütli, Võidu ja Riia tänav, on tee-koormatus harukordselt suur.

Võidu tänava öö-päevane koormatus on koguni 5 514,52 tonni, mis on oma suuruselt haruldasemaid tee koormatusi mitte üksi Tartus, vaid kogu riigis. Sellest tuleb järeldada, et sellele magistraalile võib ehitada ainult esmajärgulise headusega, raskele liiklemisele vastavaid sõidutee katteid. Ka jalakäijate arv on kohati, nagu Võidu tänaval, niivõrd suur (kuni 40 000 isikut öös-päevas), et siin võib vastu pidada ainult heade omadustega kattematerjal.

LINNA HOONED.

1935. aastal asuti linnale ostetud Lihaturg nr. 7 hoone projekti väljatöötamisele. Arvestades linnaasutiste üldist ruumide kitsikust oli otsustatud ümberehitatavas hoones ette näha ruumid järgmistele linnaasutistele: elektrijaama ja gaasivabriku kontori ja asjaajamise ruumideks, linnaraamatukogule, linna-arhiivile, linna perekonnaseisu-ametile, linna pedagoogilisele muuseumile, statistikabüroole, vaeslaste-kohtule ja kutsevaliku-nõuandlale. Samuti tulid ette näha elukorterid majahoidjale ja üksikute asutiste teenijaile, kellede alatine juuresolek asutisele on vajalik.

Projekti koostamisel selgus, et kõiki neid asutisi polnud võimalik mahutada ostetud hoonesse, seda ainult osaliselt ümber ehitades, mispärast tuli sellele hoonele kolmas kord peale ehitada ja hoonet laiendada Kompanii tänava poolsel küljel uue kolmekordse osa juurdeehitisega. Projekt valmis ehitusosakonnas 1935. a. juuliks ja see kinnitati lõplikult Linnavalitsuse poolt 1935. a. juulis. Ehitustööd otsustati

Kalda tänava puiestee.

Kalda tänava puiestee Kivisilla juures.

teostada kinnitatud projekti järgi täies ulatuses ja need tööd välja anda töövõtjale kirjalikel vähempakkumistel, milleks koostati vastavad tingimused ja lepingu kavad. Vähempakkumised toimusid 18. juulil 1935. a., millest võtsid osa viis töövõtjat. Ehitustööd otsustati välja anda vähempakkujale 75 000 kr. eest. Töövõtjaga sõlmiti vastav leping 26. juulil 1935. a., mille järele töödega alati.

Ehitustööde teostamise ajal, peale lammutamisele määratud osade äralõhkumist, osutus paratamatuks ka üksikute nende osade uuendamine uute tugevamate konstruktsioonidega, mida esialgu kavatseti alles jätta. See oli tingitud asjaolust, et esialgu, kui maja seinad olid kroh-

Linnamaja Lihaturg nr. 7 enne ümberehitamist.

Linnamaja Lihaturg nr. 7 ümberehitamisel.

viga ja laetalad põrandatega kaetud, polnud võimalik nende seisukorda täpselt kindlaks teha. Seetõttu suurenes esialgu töövõtjale väljaantud tööde hulk ja samuti ka hind, kuid märksa tõusis hoone väärtus.

Hoone ehitati katuse alla 1935. a. sügiseks ja valmis lõplikult 1936. a. suvel. Valmis ehitatuna on hoone kolmekordne ja omab neli sissekäiku, milledest 2 on Lihaturult ja 2 Kompanii tänavalt. Hoone seinad ehitati telliskivist ja katus kaeti tsingitud plekiga. Eriti tuleb märkida, et enamjagu hoone lagesid ehitati raudbetoonist, mistõttu saadi hulk tulekindlaid ruume, nagu linna-arhiivile ning teistele asutistele, ja mispärast tõusis hoone üldine tuleohutus. Hoone on varustatud endise ahikütte asemel soojavee keskküttega, vesivarustise ja kanalisatsiooniga. Hoone Lihaturu-poolne pikkus on 61,0 m ja Kompanii tänava poolt 44,0 m, üldmaht ca 14 400 m^3.

Hoones said endile ruumid 8 suuremat linnaasutist: elektrijaam ja gaasivabrik kontori- ja asjaajamise ruumid, linnaraamatukogu, linna-

Tööd lõpetati üldiselt 25. novembriks 1935. a. ja läksid maksma 30 920 kr.

Riia tn. 101 asetsevas Õhtuses Ühisgümnaasiumis ja linna XV algkoolis korraldati ajakohane ventilatsioon.

Vaade turuhoone asukohale Söögiturult.

Uue turuhoone vaade perspektiivis.

Rikutud õhu eemaldamiseks ehitati hoone kõikidesse ruumidesse õhurestid ja kanalid, mis ühendati pööningul kipsiplaatidest magistraalkanaliga, kust elektrimootoriga varustatud õhuimeja abil rikutud õhk juhitakse läbi katuse välja. See töö maksis 2 500 kr.

Tähe tn. 82 endise elektrijaama ruumid ehitati ümber käsitöökooliks. Vana hoone ümberehitamisel lõhuti osa vaheseinu, tehti uued aknad ja uus laudpõrand puutööosakonnale ning tsementpõrand raua-

Tööd kestsid 2. detsembrist 1935. a. kuni 21. jaanuarini 1936. a.

Tartu Tütarlastegümnaasiumi võimla ehitustööd anti välja kirjalikul vähempakkumisel 12. septembril 1935. a. Tööd lõpetati 23. septembril 1936. a.

Võimla on määratud puhtakujuliselt kasutamiseks koolivõimlana, kuna varemalt kasutati võimlana kooli aktisaali, mis asetseb hoone teises tiivas; viimane edaspidigi jääb kasutamisele ainult akti- ja peosaalina.

Võimla moodustab juurdeehitise olemasolevale koolihoonele tiibehitisena Kalevi tänaval.

Võimla ehitis on alatises ühenduses garderoobide ja koridoride kaudu teiste kooliruumidega; erijuhtudeks on võimalus loodud vahenditut ühendust anda ka saalist endast, vahepealse klassiruumi kaudu, mis moodustab saali ja trepikodade vahelise eesruumi.

Võimla on mõeldud puhtakujulise koolivõimlana, mispärast teda normaalselt kasutada võivad korraga 50 õpilast. Võimla pidevat kasutamist võimaldab keldrikorrale ehitatud duširuumi varustamine kahe eraldi rõivistuga.

Võimla hoone ehitati järgmisest materjalist: vundamendid ja sokkel — põllukividest segasegul; välis- ja siseseinad — telliskividest, välisseinad — poorseist telliskividest voodriga. Katus kaeti tsingitud plekiga; laed soklikorral ehitati betoonist, raud-T-talade vahel, samuti trepikodade laed; saali lagi on ehitatud puust kandetugistikele ja alt krohvitud.

Võimla on varustatud iseseisva soojavee keskküttega; duššide varustamine veega sünnib Tartu linna veevärgist; vee soojendamiseks on seatud üles erikatel. Võimla ja selle kõrvalruumide ventileerimine sünnib selliselt, et rikutud õhk imetakse välja turbiinventilaatoriga ja mootoriga varustatud ventilatsiooni seadeldise kaudu, kuna puhta õhuga varustamine sünnib vastavate küttekehadega ettesoojendatult seintes olevate õhukanalite kaudu; suvel sünnib suurem õhuvahetus akende kaudu.

Juurdeehitise maht (arvestatud keldri põrandast kuni peakarniisini) on 3 508 m^3. Hoone ehitus läks maksma 39 575 kr.

Poeglastegümnaasiumi hoone oma ruumidelt jäi kitsaks suurele õpilasperele, mispärast paratamatult oldi sunnitud ette võtma hoone laiendamist III korra pealeehituse teel. Tööde teostamiseks koostati projekt, mis Teedeministeeriumi ehitusjärelevalve inspektori poolt

kinnitati 27. juunil 1935. a. nr. 60 all. Omal ajal oli koolihoone ehitatud kahekordsena mitmesuguste stiilivoolude mõjul; hoone väliselt mõjus segavalt oma rahutu ilmega, sest fassaad sisaldas mitmete stiilivoolude elemente läbisegi. Uue projekti koostamisel püüti seda viga parandada, ette nähes fassaadi ümberehitamise kaasaja vaimus funktsionaalselt seisukohalt. Uue fassaadiga tõstetakse esikohale koolihoone kui niisugune, tema mõjuvus selgete ja puhaste elementide poolest ning otstarbe seisukohalt, ühe sõnaga, püütakse luua representeerivat muljet. Samuti nähti projektis ette hoone parempoolse tiiva ümberehitamine kõigil kordadel, et luua keldrikorrale uus mahukas rõivistu õpilaste arvule vastavalt, esimesele korrale — füüsika-auditoorium, teisele kor-

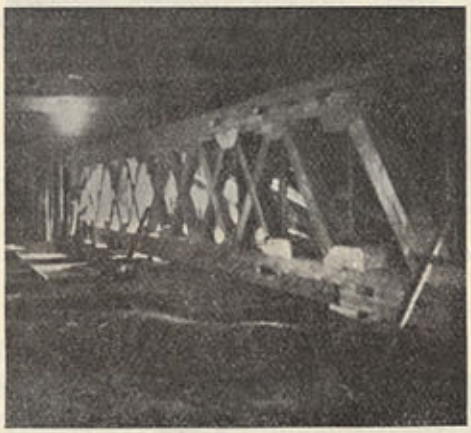

Laenukassa hoone lae kandeferma.

rale — avar joonestamisklass ja kolmandale korrale — loodusloo-auditoorium, millised ruumid seni olid liiga kitsad ja ei vastanud normaalsele õppetegevusele. Uuesti projekteeritud kolmas kord annab koolile juure 6 klassiruumi, avara ja valgustatud keemia-laboratooriumi koos õppeabinõude ruumiga. Oma ehituse ulatuselt ja iseloomult vastab kolmas kord alumistele kordadele. Ka ei vastanud kooliklosetid arvult, suuruselt ning asetuselt seaduse eeskirjadele, milline puudus kõrvaldati uues projektis. Nimelt paigutati klosetid kolmekordsesse erijuurdeehitisse õuepoolsel küljel, sissepääsudega üldkoridoridest.

1935./36. a. erakorralise eelarvega lubati eelpoolmainitud töödeks 35 000 kr. Selle summa piirides saadi teostada kolmanda korra tooreshitus, kuna parempoolse tiiva, klosettide ja III korra sisemised tööd jäid teha järgmisiks aastaiks.

Kolmanda korra pealeehituse tööd anti välja kirjalikel vähempakkumistel 18. juulil 1935. a. Pakkumistest võttis osa kuus hankijat.

Tööd lõpetati üldiselt 25. novembriks 1935. a. ja läksid maksma 30 920 kr.

Riia tn. 101 asetsevas Õhtuses Ühisgümnaasiumis ja linna XV algkoolis korraldati ajakohane ventilatsioon.

Vaade turuhoone asukohale Söögiturult.

Uue turuhoone vaade perspektiivis.

Rikutud õhu eemaldamiseks ehitati hoone kõikidesse ruumidesse õhurestid ja kanalid, mis ühendati pööningul kipsiplaatidest magistraalkanaliga, kust elektrimootoriga varustatud õhuimeja abil rikutud õhk juhitakse läbi katuse välja. See töö maksis 2 500 kr.

Tähe tn. 82 endise elektrijaama ruumid ehitati ümber käsitöökooliks. Vana hoone ümberehitamisel lõhuti osa vaheseinu, tehti uued aknad ja uus laudpõrand puutööosakonnale ning tsementpõrand raua-

tööosakonnale. Kõik ruumid on seest krohvitud ja valgendatud lubjavärviga. Ümberehitus maksis ca 2 800 kr.

Kroonuaia tn. nr. 7 asetsevale linna I algkoolile ehitati puukuur, mis läks maksma 804,40 kr. Kuuri kandepostide alused ja tulemüür ehitati betoonist, katus kaeti tsingitud plekiga, kuna välisseinad vooderdati harvalt (7 cm vahedega) püsti asetatud lattidega ja värviti rootsi värviga. Kuur mahutab 150 m^3 küttepuid. Kuuri pikkus võrdub 10,30 m ja laius — 4,50 m.

Aia tn. nr. 48 asetsevale linna IX algkoolile ehitati puukuur. Kuuri kandepostide alused ja tulemüür ehitati betoonist. Katus kaeti tsingitud plekiga, kuna kuuri välisseinad vooderdati harvalt (7 cm vahega) püsti asetatud lattidega ja värviti punase rootsi värviga. Kuuri mõõdud on 10,0 × 4,5 × 3,0 m. Ehitustööd läksid maksma 910 krooni.

Laenukassa tegevuse suurenemisel tuli ette võtta olemasolevate laoruumide laiendamine, milleks ehitati välja pööningukord. Kaluri tn. poolsesse pööninguossa loodi 340 m^2 pinnaga jalgrataste hoiuruum, mispärast tuli pööningu põranda kandeosi tugitada puust sammastega läbi hoone kahe korra. Hoone teinepoolne katusealune ehitati ümber rõivaste laoks, põrandapinnaga 210 m^2. Kuna selle laoruumi all asusid komisjonikaupluse ruumid, siis ei saadud endisi põranda kandeosi kindlustada postidega, vaid tuli ehitada 4 puusõrestikku — tugistikku, milledest 2 olid 14,1 m pikad. Viimane laoruum ehitati soojapidavalt, täites laudseinte vahed turbamullaga. Mõlemasse laoruumi seati sisse elektrivalgustus ja jäeti võimalus edaspidi käsiliftiga ühenduse loomiseks teiste laoruumide vahel.

Ühenduses laoruumide ehitamisega suurendati komisjonikaupluse ruumi selle kõrval asetseva laoruumi arvel, milleks lõhuti neid eraldav vahesein kolme võlvitud kaaravausega. Peale nimetatud tööde viidi läbi kaupluse ruumides korrashoiu- ja maalritööd.

Laoruumide ehitus koos komisjonikaupluse ümberehitamisega nõudis kulusid ca 6 000 kr.

Söögiturg nr. 2 Pritsimajal värviti fassaadi krohvitud pinnad, torn neljast küljest ja kangialuse lagi ning seinad värvilise lubjatoonvärviga. Õlivärviga värviti üks kord üle kõik aknaraamid, väravad ja rõdu raudvõrestik. Enne krohvipindade värvimist kohati parandati krohvi. Töid alati 18. mail 1935. a. ja lõpetati 8. juunil 1935. a. Need tööd läksid maksma 300 krooni.

Peale nimetatud tööde on tehtud ligi 40 linnamajas mitmesuguseid korrashoiu- ja remonttöid, milleks kulus eelarves ettenähtud summa 19 785 krooni.

Raadi linnaosas aianduskruntidest planeeriti 1935./36. a. nende kruntide pidajaile omanduseks või põliseks tarvitada andmiseks ehituskrundid nr. 26—35. Planeeritud krundid piiritati koha peal betoonpostidega, mõõdeti ja arvutati täpsed pinnasuurused ühes ostu-müügi hinna ja põlise tarvitamise aastamaksuga. Kruntide piirid kanti Raadi l.-o. üldplaanile, mõõdus 1 : 2000, millest hiljem valmistati valguskoopiad kruntide suuruse ja hinna määramise otsuste juurde. Kruntide pinnad, ostu-müügi-hind ja põlistarvitamise aastamaks kinnitati Linnavolikogu 30. III 36. a. otsusega. Selle järele on kruntide suurus 2 342,6—6 607,0 m² ja ostu-müügi-hind 26—31 s. ruutmeetrilt; põlistarvitamise aastamaksuks määrati 4% krundi väärtusest + 0,5% administratsioonikuludeks.

Kaitseministeerium pöördus 1934. a. Linnavalitsuse poole ettepanekuga — anda Kaitseministeeriumi valdamisele 2. Diviisi Laatsareti laiendamiseks Jaama mõisa töölistemaja ühes kõrvalhoonete ja tarviliku õuemaaga — kas ostuteel või vahetades riigi kinnisvarade vastu maadevahetuse korras. Peale selle soovis veel Üksik Lennuväedivisjon nr. 2 linnalt rendile saada Raadi linnaosast lennuplatsi piirilt 100 meetri laiust maariba lennuvälja laiendamiseks.

Linnavalitsus, arvesse võttes riigikaitse huvisid, põhimõtteliselt nõustus Jaama mõisa töölistemaja ühes kuuri ja lauda ning 4000 m² maa üleandmisega Kaitseministeeriumi valdamisele maadevahetuse teel riigi päralt oleva Kaitseministeeriumi ja riigi tagavara heinamaa vastu Ropkas. Nende heinamaade linna valdusse saamine on tarvilik Ropka aianduskruntide heinamaaga varustamiseks. Ühtlasi avaldas Linnavalitsus nõusolekut Raadi linnaosast 3,2391 ha suuruse maatüki Kaitseministeeriumi kasutusse andmiseks lennuplatsi laiendamise otstarbel niikauaks, kui lennuplats püsib praegusel kohal ja vajab seda maa-ala selleks otstarbeks, tingimusel, et linnal jääb õigus sellelt maa-alalt kruusa ja liiva kaevata ja ära vedada.

Vastutasuks nende maade eest linn saab riigilt väljaspool linnapiire asuva heinamaatüki lit. „R.“, suurusega 2 747 ha, peale selle linnapiirides asuvast Kaitseministeeriumi Ropka heinamaast 13 795 ha ja Sõbra tänaval asetseva riigimaa krundi, kinn. nr. 1 298, suurusega 2 663 m².

Vahetatavad objektid vastastikku on hinnatud üheväärtuslikeks, nii et kummalgi poolel juurde maksta ei tule.

Et maade vahetuse asjus põhimõtteliselt oli kokku lepitud, siis

valmistati plaanid 3 eksemplaris Raadi l.-o. 32 391 ha suuruse ja Jaama mõisa 4 000 m² suuruse maatüki kohta, kuna plaanid linnale vastuantavate maade kohta valmistati Kaitseministeeriumi poolt.

Seega on maade vahetuseks tarvilikud eeltööd kõik tehtud ja küsimus esitatakse lõplikuks otsustamiseks Linnavolikogule ja Vabariigi Valitsusele.

Kammivabriku „Estico" omanikud avaldasid soovi, saada Linnavalitsuselt üht krunti Ropka tööstuslinnaossa, kuhu nad saaksid üle viia oma tööstuse, mis asetseb J. Kuperjanovi tänaval. Linnavalitsus otsustas anda neile rendile Ropka tööstuslinnaosa krundi nr. 12, õigusega saada nimetatud krunti pärisomanduseks Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse alusel siis, kui krundile on püstitatud tarvilikud hooned tööstuse jaoks.

Peale selle kui vajalikud hooned püstitati, otsustas Linnavolikogu linnavalitsuse ettepanekul 30. apr. 1936 müüa Ropka tööstuslinnaosa krundi nr. 12, mille suurus 9 676 m², kammivabrik „Estico" omanikele pärisomandiks, hinnaga 33 senti m².

Krunt piiritati koha peal betoonpostidega ja täpse mõõtmise järele valmistati plaanid kahes eksemplaris, mõõdus 1 : 600. Krundi piirid kanti ka Ropka linnaosa üldplaanile, millest hiljem valmistati väljavõte krundi pinnasuuruse ja ostuhinna määramise otsuse juurde.

Peale selle soovisid Ropka tööstuslinnaosast maad saada veel A/S Tartu Metallivabrik G. ja H. Lellep, metallitööstus „Firma Peterson", betoonitööstus J. Parts ja nahatööstus R. Vasemägi oma tööstuste üleviimiseks ning K. Dulder betooni- ja katusepapi-tööstuse asutamiseks.

Linnavalitsus otsustas tähendatud tööstuste asutamiseks maad anda Ropka tööstuslinnaosast, milleks välja planeeriti viis tööstuskrunti. Kuni tööstuste ülesehitamiseni krundid anti rendile, kusjuures rendilevõtjale jääb õigus neid osta pärisomandiks, kui tööstuse hooned on valmis ehitatud.

Põllutööministeeriumi ja Tartu Linnavalitsuse vahel sõlmitud rendilepingu järgi sai linn oma valdamisele väljaspool linna piire asuva Ropka mõisa päralt oleva riigi tagavara heinamaatüki, lit. „R" — 2 747 ha suuruses, tingimusel, et Linnavalitsus selle renditaks aianduskruntide pidajaile, andes heinamaid eeskätt Ropka mõisa endistele töölistele — aianduskruntide pidajaile — riigirendi alusel, lisandades kinnisvara maksud ja naturaalkohustuste kulud proportsionaalselt maa suurusega. See heinamaa jagati 33 tükiks ja anti välja aianduskruntide pidajaile suviseks heinategemiseks.

Peale selle renditati aianduskruntide pidajaile veel Ropka tööstuslinnaosa 21 heinamaatükki, milledel piirimärgid tulid koha peal uuendada.

Enampakkumisel anti välja 54 mitmesugust heinamaatükki, mis hinnati enampakkumise alghinna kindlaksmääramiseks ja millede kadumaläinud piirimärgid asendati uutega.

Linna turuhoone ehitamiseks otsustas Linnavolikogu omandada Kaluri, Uueturu ja Turu tänaval asuvad krundid, kinn. nr. 184, 180, 181

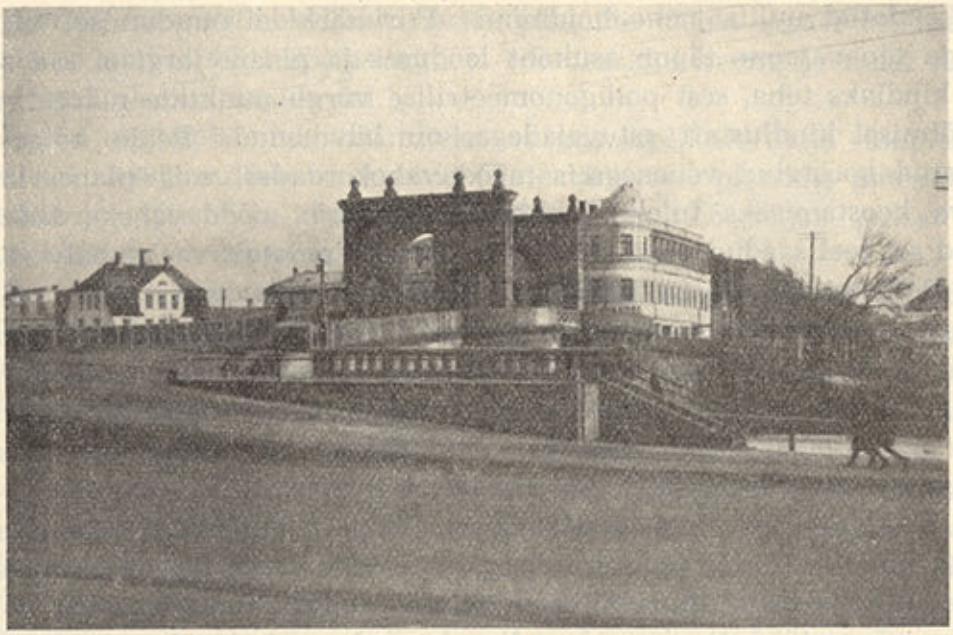

Vaade Söögiturult Kivisillale peale silla ümbruse ümberkorraldamist.

ja osaliselt krundid kinn. nr. 182/182a ja 181a, kogusuuruses 3 310,13 m². Nende kruntide eraldamiseks ja linna nimele kinnistamiseks valmistati plaanid mõõdus 1 : 600 iga üksuse kohta kahes eksemplaris, kokku 10 plaani.

Peale muu valmistati ärakirju Tamme, Ropka ja Raadi linnaosade kruntide plaanidest, väljavõtteid Tamme ja Ropka linnaosade maaalade plaanidest volikogu otsuste juurde ja mõõdeti ning valmistati skeemid Tähtvere pargi, Kalda ja J. Kuperjanovi tänava kohta.

Linnaplaani praegune materjal on üldiselt puudulik ja ei vasta tegelikule olukorrale ega praegusaja tehnilisile nõudeile, mistõttu on raskendatud linna ehituseline tegevus ja üldplaneerimise kava koostamine, mida keskvalitsuse poolt juba korduvalt on nõutud. Kuigi vii-

mane linna maa-ala mõõtmine on toimunud alles 1920.—1921. a., ei ole selle alusel koostatud plaanidel enam tehnilist väärtust. Mõõtmine on toimunud puuduliku täpsusega ja ilma piirimärkide panemiseta, kruntide piirid vanas linnaosas on plaanile kantud vanade plaanide järgi või nende puudumisel on mõõdetud situatsioonikorras, missugune mõõtmisviis linnades, kus maa väärtus iseäranis kõrge, ei ole lubatav. Selle tagajärjel teavad krundi omanikud harva oma krundi täpset suurust ja piire, kuna need aedade ümbertegemisel alati muutuvad. Samuti on ehituskvartaalid rajastamata ja ehituste püstitamisel on raskendatud uulitsajoone hoidmine. Piirimärkide puudumisel ei ole teada tänavajoone täpne asukoht looduses ja plaani järgi ei saa seda ka kindlaks teha, sest polügonomeetrilise võrgu punktide märgid, mis mõõtmisel kindlustati puuvaiadega, on hävinenud. Peale kõige on plaanid koostatud veneaegseis mõõduvahekordades, mis planeerimise kava koostamiseks tuleks ümber viia meetri mõõduvahekordadesse, kuid sel teel saadud plaanide täpsus on paratamatult veelgi halvem.

Sellisest olukorrast tingituna oli hädatarvilik asuda linna täpse plaani koostamisele uue mõõtmise alusel, vastavalt praegusaja tehnilisile nõudeile. Töö kavatseti rajada kolmnurga- ja polügonomeetrilise võrgu alusele ja kindlustada võrgupunktid kui ka kvartaalide ja kruntide piirid looduses püsivate ja vastupidavate märkidega, mis oleksid tulevikus aluseks igasuguseile tarvilikele mõõtmistele.

Et kolmnurga-võrgu teostamine on riikliku tähtsusega ülesanne ja kuna linnal selle töö teostamiseks puuduvad vastava täpsusega mõõduabinõud, siis palus linnavalitsus Põllutööministeeriumi teostada kolmnurga-võrgu tööd, tingimusel, et linn kannab osa kulusid, annab materjalid signaalide ehitamiseks ja tarvilikud töölised.

Põllutööministeerium nõustus sellega põhimõtteliselt ja lubas need tööd teostada siis, kui Vabariigi Valitsuse poolt on vastu võetud maamõõteseaduse elluviimise määrus, mis reguleerib nende tööde teostamise korra ja alused.

Polügonomeetrilise võrgu tööd alustati möödunud suvel, sest sellekohased mõõduabinõud on linnal olemas ja see töö välistööde osas ei ole sõltuv kolmnurga-võrgust.

Polügonomeetrilise võrgu teostamisel kindlustatakse esimeses järjekorras võrgupunktid looduses märkidega. Selleks valmistati vastavad märgikavandid, mis kinnitati Linnavalitsuse poolt. Polügonomeetrilise punkti märgiks valiti tüvikoonuse-kujuline betoonpost raudarmatuuriga. Posti kõrgus on 100 cm ja läbimõõt tüvest 40 või 35 ja ladvast 20 või 15 cm. Posti ülemise otsa sisse asetatakse 20 cm pik-

kune, 2,5 cm läbimõõduga raudtoru tähise paigutamiseks. Need märgid asetatakse tänavate ristumiskohtadele sillutise alla ja kaetakse pealt malmluukidega, et märkide tsentrid oleksid ilma sillutise lõhkumiseta kergesti kättesaadavad.

Tartu linna mõõtmiseks tuleb tarvis umbes 1000 märki. 1935. a. suvel jõuti kohale asetada 482 märki.

Linna mõõtmise töö on kavatsetud läbi viia ligemate aastate jooksul ja see läheb maksma umbes 30 000 kr. Seega tuleb linnal kanda võrdlemisi suuri summasid linna üldmõõtmiseks, kuid hiljem hakkab see summa eraisikuile valmistatavate plaanide tasust tagasi laekuma. Linnas on umbes 4 341 ehituslikku ja tööstuslikku krunti ja neist suuremal osal plaanid puuduvad.

Linna ehitusplaani koostamiseks valmis lõplikult linna üldplaan mõõdus 1 : 2 000, millele on kantud peale tänavate, platside, puiestike, kruntide jne. piirid ja kõrgusjooned. Plaan koosneb neljast lehest ja plaani üldsuurus on umbes 10 m^2.

Peale selle valmistati veel kolm plaani kalkeerimispaberil mõõdus 1 : 10 000 ja ehitusplaani koostamise algmaterjalina valmisid linna maaalade liigitamise ja liiklemisteede plaanid, mõlemad mõõdus 1 : 10 000.

Tähtvere linnaosa ehitusplaani juures tekkis vajadus muuta Näituse tänava kinnine kiviehituse viis lahtiseks kiviehituse viisiks ja lubada Jakobsoni tänava nurgakruntidele püstitada puust ehitisi tänavajoonest eemale. Selleks koostati eraldi Jakobsoni ja Näituse tänavate kohta uued alusplaanid kahes eksemplaris, millele kanti vastavad ehitusplaani muudatused. Need muudatused kinnitati Linnavolikogu ja Teedeministeeriumi poolt.

Kultuurtehniliste tööde alal looditi Jaama mõisa maadel 5,80 ha suurune karjamaa osa, kus piketeeriti ja arvestati 2 571 j. m salatorustikku.

Linna platsidest looditi Politsei plats ja end. kino „Metropoli" plats, millede kohta valmistati profiilid ja kõrgusjoontega skeemid.

Peale selle piketeeriti ja looditi linna koolide krunte.

Linna ehitussundmääruse kohaselt vaadati läbi ja kontrolliti asendiplaani seisukohalt koha peal umbes 250 ehitusprojekti.

Jooksva tööna on lahendatud mitmesuguseid küsimusi linna maade, platside ja tänavate asjus ning valmistatud kruntide ostumüügi- ja rendilepingute kavu.

Tamme, Ropka ja Raadi linnaosas müüdi pärisomandiks 43 krunti. Kuni 1. aprillini 1936. a. on neis linnaosades müüdud pärisomandiks kokku 165 krunti.

Linna maa-ala.

1)	Majad, hoovid ja aiad	833,06 ha
2)	Tänavad, platsid jne.	180,64 „
3)	Turud	5,47 „
4)	Pargid, avalikud aiad ja puiestikud . .	48,68 „
5)	Mängu- ja spordiplatsid	8,42 „
6)	Raudteed	54,40 „
7)	Põllu-, aasa- ja karjamaad	873,04 „
8)	Lennuväli	43,36 „
9)	Kalmistud	41,98 „
10)	Veekogud	49,00 „
11)	Kruusa- ja saviaugud	10,95 „
	Kokku	2 149,00 ha

1. aprilliks 1936. a. oli linnas 4 341 krunti, nendest päris- või obrokikrunte — 3 369.

Kruntide kogu-pindala oli:

a)	linna administratiivpiirides	833,06 ha
b)	väljaspool linna administratiivpiire (Ropka aianduse linnaosa)	119,12 „
	Kokku	952,18 ha

TURUD.

Majandusosakonna ettepanekul otsustas Linnavalitsus 15. veebruaril 1935. a. südalinnas asetsevate turu- ja teiste platside puhastus- ja korrashoiutööd anda välja kirjalikul vähempakkumisel 11. märtsil 1935. a.

Pakkumise tingimused töötati välja Majandusosakonna poolt ja neist on nimetatavad järgmised:

1. Puhastamisele ja korrashoidmisele kuuluvad: a) Politsei plats koos P. Põllu ja Kompanii tänava osadega — 3 390 m²; b) Söögiturg — 11 000 m²; c) Lihaturg — 2 500 m²; d) Puuturg 6 100 m²; e) Kalaturg — 1 350 m²; f) Heinaturg — 2 600 m²; g) Vabaduspuiestee koos kõnniteega — 2 975 m², kõik jõekalda trepid, jõest ülekäigukohad ning Söögiturul ja Politsei platsil asetsevate kaevude ümbrus.

2. Töövõtja on kohustatud teostama puhastus- ja korrashoiutöid oma tööliste, tööriistade ja veoabinõudega.

3. Töid tehakse vastavate sundmääruste, eriti tänavate, platside ja avalike puiestike (parkide), spordi- ja mänguplatside ning -murude puhastuse ja korrashoiu kohta kehtiva sundmääruse (RT 51 — 1928, art. 321) eeskirjade kohaselt, vastavalt Linnavalitsuse Majandusosakonna ja politsei nõudmistele.

4. Linnavalitsus annab turgude ja platside kastmiseks tasuta vett linna veevärgist, toimetab töövõtjale tasuta kätte kõnniteedele puistamiseks vajaliku liiva ja lubja hobuste seisukohtadele puistamiseks, korraldab töövõtjate poolt hunnikuisse kokkuaetud lume ja jää äravedu.

5. Enda peale võetud kohustuste korratu täitmise eest kannab töövõtja kõik administratiiv- ja kohtukorras määratavad trahvid ja karistused.

6. Linnavalitsusel on õigus lepinguaja kestel p. 1. tähendatud kohtade arvu ja suurust muuta kuni 10% võrra nende üldpinnast. Kohtade

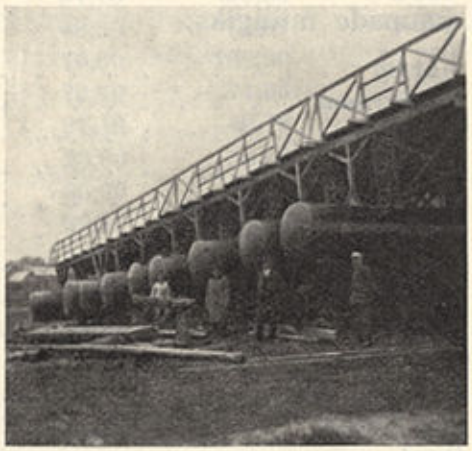

Ujuksild värvimisel.

vähendamise või suurendamise puhul muutub vastavalt töövõtjale makstav tasu.

7. Tööd antakse välja ajaks 12. märtsist 1935. a. kuni 1. aprillini 1936. a.

Pakkumistest võtsid osa 4 pakkujat, kelledest kõige odavamale pakkujale anti töövõte hinnaga 3 898 kr.

Söögiturul — alates Suurturust kuni Poe tänavani — asfalteeritud osade vahel olnud kolm riba munakivi-sillutist, kokku 1 443,20 m², kaeti konkreettüübilise asfaltbetooniga. Peale selle Söögiturul Turu tänava otsa kohal ja Kaalukoja juures vanade purunenud asfaltkõnniteede asemele ehitati uued kõnniteed — kokku 48 m².

Need asfalteerimise tööd läksid maksma 5 799,76 kr.

Turgude alal tehti kauplejate rajoonide jaotuses alljärgnevad muudatused võrreldes Tartu III lk. 106—107 toodud rajoonide jaotuskavaga. Nimelt määrati allnimetatud ainete müügikohad kindlaks järgmiselt:

P u u t u r g — (koormailt müüjad) — Narva tänaval Ujuksilla juurde suunduva tee, Kalaturu ja Kalaturu tänava vahelisel maatükil.

Pudukaup — Kivisilla juures asetseval platsil Raekoja tänava ääres.

Maarahvaturg (omatoodetud saaduste müük) — Emajõe paremal kaldal, Suurturu ja Kauba tn. vaheline maa-ala, suitsukalaplatside vastas; Kaubahoovi ümbrus Kauba ja Poe tänavail; Kauba tn. otsa ja Uueturu tn. vaheline maa-ala Söögituru hoonete poolsel küljel selles ulatuses, kui palju on jahumüügi alatistest platsidest üle jäänud vaba ruumi; Uueturu tänaval; Kauba ja Poe tänava vaheline maa-ala Kaubahoovi-poolsel küljel, kui on jäänud vaba ruumi aedviljaplatsidest müügiks veoriistadelt.

1935./36. a. anti lubasid turul kauplemiseks järgmisel arvul allnimetatud kaupade müügiks:

Marjad	34
Vanakraam	308
Kalad	112
Pudukaup	35
Saapad ja nahakaup	29
Anumad ja majariistad	41
Liha	375
Kohv	9
Loomasisikonnad	3
Suitsukala	85
Lilled ja pärjad	79
Jõulukuused	93
Puud	96
Jahu (laudadelt)	14
Jahu (veoriistadelt)	10
Kanad ja metsalinnud	32
Aedvili (laudadelt)	132
Aedvili (veoriistadelt)	37
Piimasaadused (laudadelt)	50
Piimasaadused (veoriistadelt)	41
Pudukaubad (Hoolekandeosakonna soovitusel)	65
Kokku	1 680

Sundmääruse kava kauplemise kohta Tartu linna turgudel anti Linnavalitsuse otsusel 17. XII 1935. a. Tervishoiuosakonnale läbivaatamiseks. Tervishoiukomisjon ja -nõukogu oma ühisel koosolekul asusid seisukohale, et kuni ehitusel oleva turuhoone valmimiseni tuleb käia praegukehtiva määruse eeskirjade järgi. Nimelt leiti, et ei ole otstarbekohane lühikeseks ajaks muuta sundmäärust, mida turuhoone valmimisel niikuinii tuleb muuta.

Majandusosakond seda seisukohta ei pooldanud, kuna uue turuhoone valmimine ei too kaasa juba väljatöötatud sundmääruse kava

ümbertegemist. Nimelt tuleb turuhoone kasutamisele võtmisel muuta ainult turupiirkondi ja nende alapiirkondi, mis kava järgi kuulubki Linnavalitsuse võimkonda.

Sundmääruse kava on praegu viimistlemisel ja kooskõlastamisel uue Piimaseaduse ja sellel põhjenevate määruste eeskirjadega.

Turumaksu-lubatähti kirjutati välja ja saadi turumaksu 1935./36. eelarveaastal järgmisel määral:

Kuud	20 s.	10 s.	3 s.	Lubatähtede arv	Saadud kr.
Aprill	1 128,20	23,10	36,33	7 083	1 187,63
Mai	1 029,40	34,10	50,07	7 157	1 113,57
Juuni	1 266,40	51,10	51,66	8 565	1 139,16
Juuli	1 398,20	40,80	77,01	9 966	1 516,01
August	1 638,00	70,00	102,00	12 290	1 810,00
September . . .	1 495,40	72,70	74,94	10 702	1 643,04
Oktoober . . .	1 346,20	37,10	42,78	8 528	1 426,08
November . . .	1 358,40	23,80	30,81	8 057	1 413,01
Detsember . . .	1 202,20	35,30	27,27	7 273	1 264,77
Jaanuar	882,40	32,80	29,52	5 724	944,72
Veebruar . . .	898,00	19,20	18,60	5 302	935,80
Märts	1 038,40	34,20	35,25	6 709	1 107,85
Kokku	14 681,20	474,20	576,24	97 356	15 731,64

TULETÕRJE.

Tartu linnas on kaks tuletõrje organisatsiooni: linna tuletõrje lendsalk kui linnaomavalitsuse palgaline asutis, alludes otseselt linnapeale, ja Vabatahtlik Tuletõrje, kes linna poolt saab rahalist toetust. Peale nimetatud organisatsioonide tegutsevad tuletõrje sihiga veel komandod Ulila jõujaamas, A. Le Coq'i õllevabrikus ja kõigis kaitseväeüksusis.

Lendsalga ülem on ühtlasi ka Linnavolikogu poolt valitud tuletõrje üldjuhi asemik. Lendsalga koosseisu kuuluvad peale ülema veel ülema asemik, 4 autojuhti, 17 tuletõrjujat ning 1 naisteenija. Meeskond on jagatud kahte valvekorda, kummaski 13—14 meest ühes ülemate ja autojuhtidega. Tuleõnnetuse korral ruttab valve otsekohe õnnetuskohale. Vajaduse korral kutsutakse vabatahtliku tuletõrje abijõud telefoni teel kiiresti appi.

Lendsalga kasutuses on neli autopritsi, milledel on 500—4 000 l mahutuvusega veepaagid peal. Kaks nendest on Vabatahtliku Tuletõrje omandus, kuid antud lendsalga kasutada, kuna kaks autopritsi on linnaomavalitsuse varandus.

1935. aastal ostis Linnavalitsus lendsalgale uue autoaluse, firma „Diamont", ameerika masin, 84 h.-jõudu, mis maksis 7 000 kr. Nüüd oleks hädavajalik sellele masinale pump ja pealisehitus muretseda, mis omakorda 7 000 kr. maksma läheb. Kui see teostub, siis oleks lendsalgal tugevajõuline masin ühes võimsa pumbaga, mis tuleõnnetuse korral suudaks pikema maa tagant vett saata, nii et veejuga oleks tule vastu võitlemiseks veel küllalt tugev. Mida tugevam veejuga, seda tagajärjerikkam on kustutustöö.

Kustutusriistade kõrval on lendsalgal ka mitmed päästeredelid. Kuid need ei ulatu kõrgemate majade ülemiste kordadeni. Seepärast on lendsalgal suur tarvidus ajakohase automaatredeli järele. Nimetatud redel on asetatud autole ja tema kohaletoimetamine ning käsitamine on kiire. Säärane redel on ka Tallinna linna tuletõrje lendsalgal.

1935. aastal on lendsalka tulikahjudele välja kutsutud 48 korda. Muudel õnnetusjuhtudel andis lendsalk abi 66 korda. Neist on veeõnnetuse korral, nagu veetorustiku lõhkemise, reoveetorustiku ummistuse ja suurvihma tagajärjel keldrite veega täitumisel lendsalka välja kutsutud 11 korda. Abi on antud veel uppunu laiba jõest väljatõmbamisel 2 korda, plahvatuse ja tormi korral 4 korda, hobuste ja auto lampkastist väljaaitamisel 4 korda. Ujuksilla juures jäämineku ajal on abiks oldud 3 korda. Inimese ja loomade päästmiseks on lendsalka appi kutsutud 5 korda. Lendsalka on kutsutud abiks isegi kassi allatoomiseks kõrge puu otsast. Tahmapõlemist kustutas lendsalk 22 korda. Ettevaatuse pärast kutsuti lendsalk kohale 8 korral. Muudel juhtudel käis lendsalk väljas 7 korda.

Abistades teisi on lendsalga meeskonna üksikud liikmed, oma elu hädaohtu viies, kannatanud tulehaavu viiel korral. Suuremaid õnnetusi lendsalga liikmetega möödunud aastal pole juhtunud.

Suurimaid tulikahjusid oli 1935. aastal kino „Bi-Ba-Bo" põlemine 27. novembril, kuhu kutsuti appi kogu Vabatahtlik Tuletõrje. Laudadest kokkulöödud ja saepuruga täidetud ehituses levis tuli hiiglakiirusega ja paari tunniga jäid järele ainult suitsevad tukid. Tuletõrje töötas kohal üle nelja tunni. Vett saadi Pargi tn. veevõtu-kohast ja Pargi sauna kaevust. Lendsalk üksi andis vett 190 500 l. Voolikuid oli sealjuures tarvitusel 425 meetrit. Kustutustööl said mitmed lendsalga meeskonnast kergelt vigastada, kes põletishaavu kätele, kes näole, ühel põles presentkuue selg läbi, paar meest said kukkumise tagajärjel põrutusi, mõned vähemaid veristusi jne. Hoone põlemise läbi tekkis kahju ca 31 000 kr.

Teine suurem tuleõnnetus oli 31. dets. Kasarmu tn., kus põles pooleliehitatud maja, mille üks pool oli juba korteriteks valmis ehitatud,

aknad ja uksed ees ning oli käimas sisemine ehitus. Teine pool oli aga ilma akende ja usteta. Tuli oli tekkinud süütamise tagajärjel. Lendsalga kohalejõudmisel oli maja lahtine pool täiesti leekides. Tuul puhus tule üleni tõrvapapiga kaetud naabermaja peale, seepärast juhiti teise hoone süttimise ärahoidmiseks esimene juga nimetatud majale. Teine veejuga juba alustas põleva hoone kustutamist. Peavoolikuliin viidi Juudi tiigi juurde ja sealt hakkas autoprits vett saatma õnnetuskohale, jagunedes seal kolme harru. Niipea kui otseliin töötama hakkas, pandi tulelevimisele piir ja tuli hakkas raugema, kuni ta lõplikult kustutati. Kustutustöödel olid abiks Ronijate-jaoskonna meeskond ja kaitseväelased. Kahju tõusis kuni ca 3 500 kr.

Veesaamine Tartus tuleõnnetuse korral on raske. Linna veevärk, mis praegu peaasjalikult kesklinnas on olemas, annab vett ainult päeval. Öösi aga ei ole veevärgi pumbamajas valvet ja vett on võimalik saada ainult niipalju, kui seda on basseinis olemas. Bassein mahutab 32 000 l vett ja sellest peab jätkuma kõikidele abonentidele öö jooksul. Tuletõrjel on kogu linna peale 91 veevõtu-kohta, kust õnnetuse korral saab vett. Kuid paljud neist on vananenud ning nõuavad ümberehitamist. Peale selle muidugi moodustab Emajõgi enesest loodusliku veevõtukoha igal pool seal, kus tuleõnnetus on jõe lähedal ja jõekallas ligipääsuks soodne.

Väljapoole linnapiire kuni 15 km raadiuses andis lendsalk abi viiel korral: Anne asunduses, Müta mõisas ja Vana-Kuuste, Laeva ning Tähtvere vallas.

Tuletõrjel on üle linna 42 tulikahju teadaande punkti. Neist on I linnajaos 16, II — 14 ja III — 12. Häire korral on meeskondade kiireks kogumiseks Vabatahtliku Tuletõrje ja lendsalga meeskonna liikmete korterisse telefone, alarmkelli ja muid ühendusi Pritsimajaga sisse seatud üldse 241.

TULETÕRJE SEADUS.

Uus Tuletõrje seadus anti Riigivanema poolt dekreedina 4. mail 1936 ja on avaldatud Riigi Teatajas nr. 39 — 1936, art 304.

Seaduse järgi on tuletõrje ülesanne kõrvaldada ja vältida hädaohte, mis kahjutule läbi ähvardavad kodanikkonna varalist julgeolekut. Politsei nõudel annab tuletõrje abi ka teiste loodusjõuliste ja suuremate õnnetuste, samuti ka niisuguste avalikku julgeolekut ja korda ähvardavate hädaohtude puhul, kus läheb tarvis tuletõrje jõude või tööriistu, eriti kodanliku õhukaitse tegevuses.

Tuletõrje jaguneb riiklikuks, omavalitsuse, eraasutiste ja -ettevõtete ning vabatahtlikuks tuletõrjeks. Linnades, kus on rohkem kui 20 000 elanikku, peab olema valvekorras ja tegevusvalmis tuletõrje lendsalk.

Ühe omavalitsuse piirkonnas võib tegutseda ainult üks tuletõrjeühing. Vabatahtlikud tuletõrjeühingud moodustavad Eesti Vabatahtliku Tuletõrje Liidu.

Tuletõrjenduse üldine juhtimine ja tuletõrje tegutsemise järelevalve kuulub siseministrile, kes teostab seda politseivalitsuse kaudu. Tulekustutus- ja päästetöid juhib kohalik tuletõrjejuht või ta asetäitja niikaua, kuni mõni kõrgem tuletõrjejuht võtab üle juhtimise. Kuni tuletõrje saabumiseni korraldab ja juhib tulekustutus- ja päästetöid politsei või omavalitsuse esindaja, selle järgi kumb neist on ennem kohale jõudnud.

Vabatahtlikud tuletõrjeühingud ja E. Vabat. Tuletõrje Liit loetakse heategevateks organisatsioonideks.

Tuletõrje ülesannete teostamiseks kasutatavad vahendid ja varustis loetakse raudvaraks ja nad on vabastatud kõigist riigi ja omavalitsuse heaks võetavaist maksudest. Raudvara võib võõrandada ja panditada kohaliku prefekti nõusolekul. Kinnisvara võib võõrandada, panditada ja kohustustega koormata vastava linna- või maavalitsuse loal. Omavalitsusel on õigus revideerida kohaliku vabatahtliku tuletõrjeühingu arvepidamist ja võtta osa oma esindaja kaudu ühingu juhatuse- ja peakoosolekuist.

Tuletõrjujad võivad kanda vormirõivaid ja märke. Teenistuskohuste täitmisel on vastutavad tuletõrje liikmed riigiteenijatega ühesuguseil aluseil.

Kui tuletõrjejõududest ei jätku suurema hädaohu kõrvaldamiseks, võtavad kustutus- ja päästetöödest osa vastavais seadusis ettenähtud korras sõjaväägi ja kaitseliit. Samuti on suurema kahjutule korral politsei nõudel kohustatud kustutus- ja päästetöödest osa võtma elanikud 17—60 aasta vanuses.

Omavalitsuse tuletõrje ülalpidamiseks, samuti vabatahtliku tuletõrjeühingu toetamiseks ning tuletõrje ülesannete täitmisega seoses olevate kulude katmiseks määravad iga aasta omavalitsused vähemalt 1% oma korraliste kulude eelarvest. Tähendatud summast tasuvad omavalitsused kõigepealt Tuletõrje seaduses tähendatud kulud ning ülejäänud summa antakse kohalikule vabatahtlikule tuletõrjeühingule toetuseks.

Kinnis- ja vallasvarade kindlustuslepinguilt võetakse tule, plahvatuse ja pikse vastu kindlustamisel maksu 30% suuruses kindlustuslepinguilt võetava tempelmaksu summast arvates. Nendest summadest moodustub tuletõrje kapital, millest jagatakse tuletõrjele toetusi.

49. Tuletõrje väljakutsed kuude ja põhjuste järgi.

Appels des pompiers d'après causes et mois.

	1931	1932	1933	1934	1935
Väljakutsete põhjusi — *Causes d'appel:*					
tuleõnnetusi — *incendies*	38	35	43	34	57
tahmapõlemisi — *combustion de suie* . . .	9	12	13	13	22
otstarbetuid ja kuritahtelisi — *inutiles ou par malveillance*	2	3	3	1	—
ettevaatuse pärast — *par précaution*	9	4	4	10	8
õnnetusel abiandmisi — *aide en cas d'accident*	13	5	6	6	3
inimese päästeks — *sauvetages*	3	—	—	—	1
plahvatusi — *explosions*	—	2	2	2	1
muil juhtumeil — *autres*	—	—	—	13	22
kokku — *total*	74	61	71	79	114

	1931	1932	1933	1934	1935
Väljakutsed kuude järgi — *Appels d'après mois:*					
Jaanuar	14	4	15	7	10
Veebruar	2	8	4	3	18
Märts	9	6	3	12	7
Aprill	3	5	6	8	6
Mai	3	—	3	5	10
Juuni	5	5	9	9	11
Juuli	11	5	6	7	7
August	7	2	3	3	8
September	10	6	4	7	4
Oktoober	3	6	2	5	9
November	1	7	7	3	10
Detsember	6	7	9	10	14
Kokku — *Total*	74	61	71	79	114
Neist — *Dont:*					
väljakutseid väljapoole linna — *appels en dehors de ville*	2	4	1	2	9
väljakutseid öösi — *appels nocturnes*	14	8	15	16	23
Vabatahtlikke alarmitud — *Alarmes des volontaires*	5	2	4	5	1
Ronijate-jaoskonda alarmitud — *Alarme de la section des grimpeurs*	4	1	3	1	12
Päästjate-jaoskonda alarmitud — *Alarme de la section des sauveteurs*	—	—	—	—	1

50. Tuleõnnetused Tartus tuletekkimise põhjuste järgi.
Nombre d'incendies d'après les causes.

	1931	1932	1933	1934	1935
Tuleõnnetusi — *Nombre d'incendies:*					
suuri — *grands*	3	1	1	1	2
keskmisi — *moyens*	7	5	4	3	3
väikesi — *petits*	26	25	36	28	43
kokku — *en tout*	36	31	41	32	48
Tuletekkimise põhjusi — *Causes des incendies:*					
vigased ahjud ja truubid — *cheminées défect.*	5	2	9	6	4
ettevaatamatus — *imprudence*	19	17	18	15	21
elektrijuhtme rike — *install. d'éclair. défect.*	—	—	—	—	1
plahvatus — *explosions*	1	—	3	—	1
süütamine — *incendie prémédité*	2	3	2	—	2
otstarbetu ehitusviis — *construct. défectueuse*	2	2	—	—	5
pikne — *foudre*	1	—	—	—	—
õnnetusjuhtum — *accidents*	2	4	5	7	13
kõva küte — *chauffage excessif*	—	2	—	—	—
selgitamata — *inconnu*	4	1	4	4	1
kokku — *total*	36	31	41	32	48

51. Tuleõnnetused Tartus kuude järgi.
Nombre d'incendies d'après les mois.

	1931	1932	1933	1934	1935		1931	1932	1933	1934	1935
Jaanuar . .	2	2	11	2	5	Juuli . . .	4	2	2	1	4
Veebruar . .	2	5	3	1	8	August . .	1	1	1	3	3
Märts . . .	5	2	1	4	—	September .	6	5	3	6	2
Aprill . . .	3	4	3	4	3	Oktoober . .	3	3	—	2	—
Mai	2	—	2	3	4	November .	1	2	4	—	5
Juuni . . .	3	3	4	3	4	Detsember .	4	2	7	3	10
						Kokku	36	31	41	32	48

TARTU VABATAHTLIK TULETÕRJE.

Tartu Vabatahtlik Tuletõrje asutati 5. veebruaril 1864. aastal.

Tuletõrje ruumid — kaks pritsimaja ja kolm väiksemat depood — on linnavalitsuse omandus, mis Vabat. Tuletõrjele on tasuta kasutada antud.

Vabatahtlikul Tuletõrjel on kasutada järgmised kustutusabinõud: 7 käsipritsi, 3 mootorpritsi, 2 autopritsi, 3 aurupritsi, 4 tooberpritsi (hüdropulti), 2 mehaanilist redelit, 1 väljatõmmatav redel ja 25 nöör-, haak- ja muud redelit.

Veoabinõudest on Vabatahtlikul Tuletõrjel olemas 8 käsi- ja mootorpritside veoabinõu, 2 riistade-vankrit, 1 meeskonna-vanker, 5 mootorpritsi autot ja 11 veevaati ning mitmesuguseid voolikuid käsi- ja aurupritsidele 3 745 meetrit.

Pääste- ja kaitseabinõudest on 135 karabiinerhaagiga päästenööri, 1 hüpperiie, 1 päästelõdvis, 180 kirvest, 10 labidat, 100 tõrvikut, 10 toobrit, 2 maski, 1 tulekindel ülikond ja 1 harilik gaasimask.

1935. aasta lõpuks oli tuletõrjel tegevliikmeid 634, neist 1 peamees, 1 abipeamees, 7 jaoskonna-ülemat ja 12 jaoskonna-ülema abi. Auliikmeid, kes ühtlasi ka tegevliikmed, oli 21 vanemat väljateeninud tuletõrjujat. Toetajaid liikmeid oli aasta lõpuks 87.

Üldhäireid, manöövreid ja harjutusi oli 1935. aastal üldse 14, neist meeskonna osavõtt 73%. Vahiteenistusi oli 1 619. Kogu Vabatahtlik Tuletõrje on 1935. a. jooksul tegevuses olnud ühe suure tulikahju kustutamistöödel, kust võttis osa 382 meest. Ronijate-jaoskond on tegevusse astunud peale selle veel 12 korda, sellest maale abi andma sõitnud 9 korda.

Teenistuskohustuste täitmisel said kergesti vigastada 20 tuletõrjujat. Nõkku tulekahjule sõidul 1935. a. 18. märtsil said raskesti vigastada ronijate-jaoskonna ülem ja üks meeskonna-liige, kes mõlemad pikema põdemise järele paranesid.

Vabatahtliku Tuletõrje peakassa 1935. aasta aruande järgi oli tulu 13 209,17 kr., millest ülejääki oli 3 094,34 kr. Arvete seis oli 31. detsembril 1935. a. 171 422,98 krooni.

Tuletõrjel on kavatsus ronijate-meeskonnale muretseda üht veepaagiga varustatud kerget veoautot.

JÕUVANKRITE REGISTREERIMINE JA KONTROLL.

Jõuvankrite registreerimise asutise ülesandeks on mootorsõidukite liiklemise ja juhtimise alal kehtiva korra kohaselt jõuvankrite registreerimine ja nende üldvaatuste korraldamine, juhuveolubade ja juhtimislubade väljaandmine.

1936. aasta alul oli Tartus liikvel autosid 323, mootorrattaid 86, kokku 409 mootorsõidukit ja peale selle veel 11 proovinumbrit. Sama aasta lõpul oli autosid 394, mootorrattaid 115, kokku 509 jõuvankrit, 12 perakäru ja 17 proovinumbrit.

Seega tuli 1936. a. jooksul Tartus juurde 100 jõuvankrit. Uusi, alla 1000 km sõitnud jõuvankreid on 1936. a. jooksul juurde tulnud kokku 123, neist 43 sõiduautot, 50 veoautot ja 30 mootorratast.

Seega on uusi jõuvankreid juurde tulnud rohkem, kui seda registreerimise andmed näitavad. See asjaolu näitab Tartu jõuvankrite pargi tervenemist, sest vanemad ja halvemad masinad on asendatud uutega.

Jõuvankrite liikumine ühest registreerimispiirkonnast teise oli 1936. aastal väga elav, suur arv vanemaid masinaid on maale üle viidud ja asemele on toodud uuemaid ja paremaid masinaid.

Samuti väga elav oli 1936. a. jõuvankrite ühelt omanikult teisele üleandmine.

1936. a. lõpul oli registreerimismärke ja nende juurde kuuluvaid registreerimistunnistusi välja antud 538, aasta alul oli neid 420, seega aastane juurdekasv oli 118.

Asutise iga-aastaseks suuremaks tööks on jõuvankrite registreerimise tunnistuste maksvusaja pikendamine ning uute numbrite väljaandmine, peale selle kui jõuvankri aastamaks on tasutud ja sõiduk vastava komisjoni poolt sõidukõlvuliseks on tunnistatud.

Igal kevadel korraldab Linnavalitsus vastava komisjoni kaudu jõuvankrite üldvaatuse, kus kindlaks tehakse iga jõuvankri kohta, kuivõrd ta on vastav hädaohutu liiklemise nõudeile, kusjuures erilist rõhku pannakse taksiautode korrasolekule ja puhtusele.

Jõuvankri korrasolu ning sõidukõlbuse kohta tehakse komisjoni otsuse alusel igasse registreerimisraamatusse vastav märkus.

Õnnetute juhtumite korral linna piires, politsei juurdluse protokolli koostamisel, on kutsutud linna jõuvankrite kontrolöri jõuvankri sõidukõlbuse kindlakstegemiseks korduvalt koha peale.

Juhuveolubade seadus näeb ette, et iga üüri-reisijate või võõra kauba veo jõuvanker peab olema varustatud juhuveoloaga, mis välja antakse peale juhuveomaksu tasumist ning jõuvankri sõidukõlbuse kindlakstegemist. Jõuvankri edasimüümise korral saab juhuveoluba edasi anda sõiduki uuele omanikule peale vastava märkuse tegemist juhuveoloale.

1936. a. anti välja kokku 147 juhuveoluba, neist sõiduautode omanikele 102 ja veoautode omanikele 45.

Kohaliku sundmääruse järgi peab iga üüriotstarbeks kasutatav sõiduauto olema varustatud taksomeetriga ja Linnavolikogu poolt 29. mail 1933. aastal vastu võetud sõiduhindade tabeliga.

1936. a. kontrolliti ja plommiti 37 taksomeetrit. Kohalik linna sundmäärus nõuab, et üüriautode omanikud peavad registreerima nende autode peal sõitvad juhid linna jõuvankrite kontrolöri juures ja üüriautode juhtide vahetus peab registreeritama 24 tunni jooksul.

Iga jõuvankrit juhtiv kodanik peab olema varustatud jõuvankrite juhtimisloaga. Juhtimisload on kolme liiki: I-a, I-b ja II liik.

Juhtimisloa taotlejal tuleb sooritada Teedeministeeriumi Maanteede Vailtsuse poolt Linnavalitsuse juurde määratud komisjoni ees vastav katse. Katsekomisjon on ka Tartu Linna Tööstuskooli juures kooli poolt korraldatud jõuvankrite juhtide kursuste lõpetajaile.

Linna jõuvankrite juhtide katsekomisjoni ees käisid 1936. a. katseil 123 isikut, nendest 7 isikut sooritasid katse I-b liigi loa saamiseks ja II liigi loa said 90 isikut.

1936. a. on juhtimislubasid välja antud:

I-a liiki	13
I-b „	84
II „	99
Kokku . . .	196

Jõuvankrite juhtide karistuste kohta peetakse kontrolöri poolt eriraamatut, kuhu ära märgitakse kõik karistused ja kui kauaks ning missuguse omavalitsuse poolt on kellelgi juhtimisluba ära võetud. Samuti märgitakse üles kõik juhuveo seaduse vastu eksimused ja sellekohased karistused. Karistatud jõuvankrite juhtide kohta peetakse uue määruse järgi prefektuuris täielikku kartoteeki.

Registreeritud jõuvankrite ning nende koosseisu muudatuste kohta annab asutis iga kuu kohta Riigi Statistika Keskbüroole aruande, mil-

les märgitakse üksikult kõik juurdetulnud uued, alla 1000 km sõitnud, jõuvankrid.

Iga aasta lõpul annab jõuvankrite kontrolör Teedeministeeriumile täieliku aruande aasta vältel liikvel olnud jõuvankrite kohta, tähendades ära masinate firma, istekohtade arvu, kandejõu, mootorijõu, kaalu ja maksustamisliigi. Iga kuu lõpuks saadab ta Teedeministeeriumile ülevaate liikvel olnud jõuvankrite arvu kohta.

Tartus 1935. ja 1936. a. registreeritud uued (kuni 1000 km sõitnud) mootorsõidukid.

	Sõiduautod		Veoautod		Mootorrattad		Kokku	
	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936
Jaanuar	—	—	2	1	—	1	2	1
Veebruar	1	2	1	—	—	—	2	2
Märts	—	2	1	3	—	—	1	5
Aprill	1	10	2	5	2	11	5	26
Mai	5	10	6	11	3	6	14	27
Juuni	7	6	5	6	4	4	16	16
Juuli	4	6 *)	1	6	—	7	5	19
August	—	2	1	5	—	—	1	7
September	1	1	—	2	—	—	1	3
Oktoober	2	3	—	7 **)	—	1	2	11
November	—	—	1	1	—	—	1	1
Detsember	—	2	—	2	—	—	—	4
Kokku	21	44	20	48	9	30	50	122

Et oli puudus põhjalikult väljaõppinud ja hästi ettevalmistatud autojuhtidest, asus Tööstuskool alates 1. aug. 1927 sellekohaseid kursusi korraldama. Kursuste ülesandeks on ette valmistada I liigi autojuhte, s. o. sääraseid elukutselisi isikuid, kes on võimelised juhtima igasuguseid jõuvankreid.

Kuni 1. juulini 1936 on Tööstuskooli juures korraldatud üldse 51 kursust, millest on osa võtnud kokku 1 626 isikut. Kursusist osavõtjaist lõpetasid ja omandasid autojuhi kutsetunnistuse 748 isikut. Nendest said I liigi kutsetunnistuse 418 isikut, II liigi kutsetunnistusi anti 226 ja III liigi kutsetunnistusi — 104 isikule.

Kursuslasist on olnud: ülikooli-haridusega 13 isikut, keskkooli-haridusega 368, kutsekooli-harid. 101 ja algkooli-harid. 1 114 isikut. Kursuslaste vanus on ulatunud 18 kuni 60 aastani. Enamik kursuslasi, umbes 65%, on olnud maalt.

Eksamid kursuslasile korraldatakse Linna Tööstuskooli juures. Eksamikomisjon, mis on 4-liikmeline, on määratud Teedeministeeriumi poolt ja selles on esindatud Tartu Maavalitsus, Linnavalitsus, Prefektuur ja autokursused — igaüks ühe liikmega.

*) Selles arvus üks autobus. **) Kaasa arvatud üks tuletõrjeauto.

TÖÖSTUSLIKUD JA KAUBANDUSLIKUD ETTEVÕTTED.

ELEKTRIJAAM.

Võrreldes 1935./36. a. andmeid eelmise aasta andmetega, selgub, et 1935./36. a. on elektrivoolu 995 500 kWh, s. o. 15,29% enam toodetud kui eelmisel aastal. 1934./35. a. oli voolutoodangu tõus 8,1%. Samal ajal on müüdud voolu hulk tõusnud 864 541 kWh, s. o. 22,66% võrra.

52. Elektrijaama voolutoodang ja tarvitus 1935./36. a.
Production et consommation d'énergie électrique.

	kWh	%
Toodeti üldse — *Énergie produite, total*	6 508 800	100,00
Müüdi: — *Vendu pour:*		
Valgustuseks — *éclairage*	2 210 194	33,95
Tööstusele — *industrie*	1 805 195	27,73
Majapidamiseks — *ménage*	26 197	0,40
Viljandi linnale — *ville de Viljandi*	638 080	9,80
Kokku — *Total*	4 679 666	71,88
Omatarvitus: — *Usage propre:*		
Ulila jaam — *station d'Ulila*	889 381	13,68
Ulila elamud — *habitations d'Ulila*	16 335	0,25
Tartus — *à Tartu*	12 182	0,19
Kokku — *Total*	917 898	14,12
Kaod — *Pertes*	911 236	14,00

Valgustuse, tööstuse ja majapidamise otstarbeks detailselt müüdud voolu vahekord Tartus, Elvas ja maal kujunes 1935./36. aastal järgmiseks:

	Müüdud kWh	Valg. %	Tööst. %	Majapid. %	Kokku %
Tartus	3 845 416	55,93	43,39	0,68	100,0
Elvas	44 275	66,82	33,18	—	100,0
Maal	92 295	32,58	67,40	0,02	100,0
Üldse	3 981 986	55,51	43,83	0,66	100,0

Keskmiselt langeb ühele tarvitajale müüdud voolu kWh järgmiselt:

	Tartus	Elvas	Maal	Kokku
Valgustusvoolu	176,40	107,90	136,68	174,23
Tööstusvoolu	2 219,00	773,20	2 307,80	2 187,00
Keskmiselt	297,10	151,40	373,70	296,15

53. Müüdud elektrivoolu jaotus kWh 1935./36. a.

Les consommateurs d'énergie électrique.

	Valgustuseks *pour éclairage*	Tööstuseks *pour industr.*	Majapidamiseks *pour ménage*	Kokku *Total*	%
Tartus:					
Linnaasutised .	83 929	73 748	563	158 240	3,38
Tänavavalgustus	186 869	—	—	186 869	3,99
Sõjavägi . . .	32 336	22 260	925	55 521	1,19
Ülikool . . .	116 615	80 646	2 163	199 424	4,26
Raudtee-asutised	46 502	37 400	—	83 902	1,79
Eratarvitajad .	1 684 289	1 454 639	22 532	3 161 460	67,56
Kokku . . .	2 150 540	1 668 693	26 183	3 845 416	82,17
Elvas	29 584	14 691	—	44 275	0,95
Maal	30 070	62 211	14	92 295	1,97
Ulila turbatööstuses .	—	59 600	—	59 600	1,27
Viljandi linnas . .	—	—	—	638 080	13,64
Üldse	2 210 194	1 805 195	26 197	4 679 666	100,00

Elektrimasinate (turboagregaatide) suurim koormus oli 2 125 kilovatti (5. detsembril 1935 kell 17,30), väikseim koormus — 150 kilovatti (29. juunil 1935).

1. aprillil 1935. a. oli Elektrijaamal 11 713 valgustus- ja 738 tööstusvoolu-tarvitajat. 1935./36. aasta jooksul tuli juurde 972 valgustus- ja 60 tööstusvoolu-tarvitajat, kokku 1 032 abonenti. Seega oli Elektrijaamal 1. aprilliks 1936. a. 12 685 valgustus- ja 798 tööstusvoolu abonenti, kokku 13 483 tarvitajat, neist Tartus 12 943, Elvas 293 ja mujal 247.

1935./36. a. on madalpingevoolu-võrku juurde ehitatud 32,6 km, millest õhujuhtmeid 28,7 km ja maakaablit 3,9 km. Seejuures on üles seatud 11 832,4 kg vaske. Kõrgepingeliine on aasta jooksul juurde ehitatud 17,8 km, sellest 15,9 km õhujuhtmeid, 1,9 km maakaablit, kusjuures üles on seatud 5 662,9 kg vaske ja 1 140 kg rauda.

Aasta jooksul juurdetulnud elektriliinidest on tähtsamad:

Kõrgepinge-maakaabel Tartus	1 867,0 m
Madalpinge-maakaabel „	3 776,5 „
Raadi—Vasula—Sootaga kõrgepinge-liin	12 085,0 „
Vesneri—Kobratu kõrgepinge-haruliin	2 808,0 „
Madalpinge-liinid Raadi—Sootaga, Vesneri valdades . .	20 002,0 „
Tänavavalgustus-õhuliin Tartus	2 838,0 „
Elva alajaama piirkonna laiendamine	1 740,0 „
Soova alajaama „ „	1 740,0 „

Elektrijaama elektriliinide kogupikkus 1. aprilliks 1936 oli 363,9 km, mis jagunes järgmiselt:

Kõrgepingevoolu-võrku . . .	144,7 km, sellest maakaabl. 8,6 km
Madalpingevoolu-võrku . . .	168,2 „, „ „ 8,6 „
Madalp.-tänavavalg.-võrku . .	51,0 „, „ „ 1,7 „

Seejuures on liinidel üles seatud 158 069,5 kg vaske, 1 140 kg rauda ning 19 240 kg alumiiniumi ja on püstitatud 5 195 posti.

Juurde ehitati aasta jooksul 1 transformaator-alajaam — kiosk (Tartus, Soola tn.), mis ühes seadmega maksis 5 418 kr. Aasta jooksul ehitatud Raadi—Vasula—Sootaga kõrgepinge-liinile püstitati 5 mast-transformaator-alajaama: „Sopaku", „Soo", „Vasula", „Sootaga" ja „Kobratu" alajaam. Samal ajal muretseti juurde 6 uut transformaatorit, koguväärtusega 440 kilovolt-amprit.

1935./36. aasta lõpul oli Elektrijaamal 15 transformaatorikioskit, 19 transformaatorimasti ja 44 transformaatorit, koguvõimega 2 992 kVA.

Uusi tänavavalgustus-punkte seati aruande-aastal üles 15, kokku 2 790 vatti. Seega oli 1. aprilliks 1936 Tartu tänavail 504 elektrivalgustus-punkti, koguvõimega 56 165 vatti.

Elektrijaama vooluvõrgus installeeritud elektrimootorite arv 1. aprilliks 1936 oli 873, mootorite koguvõimsusega 2 143,53 kilovatti. Ülesseatud mootoreist asetses Tartus 818 (1 870,0 kW), Elvas 23 (64,03 kW) ja mujal 32 (209,5 kW).

Valgustusseadmete koguvõimsus 1. aprilliks 1936. a. oli umbes 2 200 kilovatti.

Elektrijaama 1935./36. aasta erakorralise eelarve järgi oli kulu 128 390,90 kr., mis jagunes üksikasjaliselt:

Uute ehitiste püstitamiseks	21 771,09 kr.
Trafo-alajaamade aparatuur	10 760,78 „
Uue turbiini osamaks	56 440,00 „
Uute elektriliinide ehitamiseks	34 519,03 „
Mitmesuguste varade muretsemiseks	4 900,00 „

Kõik erakorralised kulud kaeti Elektrijaama uuendusfondist.

1935./36. a. juurdemuretsetud varadest on nimetamisväärsemad:

Vallasvarad:			
Transformaator Ulilasse, 250 kVA			2 750 kr.
„Chevrolet"-veoauto, 3,5 tonni			4 900 „
6 uut transformaatorit liinidele			8 540 „
733 uut voolumõõtjat			10 403 „
Aadressimismasina-seade vooluarvete valmistamiseks			
Aadressimismasin	492 kr.		
Stantsimismasin	2 047 „		
80 kassetti	492 „		
14 000 raami	1 375 „	4 406 „	
Laboratooriumitransformaator, 120 000 volti			1 027 „
Madalpinge-liinide juurdekasv			39 754 „
Kõrgepinge-liinide juurdekasv			24 858 „
Kinnisvarad:			
Tööliselamu-pood Ulilas			13 900 „
Transformaator-alajaam Soola tn.			5 418 „

Elektrijaama korralise eelarve tulud ja kulud 1935./36. a.

Tulud	Summa kr.	Langeb igale kWh-ile, mis toodetud	müüdud
Elektrivoolult	737 458,44	11,33	15,76
Voolumõõtjate üüritamisest .	30 276,17	0,46	0,65
Vallasvara müügist	7 295,86	0,12	0,16
Hoiuseilt saadud %	11 680,44	0,18	0,25
Mitmesugused tulud	10 518,36	0,16	0,22
Kokku: . . .	797 229,27	12,25	17,04
Kulud			
Puhttööstuslikud kulud . . .	119 274,30	1,83	2,55
Seadmete korrashoiukulud . .	46 063,96	0,71	0,98
Üldised kulud	154 799,55	2,38	3,31
Kaudsed kulud (amort. ja %%)	172 925,96	2,66	3,70
Kokku: . . .	493 063,77	7,58	10,54
Puhaskasu:			
Üldine puhaskasu	304 165,50	4,67	6,50
Puhaskasu ainult elektrilt . .	244 394,67	3,75	5,22

Aruande-aasta puhaskasu tarvitati ära järgmiselt:

Varanduste soetamiseks	60 868,83 kr.	ehk	20,06%
Laenude tasumiseks	59 845,52 „	„	19,66 „
Tegevuskapitaliks	75 040,30 „	„	24,66 „
Tartu linna üldeelarve tuludesse . . .	108 410,25 „	„	35,62 „
Kokku:	304 165,50 „	„	100,0 „

Elektrijaama varanduste koguväärtus oli 1. aprilliks 1936. a. inventariraamatu järgi 2 864 650,95 kr., sellest summast kinnisvarasid oli 576 051,91 kr. ja vallasvarasid 2 288 599,04 kr. eest.

17. juunil 1935. a. võttis Linnavolikogu vastu uued voolumüügitariifid, mis pärast avaldamist (RT 63 — 1935) pandi maksma 1. juulist 1935. a. Uute tariifidega anti tunduvaid soodustusi eriti tööstusvoolu tarvitajaile; samuti alandati võimalikult ka valgustustariifis korteripindaladele langevaid voolunorme.

Järkjärguline elektrivoolumüügi-tariifide painduvamaks muutmine ühes hindade alandamisega on märgatavalt mõjunud müüdud elektrivoolu keskmistele hindadele, nagu see nähtub järgmisest tabelist:

	1935/36	1934/35	1933/34
Valgustuseks müüdud kWh-i keskm. hind s.	20,53	21,47	21,87
Tööstuse otstarbeks „ „ „ „	11,59	12,92	13,12
Majapidamiseks „ „ „ „	7,86	12,00	13,26
Viljandi linnale „ „ „ „	11,05	11,24	11,32
Üldiselt „ „ „ „	15,76	16,60	16,83

1935. aasta lõpul tarvitasid voolu erilepingute alusel järgmised abonendid, alljärgneva garanteeritud voolutarvitusega:

Viljandi linn	500 000 kWh
Meltsi villa ja riidevärv. tööstus . .	150 000 „
Villavabrik „Estonia“	50 000 „
Kammivabrik „Estico“	200 000 „

Elektrivoolu tootmiseks tarvitati 1935./36. aastal 33 404 kuupmeetrit turvast, mille keskmine kaal 370 kg = 1 m³. Seega katelde kütteks tarvitatud 12 359 480 kg pressturvast, s. o. 1 kilovatt-tunni elektrienergia tootmiseks 1,9 kg. Katelde kütteks tarvitatud turba keskmine niiskuse protsent oli 35,3.

Linnavolikogu poolt kinnitatud koosseisude järgi oli 31. märtsil 1936 Elektrijaama teenistuses 97 inimest, neist tehnilist ja kontoripersonaali 53 (Tartus 48, Ulilas 5), töölisi 38 (Tartus 14, Ulilas 24) ja teenijaid 6 (Tartus 3, Ulilas 3).

Ajutisi tööjõude (päevapalgalisi) oli aasta kestes kontoris 7, jõujaamas ja elektriliini-töödel 44 ja turbatööstuses 488 inimest.

Ulila turbatööstus valmistas 1935./36. a. hooajal 11 678 000 pätsi = 33 570 m³ = 12 420 900 kg pressturvast, mille väärtus aruande järgi oli 107 486,09 kr. Turba väljavõtmine algas 4. mail ja kestis 21. juunini; kuivatamine kestis 15. juunist kuni 19. juulini; rõugutamine kestis 29. juunist kuni 8. oktoobrini. Rõugutamine venis pikale suurte vihmade tõttu, katkestades selle töö ajutiselt 5 nädala peale. Turba väljavõtmine toimus seitsme pressiga.

Sammalpõhu-tööstuses toodeti 3 845 palli sammalpõhku ja 569 palli sammalpuru.

Nõudmine sammalpõhu ja -puru järele oli möödunud sügisel ja talvel väga suur. Kuna tööstus ei olnud selleks ette valmistatud, siis ei saadud kõiki soovijaid täiel määral rahuldada.

Samuti kujunes nõudmine kütteturba peale eriti suureks, mis seletub sellega, et hinnad puuturul talvel tõusid kõrgele.

Aasta jooksul müüdi kütteturvast väiketarvitajaile 2 008 m³ ja suurtarvitajaile 2 356 m³, kokku 4 364 m³. Nõudmine kütteturba peale kujunes nii suureks, et aasta lõpul tuli müüki piirata, et katelde kütteks varuda vajalikku tagavara.

Eeloleval hooajal on kavatsus toodangut tõsta.

1934./35. a. Ulila jõujaamas ülesseatud uue, 3 300 kW-se turbiini lõppvastuvõtmine toimus erikomisjoni poolt 26. veebr. 1936. a., kusjuures selgus, et uus turbiin töötab korralikult ja vastab täiesti lepingu tingimustele.

Elektrijaama linnale ostmise ajal 20. märtsil 1926. a. oli Jaamal kasutada riigi turbaraba Meeri ja S.-Ulila asunduse piires 514,04 hektaari. Elektrijaama üle minnes uue omaniku kätesse lõppes ka turbaraba rendileping, mis sõlmitud riigi ja endise omaniku vahel. Pärast ostutoimingute lõppemist algasid läbirääkimised Linnavalitsuse ja Põllutööministeeriumi vahel turbaraba rendilepingu sõlmimiseks; samasuguselt

astuti Linnavalitsuse poolt Ministeeriumi ees samme rendilevõetava raba maa-ala suurendamiseks, et varustatud olla kaugemaks tulevikuks turbarabatagavaradega. Selle tulemusena anti Elektrijaama valdusse veel järgmised turbaraba osad:

Tähtvere as. turbarabast, arv. 1. maist 1929	145 00	ha
Tähtvere as. turbarabast, arv 1. maist 1930	67,00	„
Tähtvere as. turbarabast, arv. 1. maist 1931	1 079,09	„
Ilmatsalu „ „ „ „	168,00	„
Ilmatsalu turbarabast, arv. 1. maist 1934	4,60	„

Seega on linna elektrijaama valduses kokku 1 977,73 ha turbaraba. 18. märtsil 1936 kirjutati Linnavalitsuse ja Ministeeriumi vahel alla turbaraba rendileping tähtpäevaga 20. märtsist 1926. a. kuni 30. apr. 1937. a.

Selle rendilepingu lõppedes on kavatsus turbaraba rendilepingut sõlmida 99 aasta peale.

GAASIVABRIK.

Valmistatud ja võrku lastud gaasi hulk on olnud kogu iseseisvusaja kestes ligikaudu ühesugusel tasemel. Ainult kahel viimasel aastal on toodang tõusnud, võrreldes eelmiste aastatega, kuid küündimata siiski 1913. a. tasemele. Valmistatud gaasi hulk on tõusnud kahel viimasel aastal tehniliseks otstarbeks tarvitajate ja tänavate valgustamise arvel. Eravalgustuseks tarvitatava gaasi hulk on aastast-aastasse kahanenud. Viimasel tegevusaastal langes eravalgustuseks tarvitatava gaasi hulk, võrreldes eelmise aastaga, 36% võrra. Aasta varem oli see langus 22,2%. Majapidamiseks tarvitatava gaasi hulk näitas 1935./36. aastal jälle tõusu. Eelmisil aastail oli see kahanenud.

54. Gaasi valmistamine ja selle tarvitamine.
Production et consommation du gaz.

	1933/1934	1934/1935	1935/1936
Valmistatud m³ — *Produit*	383 418,30	388 833,24	429 516,00
Võrku lastud m³ — *Mis en débit*	383 288,03	388 504,72	429 465,02
Tarvitatud m³ — *Consommé:*			
eravalgustuseks — *éclair. privé*	12 081,47	9 410,92	6 018,03
majapidamiseks — *ménage*	16 272,80	16 134,69	16 785,54
tehnil. otstarbeks — *technique*	84 783,35	94 913,45	120 479,43
tänavatevalgust. — *éclair. des rues*	166 292,26	182 334,97	187 437,56
vabrikus — *dans usine*	9 459,39	9 322,51	8 587,15
Kadu m³ — *Pertes*	94 398,76	76 388,18	90 157,31

Eravalgustuseks tarvitatava gaasi hulga vähenemist tõendab ka abonentide juures ülesseatud gaasimõõtjate arvustik. Viie viimase majandusaasta jooksul on abonentide juurde üles pandud 80 mõõtjat, samal ajal aga maha võetud 110 mõõtjat, 1. aprilliks 1936 jäi abonentide juurde 247 gaasimõõtjat.

Gaasi tarvitasid 1935./36. aastal:

	Valgustuseks	Keetmiseks	Kütteks	Tehn. otstarbeks	Kokku
Ülikool m³	3 647,51	—	—	45 063,84	48 711,35
Seerumi instituut m³	—	42,48	—	3 319,17	3 361,65
Trükikojad m³	—	—	—	38 071,33	38 071,33
Eraisikud m³	1 965,55	13 099,58	3 402,77	33 424,70	51 892,60
Linna asutised m³	404,97	96,28	144,43	600,39	1 246,07

Tänavavalgustamise torustikku pikendati aruande-aastal 16,46 m võrra ja lühendati 13,72 m võrra ning võeti maha üks valgustuspunkt. Aasta lõpul oli peatorude võrgu pikkus 34 047,63 m ja tänavavalgustuspunkte 310.

Tänavavalgustamisel kulus gaasi 187 437,56 m³, selle juures oli üldine põlemistundide arv 987 737,6 ja üks latern põles aastas — 3 186,25 tundi.

Gaasiahjude, aurukatelde, kontori ja laternasüütajate valveruumide kütteks ning sepikojas tarvitati küttematerjali kg:

	1933/34	1934/35	1935/36
Kivisütt	65	—	200
Põlevkivi	214 410	232,700	355 860
Koksi	560 496	479 449	524 026
Turvast	—	—	—
Puid m³	89,60	205	15,4

Gaasi valmistamiseks tarvitati kivisütt ja põlevkivi järgmisel hulgal:

	1933/34	1934/35	1935/36
Kivisütt kg	1 166 108	1 198 417	1 327 851
Põlevkivi kg	139 393	116 912	129 036

Gaasivalmistamise kõrvalproduktid.

Tõrv kg	1933/34	1934/35	1935/36
tagavara	24 270	34 161	36 888
valmistatud	69 415	59 190	65 598
müüdud	59 524	54 963	68 359,5
omatarvitus	—	1 500	980
Koks kg			
tagavara	64 423	41 971	30 708
valmistatud	816 275	838 891	929 493
šlakist	1 792	—	—
müüdud	280 023	370 705	381 114
omatarvitus	560 496	479 449	524 026

Gaasi valmistamiseks tarvitatud kivisüsi ja põlevkivi andsid kõrvalproduktina tõrva 4,5% ja kivisüsi koksi 70%. Tõrva ja koksi järele oli nõudmine küllaldane ning müük edenes hästi. Raudteevalitsusele kui suuremal viisil ostjale ja edasimüüjaile müüdi tõrva hinnaga 20 s. kg, väikesel hulgal ostjaile 23 sendiga kg. Koksi müüdi nagu varemail aastailgi peamiselt vabrikuile ja keskkütte jaoks. Koksi müügihinnaks oli alla 5 000 kg korraga ostjaile 5,5 s. kg, 5 000 kuni 15 000 kg suuruse hulga ostjaile 5,2 s. kg ja üle 15 000 kg ostjaile 4,8 s. kg.

1. aprilliks 1936 oli vabriku kinnisvara väärtus 152 773 kr., vallasvara 49 198,63 kr., kokku 201 971,63 krooni.

VEEVÄRK.

Linna veevärgi tegevuse areng võrreldes senisega on 1935./36. aastal olnud täiesti rahuldav. Torustiku laiendamise alal on sel aastal tehtud suuremaid edusamme kui ühelgi teisel eelneval aastal.

Olles teadlik sellest, et tervishoiuliselt laitmatu vee saamine on määratu suure tähtsusega ja et kõlblikku vett suuremas ulatuses on võimalik saada linna üldveevärgist, võttis Linnavalitsus aruande-aasta alul veevärgi laiendamise küsimuse lahendamisele. Seda sundis kiirendama eriti veel see asjaolu, et aastate jooksul on Tartus maapind reovetest niivõrd läbi imbunud, et harilikest kaevudest tervishoiuliselt kõlvulise vee saamine on seotud suurte raskustega ja lahtistest kaevudest tervishoiuliselt kõlbmatu vee ammutamine on põhjustanud mõnelgi puhul isegi nakkushaiguste levimist.

Peale selle võeti kaalumisele uue veetorni ehitamise küsimus. Praegune veepaak „Vanemuise" tornis on esiteks liiga väike ja teiseks asetseb madalal kohal, mispärast pole võimalik juhtida vett kõrgemaisse linnaosadesse, eriti Tähe tänava joonest lõuna ja lääne poole. Linnavalitsus tunnistas, veevärgi juhatuse esitisel seda küsimust kaaludes, veevärgi laiendamise kiireks ja hädavajalikuks ja määras veevõrgu laiendamiseks vastava krediidi. Veetorni ehitamine otsustati aga esialgu edasi lükata ja määratud summa kulutada ainult magistraalliinide pikendamiseks, sest veemagistraalide võrk on veel väike ja sellega seoses on võrdlemisi väike ka tarvitatud (müüdud) veehulk, mistõttu veetorni paigutatud kapital end niipea ei tasu. Siiski on veetorni ehitamise edasilükkamine ainult ajutine ning võetakse teostamisele majanduslike võimaluste avardumisel.

Määratud krediitide piires asuti veevõrgu laiendamisele vastavalt Linnavolikogu poolt kinnitatud veevärgi üldkavale. Uute veemagistraa-

lide ehitamist teostati esmajoones neisse tänavaisse, kus pinnaveed on kõige rohkem reostunud ja kus leidus selleks otstarbeks korraldatud ankeedi andmeil kõige rohkem linna veevärgist saadava vee soovijaid.

1935. a. juuli aluks olid eeltööd veevõrgu laiendamiseks tehtud, magistraaltorud tellitud ja torude kohaleasetamise tööd ettevõtjale välja pakutud. Kaevikud magistraaltorude asetamiseks ja muud mullatööd teostas linn ise majanduslikul teel, kuna torude kohalemonteerimise tööd sooritas ettevõtja.

Juulikuu esimestel päevadel hakati veevõrgu laiendamise töödega peale. Tööd arenesid halbadest ilmastiku oludest hoolimata kõigiti soodsalt ja need suudeti sügiseks õigeaegselt lõpule viia.

Uusi veemagistraal-liine ehitati aruande-aasta jooksul järgmisisse tänavaisse:

Läbimõõduga 200 mm		
Aia tänavasse		6,15 m
Läbimõõduga 175 mm		
Kalevi tänavasse		121,40 m
Gustav Adolfi tänavasse		73,40 „
Pepleri „	(Aia ja Riia tn. vahel)	197,20 „
Kalevi „	(Lao ja Lina tn. vahel)	423,10 „
	Kokku	815,10 m
Läbimõõduga 100 m		
Eha tänavasse		86,00 m
Vallikraavi tänavasse		124,90 „
Pargi „		362,35 „
Lao „	(Kalevi ja Aleksandri tn. vahel)	99,70 „
Aleksandri „		78,20 „
Gustav Adolfi „		174,40 „
Ülikooli „		23,60 „
Peeter Põllu „	(Rüütli tn. ja Vabaduspuiestee vahel)	123,50 „
Lina „	(Kalevi ja Aleksandri tn. vahel	171,20 „
Koidu „		102,10 „
Kloostri „		42,00 „
Kroonuaia „	(Herne tn. kuni maja nr. 12-ni)	389,05 „
Riia „		13,35 „
Tiigi „		143,15 „
Tähe „		75,05 „
	Kokku	2 008,55 m
Läbimõõduga 75 mm		
Lepiku tänavasse		266,25 m
Ülikooli „		252,95 „
Kitsas „		131,40 „
	Kokku	650,60 m
	Üldse	3 480,40 „

Kokku ehitati 1935. aasta jooksul uusi veemagistraalliine ümmarguselt 3,5 kilomeetrit, mida tuleb küllaldaseks saavutiseks lugeda. Ühelgi teisel aastal pärast linna veevärgi asutamist pole teostatud sää-

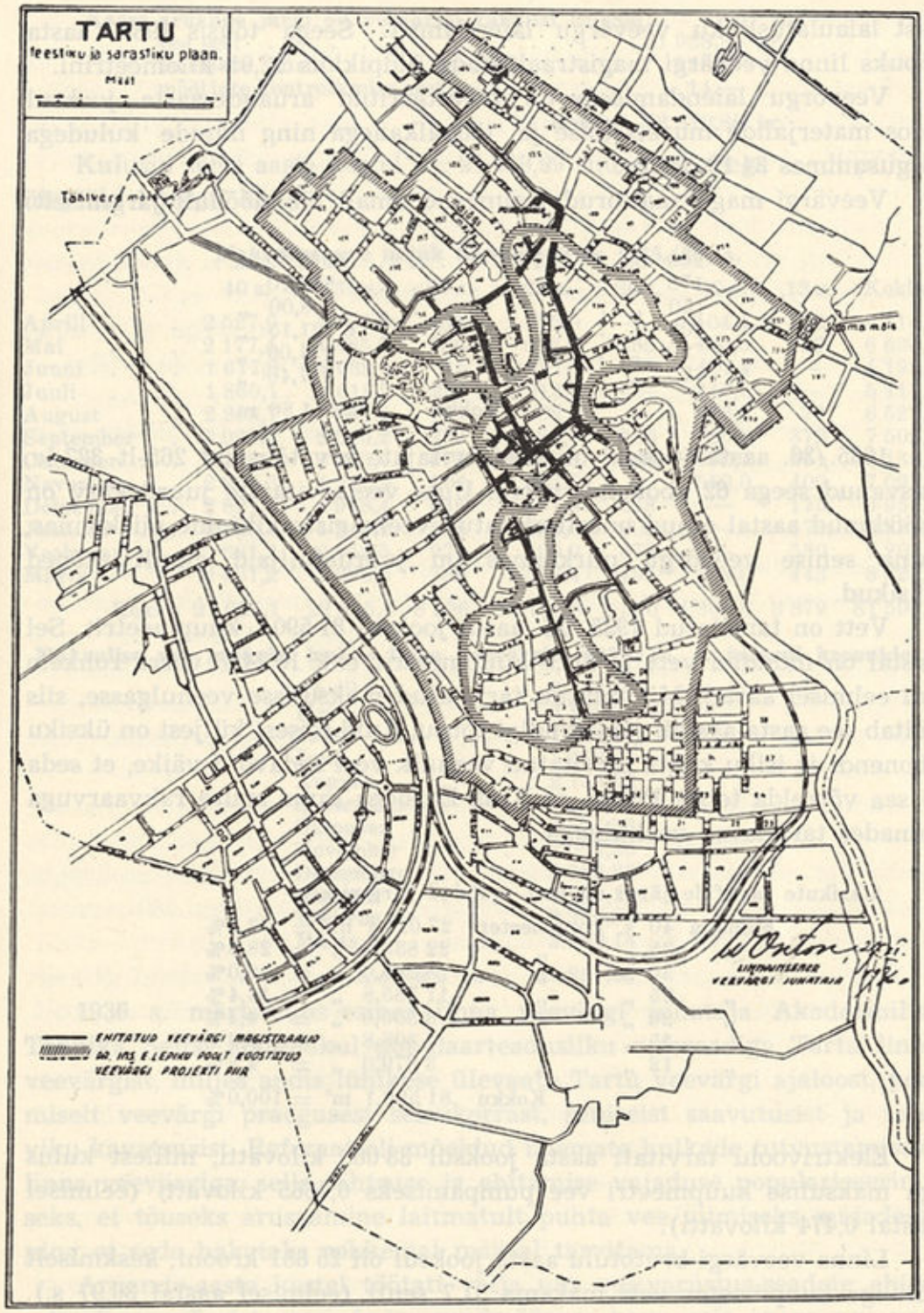

Ehitatud veevärgi-magistraalide plaan.

rast laiaulatuslikku veevõrgu laiendamist. Seega tõusis 1935. aasta lõpuks linna veevärgi magistraaltorude üldpikkus 12,05 kilomeetrini.

Veevõrgu laiendamiseks on investeeritud aruande-aasta jooksul koos materjalide muretsemise ja tööpalkadega ning muude kuludega kogusummas 34 194,06 kr.

Veevärgi magistraaltorud jagunevad omalt läbimõõdult järgmiselt:

200	mm	2 559,15 m
175	„	892,10 „
150	„	788,00 „
100	„	6 721,15 „
80	„	274,00 „
75	„	817,40 „
	Kokku . .	12 051,80 m

1935./36. aasta jooksul on veetarvitajate arv tõusnud 265-lt 327-le, kasvanud seega 62 abonendi võrra. Uute veetarvitajate juurdekasv on möödunud aastal olnud uuesti ehitatud veemagistraalliinide piirkonnas, kuna senise veevõrgu piirkonnas on juurdetulijaid ainult mõned üksikud.

Vett on tarvitatud 1935./36. aasta jooksul 81 590,1 kuupmeetrit. Sel aastal on müüdud vett 11 401,9 kuupmeetrit ehk 16,24% võrra rohkem kui eelmisel aastal. Mis puutub tarvitatud maksulisse veehulgasse, siis näitab see aasta-aastalt järjekindlat tõusu. Kuid teisest küljest on üksiku abonendi ja isiku kohta tarvitatud veehulk veel sedavõrd väike, et seda ei saa võrrelda teiste Põhja- ja Kesk-Euroopa sama suure rahvaarvuga linnades tarvitatud veehulgaga.

Üksikute tariifide järgi on vett müüdud järgmiselt:

hinnaga	40	s. kuupmeeter	27 025,1	m³ =	33,1%
„	35	„ „	22 835,4	„ =	28,0%
„	30	„ „	8 206,0	„ =	10,0%
„	25	„ „	11 785,8	„ =	14,4%
„	20	„ „	3 550,0	„ =	4,4%
„	15	„ „	4 308,8	„ =	5,3%
„	12	„ „	3 879,0	„ =	4,8%
		Kokku	81 590,1	m³ =	100,0%

Elektrivoolu tarvitati aasta jooksul 38 069 kilovatti, millest kulus iga maksulise kuupmeetri vee pumpamiseks 0,4665 kilovatti (eelmisel aastal 0,474 kilovatti).

Linna veevärgi brutotulu aasta jooksul oli 25 881 krooni; keskmiselt tuli iga kuupmeeter vett maksma 31,7 senti (eelmisel aastal 30,97 s.). Seega on kuupmeetri vee hind pisut kallinenud, võrreldes eelmise aastaga.

Kassa-aruande järgi oli veevärgil rahalisi tulusid:

vee eest	21 938,39 kr.
mõõtjate üüri	858,47 „
mõõtjate kontrollimise eest	14.— „
Kokku	22 810,86 kr.

Kulusid tehti aasta kestel kr. 21 619,99 suuruses, seega saadi puhasülejääki 1 190,87 kr.

Maksulise vee müük kuupmeetreis 1935./36. a.

	40 s.	35 s.	30 s.	25 s.	20 s.	15 s.	12 s.	Kokku
Aprill	2 527,0	1 874,6	441	1 075,0	—	404,4	292	6 614,0
Mai	2 177,4	1 885,5	980	616,0	355	430,0	187	6 630,9
Juuni	1 617,2	1 032,5	615	491,4	—	437,4	—	4 193,5
Juuli	1 860,1	1 613,9	283	913,6	—	447,0	—	5 117,6
August	2 208,7	1 941,8	993	902,4	—	406,0	76	6 527,9
September	2 023,4	2 046,2	732	1 589,0	280	460,0	372	7 502,6
Oktoober	2 395,7	2 485,6	677	1 110,0	868	672,0	931	9 139,3
November	2 255,3	1 706,9	561	1 624,0	—	550,0	400	7 097,2
Detsember	2 821,4	1 948,4	645	687,0	678	—	175	6 954,8
Jaanuar	2 326,4	1 949,2	528	809,0	200	—	473	6 285,6
Veebruar	2 381,3	2 052,5	971	590,0	678	—	530	7 202,8
Märts	2 431,2	2 298,3	780	1 378,4	491	502,0	443	8 323,9
Kokku	27 025,1	22 835,4	8 206	11 785,8	3 550	4 308,8	3 879	81 590,1

Maksulise vee müügist laekus linna veevärgile 1935./36. a. jooksul kroonides:

Aprill	2 163,66
Mai	2 136,83
Juuni	1 381,22
Juuli	1 689,25
August	2 156,63
September	2 312,02
Oktoober	2 694,96
November	2 052,86
Detsember	2 332,35
Jaanuar	2 070,19
Veebruar	2 308,89
Märts	2 582,14
Kokku	25 881,00

1936. a. märtsikuus esines linna veevärgi juhataja Akadeemilise Tehnika Seltsi koosolekul populaarteadusliku referaadiga Tartu linna veevärgist, milles andis lühikese ülevaate Tartu veevärgi ajaloost, peamiselt veevärgi praegusest seisukorrast, seniseist saavutusist ja tuleviku kavatsusist. Referaat oli mõeldud laiemate hulkade tutvustamiseks linna veevärgiga, selle tähtsuse ja ehitamise vajaduse populariseerimiseks, et tõuseks arusaamine laitmatult puhta vee viimiseks majadesse ning et seda hakataks rohkemal määral tarvitama.

Aruande-aasta kestel töötati välja uus vesivarustus-seadete ehitamise ja veevärgist veeandmise sundmääruse kava, mis on praegu vastavais komisjonides läbivaatamisel. Praegukehtiv Sundmäärus vesi-

varustuse- ja reoveekanalisatsiooni seadete ehitamise kohta Tartu linnas (RT 30 — 1930) sisaldab peamiselt eeskirju vesivarustus-seadete ehitamisest, kuna veeandmisele veevärgist on pühendatud ainult vähesed eeskirjad. See sundmäärus suutis veevärgi algaastail küll kõiki küsimusi lahendada, kuid veevõrgu laienemisega on muutunud üha teravamaks tarve uue sundmääruse järele, milles oleksid üksikasjaliselt määrustatud linna veevärgist antava vee kohta käivad tingimused ja nõuded. Selle lünga täitmist taotlebki uus sundmääruse kava. Uus sundmääruse kava sisaldab järgmisi tähtsamaid põhimõtteid:

Tartu linna veevärk annab vett kõigile linna veevõrgu piirkonnas asetsevaile kinnisvaradele, millest järeldub, et veevärk ei asu vahekordadesse kinnisvarade üürnike ega rentnikega.

Magistraaltorustiku, ühendustorude ja veemõõtjate kohaleasetamise ainuõigus kuulub linna veevärgile.

Uuel kujul on lahendatud ka linna veevõrgu laiendamine. On asutud seisukohale, et linna veevõrku laiendatakse vastavalt veevärgi kinnitatud üldplaanile ja peamiselt veevärgi ja linna oma summadega, mitte aga majaomanikelt saadud laenudega. Senine majaomanikelt saadud laenuga veevõrgu pikendamine pole andnud soovitud tulemusi, sest majaomanikelt saadud laen on osutunud liiga väikeseks, mistõttu linnal on tulnud katta suurem osa kulusid, ja kõik majaomanikud pole andnud linnale laenu; sundida neid laenu andma aga ei saa, kuna selleks puudub seaduslik alus.

Linnavalitsusel on veevärgi juhatuse ettepanekul õigus määrata kindlaks teatavad standard-veemõõtjate tüübid ja lubada neid üles panna Tartu linna veevõrgu piirkonnas. Samuti on linnavalitsusel õigus keelata üles seada teatavasüsteemilisi veemõõtjaid, millised kasutamisel on näidanud, et nad korratult töötavad.

Lõpuks on uude sundmäärusse võetud veevarguse mõiste. Nimelt loetakse varguseks linna veevärgist vee võtmine salaja või avalikult, omastamise sihiga, veemõõtjata või olgugi veemõõtja kaudu, kuid kui kistakse lahti plommid või võetakse ette omavolilisi katseid veemõõtja juures, et selle seisu muuta oma kasuks, ja süüdlased võetakse Kriminaalseadustikus ettenähtud korras vastutusele.

Aruande-aastal muretseti linna veevärgile 2 üldveemõõtjat, mis pannakse üles pumbamajja. Nende kohaleseadmise järele on võimalik kindlaks teha, kuipalju kasutatakse Tartu linna veevõrgu piirkonnas üldse vett. Senini oli võimalik kindlaks määrata ainult tarvitatud maksuline veehulk. Tänavakastmiseks tarvitatud vesi veemõõtjast teatavasti ennemini läbi ei läinud ja selle koguhulk oli ka senini teadmata.

LINNA-APTEEK.

1935./36. a. jooksul on Linna-apteegis valmistatud 34 143 retsepti, üldse 34 626,55 kr. eest, mis võrreldes eelmise aastaga näitab tõusu, samuti on läbimüügi summad retseptuuris kui ka vabamüügis tõusnud. 1935./36. a. oli käsimüügi sissetulek 50 653,78 kr., deebitorid — 1 348,92 kr., linnaasutised — 10 221,92 kr., kokku 96 851,17 krooni.

Selle tõusu on põhjustanud peamiselt gripp ja muud haigused, mis levivad eriti talve kuudel, nõnda et sel ajal töö apteegis tugevasti suureneb. Kõige väiksem läbimüük oli augustikuul — 6 046,19 kr., kõige suurem märtsis — 11 210,85 krooni.

Ühes läbimüügi tõusuga on suurenenud ka puhastulu, nii et 1935./36. tegevusaasta lõppes kr. 2 421,64 suurema puhaskasuga, kui eelarves ette nähtud. Kulud suurenenud ei ole.

Rohuteadlaste Koja avamisega tekkisid küll erilised lisakulud retseptimaksude näol, kuid suuremat mõju see tegevusele ei avaldanud.

Tervishoiu- ja Hoolekandevalitsuse poolt välja antud määrused on olnud peamiselt apteegi sisemise korra asjus: retseptide alalhoidmine, nende väljaandmine, ravimite nimekirjade täiendamine, nende eeskirjad, valmistamisviisid jne.

Apteek töötas hariliku koosseisuga — 17 koosseisulist isikut ja 3 ajutist tööjõudu. Abitööjõude palgati suvekuudeks ja aasta lõpul haigustunud assistendi asetäitjaks. Haiguse tõttu puudus apteegi juhataja 1 kuu.

1935./36. a. viidi läbi apteegi põrandate remont Linnavalitsuse kulul. Et apteegi ruumid on talvel külmad, muretseti juurde 2 elekterahju.

Hinnaalandused olid aruande-aastal veel endised, s. o. anti 10% retseptuuris ja 10% käsimüügist riigiasutustele ja koolidele, kuid märtsikuul 1936. anti Rohuteadlaste Koja poolt määrused, mille järgi tuleb Linna-apteegil toimida ühel alusel teiste Tartus asuvate apteekidega nii %% ja hinnaalanduste andmistes kui ka apteegi sulgemise ja öövalvete korralduste asjus. Senini töötas apteek vahetpidamata nii puhkepäevadel, suurtel pühadel kui ka nädalapühadel ja öövalve oli alatine, s. t. igal ööl. Uute korralduste järgi jäävad öövalved Linna-apteegis ainult 2 korda nädalas, järjekorras teiste apteekidega.

Ehkki Linnavalitsus esitas palve Sotsiaalministeeriumile ja soovis jääda endise korra juurde, saadi eitav vastus.

Samuti tuleb Linna-apteegil uue määruse põhjal keelduda Tartu Üldhaigekassale senini antud hinnaalandusest (30% retseptuurist ja 10% käsimüügist), mida Linna-apteek võimaldas temale kui kõige suuremale tarvitajale. Selle tagajärjel avab Üldhaigekassa endale ise apteegi, milleks tal ka juba luba on saadud.

1935. aasta jooksul peeti 281 juhatuse, 101 nõukogu ja 5 revisjonikomisjoni koosolekut. Veksleid diskonteeriti 1935. aasta jooksul üldse 36 114 ja uusi hoiuarveid avati 1 866.

Äriseis tõusis 1935. a. jooksul 3 296 654,11 kroonilt 1. I 35. a. 4 191 390,44 kroonile 31. detsembriks 1935. a. ehk 27,14% võrra, kusjuures saadi puhaskasu 50 707,94 krooni.

Kuidas panga tegevus aasta aastalt on suurenenud, selleks siin võrdluseks aastate läbikäigu summad ja äriseisud ning puhaskasu:

			Arvete läbikäik	Äriseis aasta lõpul	Puhaskasu
1927./8. a.	(I tegevusaasta	1½ aastat)	18 186 927,08	781 134,13	11 906,61
1929. a.	(II „	1 aasta)	19 474 409,30	1 135 527,47	15 841,54
1930. a.	(III „	1 „)	23 345 515,52	1 628 713,95	20 163,22
1931. a.	(IV „	1 „)	35 235 219,44	2 254 148,70	26 047,89
1932. a.	(V „	1 „)	37 994 043,97	2 283 024,62	27 385,75
1933. a.	(VI „	1 „)	37 768 592,96	2 403 216,95	49 275,43
1934. a.	(VII „	1 „)	37 691 236,05	3 296 654,11	50 486,98
1935. a.	(VIII „	1 „)	47 292 753,54	4 191 390,44	50 707,94

Panga põhikapital suurenes 1935. a. jooksul eelmise aasta puhaskasu arvel 14 556,98 kr. võrra, s. o. 158 985,43 kroonilt 173 542,41 kroonile. Samuti suurenes tagavarakapital puhaskasu arvel 22 597 kroonilt 30 170 kroonile, seega 7 573 kr. võrra.

Aasta lõpul kustutati kõik protestitud vekslid, põllumajanduslike võlgade ümberkorraldamise seaduse alusel saadud pikaajalised võlakohustused ja sama seaduse alusel saadud 4% sund. kap. võlakirjade kursivahed ning kõik vähegi kahtlased laenud ja aktiva osad. Peale kõigi nende kustutuste jäi aasta lõpul üle puhaskasu 50 707,94 krooni, mis on 220,96 kr. võrra suurem eelmisel aastal saadud puhaskasust ning moodustab 29,22% panga põhikapitalist.

Laenu %% alal võtab pank, alates 1. oktoobrist 1935. a., kõigi ärivekslite diskonteerimisel, tähtaja peale vaatamata, 6% aastas, kõigi teiste veksli ja tähtajaliste laenude % on endiselt 6½%, kontokorrent laenudel 7% aastas. Hoiuste %% aasta jooksul muudetud ei ole.

Panga rahaline seisukord on olnud kogu aasta küllaldane, pank pole kasutanud aasta jooksul Eesti Panga poolt temale avatud krediite. Aasta kestel kasvasid panga kassareservid 554 443,15 kroonilt 763 808,96 kroonile, s. o. 209 365,81 kr. võrra ehk 37,76% võrreldes eelmise aasta kassareservidega.

1934. aastal lõpul dekreediga maksma pandud Krediitasutiste seaduse muudatustest tingituna muutis panga nõukogu panga põhikirja vastavalt kehtivale seadusele.

Et piltlikumalt jälgida panga tegevuse tõusu aasta jooksul, toome veel allpool mõned märkimisväärsed arvud:

kassareservid suurenesid	1935. a. jooksul	209 365,81	kr.	ehk	37,76%
väljaantud laenud	„ „ „	637 702,76	„	„	25,26 „
hoiusummad	„ „ „	835 244,78	„	„	28,54 „
äriseis suurenes	„ „	894 736,33	„	„	27,14 „
arvete läbikäik oli	„ „	47 292 753,54	„		

PUDRETIVABRIK.

1935./36. a. vihmase suve tõttu töötas mustuseveovoor peaaegu aasta läbi ühesuguse pingega, ilma et suuremat vahet töödel oleks olnud hooajal ja väljaspool hooaega, mis ka aitas väljaveo osas eelarvet täita ja isegi ületada. Väljaveo hindasid on vähendatud 9—15% võrra, mis vähendas ka bruto tulu väljaveost võrreldes eelmiste aastatega. Hindade vähendamine autovoorilt suuremal määral kui hobustevoorilt on töökoormatuse üle viinud autodele, seega tööviljakust tõstnud ja kokkuhoidu võimaldanud.

Sellevastu on vihmane suvi kahjulikult mõjutanud pudretitööstust ja selle viljakust. Selles osas on suudetud täita $^3/_4$ eelarvest ja töö tuli lõpetada juba augustikuul.

	Tüki- ja päevatöölisi	Mustust veetud autovoori	Mustust veetud hobusevoori
Aprill	30	162	531
Mai	29	522	1 092
Juuni	29	493	928
Juuli	29	273	886
August . . .	27	547	957
September . .	12	308	752
Oktoober . . .	12	491	1 012
November . .	13	623	1 132
Detsember . .	12	458	929
Jaanuar . . .	11	113	523
Veebruar . . .	13	119	232
Märts	10	175	358
Kokku		4 284	9 332

Äärmine kokkuhoid, inventari ja hoonete remondi majanduslikul teel läbiviimine, tööde ratsionaalselt korraldamine, vaatamata tulude vähenemisele, hobuste moona halvenemisele, bensiini ja moona hinna tõusule on võimaldanud puhastulu eelmiste aastate tasapinnal hoida. 1935./36. a. aruandes oli tulusid 45 255,56 kr. ja kulusid 36 293,21 kr.

1935. a. jooksul valmistati 339 818 kg pudretti, mis ka täielikult ära müüdi.

LAENUKASSA.

Laenukassa tegevuse tõus jätkus 1935. aastal. Seetõttu tekkis 1935. a. kevadel terav ruumide puudus, mis sundis jällegi uusi ruume juurde ehitama. Sel aastal ehitati juurde üks jalgrataste laoruum põrandapinnaga 392 m² ja üks riietelaoruum 186 m² põrandapinnaga. Nende laoruumide juurdesaamisega avanes võimalus vastu võtta rohkemal arvul suuremaid ja enam hoiuruumi nõudvaid pante, nagu pianiinosid, jalgõmblusmasinaid jne.

Komisjonikaupluse tarvitajaskonna kasvamine sundis kaupluse ruumide suurendamisele. Kaupluse kõrval asuv 73 m² põrandapinnaga laoruum ehitati ümber. Kaupluses realiseeritakse oksjonist järelejäänud ja Laenukassa omanduseks langenud pandid, kuid müüakse ka väljastpoolt toodud esemed. See võimaldab kodanikele soodsalt müüa esemeid, mida nad ei vaja. Tuues asjad Laenukassa kauplusse pääsevad kodanikud ülesostjate ja vaheltkauplejate alalisest tülitamisest ning saavad realiseeritavaist esemeist õiglast hinda. Tarbekorral on andnud Laenukassa müüdavate esemete vastu ka laenu, mis arvatakse maha eseme müügil saadud hinnast. Kuid Laenukassa kauplus on kujunenud soodsaks müügikohaks ka käsitöölistele, kes siin realiseerivad oma tooteid. Nähtavasti on soodsate müügihindade tõttu laienenud ka kaupluse ostjaskond. Aasta jooksul võeti komisjoni müügile 1 681 asja, müüdi 1 222 eset, mille eest saadi 29 582 krooni.

Tegevuse suurenemisega on tõusnud Laenukassa tulud 4 010 krooni ja kulud 6 702 krooni võrra. Kulud on suurenenud uue laoruumi juurdeehituse ja kaupluse suurendamise arvel 3 880 krooni, ühe juurdevõetud ametniku palga võrra ja vallasvara muretsemise arvel. Vallasvara on muretsetud juurde üldse 799 krooni eest, mis jaguneb üksikasjalikult: uute laoruumide ja kaupluse sisseseadeks 552 krooni, pakkimisruumi ja kontori sisseseadeks 180 krooni, ülejäänud summa eest on muretsetud rõivapuid ja muid vähemaid asju.

Kulusid ja tulusid eelarvega võrreldes selgub, et tegelikud tulud on suurenenud 8 167 krooni ja kulud vähenenud 1 892 krooni võrra. Tulude suurenemise põhjuseks on üldise tegevuse suurenemine uute laoruumide arvel, mis võimaldas sügisel piiramata arvul jalgrattaid vastu võtta. Kulusid aitas kokku hoida võimalus ajutiselt tegevuskapitaliks odavamaprotsendilist laenu kasutada kui seda on harilik panga protsent.

Üldine operatsioonide arv tõusis 107 830-lt 116 614-le, seega tuli keskmiselt 390 operatsiooni tegevuspäeva kohta. (1934./35. a. 358 operatsiooni). Sellega ühenduses tõusis kassa läbikäik 1 253 616 kroonilt

1 380 260 kroonile, keskmiselt päevas 4 616 krooni (1934./35. a. 4 165 krooni). Pantlaene oli aasta alul välja antud 253 632 krooni 24 598 pandi kindlustusel. Aasta jooksul anti uusi laene 49 243 pandi vastu 510 775 krooni (1934./35. a. 44 218 pandi vastu 445 360 krooni). Aasta jooksul lunastati välja 45 297 panti ja saadi laenu tagasi 465 727 krooni. (1934./35. a. oli 42 004 panti ja laenu 370 918 krooni). Aasta lõpuks jäi seega pantlaene 283 499 krooni 36 904 pandi kindlustusel. Juurdekasv aasta jooksul oli seega 2 306 panti ja 29 867 krooni laene. Keskmine laen pandi kohta on 10,53 krooni (1934./35. a. 10,10 krooni). See näitab, et on toodud suuremaid ja väärtuslikumaid pante kui eelmisel aastal. Seega on vähenenud väikeste, s. o. alla 10 krooni väärtusega mittetasuvate pantlaenude osatähtsus, milliseid eelmisel aastal oli 70% kogu laenude arvust, kuna tõusnud on suuremate, s. o. kasulike pantlaenude arv, mida ka laoruumide suurendamisega taheti saavutada.

Laenukassa põhikapital suurenes aasta jooksul eelmise aasta puhaskasu arvel 17 248,06 krooni võrra, seega tõustes 95 045,97 kroonilt 112 294,03 kroonile, mis aga praegusele tegevusele ei vasta, sest põhikapital moodustas ainult 39,6% 1. aprilliks s. a. välja antud laenude alla paigutatud summast. Ülejäänud osa oli laenatud pankadelt ja teistelt asutistelt, kusjuures maksti selle pealt kuni 7%.

Elavamateks kuudeks tegevusalal olid aprill — 11 840 operatsiooni, s. o. päevas keskmiselt 514 operatsiooni (eelmisel aastal 473 operatsiooni) ja oktoober — 11 903 operatsiooni, keskmiselt 505 operatsiooni päevas (eelmisel aastal 437 operatsiooni). Kuid on olnud päevi, kus operatsioonide arv on tõusnud üle 800. Kõige elavam päev oli 24. aprill — 897 operatsiooniga (eelmisel aastal 30. aprill — 731 operatsiooniga).

55. Laenukassa- ja müügisaali operatsioonid.
Operations du Mont-de-Piété.

	1933/34	1934/35	1935/36
Vastu võetud pante — *Reçus*	42 176	44 218	49 243
Välja lunastatud pante — *Dégagés*	38 112	42 004	45 297
Tähtaega pikendatud — *Terme prolongé*	14 506	14 846	14 882
Müüdud oksjonil pante — *Vendus*	1 142	1 197	1 211
Omanduseks langenud pante — *Appropriés*	94	53	74
Kinni pandud pante — *Mis sous arrêt*	529	426	446
Oksj. ülejääke välja antud — *Excéd. d'auction délivrés*	518	647	711
Hoiuasjad — *Choses déposées*	287	322	280
Oper. komisjonikaupluses — *Magasin de commission* .	3 897	4 117	4 470
Kokku — *Total des opérations*	101 261	107 830	116 614
Operatsiooni päevi — *Jours d'opération*	296	301	299
Operatsioone päeva kohta — *Opérations par jour* . .	342	358	390

56. Vastuvõetud ja väljalunastatud pandid.

	1933/34		1935/36		1934/35	
	Pante	Laenu kr.	*Gages*	*Sommes prêtées*	Pante	Laenu kr.
Aasta alul . . . . . *Au début de l'année*	21 666	220 809	24 040	237 647	24 598	253 632
Vastu võetud . . . . *Délivrés*	42 176	402 966	44 218	445 360	49 243	510 775
Lunastatud ja müüdud . *Dégagés et auctionnés*	30 802	386 128	43 660	429 375	46 937	480 908
Aasta lõpul . . . . . *A la fin de l'année*	24 040	237 647	24 598	253 632	26 904	283 499

TAPAMAJA.

Tapetud ja tapetult sissetoodud veiste arv, mis 1934. a. langes 25% võrra, on 1935. aastal 5,8% 1934. aastast vähem. Vasikaid toodi 11,8%, lambaid ligi 10% ja sigu 9% rohkem, mistõttu ka kogu läbikäinud lihahulk ligi 4% oli suurem (1934. a. 3 203 198 kg ja 1935. a. 3 678 037 kg).

Ülevaadet kogu linnas tarvitatud lihahulgast puudub võimalus anda, sest kohalikku turgu varustavad ka teised tapamajad.

Eelarves ettenähtud töödest on kõik teostatud, välja arvatud jahutushoone ehitamine, milleks oli ette nähtud tapamaja ehitusfondist 26 000 krooni. See töö lükati edasi ja kavatsetakse 1936./37. a. lõpule viia kogu ulatuses (kaasa arvatud isolatsioon, masinad ja sisseseade).

Tulud ja kulud aasta eelarves olid bilansitud 48 000 kroonil. Tegelikud tulud olid 53 925,70 kr. (50 921,35) [1], kulud 46 106,61 kr. (43 906,60) kaasa arvatud ehituskapitali kantud 2 250 krooni.

Aruanne näitab ülejääki 7 819,18 kr. Kui siia juurde arvata ehituskapitali kantud 2 250 kr., on tegelik ülejääk 10 069,18 kr. (10 214,94).

Tervishoiu-komisjonis, millel lasuvad ka likvideeritud tapajamakomisjoni ülesanded, arutati tapamaja eelarvet, tapamaja kodukorda ja liha järelevaatuse sundmäärust.

Tapamaja juhatusele teisi asutisi ei allu, kuid tapamaja kandis aruande-aastal ka linna loomaarsti ja piimakontroll-laboratooriumi, samuti ka ühe vanema politseikordniku ülalpidamise ja nende tööga seotud kulud.

Vallasvara väärtus 1. IV 1935. a. oli 16 803,74 kr. Aasta jooksul on juurde ostetud vallasvara 1 710,34 kr. eest (kirjutusmasin 550 kr., elekteruimastamisaparaat tapaloomadele 338 kr., kirjutuslaud 80 kr., teaduslikke raamatuid jm.).

[1] Sulgudes on näidatud 1934./35. a. vastavad arvud.

Vallasvara on aasta jooksul maha kirjutatud 2 799,14 kr. väärtuses (aurukatla eelküttekolle põlevkivile 2 100 kr., valgustusseade 294,82 kr., tööriistu ja muid majanduslikke tarbeasju).

1935. aastal lammutati avalik väljakäigukoht, mis asetses tänaval, ja ehitati selle asemele sõidukite ooteplatsile tapamaja õue uus betoonist väljakäigukoht.

Tapamaja kinnisvara väärtus aasta lõpul oli 250 407 krooni.

57. Tapamaja tegevus.
Activité de l'abattoir.

	Tapamajas tapetud loomi *Animaux abattus à l'abattoir*			Läbivaatusele tapetult toodud loomi *Animaux abattus examinès*		
	1933	1934	1935	1933	1934	1935
Veiseid — *Gros bétail* .	9 957	7 034	6 700	789	1 017	884
Vasikaid — *Veaux* . .	15 132	13 938	14 356	7 591	8 450	10 673
Lambaid — *Moutons* .	7 174	8 219	8 454	6 019	5 063	6 034
Sigu — *Porcs*	1 313	1 328	1 431	12 779	12 897	14 067
Hobuseid — *Chevaux* .	3	1	3	—	—	—
Kokku — *Total* .	33 579	30 520	30 944	27 178	27 427	31 658

Haiglast liha hävitatud kg.

	1933	1934	1935
Veiseliha	5 499,5	7 816	6 976
Vasikaliha . . .	187,5	595	563
Lambaliha . . .	14	74	78
Sealiha	805,4	2 337	2 303
Hobuseliha . . .	10	10	22
Siseelundeid . . .	27 168,7	20 318	19 968
Kokku . .	33 685,1	31 150	29 910

Peale selle steriliseeriti: 1933. a. 105 kg veiseliha ja 82 kg sealiha
1935. a. 180 kg „ „ 113 kg „

LINNA METSAD.

1935./36. aastal külvati uut metsa Lusika vahtkonnas 3,5 ha, Surnomäe vahtk. 5,25 ha, Muru vahtk. 1,08 ha, Tubaka vahtk. 1,52 ha ja Majamäe vahtk. 1,06 ha, kokku 12,41 ha.

Metsa maaparanduse alal teostati Majamäe vahtkonnas kraavide puhastamist 1 980 m pikkuses. Töö anti välja tükitöö alusel ja läks maksma 168,82 krooni.

Ülestöötatud metsamaterjalid 1935./36. a.

	1. IV 1936 oli	Valmistati juurde	Müüdi	1. IV 1935
Palke, tk.	97	4 590	4 672	15
Pakke, tk.	1	3 277	3 016	262
Latte, tk.	238	11 567	11 387	418
Sindlipakke, sülda . .	11,50	122	133,50	—
Paberipuu, m³ . . .	25,50	0,25	—	25,75
Põletispuu, m³ . . .	2 465	3 902	4 161	2 206
Hagu, m³	—	1 132,85	1 132,85	—
Tuulemurdeid, m³ . .	—	4 028,55	4 028,55	—

VIINAPOODIDE LÄBIMÜÜK LIITREIS 1935/36.

	Piiritus	Viin	Lauaviin	Denaturaat	Saadud müügitasu kr.
Aprill	2 125	40 500	70	4 215	2 688,15
Mai	1 375	35 250	70	5 091	2 391,84
Juuni	2 125	38 250	40	3 465	2 610,42
Juuli	1 225	32 250	70	3 090	2 105,40
August	2 000	40 375	80	3 840	2 662,50
September . . .	1 625	37 750	80	4 626	2 609,48
Oktoober . . .	1 875	43 750	110	3 876	2 860,38
November . . .	1 500	43 625	110	4 251	2 872,92
Detsember . . .	3 500	50 750	170	4 197	3 476,19
Jaanuar . . .	1 875	34 000	40	4 644	2 294,22
Veebruar . . .	2 625	37 875	170	3 912	2 601,18
Märts	2 500	37 500	100	3 912	2 640,75
Kokku .	24 350	471 875	1 110	49 119	31 813,43

Piirituse eest laekus üldse 101 940 kr., viina eest — 827 825 kr., lauaviina eest — 49 119 kr. ja denaturaadi eest — 36 849,25 kr.

Peale selle müüdi 1935./36. aasta jooksul läbi veel 2 895 krooni eest likööre.

MÕISAD JA TALUD.

Kogukonna asutiste- ja erarendimaade korraldamise seaduse alusel (RT nr. 16 — 1926) on Tartu linnalt võõrandatud ja antud üle nende endiste majapidamiste rentnikele majapidamisi järgmisel arvul:

1. Sootaga vallas 12 majapidamist, kokku 403,616 ha,
2. Härjanurme vallas 8 majapidamist, kokku 210,687 ha,
3. Puurmanni vallas 4 majapidamist, kokku 79,093 ha,
4. Vesneri vallas 2 majapidamist, kokku 29,661 ha.

Tartu linnalt Popsiseaduse alusel võõrandatud majapidamised.

Majapidamise nimi	Suurus ha	Hind kroonides		
		Maa	Päraldise	Kokku
Sootaga vallas:				
Kõrtsi nr. 80	72,772	2 112,00	5 027,59	7 139,59
Savikoja nr. 81	34,186	1 399,49	1 055,61	2 455,10
Kullamäe nr. 82	32,440	685,10	530,38	1 215,48
Piiri nr. 83	31,471	1 200,10	1 607,13	2 807,23
Liigumaa nr. 84	34,844	1 629,10	2 053,11	3 682,21
Kaasiku nr. 85	33,798	908,64	120,10	1 028,74
Hundi nr. 86	35,168	741,07	2 192,99	2 934,06
Vahe nr. 87	32,096	624,50	1 778,62	2 403,12
Tani nr. 88	30,877	794,64	1 169,25	1 963,89
Pooli nr. 89	40,608	1 752,30	2 517,69	4 269,99
Kaio nr. 90	6,976	192,94	12,54	205,48
Lellatsi nr. 91	18,380	760,87	—	760,87
Kokku	403,616	12 800,75	18 065,01	30 865,76
Härjanurme vallas:				
Moora nr. 45	38,159	901,23	814,81	1 716,04
Nigula nr. 46	27,752	616,22	1 982,59	2 598,81
Kaasiku nr. 47	23,457	851,07	543,74	1 394,81
Linda nr. 48	23,551	767,80	1 449,22	2 217,02
Väska nr. 49	31,023	624,69	894,53	1 519,22
Kooli nr. 50	25,634	626,67	1 959,03	2 585,70
Männiku nr. 51	21,091	649,44	538,72	1 188,16
Miku nr. 63	20,020	760,87	1 317,76	2 078,63
Kokku	210,687	5 797,99	9 500,40	15 298,39
Puurmanni vallas:				
Kõrtsi nr. 52	19,886	734,69	3 284,14	4 018,83
Missi nr. 53	21,641	493,02	1 616,54	2 109,56
Vaino nr. 54	36,704	1 030,26	1 007,86	2 038,12
Kruusamäe nr. 55	0,862	30,14	—	30,14
Kokku	79,093	2 288,11	5 908,54	8 196,65
Vesneri vallas:				
Laulupere nr. 96	29,480	1 046,90	—	1 046,90
Jääoru nr. 97	0,181	10,84	—	10,84
Kokku	29,661	1 057,74	—	1 057,74
Üldse	723,057	21 944,59	33 473,95	55 418,54

Üldse on linnalt võõrandatud 26 majapidamist 723,057 ha suuruses. Võõrandatud maa kui ka päraldised on kogusummas hinnatud 55 418,54 kroonile, millise summa tasub linnale riik asunduskapitalist ühes seaduslike intressidega kolme aasta jooksul, arvates majapidamise selle omandaja nimele kinnistamise päevast.

Praegu on linnal olemas veel järgmised majapidamised ja maatükid, mis ei kuulu võõrandamisele:

Härjanurme vallas: Saduküla Maarja nr. 2 talu, suurusega 28,18 ha, millest saadakse aastas renti 200 krooni, ja üks 1,54 ha suurune maatükk, mis on Härjanurme vallale 99 aasta peale renditatud tasuga 16 krooni aastas. Nimetatud maa-alal asuvad Härjanurme valla algkooli hooned.

Puurmanni vallas: Pikknurme-Savikoja talu ja tööstuskoht, suurusega 13,27 ha, 400-kr. aastarendiga. Nimetatud kohas valmistatakse ka telliskive. Endisest Pikknurme kõrtsikohast on eraldatud 0,22 ha suurune maa-ala, mis on antud Pikknurme Vabatahtliku Tuletõrje Seltsile kasutamiseks hoonete korrashoiu eest.

Vesneri vallas on 5 ha suurune maatükk, millel asuvad Vesneri valla hooned ja Väägvere algkool. Selle maa eest saadakse Vesneri vallalt 27 krooni aastas renti.

Peale eespoolnimetatud maakohtade on linnal veel nn. „Pranska" heinamaa, 37,041 ha suurune, mis asub Emajõe vasemal kaldal Peipsi ligidal. Heinamaast ühes sama heinamaa ääres asuva Emajõe osa kalapüügi-õiguse kasutamisega saadakse renti 150 krooni aastas.

Praegu on linnal 5 mõisa: Jaama, Annemõis, Ulila, Kaagvere ja Saduküla. Neli esimest on linna käes, kuna viimane — Saduküla mõis on renditatud 3 620 krooni eest aastas, kaasa arvatud muud naturaalkohustused ja hoonete tulekindlustusmaksud.

Jaama, Saduküla ja Annemõis on linna omad ja linna nimele kinnistatud, kuna aga Kaagvere ja Ulila on riigi mõisad ja linna käes rendil. Linn maksab renti Kaagvere mõisa eest 1 332,24 krooni ja Ulila mõisa eest 921,78 krooni aastas.

RAHANDUS.

Kuni 1. aprillini 1935, millal pandi maksma uued juhised, teostati linnade eelarvete ja aruannete koostamist ning raamatupidamist Linnadeliidu poolt väljatöötatud ja Siseministeeriumi poolt heaks kiidetud juhtnööride kohaselt.

Linna sissetulekute, väljaminekute, eelarvete ja aruannete seaduse § 167 (VSKK nr. 274 — 1917, art. 2 010) põhjal andis siseminister kokkuleppel majandusministriga ja riigikontrolöriga linnade eelarvete ja aruannete koostamise ning raamatupidamise kohta juhised, mis avaldati Riigi Teatajas nr. 22 — 1935, art 204 ja mis hakkasid kehtima 1. aprillist 1935.

Juhiste kohaselt on aasta-eelarve linnavalitsuse majandusliku tegevuse aluseks ja sisaldab linnaomavalitsuse kogu tulude ja kulude loetelu. Linna tulud ja kulud jagunevad korralisteks ja erakorralisteks. Korralisteks loetakse sellised tulud ja kulud, mis oma iseloomult on enam-vähem alatised ja kordudes aasta-aastalt määratakse tavaliste tarviduste rahuldamiseks. Erakorralisteks loetakse säärased tulusid, mis saadakse ühekordselt ja suuremal määral, nagu kinnisvarade realiseerimisest, laenude tegemisest jne. Erakorralisteks kuludeks loetakse sellised, mis tekivad suuremaist ühekordseist, aasta-aastalt mittekorduvaist tarvidustest, nagu kinnisvara või suuremas ulatuses vallasvara muretsemisest, hoonete ehitamisest, varade väärtust tõstvaist põhjalikest uuendustest, erikapitalide ja fondide asutamisest või erakordseist laenude kustutamisest.

Eelarve tulud ja kulud, nii korralised kui erakorralised, viiakse lõppkokkuvõttes kumbki omaette tasakaalu, kusjuures on nõudeks, et erakorralised tulud ei tohi olla korraliste kulude katteks.

Juhiste kohaselt teostatakse linnavalitsuste raamatupidamist kahekordse süsteemi järgi ja eelarve alusel büdžetiliselt arvestamisega (eelarvet korrespondeerimata). Rahaliste ja aineliste varade vastuvõtmist

kui ka nende väljaandmist toimetatakse dokumentide (kviitungite, arvete, allkirjade, maksu- ja palgalehtede, teadaannete, orderite, nimestike, aktide jne.) põhjal. Puhtmemoriaalsed operatsioonid kantakse raamatuist läbi memoriaaldokumentide põhjal.

Eelarve-aasta möödumisel lõpetatakse arveraamatud ja nende põhjal koostatakse seadusega määratud tähtajaks aasta aruanne. Viimase moodustavad üldeelarve täitmise aruanne, tulude ja kulude üldkokkuvõtte tabel peatükkide järgi, laekumata tulude aruanne, eelarve kreeditoride aruanne, asutiste eelarvete täitmise aruanded, kui nende eelarved olid lisatud eraldi üldeelarve juurde, ettevõtete eelarvete täitmise aruanded, ettevõtete kulude ja tulude aruannete kokkuvõtte tabel, pearaamatu arvete läbikäikude tabel, üldine varaline seis eelarveaasta lõpul ja ettevõtete bilansid. Aruanne tõestatakse linnapea, linnanõunike, linnavalitsuse sekretäri ja raamatupidaja allkirjaga.

Raamatupidamise juhiste üldreeglina kogutakse ja tarvitatakse rahalised ja materiaalsed varad ainult nendeks otstarveteks, milleks nad määratud. Ühe otstarbe vara teiseks otstarbeks tarvitamine ei ole lubatud muidu, kui otstarbe määraja loal.

Peale siintoodud põhialuste sisaldavad eelarvete ja aruannete koostamise ning raamatupidamise juhised rea tehnilisi eeskirju ja vorme eelarvete ja aruannete koostamiseks ning raamatupidamiseks.

Linnavalitsuse asutiste, ettevõtete ja osakondade poolt esitatud eelarvekavade põhjal koostatud üldine korraline eelarvekava sisaldas kulusid 1 513 299 kr. ja tulusid 1 309 100 kr., näidates seega 204 199 kr. puudujääki. Selle puudujäägi peamiseks põhjuseks oli, et osakondade ja asutiste eelarvete kavadesse oli võetud mõnesuguseid, suuremaid kulusid nõudvaid laiendatud kavatsusi ja uuendusi heakorra ja hariduse alalt, teiselt poolt nähti ette vähemaid sissetulekuid varanduste kasutamisest, ettevõtteis ja maksudes. Linnavalisusel tuli, arvestades tegelikku olukorda, kärpida eelarve tasakaalustamiseks nii kulusid kui ka suurendada tulusummasid. Eelarvekomisjon tunnistas Linnavalitsuse poolt koostatud eelarvekava vastuvõetavaks. Tasakaalustatud eelarve kinnitati Volikogu poolt 28. III 1935. a.

Tasakaalustatud eelarves nähti ette kulud ja tulud kogusummas järgmiselt:

Korralised kulud ja tulud . .	1 343 236 kr.
Erakorralised kulud ja tulud	576 440 „
Linna ettevõtete kulud ja tulud	1 269 041 „
Tasakaalus	3 188 717 kr.

Praegune eelarve läheb vormilisest küljest lahku eelmiste aastate omadest, sest siseministri poolt kinnitatud uus eelarve nomenklatuur (RT 22 — 1935) sisaldab endise 18 peatüki asemel nüüd 16 peatükki, samuti on ka peatükkide alajaotustes mitmesuguseid muudatusi asutiste ümberpaigutamises ühe peatüki alt teise alla. Peale selle on eelarvest ära jäetud riigilt edasiandmiseks saadavad kui ka korduvalt läbikäivad summad, nagu õpilaste toetused, õpetajate palgad, linna oma asutiste käes olevate linna majade üüride arvestamine, keskkoolides õppemaksust vabastamised, saamata jääv õppemaks jne. Kõigi niisuguste kulude väljajätmisega on 1935./36. aasta korralise eelarve üldsumma võrreldes eelmise aasta korralise eelarve summaga vähenenud 164 209 kr. võrra.

Erakorralistest kuludest jäeti siseministri poolt kinnitamata 204 665 kr., kuna selle summa peale ei olnud ette nähtud kindlaid tulusid.

Kuigi eelarve koostati tasakaalustatult, ei saadud sellega siiski aasta lõpuni läbi ja seda tuli suurendada lisaeelarvega, mis Volikogu poolt 30. III 1936 kinnitati.

Lisaeelarvega suurendati:

Korralisi kulusid ja tulusid . .	70 334	kr.
Erakorralisi kulusid ja tulusid .	2 362	„
Ettevõtete kulusid ja tulusid . .	977 733	„

Seega kujunes lõplik eelarve järgmiselt:

Korralised tulud ja kulud . .	1 413 570	kr.
Erakorralised tulud ja kulud . .	374 137	„
Ettevõtete tulud ja kulud . .	1 355 874	„
Lõplik eelarve tasakaalus	3 143 581	kr.

Vaadeldes 1935./36. aasta eelarve kulusid ja tulusid peatükkide järgi selgub, et uue eelarve jaotuse kohaselt on ptk. 1. — Keskadministratsiooni alla paigutatud Vaeslaste-kohus, Perekonnaseisu-amet ja Statistikabüroo, mis enne olid ptk. 2. all; Linna-arhiiv on aga ptk. 1. alt üle viidud ptk. 7. alla, hariduskulude hulka.

Keskadministratsiooni kulud on võrreldes eelmise aasta eelarvega tõusnud umbes 2 400 kr. võrra, mis on tingitud Perekonnaseisu-ameti kulude suurenemisest, nimede eestistamise ja isikutunnistuste väljaandmise ülesannete juurdetulemisel ja Statistikabüroos rahvahääletuskuludega.

Ptk. 2. — Sotsiaalsed eriülesanded — sisaldab Tööbörsi, Juriidilise Nõuande Büroo ja uuena tööpuuduse vastu võitlemise.

Ptk. 3. — Pensionid, arstiabi ja abirahad — on õppejõudude pensionikapitali-maks üle viidud vastavate koolide eelarveisse ja sellevõrra on ka summad selles peatükis vähenenud.

Ptk. 6. — Heakord — on üle toodud ptk. 11-st jõuvankrite registreerimise kulud ja ptk. 9-st Ujula kulud. Selle peatüki kulud on üldiselt vähenenud umbes 22 000 kr. ja seda teede ja sildade ehitamise arvel, kus riigi poolt antavad summad on vähendatud 28 700 kr. võrra. Suurenenud on kulud aga puiesteede ja iluplatside arvel umbes 6 700 kr. võrra.

Ptk. 7. — Haridus — on juurde võetud Linna-arhiiv (enne ptk. 1. all); Kutsevaliku-nõuandla (enne ptk. 2. all) ja koolitervishoid (enne ptk. 9. all). Selle peatüki kulud olid algeelarves umbes 39 000 kr. vähemad eelmise aasta eelarvest, sest uue eelarve juhiste kohaselt tuli üürid koolidelt, mis asuvad linna omades majades, eelarvest ära jätta; samuti ka riigilt saadud toetus kehvemaile õpilasile. Lisaeelarvega tuli aga algkoolide kulusid suurendada, sest 1. augustist 1935. a. peale määrati õppejõudude palkadest linna kanda algkoolides 20% asemel 24% ja keskkoolides 30% asemel 36%. Peale selle tuli suurendada Linna-arhiivi kulusid ümberkolimise puhul 1 000 kr. võrra ja „Vanemuise" teatri toetust 5 000 kr. võrra enam tema 70. a. juubeli puhul. Uutena nähti ette Tehnikakooli ülalpidamiseks 1 640 kr., Ülikooli tehnikateaduskonna ruumide kütteks ja valgustuseks 1 500 kr. ja kirjanduslik auhind Eesti raamatu 400 a. juubeli puhul 1 000 kr. suuruses. Üldiselt on selle peatüki neto-kulud suurenenud, võrreldes eelmise aasta kuludega, 5 494 kr. võrra.

Ptk. 8. — Hoolekanne — on toodud üle ptk. 9. alt Vaeste-ambulatooriumi kulud 5 852 kr. Uutena on ette nähtud toetus Tartu Ühisabile 500 kr. ja Tamme mõisa ühiselumaja kulud 530 kr. Nende summade võrra on selle peatüki kulud suurenenud.

Ptk. 9. — Tervishoid — on teistesse peatükkidesse paigutatud koolitervishoid, Ujula ja Vaeste-ambulatoorium ja ptk. 4. alt siia üle toodud Tervishoiupolitsei. Haigete vähesuse puhul on ka haigemaja tulud vähenenud nii, et bruto-kulud ja -tulud on küll vähenenud 14 400 kr. võrra, kuid neto-kulud on jäänud eelmise aasta tasemele.

Ptk. 10. — Laenud ja protsendid — on kulud tõusnud 18 300 kr. võrra, seda peamiselt Eesti Maakrediidiseltsilt ostetud maja laenu kustutuse ja protsentide tasumise arvel.

Ptk. 11. — Kapitalide asutamine ja saadavad protsendid — on uutena üles võetud Kindlustusfond 3 000 kr. ja linna tegevuskapitaliks 25 000 kr. Esimese eesmärgiks on fondi suuremaks kasvamisel

tule vastu kindlustuste osaliselt ärajätmine ja teise eesmärgiks — kulude katmine sel korral, kui tulud õigel ajal ei laeku.

Ptk. 12. — Varanduste kasutamine — kulud ja tulud on vähenenud umbes 31 000 kr. võrra koolimajade üüride ja remontide ärajätmisel. Neto-tulud on aga vähenenud umbes 2 300 kr. võrra.

Ptk. 13. — Ettevõtted — tulud on eelmise aasta tuludest suuremad 14 700 kr. võrra.

Pt. 14. — Maksud ja lõivud — on tulud suurenenud umbes 24 000 kr. võrra. Suurenenud on tulumaks, ärimaks, lõbustusmaks. kantseleimaks ja kinnisvaramaks. Kinnisvaramaks on pisut suurenenud uue hindamise järgi, mis teostati 1934./35. eelarve-aastal. Kantseleimaksu tõsteti Volikogu otsusega 28. märtsist 1935. a. 25-lt sendilt 50 sendile.

1935./36. eelarve-aastal saadi korralisi tulusid	1 431 836,04	kr.
ja anti välja korralisteks kuludeks	1 397 932,51	kr.
Seega tulusid rohkem	33 903,53	kr.

Aruandesummat eelarvega võrreldes selgub, et kulude osas on eelarvesummast 15 637,49 kr. vähem välja antud, kuna tulude osas on enamlaekumist 18 266,04 krooni.

Eelarve täitmise järgi on kogu sissetulek	3 197 176,27	kr.
ja väljaminek	3 163 272,74	„
Puhas ülejääk	33 903,53	kr.

Linnaametnike ja teenijate koosseisudes teostati 1935./36. a. eelarvega järgmised muudatused:

Administratsiooni alal:

Rahandusosakonnas kaotati raamatupidaja abi koht, palgaga 85 kr. kuus; ajutine tööjõud, tasuga 65 kr. kuus nimetati ametnikuks palgaga 80 kr. kuus ja raamatupidaja, palgaga 120 kr. kuus, nimetati ümber raamatupidaja abiks, palgaga 110 kr. kuus.

Hoolekande-osakonnas loodi töörohkuse tõttu juurde masinakirjutaja koht, palgaga 60 kr. kuus.

Raamatukogus kaotati teenija koht, palgaga 55 kr. kuus, ja tegevuse laienemise tõttu võeti juurde ametnik, palgaga 65 kr. kuus.

Tööbörsi ametniku palka ühtlustati teistega, tõstes seda 65 kroonilt 70 kroonile kuus.

Turumaksu kasseerija abijõu tasu tõsteti 35 kroonilt 50 kroonile kuus. Lihaturu nr. 7 maja ostu tõttu on juurde tulnud majahoidja, palgaga 45 kr. kuus.

Ehitusosakonna joonestaja-konstruktor nimetati ümber joonestajaks.

Ettevõtete alal:

Tapamajas kaotati teenija-öövah koht, palgaga 54 kr. kuus, ja asutati tööde ülevaataja koht palgaga 85 kr. kuus.

Pudretivabriku koosseisust kustutati 2 autotöölist, kes on läinud tükitöö peale.

Linnapangas asutati töö suurenemise tõttu juurde üks ametniku koht, palgaga 65 kr. kuus.

Laenukassas tõsteti hindaja palka 90 kroonilt 110 kroonile ja töö suurenemise tõttu asutati juurde laohoidja koht, palgaga 80 kr. kuus.

Elektrijaamas tegevuse laienemise ja töö suurenemise tõttu asutati uued kohad: kassaametnik, palgaga 65 kr. kuus, arveametnik, palgaga 70 kr. kuus, rahakasseerija, palgaga 80 kr. kuus, võrgumeister, palgaga 100 kr. kuus ja joonestaja-konstruktor, palgaga 100 kr. kuus; kõrgepinge-tehniku palka tõsteti 120 kroonilt 140 kroonile kuus; korrespondent-masinakirjutaja nimetati ümber sekretäriks, tõstes tema palka 90 kroonilt 100 kroonile kuus; majahoidja nimetati ümber teenijaks endise palgaga, 55 kr. kuus.

Linna laenude seis 31. märtsil 1936. a.

Varustuslaenu	54 766,15	kr.
Koolimajade soetamiseks	237 946,75	„
Kinnisvarade ostmiseks	271 969,77	„
Vabadussilla ehitamiseks	15 600,00	„
Tamme staadioni korraldamiseks . .	6 200,00	„
Veevärgi ehitamiseks	59 663,17	„
Linnapanga põhikapit. suurendamiseks	5 000,00	„
Ehituslaenu	120 715,09	„
Kokku	771 860,93	kr.

Eelmise aastaga võrreldes on laenusumma 1935./36. aastal tõusnud 114 029,15 kr. võrra. Need uued laenud on: Lihaturg nr. 7 maja ümber ehitamiseks 102 937,68 kr., Poeglastegümnaasiumile III korra peale-ehitamiseks 35 000 kr., Tütarlastegümnaasiumi võimla ehitamiseks 4 000 kr. ja veevärgi laiendamiseks 20 000 kr.

Rahandusosakonna kaudu sissetulnud riiklikud ja muud maksud kroonides.

Impôts de l'Etat et autres taxes.

	1933/34	1934/35	1935/36
Äritunnistuste-maks: — *Certificats commerciaux:*			
Riigile — *à l'Etat*	65 224,30	66 735,00	70 905,00
Kaub.-Tööstuskojale — *à la Chambre de Commerce et d'Industrie*	3 729,75	3 795,15	4 971,63
Teedeministeeriumile: — *Au Ministère des Voies de Communication:*			
Jõuvankrite-maksu — *Impôt des automobiles*	6 551,16	18 262,75	24 198,57
Kultuurkapitali kasuks: — *Au profit du Fond.-Cult.:*			
Lõbustusmaksu — *Taxe sur divertissem.* .	7 919,76	8 345,14	8 377,94
Trahterimaksu — *Taxe sur les restaurants*			
Mälestussamba heaks lõbustusmaksu — *Taxe sur divertissem. au profit d'un monum.* .	2 029,42	2 634,39	2 454,67
Punasele Ristile lõbustusmaksu — *Taxe sur divertissem. au profit de la Croix-Rouge* .	4 028,11	4 513,92	4 657,07
Riigile kinnisvaramaksu — *Impôt de l'Etat sur les immeubles*	56 824,00	55 623,54	56 556,97
Riigile jahiloa-maksu	—	322,00	522,00

Linnavalitsuse poolt väljaantud äritunnistused.

Certificats commerciaux délivrés par la Municipalité.

	1933/34	1934/35	1935/36
Kaubandusettevõtte-tunnistusi: — *Certificats commerciaux catégorie:*			
I järgu	70	70	78
II „	337	330	297
III „	796	805	877
IV „	309	321	302
Kokku — *Total*	1 512	1 526	1 554
Tööstusettevõtte-tunnistusi: — *Certificats industriels catégorie:*			
III järgu	1	1	2
IV „	15	18	20
V „	32	32	35
VI „	30	27	34
VII „	90	91	110
VIII „	225	231	283
Kokku — *Total*	393	400	484
Laotunnistusi — *Certificats de dépôts* . . .	419	403	430
Üldse — *Gr. total*	2 324	2 329	2 468
Maksusumma kr. — *Somme*	101 541,00	104 010,68	111 107,72

Tähtsamad maksuobjektid.

Objects d'impôts les plus importants.

	1933/34	1934/5	1935/36
Kinnisvarad — *Immeubles*	3 039	3 376	3 525
Alkoholiga restoranid — *Restaurants avec boissons alcooliques*	29	33	31
Alkoholita einelauad — *Buffets sans boissons alcooliques*	82	97	80
Ajutised einelauad — *Buffets temporaires*	30	38	45
Sõiduautod — *Autos*	173	180	202
Veoautod — *Camions-automobiles*	82	95	106
Autobused — *Autobus*	14	16	19
Mootorrattad — *Motocycles*	78	89	91
Jalgrattad — *Bicycles*	2 054	1 926	1 973
Hobused — *Chevaux*	733	578	675
Tõllad — *Carosses*	6	5	9
2-hobuse-voorimehe troskad ja saanid — *Fiacres, voitures et traîneaux à 2 chevaux*	4	4	4
1-hobuse-voorimehe troskad ja saanid — *Fiacres, voitures et traîneaux à 1 cheval*	198	179	159
2-hob. vedruvankrid ja saanid isikl. tarvitamiseks — *Voitures à ressorts et traîneaux particul., à 2 chevaux*	3	3	3
1-hob. vedruvankrid ja saanid isikl. tarvitamiseks — *Voitures à ressorts et traîneaux particul., à 1 cheval*	150	123	118
Töövankrid — *Chars*	590	418	421
Reed — *Traineaux pour transports*	617	513	452
Mootorpaadid — *Canots-automobiles*	32	31	35
Purjekad — *Bateaux à voile*	8	10	10
Aerupaadid, süstad ja pandurid — *Bateaux à rames, canots etc.*	347	347	267
Koerad — *Chiens*	935	889	829

Linna üldtulud.
Recettes générales.

	kroonides — *en couronnes*				% %			
	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36
Keskadministratsioon — *Admin. générale*	2 104	2 478	2 524	3 175	0,1	0,2	0,2	0,2
Sotsiaalsed eriülesanded — *Fonctions sociales*	5 551	5 492	5 660	5 858	0,3	0,4	0,4	0,4
Pensionid, abirahad, arstiabi — *Pensions, subv., sec. medicaux*	—	—	—	—	—	—	—	—
Riiklikud eriülesanded — *Fonctions spéc. d'Etat*	—	—	—	—	—	—	—	—
Tule ja gaastõrje — *Pompiers*	—	—	—	—	—	—	—	—
Heakord — *Services publics*	71 735	67 944	69 255	36 570	4,5	4,6	4,6	2,6
Haridus — *Instruction*	117 346	112 601	162 496	140 377	7,3	7,6	10,8	9,8
Hoolekanne — *Assistance*	61 739	46 239	43 245	38 324	3,9	3,1	2,9	2,6
Tervishoid — *Hygiène*	107 803	101 865	105 652	78 266	6,7	6,9	7,0	5,5
Laenud ja protsendid — *Dettes et intérêts*	9 090	9 972	8 028	—	0,6	0,7	0,5	—
Kapitalide asutamine ja %% — *Fond. de capitaux et int.*	28 820	744	35 337	12 778	1,8	—	2,3	0,9
Varanduste kasutamine — *Profit des biens*	225 045	241 547	250 999	178 476	14,0	16,2	16,6	12,5
Ettevõtted — *Entreprises*	170 251	203 677	184 451	194 511	10,6	13,7	12,2	13,6
Maksud ja lõivud — *Droits et impôts*	792 787	671 949	632 887	743 188	49,5	45,3	41,9	51,9
Mitmesugused — *Divers*	10 748	19 303	9 021	313	0,7	1,3	0,6	—
Kokku tulud — *Total*	1 603 019	1 483 811	1 509 555	1 431 836	100,0	100,0	100,0	100,0

Linna üldkulud.
Frais généraux.

	kroonides — *en couronnes*				% %			
	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36
Keskadministratsioon — *Admin. générale*	88 452	86 126	82 241	83 412	5,7	5,9	5,5	6,0
Sotsiaalsed eriülesanded — *Fonctions sociales*	42 521	40 387	23 052	13 091	2,7	2,8	1,6	0,9
Pensionid, abirahad, arstiabi — *Pensions, subv. sec. medicaux*	21 283	19 080	18 628	16 270	1,4	1,3	1,3	1,2
Riiklikud eriülesanded — *Fonctions spéc. d'Etat*	17	19	60	130	—	—	—	—
Tule- ja gaasitõrje — *Pompiers*	30 542	27 454	30 035	29 351	1,9	1,9	2,0	2,1
Heakord — *Services publics*	272 668	271 992	276 135	245 906	17,4	18,8	18,5	17,6
Haridus — *Instruction*	391 448	368 125	431 792	401 207	25,0	25,4	28,9	28,7
Hoolekanne — *Assistance*	262 908	238 991	232 937	235 386	16,8	16,5	15,6	16,8
Tervishoid — *Hygiène*	138 870	129 614	132 890	129 090	8,9	9,0	8.9	9,2
Laenud ja protsendid — *Dettes et intérêts*	141 296	98 502	64 513	82 737	9,0	6,8	4,3	5,9
Kapitalide asutamine ja %% — *Fond. de capitaux et int.*	48 732	15 652	55 307	51 200	3,1	1,1	3,7	3,7
Varanduste kasutamine — *Profit des biens*	121 314	119 863	123 279	93 952	7,7	8,3	8,3	6,7
Ettevõtted — *Entreprises*	—	6 299	11 463	8 342	—	0,4	0,8	0,6
Maksud ja lõivud — *Droits et impôts*	—	1 635	—	—	—	0,1	—	—
Mitmesugused — *Divers*	6 505	24 544	8 746	7 858	0,4	1,7	0,6	0,6
Kokku kulud — *Total*	1 566 556	1 447 283	1 491 078	1 397 932	100,0	100,0	100,0	100,0

Puhaskulud ja -tulud.
Recettes et revenus nets.

	kroonides — *en couronnes*				% %			
	1932 33	1933/34	1934/35	1935/36	1932/33	1933 34	1934/35	1935 36
Kulud: — *Recettes:*								
Keskadministratsioon — *Adm. générale*	86 348	82 648	79 717	80 238	8,1	8,4	8,5	7,9
Sotsiaalsed eriülesanded — *Fonctions sociales*	36 970	34 895	17 392	7 233	3,5	3,5	1,9	0,7
Pensionid, abirahad arstiabi — *Pensions, subv., sec. médicaux*	21 283	19 080	18 628	16 270	2,0	1,9	2,0	1,6
Riiklikud eriülesanded — *Fonctions spéc. d'Etat*	17	19	60	130	—	—	—	—
Tule- ja gaasitõrje — *Pompiers*	30 542	27 454	30 035	29 351	2,8	2,8	3,2	2,9
Heakord — *Services publics*	200 933	204 048	206 880	209 336	18,7	20,7	22,2	20,7
Haridus — *Instruction*	274 102	255 524	269 296	260 830	25,6	26,0	28,8	25,7
Hoolekanne — *Assistance*	201 169	192 752	189 692	197 061	18,8	19,7	20,3	19,4
Tervishoid — *Hygiène*	31 067	27 749	27 238	50 824	2,9	2,8	2,9	5,0
Laenud ja protsendid — *Dettes et intérêts*	132 206	88 530	56 485	82 737	12,3	9,0	6,1	8,3
Kapitalide asutamine ja %% — *Fond de capitaux et int.*	19 912	14 908	19 970	38 422	1,9	1,5	2,1	3,8
Tulud: — *Revenus:*								
Varanduste kasutamine — *Profit des biens*	103 731	121 684	127 720	84 524	9,7	12,3	13,7	8,3
Ettevõtted — *Entreprises*	170 251	197 378	172 988	186 169	15,9	19,9	18,5	18,4
Maksud ja lõivud — *Droits et impôts*	792 787	670 314	632 887	743 187	74,0	67,8	67,8	73,3
Mitmesugused — *Divers*	4 243	—5 241	275	— 7 545	0,4	—0,1	—	—0,7
Kokku tulud — *Total recettes*	1 071 012	989 376	933 870	1 013 880	100,0	100,0	100,0	100,0
Kokku kulud — *Total frais*	1 034 549	952 848	915 393	979 977	96,6	96,4	98,0	96,7
Ülejääk — *Excédent*	36 463	36 528	18 477	33 903	3,4	3,6	2,0	3,3

LINNA KORRALISED KULUD KROONIDES *).

Dépenses ordinaires de la ville (en couronnes).

Keskadministratsioon *Administration générale.*	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36
Linnavalitsus — *Administration Municipale*	20 619	19 486	17 598	19 165
Linnavalitsuse kantselei — *Bureau Municip.*	32 857	29 767	27 718	24 585
Rahandusosakond — *Administration des finances*	15 516	14 892	18 722	19 965
Vaeslaste-kohus — *Tutelles et Curatelles*	3 186	3 046	3 177	3 162
Perekonnaseisu-amet	5 426	5 737	6 030	6 802
Etat-Civil	*3 322*	*3 259*	*3 506*	*3 902*
Statistikabüroo — *Bureau de Statistique*	8 887	10 416	7 222	7 693
Revisjoniamet — *Comité de Revision*	1 961	1 782	1 774	2 040
Kokku	88 452	85 126	82 241	83 412
Total	*86 348*	*82 648*	*79 717*	*80 238*
Sotsiaalsed eriülesanded *Institutions sociales.*				
Tööbörs	8 975	8 824	9 195	9 592
Bourse de travail	*3 425*	*3 332*	*3 535*	*3 733*
Juriidilise nõuande büroo — *Consultation Juridique*	600	573	588	564
Tööpuuduse vastu võitlemine — *Lutte contre le chômage*	32 945	30 990	13 269	2 935
Kokku	42 521	40 387	23 052	13 091
Total	*36 970*	*34 895*	*17 392*	*7 233*
Pensionid, arstiabi ja abirahad *Pensions, secours médicaux, subventions.*				
Pensionid — *Pensions*	14 348	12 802	12 392	13 798
Arstiabi — *Secours médicaux*	3 555	2 021	2 453	2 204
Autasud ja abirahad — *Gratific. et subventions*	3 380	4 257	3 783	268
Kokku — *Total*	21 283	19 080	18 628	16 270
Riiklikud eriülesanded *Institutions de l'Etat*	17	19	60	130
Tuletõrje *Pompiers.*				
Linna tuletõrje — *Pompiers*	25 346	24 766	24 858	24 904
Tuletõrje veevõtmiskohtade korrashoid — *Prises d'eau pour pompiers*	696	188	1 177	446
Abirahad — *Subventions*	4 500	2 500	4 000	4 000
Kokku — *Total*	30 542	27 454	30 035	29 350

*) Märkus: Kursiivis on näidatud neto-kulu.
Remarque: Les dépenses nettes sont indiquées en italiques.

	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36
Heakord *Services publics.*				
Ehitusosakond — *Section de Construction* .	22 201 *21 989*	21 094	22 258	23 697 *22 349*
Sõidu- ja kõnniteed	78 992	63 883	71 319	62 158
Routes et trottoirs	*71 100*	*53 304*	*61 272*	*54 184*
Sillad — *Ponts*	2 755	20 057	2 890	7 291
Teede ja sildade ehitam. erisummade arvel .	58 813	53 449	55 244	23 357
Construction de routes et ponts . . .	*323*	*83*	—	*220*
Puiestikud, puiesteed ja iluplatsid	4 104	5 365	9 003	15 703
Parcs, allées et squares	*3 097*	*4 327*	*7 992*	*13 852*
Reovee-kanalisatsioon	19 033	17 715	21 158	15 818
Puits-égouts	*18 617*	*17 415*	*20 955*	*15 513*
Linna valgustamine — *Éclairage*	67 436	66 737	68 500	67 159
Turu-, laada- ja laoplatsid — *Places de marché*	4 365	10 262	13 627	13 318
Väljakäigukohad — *Latrines publiques* . .	3 200	1 823	2 282	2 891
Veekogud ja kaldad — *Eaux et rives* . .	8 563	8 947	7 001	11 156
Supelkohad ja ujula	3 206	2 660	2 852	2 933
Endroits de bain et établ. natat. . . .	*+ 512*	*+ 1*	*102*	*978*
Prügi-panipaigad — *Dépôts pour balaquers*	—	—	1	424
Kokku	272 668	271 992	276 135	245 905
Total	*200 933*	*204 048*	*206 880*	*209 335*
Haridus *Instruction publ.*				
Haridusosakond	8 442	8 134	6 703	7 716
Administration des Écoles	*8 387*			
Koolide tervishoid	10 681	10 259	10 840	11 095
Hygiène des écoles		*10 197*	*10 787*	
Alg-, täiendus- ja järelkoolid	137 375	132 121	158 516	142 733
Écoles primaires	*154 737*	*146 408*	*152 404*	*135 426*
Keskkoolid	106 070	95 805	132 190	115 144
Ecoles secondaires	*8 917*	*8 197*	*12 312*	*15 500*
Kutsekoolid	31 970	33 238	30 542	35 271
Écoles profess.	*10 494*	*10 459*	*10 786*	*9 745*
Vähemusr. koolid	13 558	10 918	11 303	11 855
Écoles des minor				*10 730*
Õppeaed — *Jardin d'enseignement* . . .	—	—	1 481	—
Lasteaiad ja mänguplatsid	5 094	1 724	—	—
Écoles enfantines et places de jeux . .	*4 273*	*1 570*		
Raamatukogud ja lugemislaud	22 329	20 177	21 340	21 601
Bibliothèque publique	*21 079*	*16 315*	*15 543*	*15 940*
Haridus väljaspool kooli — *Instruction en dehors de l'école*	195	91	100	52

	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36
Õppevahendite-keskkogu	1 942	1 391	2 500	2 591
Moyens d'enseignement	*1 442*	*971*	*2 080*	*2 183*
Kunst ja sport	2 852	2 516	6 316	3 528
Art et sports	*1 815*	*2 466*	*6 296*	
Ajaloolised arhiivid — *Archives historiques*	1 560	1 560	1 560	2 949
Kutsevaliku-nõuandla	1 881	1 923	1 996	1 716
Consultation professionnelle	*941*	*962*	*998*	*1 012*
Toetused õpilasile	18 302	19 844	16 026	7 747
Subsides élèves	*7 552*	*9 644*	*7 026*	
Stipendiumid — *Bourses*	1 920	1 770	2 170	3 170
Toetused erakoolidele ja -lasteaedadele — *Subv. éc. privées et enfantines*	12 510	12 302	13 313	13 349
Toetused organisatsioonidele — *Subv. organisations*	13 907	13 570	14 270	20 689
Ekskursantide-kodu	860	782	626	—
Foyer des Excursions	*134*	*+ 10*	*164*	
Kokku	391 448	368 125	431 792	401 207
Total	*274 102*	*255 524*	*269 296*	*260 830*
Hoolekanne *Assistance publ.*				
Hoolekande-osakond — *Section d'Assistance*	11 938	11 721	12 246	12 967
Vanadekodud	65 571	62 133	60 166	63 434
Hospices de vieillards	*42 188*	*41 349*	*41 707*	*46 687*
Lastekodud	53 697	45 889	44 718	42 319
Hospices d'enfants	*33 037*	*37 923*	*35 968*	*36 687*
Ühiselumajad — *Foyers*	4 870	4 527	4 450	4 915
Täisealiste lahtine hoolekanne — *Assistance d'adultes*	83 703	83 381	71 800	70 109
Laste lahtine hoolekanne	35 869	25 090	31 977	31 942
Assistance d'enfants	*18 173*	*7 601*	*15 941*	*15 997*
Vaeste-ambulatoorium — *Ambul. des pauvres*	3 300	3 060	4 230	5 849
Toetused organisatsioonidele — *Subv. organisations*	3 960	3 190	3 350	3 850
Kokku	262 908	238 991	232 937	235 386
Total	*201 169*	*192 752*	*189 692*	*197 061*
Tervishoid *Hygiène publ.*				
Tervishoiu-osakond — *Section d'Hygiène*	12 576	12 288	13 604	9 348
Haiglad	90 825	85 114	86 648	84 029
Hôpitaux	*+ 1 394*	*+ 3 047*	*+ 5 047*	*20 229*
Võitlus nakkushaigustega	6 714	7 437	6 145	8 141
Lutte contre épidémies			*6 142*	

	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36
Emade ja laste arstlik nõuandla	10 190	9 025	9 681	9 693
Consultation mères et enfants	*4 718*	*4 252*	*4 681*	*4 775*
Laboratooriumid — *Laboratoires . . . .*	164	70	159	344
Muud asutised	18 401	15 425	16 282	17 234
Autres inst.	*8 289*	*6 494*	*7 328*	*7 692*
Loomatervishoid — *Serv. san. vétérinaire*	—	255	71	*+ 6*
Abirahad organisatsioonidele — *Subv. organisations . . . . . .*	—	—	300	300
Kokku	138 870	129 614	132 890	129 090
Total	*31 067*	*27 749*	*27 238*	*50 824*
Laenud ja protsendid				
Amortissement des dettes et %%.				
Laenude tasumine — *Amortissement des dettes . . . . . .*	92 003	67 810	40 303	59 011
Protsentide tasumine	49 293	30 692	24 210	23 726
Intérêts	*40 203*	*20 720*	*16 182*	
Kokku	141 296	98 502	64 513	82 737
Total	*132 206*	*88 530*	*56 485*	
Kapitalide asutamine ja saadud protsendid				
Fondation de capitaux et intérêts.				
Linnakapitalid — *Capitaux munic. . . .*	20 000	15 000	20 000	48 000
Erikapitalid — *Capitaux spéciaux . . .*	28 085	—	35 307	3 200
	—	—	—	—
Protsendid	647	652	—	—
Intérêts	*+ 88*	*+ 92*	*+ 30*	*+ 9 578*
Kokku	48 732	15 652	55 307	51 200
Total	*19 912*	*14 908*	*19 970*	*38 422*
Varanduste kasutamine				
Exploitation des biens.				
Majandusosakond	10 340	9 758	6 667	13 831
Section Economique	*9 855*	*8 641*	*6 524*	*13 461*
Majad ja muud ehitused	43 588	41 701	48 252	33 514
Maisons et autres constr.	*+ 46 236*	*+ 67 607*	*+ 66 102*	*+ 34 206*
Krundid ja maatükid	22 792	27 578	30 856	4 126
Terrains	*+ 17 329*	*+ 18 233*	*+ 19 426*	*+ 9 226*
	—	—	—	—
Turud ja kaalumajad — *Marchés et pesage*	*+ 39 982*	*+ 35 216*	*+ 33 664*	*+ 24 406*
Mõisad ja talud	2 812	1 042	156	267
Propriétés et fermes	*+ 6 575*	*+ 5 924*	*+ 6 716*	*+ 5 829*
Metsad	18 033	16 837	17 055	15 282
Forêts	*+ 3 912*	*+ 7 557*	*+ 9 999*	*+ 11 902*
Endised riigimaad päraldistega	—	—	—	16 723
				+ 3 460

	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36
Riigilt renditud maad	—	—	—	1 891
				+ 2 323
Liiva- ja kruusa-augud	4 535	7 242	7 195	8 318
Carrières sable et gravier	*+ 8 285*	*+ 5 106*	*+ 6 365*	*+ 6 633*
Veovoor ja sõiduvahendid	19 214	15 705	13 098	—
Transports et véhicules	*8 733*	*9 318*	*8 028*	
Kokku	121 314	119 863	123 279	93 952
Total	*+ 103 731*	*+ 121 684*	*+ 127 720*	*+ 84 524*

Puhastulu ettevõtetest
Entreprises (revenu net).

Elektrijaam — *Usine d'électricité*	*98 111*	*101 580*	*100 980*	*108 411*
Apteek — *Pharmacie*	*3 134*	*6 667*	*7 290*	*5 860*
Viinapoed — *Vente de spiritueux*	*5 882*	*9 569*	*8 807*	*12 868*
Materjalide laod — *Depôts de matériaux*	*7 209*	*3 956*	*2 079*	*2 506*
Veovoor	—	—	—	*357*
Veevärk — *Service des Eaux*	*2 723*	*3 002*	*2 447*	*1 191*
Gaasivabrik — *Usine à gaz*	*9 771*	*9 421*	*8 120*	*7 964*
Pank — *Banque*	*8 340*	*26 000*	*13 000*	*17 500*
Laenukassa ja müügisaal — *Mont-de-Piété et Salle des Ventes*	*6 195*	*11 167*	*10 990*	*11 549*
Annemõis — *Propriété „Annemõis"*	*14 938*	*13 753*	*10 087*	*7 316*
Jaama mõis — *Propriété „Jaama"*	*10 654*	*11 369*	*9 556*	*9 234*
Ulila mõis — *Propriété „Ulila"*	*249*	*1 231*	*89*	*793*
Pudretivabrik — *Usine d'engrais*	*9 190*	*5 962*	*10 012*	*8 962*
Linna laevad — *Bateaux de la Ville*	*— 6 145*	*— 4 182*	*— 7 355*	*— 5 385*
Ettevõtete-osakond *Section des entreprises*	—	*— 2 117*	*— 3 114*	*— 2 957*
Kokku *Total*	*170 251*	*197 378*	*172 988*	*186 169*

Tulud maksudest ja lõivudest
Revenus (droits et impôts).

Kogukondlikud maksud	649 842	542 491	496 343	576 817
Impôts communaux		*540 856*		
Osa- ja lisamaksud riigimaksudele—*Impôts supplém. d'Etat*	142 945	129 458	136 544	166 370
Kokku	792 787	671 949	632 887	743 187
Total		*670 314*		

Mitmesugused
Divers.

Tulud — *Revenus*	6 505	24 544	8 746	313
Kulud — *Dépenses*	10 748	19 303	9 021	7 858

Erakorralised kulud ja tulud kroonides.

Budget extraordinaire (en couronnes).

Kulud — *Dépenses:*	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36
Uued ehitised — *Nouvelles constructions* .	48 944	20 142	17 398	171 877
Ulila elektrijaam — *Usine d'électricité* .	34 511	84 063	142 609	128 391
Hoolekandekava — *Assistance publ.* . . .	30 252	26 808	—	—
Tööstuskool — *École industrielle*	36 463	—	—	—
Laenude tasumine — *Amortissement de dettes*	—	114 387	—	—
Kinnisvara omandamine — *Acqusition des immeubles*	—	—	36 359	—
Vallasvara soetamine — *Acquisition des mobiliers*	—	—	—	8 417
Gaasivabrik — *Usine à gaz*	—	—	—	10 926
Tulud — *Recettes:*				
Linna kapitalidest ja fondidest — *Fonds et capitaux de la Ville*	79 455	217 253	160 007	194 032
Toetised riigivalitsuselt — *Subventions du Gouvernement*	30 252	21 000	—	—
Võlgnikelt sisse nõutud — *Recouvrements des débiteurs*	—	7 147	—	—
Laenudena — *Emprunts:*				
Pikaajaline laen — *Emprunt à longue durée*	4 000	—	36 359	125 579
Korralise eelarve ülejäägist — *De l'excédent du budget ordinaire*	36 463	—	—	—
Erakorraline eelarve tasakaalus — *Balance du budget extraordinaire* . . .	150 170	245 400	196 366	319 611

Kulude ja tulude kokkuvõte kroonides.

Résumé des dépenses et recettes (en couronnes).

	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36
Korralised tulud—*Recettes ordinaires* .	1 912 112	1 774 205	1 509 555	1 431 836
Korralised kulud — *Dépenses ordinaires*	1 875 649	1 737 678	1 491 078	1 397 932
Ülejääk — *Excédent*	36 463	36 527	18 477	33 904
Erakorralised tulud — *Recettes extraordinaires*	113 707	245 400	196 366	319 611
Erakorralised kulud — *Dépenses extraordinaires*	150 170	245 400	196 366	319 611
Puudujääk — *Déficit*	36 463	—	—	—
Üldise eelarve tulud — *Recettes du budget général*	2 025 819	2 019 605	1 705 921	1 751 447
Üldise eelarve kulud—*Dépenses du budget général*	2 025 819	1 983 078	1 687 444	1 717 543
Üldine eelarve ülejääk — *Excédent du budget général*	—	36 527	18 477	33 904

Koosseisud ja palgakrediidi ulatus Tartu linnaomavalitsuses 1936./37. aasta eelarve järgi.

Peatükkide nimetus	Teenisklejate arv		Teenistustasu kr.				
	pensioniõiguslikud	pensioniõiguseta	rahas	natuuras	teenistusvanusetasu	perekonnaabiraha	Kokku
Pt. 1. Keskadministratsioon .	36	3	57 828	—	6 206	894	64 928
„ 2. Sotsiaalsed eriülesanded	5	1	6 044	—	850	72	6 966
„ 5. Tule- ja gaasitõrje . .	23	1	16 800	312	2 775	468	20 355
„ 6. Heakord	15	14	27 499	120	2 186	1 311	31 116
„ 7. Haridus [1])	336	51	167 479	240	8 345	9 298	185 362
„ 8. Hoolekanne	36	8	34 318	3 420	4 213	1 620	43 571
„ 9. Tervishoid	42	4	46 680	—	5 902	1 636	54 218
„ 12. Varanduste kasutamine	25	1	15 284	4 798	3 163	1 656	24 901
„ 13. Ettevõtete-osakond . .	2	—	2 640	—	317	—	2 957
Kokku	520	83	374 572	8 890	33 957	16 955	434 374
Ettevõtted	227	25	252 422	7 920	32 829	11 866	305 037
Üldse	747	108	626 994	16 810	66 786	28 821	739 411

[1]) Õpetajate arv ei ole tegelikult nii suur, kui tabelis näidatud, sest mitmes koolis tundeandvad õpetajad on arvestatud mitu korda.

Teenistustasud moodustavad korralises ja ettevõtete eelarveis kokku 25,3%.

PENSIONIÕIGUSLIKUD LINNATEENIJAD 1. JAAN. 1937. A.

Perekonna- ja eesnimi	Sünniaasta	Ameti nimetus	Mis ajast linna teenist.
AARDE, Aleksander	1892	Elektrij., mont.	1926
AASAMÄE, Juhan	1907	„ kass.	1933
AEGNAST, August	1893	„ barakivaht	1926
AKKI, Marie	1882	Majandusos., tnj.	1926
ALAJAAN, Rudolf	1906	Perek.-am., am.	1932
ALBI, Mare	1904	Nakkush., põet.	1929
ALTEMENT, Elmar	1906	Elektrij, kütja	1926
ANMANN, Amalie	1885	Apt., tnj.	1922
ANNUSVER, Vassili	1899	Terv.-pol. kordn.	1934
ANSO, Leo	1912	Elektrij., mont.	1932
ANTON, Ernst	1897	Maj.-os., van.-am.	1922
ARAND, Kaarel	1876	Metsavaht	1914
ARM, Aleksander	1886	Tulet. lends., tulet.	1923
ARVI, Richard	1908	Gaasiv., kass.	1927
BAMBERG, Karl	1899	Elektrij., van.-am.	1929
BERNARDT, Anna	1877	Tapam., trihhinoskop.	1906
BIRKENBERG, Viktor . . .	1901	Ulila jõuj., dir. abi	1927
BLAUBRÜCK, Voldemar . . .	1900	Apt., assist.	1928
BLUMBACH, Ella	1910	Naish., õde	1933
BOSEKE, Gerhard	1906	Tulet. lends., tulet..	1928
BUMEISTER, Ernst	1889	Ehitusos., ehitustehnik	1929

EHRENVERTH, Al-der	1890	Terv.-pol., kordn.	1927
EILSEN, Rudolf	1903	Linnaam., käskj.	1929
EISEN, Herbert	1902	Pudretiv., sepp	1934
ELLU, August	1905	Elektrij., tehn.	1935
ELMET, Flora	1902	Linnap., am.	1928
ELMET, Karl	1900	„ raamatup.	1927
EOMÄE, Al-der	1911	Laenuk., laohoidja	1934
ERIKSON, Liidia	1911	Naish., keetja	1935
ERNITS, Jaan	1879	Jaama m., karjarav.	1922
FINK, Al-der	1900	Linnap., am.	1927
FREIDENBERG, Frits	1887	Gaasiv., kütja	1928
FREY, Viktor	1897	Maj.-os., autoj.	1923
FUCHS, Elsa	1887	Gaasiv., arveam.	1918
FUKS, Evald	1903	Tapam., tööde ülev.	1936
GREPP, Johannes	1907	Ehit.-os. teedetehnik	1934
GRÜNMARK, Rosalie-Vilh.	1882	Nakkush., nõudepes.	1931
HACKENSCHMIDT, Vladimir	1893	Tulet. lends., tulet.	1929
HAGERI, Karl	1902	„ „ tulet.	1925
HERMANN, August	1883	Apt., juhat. abi	1922
HIIR, Aimi	1902	Raamatuk., am.	1927
HINDRICHSON, Feliks	1895	Tulet. lends., tulet.	1920
HINDRICHSON, Franz	1899	„ „ tulet.	1923
HINDRICHSON, Robert	1904	„ „ tulet.	1927
HUBEL, Ingeborg	1909	Elektrij., kassaam.	1935
HUNT, Udo	1906	Hoolek.-os., am.	1930
HÄRMASTE, Aavo	1907	Tulet. lends., autoj.	1936
HÜNERSON, Theophil	1872	„ „ autoj.	1917
HÜTSI, Ljuba	1894	Vaesl.-kohus, esim.	1924
ISOTAMM, Al-der	1903	Stat.-büroo, juhat.	1928
ISRAEL, Ernst	1870	Tapam., masinist	1914
IVANSON-TASSO, Julius	1873	Elektrij., masinisti abi	1918
JAANSON, Rosalie	1885	Tapam., trihhinoskop.	1909
JAKOBSON, August	1889	„Tartu Kodu", sanitar	1928
JAKOBSON, Rihard	1905	Terv.-os., desinfektor	1935
JERET, Johan	1904	Tapam., teenija	1931
JONASSE, Elmar	1913	Perek.-am., am.	1935
JOONAS, Albert	1900	Maj.-os., turumaksu kass.	1933
JOHANI, Helene	1903	Raamatuk., am.	1924
JOHANSON, Theodor	1887	Linnasekr. abi	1919
JÕGI, Hans	1908	Tulet. lends., tulet.	1929
JÜRGENSON, Johannes	1901	„ „ tulet.	1922
JÜRGENSON, Oskar	1892	Pudretiv., juhat.	1934
KAAL, Valentine	1913	Linnap., am.	1936
KAALEP, Jaan	1901	Majandusos., am.	1927
KAALEP, Magdaleena	1900	Hoolek.-os., am.	1919
KAHAR, Jaan	1862	Rahandusos., teener	1919
KALAMEES, Johannes	1910	Metsavaht	1935
KALLAS, Artur	1893	Hoolek.-os., käskj.	1931
KALLASTU, Karl	1892	Linnap., tnj.	1925
KANGUR, Albreht	1886	Majand.-os., van.-am.	1932
KANGUR, Alvine	1895	Kaagvere lastek., lasteh.	1926
KANNELAUD, Emilie	1898	Apt., assist.	1924
KANTSIMÄE, Karl	1896	Tulet. lends., tulet.	1925
KAPSTA, Ernst	1887	Rahandusos., raamatup. abi	1918

KARASK, Karl-Julius	1890	Naish., juhat.	1922
KARLSON, Voldemar	1897	Ettev.-os., asj.	1924
KARP, Karoline	1876	Hoolek.-os., õde	1922
KARRO, Osvald	1900	Elektrij., kassap.	1923
KARU, Jaan	1890	Gaasiv., majah.	1921
KARU, August	1889	Elektrij., majah.	1926
KASK, Liisa	1875	Terv.-os., tnj.	1925
KAUR, Rosalie	1897	Viinap., kassap.	1917
KEERD, Mihkel	1887	Tapam., loomaarst	1924
KEISS, Marta	1901	Kaagvere lastek., lasteaedn.	1923
KILK, Nikolai	1892	Nakkush., juhat.	1925
KILUMANN, Kusta	1893	Elektrij., van.-laoam.	1926
KIPPIK, Valdeko	1905	Linnap., am.	1936
KIRS, Eduard	1887	Elektrij., kass.	1920
KIVISTIK, Anna	1898	Tapam., am.	1919
KLAUS, Otto	1876	Elektrij., tnj.	1920
KLEMMER, Jakob	1884	Rahand.-os., juhat.	1920
KLIIMANN, Eduard	1892	Elektrij., mont.	1918
KODRES, Johannes	1881	Terv.-pol., komissar	1934
KOLBERG, Karl	1888	Gaasiv., kütja	1924
KOLK, Johannes	1905	„ „	1932
KOOL, Sander	1883	Elektrij., turbameister	1926
KOORITS, August	1905	„ kass.	1931
KONNOV, Leopold	1896	Laenuk., laohoidja	1931
KONT, Aleksander	1906	Elektrij., mont.	1929
KONT, Friedrich	1897	„ kass.	1920
KOPPEL, Julius	1902	Terv.-pol., kordn.	1934
KORJUS, Ene	1906	Majandus-os., am.	1929
KRAUSE, Rudolf	1869	Apt., juhat.	1922
KRIMM, Arnold	1906	Rahandusos., maksun.	1936
KROLL, Gustav	1886	Terv.-os., linna-arst	1918
KRULL, Linda	1907	Nakkush., arst	1935
KRUUS, Ferdinand	1889	„Tartu Kodu“, juhat.	1918
KRUUS, Rudolf	1903	Pudretivabr., töödejuh.	1927
KUIK, Jakob	1901	Apt., assist.	1926
KULDMAA, Eduard	1905	Tapam., tallim.	1936
KURRIK, Elli	1889	Arstl. nõuandla, õde	1922
KUUSMÄE, Hermann	1892	Majandusos., majah.	1935
KUTSAR, August	1907	Tapam., öövaht	1936
KUTSAR, Hermiine	1898	Elektrij., arveam.	1919
KUUS, Ervin	1899	Perek.-am., am.	1929
KUUSIK, Juhan	1886	Elektrij., direktor	1920
KÄRNER, Johannes	1898	Tapam., kütja	1931
KÜLLI, Jaan	1893	Elektrij., arveam.	1927
LAANESTE, Eduard	1907	Veevärk, am.	1934
LAANPERE, Valter	1902	Stat.-büroo, van. stat.	1928
LAAS, Artur	1910	Veevärk, motoristi abi	1934
LAIKME, Hugo	1898	Laenuk., laohoidja	1932
LAURITS, Gertrud	1894	Elektrij., arveam.	1923
LAURSON, Richard	1902	„ puusepp	1926
LEHT, Oskar	1880	Gaasiv., kütja	1929
LENDMÄE, Voldemar	1886	Elektrij., turba eriteadl.	1922
LEOKENE, Jakob	1893	„ laborant-tehnik	1926
LEPIK, Ida	1887	Tapam., kassap.	1916
LEPIK, Osvald	1908	II van.-kodu, juhat.	1935
LEPIK, Tiina	1902	Arstl. nõuandla, õde	1926
LEPPIK, Raissa	1897	Elektrij., arveam.	1929
LEPSON, Saamuel	1888	Tapam., raamatup.	1923

LESTA, Karl	1895	Tapam., teenija	1924
LESTA, Marie	1887	Elektrij., arveam.	1919
LESTAL, Karl	1880	Gaasiv., kütja	1921
LIBA, Olga-Heleene	1899	Perek.-am., am.	1935
LIBLIK, Harald	1905	Linnap., am.	1932
LIIAS, Martin	1881	Tapam., abidir.	1924
LIIV, Karl	1885	Gaasiv., masinist	1921
LIIVAKANT, August	1909	„ kütja	1933
LIND, Rudolf	1890	Tööbörs, juhat.	1918
LIND, Siegfried	1899	Tervishoiu-arst	1932
LINNAMÄGI, Mati	1912	Linnap., am.	1936
LIPPING, Leo	1885	Elektrij., töök. juhat.	1922
LIPPING, Vladimir	1883	„ van. lukksepp	1921
LOND, Vilhelmine	1898	„ arveam.	1918
LOVÄGIN, Isai	1887	„ lukksepp	1926
LUBI, Manivalde	1901	Koolival., am.	1930
LUHA, Maret	1896	Laenuk., laekur	1932
LUHT, Juhan	1895	Apt., assist.	1926
LUIK, Ella	1901	Majandusos., arveam.	1934
LUIK, Rosalie	1897	Hoolek.-os., am.	1920
LUKATS, Boris	1902	Õppev.-keskkogu, asj.	1936
LUKE, Juulie	1891	Koolival., am.	1920
LUUKAS, Hans	1888	Elektrij., mont.	1926
LÄTT, August	1873	Tulet. lends., ülem	1927
LÄÄTS, Mihkel	1886	Gaasiv., masinist	1918
MAASEN, Oskar	1878	Elektrij., kontorijuh.	1917
MALS, Andres	1875	Tapam., teenija	1918
MARKS, Anette	1891	Linnaam., masinkirj.	1918
MARKS, Jenny	1887	„ „	1920
MARMOR, Albert	1905	Rahandusos., am.	1936
MARTINSON, Harri	1894	Elektrij., mont.	1921
MARTINSON, Al-der	1907	Linnap., am.	1931
MASER, Johan	1886	Viinap., müüja	1918
MATRA, Alma	1904	Nakkush., põetaja	1928
MATTO, Al-der	1897	Perek.-am., am.	1929
MEENOV, Peeter	1884	Tulet. lends., autoj.	1926
MEIMERS, Leonhard	1898	Tööbörs, van.-am.	1919
METSIK, Eduard	1893	Perekonnaseisu-ametnik	1926
MIINA, Elli	1904	Apt., assist.	1928
MIKK, Hans	1907	Stat.-büroo, am.	1936
MIKS, Leontiine	1898	„Tartu Kodu“, põetaja	1930
MORGEN, Ida	1909	Raamatuk., am.	1932
MUKK, Leo	1911	Gaasiv., kütja	1933
MURKA, Ferdinand	1900	Linnasekret. II abi	1931
MÄGI, August	1878	Linnasekretär	1920
MÄGI, Valter	1909	Elektrij., kontrolör	1932
MÄELO, Bernhard	1894	Linnap., juhat. liige	1927
MÄELOOG, Julie	1882	Laenuk., laohoidja abi	1922
MÄND, Olga	1894	Elektrij., arveam.	1926
MÄNNIK, Valter	1899	Ehitusos., asj.	1932
MÄRTIN, Ferdinand	1911	Elektrij., kass.	1929
MÖLDER, Helmi	1899	„ arveam.	1932
MÖLDRI, Artur	1895	Raamatuk., abijuh.	1921
MÜÜR, Jaan	1877	Gaasiv., gaasimeistri abi	1912
NEIMANN, Erich	1893	Elektrij., van.-am.	1918
NEIMANN, Luise	1895	„ raamatup.	1917
NEOSTE, Gustav	1885	Gaasiv., lukksepp	1918
NEOSTUS, Hugo	1893	Tul. lends., tulet.	1920

NEUDECK, Artur	1887	Rahandusos., am.	1918
NIGGOL, Berta	1909	Elektrij., kants. valvur	1933
NIGGOL, Jaan	1894	„ lukksepp	1932
NIITOVA, August	1894	Laenuk., öövaht	1936
NOOLANDI, Friedrich	1884	Elektrij., võrgutehnik	1921
NOORMÄGI, Osvald	1909	Tööbörs, teener	1935
NORDEN, Anna	1900	Laenuk., n.-raamatup.	1922
NORMANN, Leida	1913	Elektrij., arveam.	1933
NUMA, Hugo	1885	„ masinist	1918
NURMBERG, Elmar	1904	Tulet. lends., tulet.	1927
NURMBERG, Herbert	1903	„ „ „	1930
NÄPP, August	1878	Tapam., väravavaht	1905
OBET, Helmi	1909	Elektrij. arveam.	1932
OJA, Teodor	1903	„ mont.	1929
OLESK, Olli	1906	Vaesl.-koh., sekr.	1936
OLL, Nikolai	1900	Ehitusos., n.-ins.	1935
ONTON, Voldemar	1899	Linnainsener	1935
OONA, Rudolf	1899	Elektrij., kass.	1924
OSSEP, Kristjan	1888	Pesuk., des.-kambri masin.	1913
OSTRAT, Juhan	1883	Juriskonsult	1920
OTSA, Gustav	1898	Rahandusos., n.-raamatup.	1932
OTTO, Al-der	1899	Tulet. lends., tulet.	1926
OTTO, Hilda	1900	Linnaam., registr.	1926
PAABO, Erich	1894	Elektrij., mont.	1922
PAHKRE, Ella	1910	Naish., põet.-õde	1933
PAKOSTA, August	1897	Linnapank, esimees	1927
PALES, Ferdinand	1902	Hoolek.-os., kontr.	1924
PALK, Evald-Gustav	1903	Maj. os., kruusaaugu-vaht	1934
PALMBERG, Jaan	1888	Gildi 8, majah.	1933
PARIOTS, Fritz	1882	„Tartu Kodu“, kojam.	1930
PAURSON, Johan	1876	Ulila m., valits.	1928
PEDA, Kristjan	1900	Laenuk., raamatup.	1929
PEEBO, Leonhard	1903	Elektrij., kass.	1928
PEKKER, Kurt	1907	Tapam., tnj.	1936
PETERSON, Elviine	1909	Meesh., õde	1934
PIELBUSCH, Voldemar	1887	Metsaülem	1919
PIIR, Karl	1889	Ehit.-os., teerulli masinist	1934
PIKKAT, Endel	1911	Tulet. lends., tulet.	1934
PILL, Erna	1898	Elektrij., arveam.	1918
PILL, Jaan	1894	Rahandusos., raamatup.	1921
PILLAU, Aliide.	1901	Linnap., am.	1928
PINT, Peeter	1893	Terv.-os., desinf. abi	1926
PIRN-OKSA, Linda	1908	Apt., prakt.	1928
PIRNIPUU, Eduard	1909	Linnap., am.	1936
PISUKE, Peeter	1864	Puulao-hoidja	1920
PLOOM, Aino	1903	Raamatuk., am.	1924
PLOOMPUU, Linda	1903	„ „	1926
POLETOV, Emilie	1880	Viinap., kassap.	1920
POLLI, Al-der	1872	Metsnik	1904
POLLI, August	1882	Metsavaht	1912
POOTS, Emma	1899	Arstl. nõuandla, õde	1926
PUKITS, Mart	1874	Raamatuk., juhat.	1924
PUNDER, Al-der	1897	Gaasiv., kütja	1932
PUSEMP, Martin	1873	Linna loomaarst	1927
PUTNIK, Olga	1884	Terv.-os., van. pesun.	1936
PUUSEPP, Hilda	1898	Hoolek.-os., vaestearst	1928
PRIKS, Kaarel	1877	Apt., teenija	1919

PRINS, Voldemar	1900	Materj. laod, am. 1932
PROST, Siegfried	1893	Laenuk., laohoidja 1933
PRUUS, August	1894	Metsavaht 1929
PÕDER, Harald	1890	Elektrij., kass. 1926
PÕDER, Karl	1872	„ võrgumeister 1926
PÕLDE, Karl	1884	Terv.-os., asj. 1919
PÕLDRE, Hermann	1892	Elektrij., arveam.-laoh. 1926
PÕLLUVEER, Alfred	1904	Hoolek.-os., am 1934
PÄRLIN, Gottlieb	1866	Linnaamet, käskj. 1921
PÄRLIN, Juhan	1905	Elektrij., võrgutehn. abi 1928
PÄRM, Johannes	1891	Pudretiv., töödejuhat. 1932
PÄRNOJA, Georg	1888	Elektrij., mont. 1923
PÄRTELPOEG, Adelheid	1898	„ arveam. 1929
PÜGI, Alfred	1894	Pudretiv., autoj. 1921
RAIDMÄE, Mihkel	1873	Majand.-os., välistööde juh. 1917
RAIG, Herbert	1901	Elektrij., kütja abi 1927
RAJAL, Aliide	1878	II vanadek., juh. abi 1920
RAMMUL, Arnold	1901	Elektrij., mont. 1926
RANDLA, Julius	1892	„ tuhakärut. 1924
RANNIT, Herta	1904	Tööbörs, am. 1929
RASS, Richard	1892	Ehit.-os., maant.-kümnik 1927
RATASEPP, Kusta	1876	Elektrij., kütja 1917
RAUD, Arhibald	1896	Meesh., juhat. 1922
RAUDHEIDING, Marie	1888	„Tartu Kodu", õde 1928
RAUDJALG, Oskar	1897	„ „ sanitar 1925
RAUDSEPP, Johannes	1904	Rahandusos., am. 1936
REBANE, Johannes	1881	Veevärk, motorist 1927
REIMANN, Liidia	1910	Elektrij., arveam. 1931
REIN, Hilda	1904	Nakkush, põet. 1933
REINHOLD, Karl	1885	Linnap., juhat. liige 1927
RESTO, August	1896	Elektrij., mont. 1926
RIESEMANN, Leon	1868	Rahandusos., am. 1920
RIOMAR, Ilmari	1910	Laenuk., am. 1935
RITSO, Salme	1902	„Tartu Kodu", põet. 1928
ROBERT, Kusta	1879	Elektrij., kütja 1919
RONBERG, Jaan	1898	„ masinist 1916
ROOSE, Olga	1899	Apt., kassap. 1922
ROOTS, Karl	1910	Rahandusos., am. 1933
ROSENFELDT, Jaan	1899	Laenuk., juhat. 1923
RUTSJENS, Veera	1905	Apt., retseptaar 1928
RÕÕM, Juhan	1881	Gaasv., lukksepp 1905
RÄST, August	1892	Elektrij., mont.-kass. 1921
RÄTSEP, Priidik	1897	„ lukksepp 1928
RÜÜTLI, Aliide	1898	Apt., retseptaar 1925
SAAN, Ferdinand	1888	Elektrij., masinist 1926
SAAR, Mihkel	1893	Metsavaht 1929
SAAR, Peeter	1885	Kaagvere lastek., aednik 1920
SAARFELS, Ernst	1879	Tapam., direktor 1923
SAARIK, Mihkel	1877	Elektrij., masinam. 1922
SAARSEN, Felix	1882	Viinap., juhat. 1926
SABUR, Johannes	1892	Elektrij. van.-lukksepp 1921
SALU, Liidia	1910	Nakkush., põet. 1926
SARAP, Jakob	1891	Naish., majah. 1928
SASSI, August	1901	Elektrij., masinisti abi 1926
SCHILLING, Ella	1897	„ sekr. 1926
SEEME, Adam	1892	„ kass. 1926
SEI, Jaan	1903	Gaasiv., laohoidja 1935

SEMMEL, August	1890	Nakkush., majah.	1928
SEPP, Heleene	1894	Linnaamet, telefonist	1919
SEPPING, Oskar	1886	Meesh., majah.	1925
SERMAT, Robert	1894	Viinap., müüja	1932
SIIRAK, Karl	1886	Jaama m., aednik	1936
SILD, Ludvig	1900	Ujula, juhat.	1930
SILM, August	1884	Metsandus, öövaht	1936
SIMGA, Elmar	1903	Elektrij., mont.-kass.	1925
SIMM, Jaan	1907	Viinap., müüja	1933
SIMM, Karl	1889	Linnap., laekur	1927
SIMKA, Viktor	1894	Tapam., masinist	1936
SIMS, Voldemar	1904	Rahandusos., van.-am.	1930
SIRG, Karl	1901	Ehitusos., kivilõhkuja-masinist	1934
SOGENPITS, Jaan	1868	Gaasiv., masinist	1920
SOGENPITS, Kaarel	1862	„ öövaht	1928
SOIDRA, Helga	1900	Linnaamet, registr.	1923
SOKK, August	1901	Elektrij., raamatup. abi	1929
SOODLA, Eduard	1902	„ kütja abi	1926
SOOM, Eduard	1887	„ kütja	1915
SOOTS, August	1898	„ instr.-tehnik	1927
SORI, Veera	1895	Hoolek.-os., asj.	1919
SPEEK, Al-der	1896	Tulet. lends., autoj.	1927
SUITS, Hilja	1907	Laenuk., am.	1931
SULA, Juhan	1872	Pudretiv., tallim.	1929
SULE, Gustav	1910	Linnap., am.	1936
SUNTER, Jaan	1903	Pudretiv., autoj.	1934
SUSI, Julius	1885	Hoolek.-os., am.	1919
SUUPELSON, Andrei	1899	Elektrij., motorist	1926
SUVI, Johanna	1893	Apt., teenija	1923
SÕRRA, Villem	1893	Ehitusinsener	1934
SÕÕRO, Oskar	1899	Raekoda, öövaht	1924
SÄÄRITS, Ernst	1893	Laenuk., müüja	1932
SÜTT, Arnold	1908	Linnap., käskj.	1934
ZINK, Johannes	1890	Elektrij., arveam.-laoh.	1918
ZIRNASK, Eduard	1880	Linnaaednik	1935
TABAS, Olga	1898	„Tartu Kodu“, põet.	1924
TALFELD, Olga	1917	II van. kodu, keetja	1935
TAMM-BERG, Emilie	1884	Apt., kassap.	1922
TAMM, Hilda	1909	Hoolek.-os., am.	1935
TAMMIK, Juhan	1901	Terv.-pol., kordn.	1936
TASSA, Al-der	1905	Rahandusos., maksun.	1936
TATTAR, Mathilde	1898	Apt., assist.	1919
TABUR, Liine	1882	„Tartu Kodu“, köögiteen.	1928
TAUTS, Liidia	1903	Apt., assist.	1923
TEDER, Joann	1898	Elektrij., mont.	1926
TEIMANN, Gustav	1883	Rahandusos., laekur	1902
TENDER, Eerik	1902	Linna-arhivaar	1925
TENNO, Ferdinand	1907	Tulet. lends., tulet.	1932
TEPPAN, Emmi	1898	Naish., tnj.	1936
THOMSON, Voldemar	1881	Ettev.-os., käsitööinstr.	1929
TIHU, Valdur	1895	Gaasiv., laternasüüt. järelv.	1925
TIIK, Leo	1910	Raamatuk., am.	1935
TIISLER, Sergei	1904	Gaasiv., gaasim. abi	1930
TIISLER, Voldemar	1892	Elektrij., masinist	1921
TILGER, Richard	1891	Maamõõtja-kultuurtehnik	1934
TILK, Agaate	1909	Linnap., am.	1934
TILK, Alo	1906	Raamatuk., am.	1934

TILK, Gerhard	1908	Linnap., am. 1933
TIPPEL, Voldemar	1907	Linnaarhitekt 1935
TOLK, Emilie	1901	Tervish.-os., am. 1919
TOMSON, Juulie	1883	Naish., põet. 1928
TOOL, Ida	1901	Elektrij., arveam. 1929
TREFFNER, Marie	1882	Nakkush., õde 1922
TRIKO, Richard	1882	Elektrij., laborant 1922
TŠERNÕŠEV, Stepan	1899	„ masinisti abi 1926
TUULAS, Oskar	1887	Gaasiv., kütja 1923
TÕLDSEPP, Liisa	1888	„Tartu Kodu", põet. 1926
TÕNISSON, Johanna	1892	Meesh., põet. 1927
TÜRK, Herta	1908	Linnap., am. 1932
TÜRNA, Artur	1893	Koolival., sekr. 1919
ULEKSINA, Akulina	1887	Arstl. nõuandla, tnj. 1930
UNT, Aliide	1892	Tööbörs, am. 1920
UTSAL, Karl	1898	Metsavaht 1935
UTT, Johannes	1892	Linnaamet, käskj. 1925
VAGA, Klarissa	1904	Nakkush., õde 1927
VAHKLA, Arnold	1906	Metsavaht 1933
VAHKLA, Jüri	1870	„ 1904
VAIN, Jaan	1911	Elektrij., kass. 1933
VARES, Jaan	1876	Kaluri 12, majah. 1914
VEDLER, Hulda	1884	Laenuk., arveam. 1926
VEEDLA, Viktor	1904	Ehitusos., joonest. 1928
VEIDENBAUM, Karl	1887	Jaama m., valits. 1919
VESTLA, Ants	1894	Tulet. lends., autoj. 1927
VETTOS, Siegfried	1900	Elektrij., mont. 1926
VIGLA, Hermann	1900	Tervish.-os., raamatup. 1930
VIIDIK, Jaak	1885	Laenuk., hindaja 1932
VIIK, Heleene	1906	I van. kodu, juhat. 1934
VIINALASS, Friedrich	1891	Elektrij., mont. 1922
VIIRA, Armin	1894	Puulaohoidja 1934
VIKTOR, Karl	1893	Majandusos., autoj. 1920
VINDT, Edgar	1898	Tulet. lends., tulet. 1921
VINDT, Johanna	1896	Terv.-os., komblusvalve am. 1923
VIRULANE, Jaan	1883	Elektrij., kütja abi 1918
VISNAPUU, Armilde	1902	I van. kodu, keetja 1928
VISNAPUU, Linda	1886	„Tartu Kodu", pereema 1929
VOGEL, Lisbet	1885	Hoolek.-os., vaestearst 1919
VOIST, Johannes	1904	Rahandusos., am. 1936
VÕSU, Josefiine	1875	Naish., van.-õde 1923
VÄRNOMASING, Adalbert	1900	Gaasiv., kütja 1927
ÕUNAP, Richard	1892	Kutsenõunik 1928
ÜLPER, Elmar	1904	Linnap., am. 1930

STATISTILISI ANDMEID

1. Sündimus vanemate vanuse järgi 1935.

Natalité d'après l'âge des parents.

Isa vanus *Âge du père*	Ema vanus — *Age de la mère*																						Kokku *Total*		Üldse *Grand total*	1934
	—18		18		19		20—24		25—29		30—34		35—39		40—44		45—49		50—		Teadmata *Inconnu*					
	p	t.	*g.*	*f.*	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.		
18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1
20—24	—	—	—	2	2	1	15	13	7	6	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	25	50	49
25—29	—	—	—	1	1	2	29	26	34	41	15	10	5	2	1	—	—	—	—	—	—	—	85	82	167	158
30—34	—	—	—	—	1	—	20	10	38	30	37	30	16	5	4	—	—	—	—	—	—	—	116	75	191	146
35—39	—	—	—	—	—	—	5	2	11	14	18	19	10	12	3	1	—	—	—	—	1	—	48	48	96	80
40—44	—	—	—	—	—	—	1	—	1	4	5	8	6	2	1	2	—	2	—	—	—	—	14	18	32	44
45—49	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	1	3	2	4	2	3	—	—	—	—	—	—	5	13	18	25
50—54	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	3	4	—	2	—	—	—	—	—	—	3	8	11	13
55—59	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	5
60—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2
Abielus — *Légit.*	—	—	—	3	4	3	71	53	92	97	78	75	42	29	11	8	—	2	—	—	1	—	299	270	569	523
Väljaspool abielu *Illégit.*	—	2	—	1	1	1	11	9	11	7	7	7	3	3	3	1	—	1	—	—	—	—	36	32	68	59
Kokku — *Total*	—	2	—	4	5	4	82	62	103	104	85	82	45	32	14	9	—	3	—	—	1	—	335	302	637	582[1])
Väljastpoolt elanikke *Habitants du dehors*	—	1	1	—	1	1	11	8	16	10	9	13	7	4	1	1	—	—	—	—	—	—	46	38	84	
1934																										
Abielus — *Légit.*	1	1	—	—	4	4	61	66	88	79	72	65	36	21	13	8	2	2	—	—	—	—	277	246	523	
Väljaspool abielu *Illégit.*	1	1	2	2	—	1	9	9	6	8	8	5	4	2	1	—	—	—	—	—	—	—	31	28	59	
Kokku — *Total*	2	2	2	2	4	5	70	75	94	87	80	70	40	23	14	8	2	2	—	—	—	—	308	274	582[1])	
Väljastpoolt elanikke *Habitants dehors*	—	—	1	1	—	1	8	6	10	7	10	9	3	2	4	1	—	—	—	—	—	—	36	27	63	

[1]) peale selle kaks leitud last, neist üks poiss ja üks tüdruk. — *Outre cela, 2 enfants trouvés, dont 1 g. et 1 f.*

2. Sündimus vanemate abielu kestuse järgi 1935.

Natalité d'après la durée du mariage.

Sündimuse järjekord *Ordre de naissance*	— 1 a.		1—2 a.		3—4 a.		5—9 a.		10—14 a.		15—19 a.		20— a.		Märkimata *Inconnu*		Kokku *Total*		Väljaspool abielu *Illégitimes*		Üldse *Grand total*
	p.	t.	g.	f.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	
1	56	44	53	48	28	22	21	11	2	4	—	1	—	—	2	1	158	131	20	16	325
2	3	4	21	24	25	19	29	28	6	6	—	—	—	1	—	—	84	82	9	9	184
3	1	4	4	1	7	7	19	13	4	6	—	1	—	—	—	—	35	32	3	6	76
4	1	—	2	1	2	—	3	6	2	3	—	1	—	—	—	—	10	11	4	1	26
5	—	—	—	—	—	—	2	4	—	2	1	1	—	—	—	—	3	7	—	—	10
6	—	—	—	—	—	—	1	1	3	2	—	—	—	—	—	—	4	3	—	—	7
7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1
8	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	2	1	—	—	3
9	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
10 ja rohkem	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	2	2	—	—	4
Kokku — *Total*	61	52	80	74	58	49	75	64	20	23	2	6	1	1	2	1	299	270	36	32	637
1934. a. .	58	48	72	72	47	34	61	61	25	17	4	6	3	4	7	4	277	246	31	28	582[1]
1933. a. .	63	54	63	62	46	50	57	46	17	26	8	9	2	1	—	—	256	248[2]	37	37	578[2]

[1]) peale selle veel kaks leitud last, üks poiss- ja üks tütarlaps. — *Outre cela, 2 enfants trouvés, dont 1 g. et 1 f.*

[2]) peale selle veel üks abielussündinud tütarlaps, kelle kohta lähemad andmed puuduvad. — *Outre cela encore 1 f. légitime dont les données manquent.*

3. Sündimus vanemate rahvuse järgi.
Natalité d'après la nationalité des parents.

Isa rahvus *Nationalité du père*		Ema rahvus — *Nationalité de la mère*											
		Eestlane *Estonienne*		Venelane *Russe*		Sakslane *Allemande*		Juut *Juive*		Muud *Autres*		Kokku *Total*	
		p.	t.	*g.*	*f.*	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.
Eestlane	1933	237	236	1	—	—	—	—	—	1	—	239	236
Estonien	1934	250	220	—	3	2	—	1	—	—	1	253	224
	1935	280	248	1	—	—	2	—	—	—	1	281	251
Venelane	1933	1	4	8	5	—	—	—	—	—	1	9	10
Russe	1934	3	3	9	5	—	—	—	—	—	1	12	9
	1935	3	1	7	8	—	—	—	—	—	—	10	9
Sakslane	1933	1	—	—	—	2	1	—	—	—	—	3	1
Allemand	1934	—	1	—	—	5	7	—	—	—	1	5	9
	1935	1	—	—	—	3	4	—	—	—	—	4	4
Juut	1933	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	2	1
Juif	1934	—	—	—	—	—	—	4	2	—	—	4	2
	1935	—	—	—	—	—	—	4	5	—	—	4	5
Muud	1933	2	1	—	—	—	—	—	—	1	—	3	1
Autres	1934	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	3	2
	1935	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Väljaspool abielu	1933	31	31[1])	4	4	1	—	—	—	1	2	37	37
Illégit.	1934	29	21	2	7	—	—	—	—	—	—	31	28
	1935	31	27	5	4	—	—	—	—	—	1	36	32
Kokku	1933	272	272	13	9	3	2	2	—	3	3	293	286
Total	1934	282	245	11	15	7	7	5	2	3	5	308	274
	1935	315	276	13	13	3	6	4	5	—	2	335	302
Väljastpoolt elanikke	1933	24	31	3	—	1	—	—	—	—	—	29[2])	31
Habitants du dehors	1934	34	27	2	—	—	—	—	—	—	—	36	27
	1935	45	34	—	1	—	2	1	—	—	1	46	38

Märkus — *Remarque:* [1]) Selles arvus üks abielus sündinud laps, kelle isa rahvus teadmata. — *Inclus un enfant dont nationalité du père est inconne;*
[2]) Selles arvus üks mahajäetud laps. — *Dont un enfant abandonné.*

4. Sündimus Tartus 1930—1935.

Natalité 1930—1935.

	1935			1934	1933	1932	1931	1930
	poegl. *g.*	tütarl. *f.*	kokku *total*					
Jaanuar	22	24	46	47	53	52	60	51
Veebruar	34	18	52	55	41	55	52	56
Märts	21	33	54	58	52	49	60	69
Aprill	27	31	58	57	41	42	59	49
Mai	32	32	64	48	60	58	59	76
Juuni	25	22	47	54	69	44	54	71
Juuli	31	25	56	40	43	65	46	53
August	33	22	55	36	45	51	48	47
September	30	18	48	47	42	55	63	69
Oktoober	28	21	49	43	48	55	60	60
November	24	27	51	36	46	42	44	45
Detsember	28	29	57	63	39	53	63	66
Kokku — *Total* . .	335	302	637	584	579	621	668	712
Väljastp. elan. . . *Habitants du dehors*	46	38	84	63	60	62	71	36

5. Abiellujad perekonnaseisu järgi.

Contractants mariage d'après leur état-civil.

Mehe perekonnaseis *Fiancé*		Naise perekonnaseis — *Fiancée*				Väljastpoolt elanikke *Habitants du dehors*	Üldse *Gr. total*
		Vallaline *Célibataire*	Lesk *Veuve*	Lahutatud *Divorcée*	Kokku *Total*		
Vallaline *Célibataire*	1933	332	11	16	359	164	523
	1934	420	10	29	459	175	634
	1935	471	10	27	508	177	685
Lesk *Veuf*	1933	19	4	3	26	6	32
	1934	27	3	3	33	9	42
	1935	24	3	4	31	12	43
Lahutatud *Divorcé*	1933	17	3	1	21	6	27
	1934	28	8	11	47	11	58
	1935	36	2	7	45	5	50
Kokku *Total*	1933	368	18	20	406	176	582
	1934	475	21	43	539	195	734
	1935	531	15	38	584	194	778

6. Abiellumus Tartus 1930—1935.

Mariages 1930—1935.

	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Jaanuar	23	23	27	17	29	24
Veebruar	38	31	38	31	25	44
Märts	24	29	45	19	30	37
Aprill	44	23	33	30	26	41
Mai	38	51	51	36	58	23
Juuni	68	39	33	45	56	75
Juuli	24	32	41	31	44	35
August	48	35	33	27	37	58
September . . .	39	28	25	30	63	59
Oktoober	34	40	39	30	39	37
November . . .	26	28	38	35	34	44
Detsember . . .	86	88	85	75	98	107
Kokku — *Total* .	492	447	488	406	539	584
Väljastpoolt elan. . *Habit. du dehors*	213	188	170	176	195	194

7. Abiellujad rahvuse järgi.

Contractants mariage d'après leur nationalité.

Mehe rahvus *Hommes*		Naise rahvus — *Femmes*						Väljastpoolt elanikke *Habitants du dehors*	Üldse *Gr. total*
		Eestlane *Estoniennes*	Venelane *Russes*	Sakslane *Allemandes*	Juut *Juives*	Muud *Autres*	Kokku *Total*		
Eestlane	1933	360	6	3	1	1	371	161	532
Estoniens	1934	485	9	3	—	1	498	191	689
	1935	517	15	1	1	2	536	183	719
Venelane	1933	10	9	—	—	1	20	4	24
Russes	1934	11	8	1	—	—	20	—	20
	1935	13	15	—	—	1	29	3	32
Sakslane	1933	2	1	8	—	—	11	7	18
Allemands	1934	3	—	5	—	1	9	2	11
	1935	5	1	4	—	1	11	2	13
Juut	1933	1	—	—	3	—	4	2	6
Juifs	1934	—	—	—	8	—	8	1	9
	1935	—	—	—	6	—	6	4	10
Muud	1933	—	—	—	—	—	—	2	2
Autres	1934	1	—	1	—	2	4	1	5
	1935	2	—	—	—	—	2	2	4
Kokku	1933	373	16	11	4	2	406	176	582
Total	1934	500	17	10	8	4	539	195	734
	1935	537	31	5	7	4	584	194	778

8. Abiellujad vanuse järgi 1935.

Contractants mariage d'après leur âge.

Naise vanus aastais *Femmes. Âge.*		Mehe vanus aastais — *Hommes. Âge.*																						Kokku *Total*		Üldse *Grand total*
		19 ja alla		20—24		25—29		30—34		35—39		40—44		45—49		50—54		55—59		60—64		65—69		70—				
		a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	
16—17	a	—	—	2	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	5	—	5
	b	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
18	a	—	—	4	—	4	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	1	10
	b	—	—	—	—	1	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	5
19	a	—	—	16	1	8	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26	2	28
	b	—	—	1	2	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	6	9
20—24	a	2	—	70	7	73	11	29	5	5	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	183	23	206
	b	1	—	7	6	7	27	5	6	1	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	44	65
25—29	a	—	—	31	2	70	9	38	1	10	1	3	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	156	13	169
	b	—	—	—	6	8	23	4	12	—	4	—	2	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	13	49	62
30—34	a	1	—	8	—	27	1	13	3	11	2	4	—	8	—	—	—	1	1	1	—	—	—	1	—	75	7	82
	b	—	—	—	1	—	2	2	11	2	5	1	2	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	7	23	30
35—39	a	—	—	—	—	10	1	13	1	5	1	3	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35	5	40
	b	—	—	—	1	—	—	1	3	—	4	1	—	1	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	4	11	15
40—44	a	—	—	—	—	—	—	1	—	5	—	9	—	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	19	1	20
	b	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	4
45—49	a	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	2	—	2	—	—	1	—	—	—	—	2	—	9	1	10
	b	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
50—54	a	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	4	—	2	—	1	—	—	—	10	—	10
	b	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
55—59	a	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	4	—	4
	b	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
60—	a	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	—	2
	b	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kokku *Total*	a	3	—	131	10	193	24	99	10	38	4	23	2	23	1	4	—	8	2	4	—	2	—	5	—	533	53	586
	b	1	—	9	16	18	60	12	33	3	17	3	6	3	3	1	3	1	2	—	—	—	—	—	1	51	141	192
Üldse *Grand total*		4	—	140	26	211	84	111	43	41	21	26	8	26	4	5	3	9	4	4	—	2	—	5	1	584	194	778

Märkus — *Remarque:* a = Tartust — *de Tartu;* b = väljastpoolt — *du dehors.*

9. Suremus Tartus 1935. aastal.

Moralité d'après l'âge, sexe et mois en 1935.

Kuud *Mois*	0—1 a.		1—5 a.		5—10 a.		10—15 a.		15—20 a.		20—25 a.		25—30 a.		30—35 a.		35—40 a.		40—45 a.		45—50 a.		50—55 a.		55—60 a.		60—70 a.		70—80 a.		80 a. ja üle		Kokku *Total*		
	m.	n.	*h.*	*f*	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n	m	n.	üldse
Jaanuar .	3	—	3	2	1	—	—	—	—	1	1	1	—	—	3	3	—	3	2	1	4	—	2	1	4	—	10	6	11	11	2	10	46	39	85
Veebruar .	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2	2	—	2	1	2	1	2	1	1	—	4	2	4	9	3	10	4	14	29	42	71
Märts . .	6	5	1	1	2	1	1	1	—	—	2	1	1	2	1	5	3	—	4	3	2	—	4	2	2	3	13	10	4	13	4	8	50	55	105
Aprill . .	—	2	—	2	—	—	—	2	1	1	2	—	1	—	2	1	3	2	2	1	1	3	4	1	4	1	5	5	3	10	2	10	30	41	71
Mai . . .	4	5	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2	4	2	3	3	2	3	4	1	1	1	4	3	1	2	9	5	7	12	—	8	40	48	88
Juuni . .	2	1	5	3	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	3	2	1	1	2	1	1	5	2	2	1	7	8	8	7	2	7	37	37	74
Juuli . .	—	3	1	—	—	1	—	2	—	—	1	1	—	1	—	2	—	1	1	2	1	1	2	2	1	—	3	5	10	8	1	8	21	37	58
August . .	1	4	1	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1	2	6	7	10	5	—	5	28	30	58
September .	3	2	—	—	—	1	1	1	1	—	1	1	–	1	2	1	1	2	3	1	2	1	—	2	5	2	4	1	5	10	4	7	32	33	65
Oktoober .	3	—	—	1	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	3	1	—	2	1	—	2	—	3	1	2	3	5	10	7	9	1	9	30	36	66
November .	3	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	1	1	3	1	1	1	—	3	3	2	1	3	2	12	3	7	7	1	6	35	31	66
Detsember .	2	1	—	3	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	2	—	2	6	3	5	1	—	1	9	6	3	14	1	5	28	40	68
Kokku . *Total*	28	25	15	12	3	4	3	7	3	2	13	11	8	12	19	23	15	19	22	15	27	15	34	17	29	19	87	75	78	116	22	97	406	469	875
Tartus surnud väljaspoolt Tartu elanikke . *Habit. du dehors*	—	—	2	2	—	—	—	—	1	1	5	1	—	2	5	3	2	2	2	1	3	5	7	3	1	1	6	7	3	4	—	1	37	33	70

10. Suremus Tartus 1935. aastal.
Mortalité d'après l'état-civil en 1935.

	Vallaline *Célibataires*		Abielus *Mariés*		Lesk *Veufs*		Lahutatud *Divorcés*		Kokku *Total*		Üldse *Gr. total*
	m.	n.	*h.*	*f.*	m.	n.	m	n.	m.	n.	
Vanus: — *Âge:*											
0— 1	28	25	—	—	—	—	—	—	28	25	53
1— 5	15	12	—	—	—	—	—	—	15	12	27
5—10	3	4	—	—	—	—	—	—	3	4	7
10—15	3	7	—	—	—	—	—	—	3	7	10
15—20	3	2	—	—	—	—	—	—	3	2	5
20—25	11	9	2	2	—	—	—	—	13	11	24
25—30	7	7	1	5	—	—	—	—	8	12	20
30—35	8	6	10	15	—	2	1	—	19	23	42
35—40	5	11	7	7	2	1	1	—	15	19	34
40—45	5	—	15	11	2	3	—	1	22	15	37
45—50	1	3	22	6	3	2	1	4	27	15	42
50—55	4	4	28	9	1	4	1	—	34	17	51
55—60	4	5	22	10	2	4	1	—	29	19	48
60—70	14[1])	18	62	21	9	34	2	2	87	75	162
70—80	7	24	51	24	18	68	2	—	78	116	194
80 ja üle	1	17	12	3	9	76	—	1	22	97	119
Rahvus: — *Nationalité:*											
Eestlased — *Estoniens* .	107	134	202	99	36	164	8	7	353	404	757
Sakslased — *Allemandes* .	4	12	14	3	4	13	1	1	23	29	52
Venelased — *Russes* . . .	5	8	10	7	2	13	—	—	17	28	45
Juudid — *Juifs*	2	—	5	3	4	1	—	—	11	4	15
Muud — *Autres*	—	—	1	1	—	3	—	—	1	4	5
Teadmata — *Inconnu* . .	1[2])	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Kokku — *Total* . . .	119	154	232	113	46	194	9	8	406	469	875
Väljastpoolt elanikke . . . *Habitants du dehors*	15[3])	12	20	16	1	5	1	—	37	33	70
Üldse — *Gr. total* . .	134	166	252	129	47	199	10	8	443	502	945

[1]) Selles arvus 1 teadmata perekonnaseisuga.
[2]) Perekonnaseis teadmata.
[3]) Selles arvus 2 teadmata perekonnaseisuga.

11. Laste suremus Tartus 1935.

Mortalité infantile d'après mois, sexe et âge en 1935.

Vanus aastates *Âge en années*	Jaan.		Veebr.		Märts		Aprill		Mai		Juuni		Juuli		Aug.		Sept.		Okt.		Nov.		Dets.		Kokku *Total*		
	p.	t.	*g.*	*f.*	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	üldse
0— 1	3	—	1	1	6	5	—	2	4	5	2	1	—	3	1	4	3	2	3	—	3	1	2	1	28	25	53
1— 2	1	—	2	—	1	—	—	1	1	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	8	3	11
2— 3	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	6
3— 4	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	3	3	6
4— 5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2	4
5— 6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
6— 7	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
7— 8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
8— 9	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3
9—10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10—11	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
11—12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
12—13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13—14	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	4	5
14—15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	1	3
15—16	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
16—17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kokku — *Total* .	7	3	3	1	10	8	—	6	5	6	7	4	1	6	2	4	4	4	4	1	4	2	2	4	49	49	98
Tartus surnud väljaspoolt Tartu elanikke . . . *Habit. du dehors*	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	2	4

12. Rinnalaste suremus Tartus 1933—1935.
Mortalité des nourrissons d'après âge et sexe.

Elatud kuud *Mois vécus*	1935							1934		1933	
	Abielus sünd. *Légitimes*		Väljaspool abielu *Illégitimes*		Kokku *Total*			Abielus sünd. *Légitimes*	Väljaspool abielu *Illégitimes*	Abielus sünd. *Légitimes*	Väljaspool abielu *Illégitimes*
	p.	t.	*g.*	*f.*	p.	t.	üldse				
0—1	8	5	4	3	12	8	20	11	3	13	5
1—2	4	2	—	1	4	3	7	3	—	5	4
2—3	3	3	2	—	5	3	8	—	—	2	1
3—4	1	2	—	—	1	2	3	3	1	2	5
4—5	—	1	1	1	1	2	3	2	3	2	1
5—6	1	1	—	1	1	2	3	1	2	4	—
6—7	1	1	1	—	2	1	3	1	2	1	1
7—8	—	1	1	—	1	1	2	5	—	1	—
8—9	—	1	—	1	—	2	2	2	—	—	—
9—10	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	1
10—11	—	—	—	1	—	1	1	3	—	2	—
11—12	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
Kokku — *Total*	19	17	9	8	28	25	53	32	12	34	18
Väljaspoolt elanikke . *Habitants du dehors*	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	2

13. Surnult sündinud 1928—1936.
Mort-nés.

	Tartust *de Tartu*			Väljastp. elan. *Habit. du dehors*			Kokku *Gr. total*		
	p.	t.	kokku	*g.*	*f.*	*total*	p.	t.	üldse
1928 . .	3	6	9	3	—	3	6	6	12
1929 . .	5	4	9	2	1	3	7	5	12
1930 . .	6	2	8	3	2	5	9	4	13
1931 . .	5	—	5	4	1	5	9	1	10
1932 . .	8	5	13	4	3	7	12	8	20
1933 . .	4	2	6	—	—	—	4	2	6
1934 . .	6	2	8	—	—	—	6	2	8
1935 . .	6	5	11	—	2	2	6	7	13
1936 . .	5	3	8	—	2	2	5	5	10

14. Surmapõhjused haigusrühmade järgi Tartus 1931—1935.
Causes de décès suivant les groupes des maladies.

	1931		1932		1933		1934		1935	
	m.	n.	*h.*	*f.*	m.	n.	m.	n.	m.	n.
Nakkus- ja parasitaarsed haigused — *Morbi infectiosi et parasitarii*	75	96	108	76	115	76	99	59	92	78
Vähk ja teised kasvajad — *Cancer et alia neoplasmata*	48	52	47	75	41	58	53	67	51	79
Reumaatilised, toitumuse, sisesekretsiooni ja teised üldised haigused — *Morbi rheumaticae, nutritionis, secretionis internae et alii morbi universales* . . .	3	12	2	11	2	3	1	2	4	7
Vere ja vereleeme-elundite haigused — *Morbi sanguinis et organorum haematopoëticorum*	2	4	1	1	5	3	4	3	3	7
Kroonilised mürgistused ja äkilised intoksikatsioonid — *Intoxicationes chronicae et acutae*	1	—	—	1	1	—	3	1	4	—
Erkkonna ja meelte-elundite haigused — *Morbi systematis nervosi et sensuum* .	32	57	49	48	33	69	39	59	41	76
Vereringe-elundite haigused — *Morbi organorum circulationis*	81	95	57	96	58	64	64	80	95	96
Hingamiselundkonna haigused — *Morbi organorum respirationis*	51	44	51	43	42	29	33	22	49	44
Seedimiselundkonna haigused — *Morbi organorum digestionis*	23	21	28	25	21	24	24	16	19	26
Kuse- ja suguelundkonna haigused — *Morbi organorum uropoëticorum* . . .	10	11	6	12	11	5	7	2	8	6
Raseduse, sünnituse ja lapsevoodi haigused — *Morbi graviditatis, partus et morbi puerperales*	—	5	—	3	—	5	—	3	—	4
Naha- ja rakuskoehaigused — *Morbi cutis et subcutis*	3	1	1	1	2	—	1	1	1	—
Luu- ja liikumisorganite haigused — *Morbi ossium et articulationum*	3	1	3	1	—	1	1	—	—	—
Kaasasündinud arenemishäired — *Anomaliae congenitae*	—	—	—	1	—	1	3	—	2	—
Imikute haigused — *Morbi neonatorum* . .	7	10	7	9	9	4	11	1	9	8
Raukusnõtrus — *Senilitas*	20	43	11	28	22	37	20	43	6	44
Vägivaldne ja õnnetusjuhuline surm — *Mors violenta et accidentalis*	46	16	35	11	34	18	28	18	27	13
Surm teadmata põhjusil — *Causae mortis incertae*	14	5	6	4	4	2	7	—	9	5
Kokku — *Total*	419	473	412	446	400	399	398	377	420	493

„Eesti Statistika“ andmed.

15. Tartus registreeritud abielulahutused.

Divorces

Abielus olnud lapsi *Nombre des enfants*	Abielu kestus aastates — *Durée du mariage*														Kokku *Total*
	— 1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10—14	15—19	20—24	Märkimata	
1933															
0	2	2	4	6	4	1	—	1	—	—	2	—	—	—	22
1	1	—	—	—	2	1	1	2	1	2	1	—	1	—	12
2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2
3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Märkimata	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Kokku	3	2	4	6	7	2	1	4	1	3	3	1	2	—	39
1934															
0	1	2	3	5	4	1	—	4	1	1	1	—	—	—	23
1	—	—	3	1	2	5	2	—	2	—	1	—	—	—	16
2	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	5
Märkimata	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	2
Kokku	1	2	7	7	6	6	2	6	3	1	3	1	1	—	46
1935															
0	1	1	3	2	1	2	1	3	1	—	1	—	1	—	17
1	—	2	2	3	—	2	2	2	2	—	—	1	1	—	17
2	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	2	—	1	—	6
3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Märkimata	—	4	—	—	2	—	—	2	1	—	3	—	1	—	13
Kokku	1	7	6	6	3	4	5	7	4	—	6	1	4	—	54
1936															
0	2	6	5	3	3	2	2	4	1	4	2	1	—	—	35
1	1	—	—	2	—	2	2	1	6	1	3	—	1	1	20
2	—	—	—	1	1	1	1	1	—	—	2	1	—	—	8
3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Märkimata	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kokku	3	6	5	6	4	5	5	6	7	5	7	3	1	1	64

16. Lahutatute vanus lahutamisel.

Âge des divorcés.

Mehe vanus *Âge du mari*	Naise vanus — *Âge de la femme*									Kokku	1935	1934	1933
	19—	20—24	25—29	30—34	35—39	40—44	45—49	50—54	Märkimata				
1936													
20—24	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	5	3	—
25—29	—	6	9	2	3	1	—	—	—	21	13	9	10
30—34	—	1	7	6	1	—	—	—	—	15	17	15	15
35—39	—	—	2	6	2	—	—	—	—	10	8	10	6
40—44	—	—	1	3	2	—	—	1	—	7	5	4	5
45—49	—	—	—	1	3	1	—	1	—	6	3	3	—
50—54	—	—	—	2	—	1	—	—	—	3	—	2	1
55—59	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	1
60—64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
Märkimata	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Kokku	—	8	19	20	12	3	—	2	—	64	—	—	—
1935	—	12	20	9	8	1	3	1	—	—	54	—	—
1934	1	9	14	10	7	2	2	1	—	—	—	46	—
1933	—	5	16	10	2	2	1	1	2	—	—	—	39

17. Abielulahutused lahutamispõhjuste järgi.

Causes de divorce.

		1933	1934	1935	1936
Abielurikkumine	a	1	—	1	2
Adultère	b	—	1	2	—
Kuritahtlik mahajätmine	a	—	—	1	1
Abanden malintentionné	b	1	—	1	2
Lahuselamine kokkuleppimatuse tõttu	a	1	1	6	3
Séparation de corps volontaire	b	—	2	5	4
Pillamine ja kõlvatu elu	a	—	—	1	—
Moeurs immorales	b	—	1	1	2
Vangistus	a	—	—	1	—
Emprisonnement	b	2	2	1	5
Vastastikune kokkulepe — *Consentement mutuel*		32	27	28	34
Muud	a	2	2	2	—
Autres	b	—	1	1	5
Märkimata	a	—	2	—	1
Inconnu	b	—	7	2	5
Kokku — *Total*		39	46	54[1])	64

Lahutust nõudis: mees — a
naine — b

[1]) Selles arvus üks abielulahutus, mille kohta märkimata, kumb pool lahutust nõudis.

18. Elanike mehaaniline liikumine Tartus 1936.
Mouvement méchanique des habitants de Tartu.

	Kuu algul *Au début du mois*			Sisse kirjutatud *Inscrits*			Neist korteri-vahetajaid *Changé de logement*			Välja kirjutatud *Rayés*		
	m.	n.	kokku	*h.*	*f.*	*total*	m.	n.	kokku	m.	n.	kokku
Jaanuar . .	25 721	33 337	59 058	1 435	1 531	2 966	625	736	1 361	1 166	1 272	2 438
Veebruar .	25 990	33 596	59 586	1 040	1 079	2 119	520	542	1 062	919	1 025	1 944
Märts . . .	26 111	33 650	59 761	1 010	1 138	2 148	544	634	1 178	1 006	1 092	2 098
Aprill . . .	26 115	33 696	59 811	977	1 041	2 018	506	589	1 095	1 126	1 176	2 302
Mai . . .	25 966	33 561	59 527	1 123	1 308	2 431	601	789	1 390	1 523	1 715	2 238
Juuni . . .	25 566	33 154	58 720	1 182	1 357	2 539	675	880	1 555	2 078	2 325	4 403
Juuli . . .	24 670	32 186	56 856	1 230	1 341	2 571	785	940	1 725	1 432	1 614	3 046
August . .	24 468	31 913	56 381	1 575	1 716	3 291	826	961	1 787	1 312	1 523	2 835
September .	24 731	32 106	56 837	2 530	2 635	5 165	819	941	1 760	1 484	1 580	3 064
Oktoober .	25 777	33 161	58 938	1 678	1 803	3 481	759	860	1 619	1 398	1 353	2 751
November .	26 057	33 611	59 668	1 409	1 628	3 037	692	791	1 483	1 299	1 296	2 595
Detsember .	26 167	33 943	60 110	1 193	1 199	2 392	619	658	1 277	1 371	1 361	2 732

19. Autobuste liikumine Tartus.
Mouvement des autobus de Tartu.

	1932	1933	1934	1935	1936
Jaam — Peetri kirik					
tuure [1])	148 206	146 505	146 808	146 800	146 916
sõitjaid [2])	681 514	685 416	726 940	888 210	1 099 157
Kivisild — Vaba t.					
tuure	81 230	82 115	82 217	82 115	83 225
sõitjaid	365 420	326 825	356 211	390 562	591 651
Kivisild — Tapamaja					
tuure	17 891	17 885	17 880	17 881	17 902
sõitjaid	36 627	36 805	35 927	36 103	47 480
Kivisild — Maarjam. kl.					
tuure	10 125	10 125	17 500	17 526	20 117
sõitjaid	13 865	14 276	19 760	21 064	72 404
Kokku — *Total*					
tuure	257 452	256 630	264 405	264 322	268 160
sõitjaid	1 097 426	1 063 322	1 138 838	1 335 939	1 810 692

[1]) *tours.*
[2]) *passagers.*

20. Posti-telegraafi-telefoni-raadio liikumine Tartus.

Trafic postal, télégraphique, téléphonique et radioélectrique à Tartu.

	1932/33	1933/34	1934/35
Kirja-postisaadet. ja ajalehed — *Correspondances et journaux:*			
lihtsaadetised — *envois ordin.*	3 541 886	3 942 464	4 435 488
ajalehed ja ajakirjad — *journaux et périodiques*	2 022 704	1 830 443	2 253 251
périodiques	2 022 704	1 830 443	2 253 251
tähtsaadetised — *envois recomm.*	147 708	166 310	121 274
kokku — *total*	5 712 298	5 939 217	6 810 013
Raha- ja väärtsaadetised — *Envois-valeurs:*			
rahakaardid — *mandats*	55 545	39 695	46 127
summa kr. — *montant (kr.)*	1 263 300	1 241 947	1 424 074
posti j. a. sissemaksuk. — *Comptes-cour. post*	...	7 100	12 115
summa kr. — *montant (kr.)*	...	1 327 036	2 468 532
väärtkirjad — *lettres avec valeur déclarée*	6 416	7 386	10 383
summa kr. — *montant (kr.)*	843 960	902 960	2 056 623
kokku — *total*	...	54 181	68 625
summa kr. — *montant (kr.)*	...	3 471 943	5 949 229
Pakid — *Colis postaux*	20 897	12 509	13 340
summa kr. — *montant (kr.)*	75 820	85 044	135 442
Telefonikõned — *Convers. téléph.:*			
kohalikud — *locales*	1 935 276	2 037 052	2 093 788
kaugekõned — *interurbaines*	149 286	174 151	193 722
Telegrammid — *Télégrammes*	16 434	16 561	16 962
Telef.-abonente aasta lõpul — *Abonnés au téléph.*	1 384	1 400	1 596
Raadio-abonente — *Abonnés de la radiodiffusion*	...	1 753	2 351

„Eesti Statistika" andmed.

21. Õnnetused mootorsõidukitega ja sundmääruste rikkumised Tartus 1930—1934.

Accidents des voitures à moteur et infractions aux règlements de route.

	1930	1931	1932	1933	1934
Õnnetusi mootorsõidukitega: — *Accidents des voitures à moteur:*					
Pealesõitmisi — *Collisions avec passants*	19	18	21	9	13
Õnnetusi sõitjatega — *Avec passagers de voit.*	1	4	4	1	—
Sõiduki või esemete purustamisi — *Casse de voiture ou des objets*	34	27	49	26	27
Sõidumääruste rikkumisi: — *Infractions aux règl. de route:*					
Lubamata loaga või loata sõit — *Course sans permis de conduite ou permis indéq.*	9	16	21	7	7
Ettevaat. ja kiire sõit — *Course imprud. ou exag. de vitesse*	25	24	33	16	16
Muud — *Autres*	96	89	35	28	36
Mootorsõid. põhjust. hobuste lõhkumine: — *Emportements des chevaux causés par les voit. à mot.:*					
Õnnetusi inimestega — *Accid. aux pers.*	—	1	—	—	—
Ilma inim. õnnet. — *Sans accid. aux pers.*	—	—	—	—	1
Üldse — *Gr. total*	184	179	163	87	100

„Eesti Statistika" andmed.

22. Kuri- ja süüteod ning seaduste ja määruste rikkumine Tartus 1924—1934.

Délits et infractions aux lois.

	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Süüteod riigi vastu . . . . . *Délits contre l'État*	362	330	355	436	414	366	374	376	449	502	264
Valitsusvõimude korralduste mittetäitmine *Désobéissance aux autorités publiques*	33	18	19	26	17	21	23	31	22	17	21
Süüteod õigusemõistmise vastu . . . . . *Délits contre la justice*	20	24	23	29	36	36	40	34	34	30	29
Süüteod riigikaitse-, naturaal- ja maksukohust. vastu . . . . . *Infractions contre l'obligation du service militaire, contributions naturelles et impôts*	134	182	250	339	285	235	161	232	194	294	110
Rahamärkide, väärtpaberite ja väärtmärkide võltsim. ja käivitamine . . . . . *Fabricat. et émission de faux effets, billets et monnaies*	135	11	5	1	5	2	80	27	102	69	12
Aktsiisiseaduste rikkumine . . . . . *Contraventions aux lois des accises*	35	92	57	40	69	62	57	47	64	75	82
Muud süüteod riigi vastu . . . . . *Autres délits contre l'État*	5	3	1	1	2	10	13	5	33	17	10
Süüteod ühiskondliku ja isikliku julgeoleku ja avaliku heakorra vastu . . . . . *Délits contre la sûreté publique et personnelle et contre l'ordre public*	3 436	3 733	3 509	3 362	2 794	2 838	3 183	3 551	4 382	3 535	4 064
Süüteod rahva tervishoiu vastu . . . . *Délits contre l'hygiène publique*	1 107	835	966	983	531	433	331	617	970	649	983
Tööstuse ja kaubanduse valvemääruste rikkumine . . . . . *Infractions aux règlements du surveillance de l'industrie et du commerce*	451	669	559	497	425	447	553	484	549	399	307

	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Süüteod ehitustööde, teede ja liikumisvahendite kohta käivate määruste vastu . . . *Contraventions aux règlements sur constructions, routes et moyens de communication*	277	258	211	230	201	263	501	786	845	739	497
Süüteod seltskondliku ja isikliku julgeoleku vastu . . . . . *Délits contre la sûreté publique et personnelle*	229	240	214	212	244	223	245	221	277	193	182
Süüteod avaliku rahu vastu . . . . . *Délits contre la paix publique*	329	521	355	224	244	244	292	242	579	411	946
Süüteod kõlbluse vastu . . . . . *Délits contre la moralité*	966	1 086	1 158	1 147	1 066	1 134	1 223	1 154	1 099	1 065	1 079
Muud süüteod ühiskondliku julgeoleku ja avaliku rahu vastu . . . . . *Autres délits contre la sûreté et l'ordre public*	77	124	46	69	83	94	38	47	63	79	70
Süüteod isiku vastu . . . . . *Délits contre les personnes*	336	351	365	287	255	241	287	272	338	135	147
Surmamine . . . . . *Homicide*	24	21	24	23	15	18	15	17	25	24	25
Kehavigastamine ja vägivald isiku kallal . *Lésions corporelles et voies de faits*	150	153	107	133	134	135	136	143	173	55	73
Süüteod isikuvabaduse vastu . . . . . *Délits contre la liberté individuelle*	65	55	28	36	34	28	34	27	31	16	6
Teotamine ja laimamine . . . . . *Insulte et calomnie*	82	103	192	83	61	52	90	71	95	29	37
Muud süüteod isiku vastu . . . . . *Autres délits contre les personnes*	15	19	14	12	11	8	12	14	14	11	6
Süüteod varandusõiguste vastu . . . . . *Délits contre la propriété*	1 618	1 546	1 479	1 359	1 791	1 894	1 807	1 836	1 867	1 930	1 595

Kuri- ja süüteod ning seaduste ja määruste rikkumine Tartus 1924—1934. (Järg.)

	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Vargus, röövimine ja väljapressimine . . *Vol, vol à main armée et chantage*	1 179	1 101	993	954	1 289	1 271	1 296	1 412	1 469	1 543	1 306
Kelmus . . . . . *Escroquerie*	143	98	112	84	97	129	144	114	110	132	106
Pankrott, liiakasuvõtmine ja muud karistatavad seadusevastased teod varanduse asjus *Faillite, usure et autres faits criminels en matière de propriété*	24	18	8	11	6	12	6	7	43	14	6
Leiu teatamata jätmine, võõrasvara omastamine ja usalduse kuritarvitamine . . *Recel de biens trouvés, appropriation de biens d'autrui et abus de confiance*	206	247	237	224	253	365	248	227	162	189	137
Varanduse rikkumine ja üldhädaohtlikud teod . . . . . *Endommagement de biens et délits constituant un danger public*	36	47	42	24	29	21	23	21	41	19	11
Dokumentide võltsimine . . . . . *Falsification de documents*	21	33	81	58	115	91	87	52	35	31	23
Muud süüteod varandusõiguste vastu . . . *Autres délits contre la propriété*	9	2	6	4	2	5	3	3	7	2	6
Teenistusalased süüteod riigi- ja omavalitsusasutisis . . . . . *Délits relatifs à l'exercice de fonctions publiques aux emplois d'État et d'Administrations publiques*	9	8	5	10	2	6	2	6	2	1	2
Üldse — *Total*	5 761	5 968	5 713	5 454	5 256	5 345	5 653	6 041	7 038	6 103	6 072

„Eesti Statistika" andmed.

23. Tartu ülikooli üliõpilased teaduskondade ja soo järgi.

Les étudiants de l'Université de Tartu d'après les facultés et sexe.

	m.	n.	kokku	m.	n.	kokku
	1. XII 1934			1. XII 1935		
Usuteaduskond — *Fac. théol.*	108	5	113	106	4	110
Õigusteaduskond — *Fac. jur.*	750	109	859	792	118	910
Majandusosakond — *Sect. écon.*	355	170	525	330	198	528
Arstiteaduskond — *Fac. de méd.*	220	127	347	180	113	293
Rohuteaduse osak. — *Sect. pharm.*	119	189	308	88	180	268
Filosoofia-teaduskond — *Fac. phil.*	114	227	341	99	235	334
Mat.-loodusteadusk. — *Fac. des Math. et Sc. Nat.*	163	59	222	176	60	236
Tehnika-osakond — *Sect technique*	175	2	177	204	4	208
Loomaarsti-teaduskond — *Fac. Vét.*	104	6	110	110	10	120
Põllumajand.-teadusk. — *Fac. agr.*	116	16	132	99	15	114
Metsaasjanduse osak. — *Sect. d'écon. forest.*	107	—	107	124	—	124
Kokku — *Total*	2 331	910	3 241	2 308	937	3 245

24. Liiklemisvahendid.

Moyens de circulation.

	1931	1932	1933	1934	1935
Sõiduautod — *Autos*	198	172	193	168	204
neist: — *dont:*					
isikl tarv. — *autos privées*	80	68	92	92	119
üürimiseks — *autotaxis*	118	104	101	76	85
Veoautod — *Camions automobiles*	69	79	77	83	89
Autobused — *Autobus*	15	13	16	16	19
Sanitaarautod — *Autos sanit.*	3	3	3	3	3
Mootorrattad — *Motocycles*	58	70	88	93	86
Jalgrattad — *Bicycles*	2 216	2 206	2 054	1 875	1 926
Erahobused — *Chevaux appart. à particuliers*	763	758	733	739	583
Sõiduvoorimehed — *Fiacres*	137	136	118	123	104
Veovoorimehed — *Transports*	230	232	238	193	202

25. Tartu raudteejaama tegevus.

Activité de la gare des chemins de fer de Tartu.

	1933/34	1934/35	1935/36
Müüdud piletite arv *Nombre des billets vendus*	419 253	454 817	357 032
Vastuvõetud ja väljaantud kaubasaadetiste arv — *Nombre d'envois expédiés et arrivés*	118 483	131 119	135 772
Vastuvõetud ja väljaantud pagasisaadetiste arv — *Nombre de bagages expédiés et arrivés*	66 084	70 625	83 193
Rongide läbikäik — *Nombre de trains*	12 010	12 770	13 407
Vagunite läbikäik *Nombre de véhicules arrivés et chargés*	39 577	54 296	52 336

„Eesti Statistika" andmed.

26. Tartu sadama tegevus.
Navigation du port de Tartu.

	1933	1934	1935
Sissetulnud: — *Entrées:*			
Reisijatelaevad	986	957	1 067
Bateaux de voyageurs			
maht rgt. br. — *Tonnage br.*	50 816	49 670	52 970
maht rgt. net. — *Tonnage net.*	28 386	27 868	29 437
veetud kaup tonnides — *March. transp. (tonnes)*	751	671	907
reisijate arv — *Nombre de voyageurs*	33 277	35 497	39 680
Vedurlaevad	151	241	168
Bateaux remorqueurs			
maht rgt. br.	2 903	4 540	3 155
maht rgt. net.	732	1 449	788
veetud kaup tonnides	6 410	9 365	4 085
Kaubaveo mootorlaevad	19	27	12
Bateaux à moteur marchands			
maht rgt. br.	168	667	168
maht rgt. net.	83	540	98
veetud kaup tonnides	14	670	122
Lodjad ja praamid	968	1 156	747
Bateaux et chalands			
maht rgt. br.	34 006	40 524	27 950
maht rgt. net	28 343	33 665	23 214
veetud kaup tonnides	26 890	32 339	30 367
Väljaläinud: — *Sorties:*			
Reisijatelaevad	987	957	1 067
Bateaux de voyageurs			
maht rgt. br.	50 797	49 670	52 970
maht rgt. net.	28 397	27 868	29 437
veetud kaup tonnides	659	488	952
reisijate arv	32 976	36 292	40 161
Vedurlaevad	151	241	168
Bateaux remorqueurs			
maht rgt. br.	2 902	4 540	3 155
maht rgt. net.	732	1 449	788
veetud kaup tonnides	—	—	2
Kaubaveo mootorlaevad	18	27	12
Bateaux à moteur marchands			
maht rgt. br.	149	667	168
maht rgt. net.	74	540	98
veetud kaup tonnides	50	18	—
Lodjad ja praamid	975	1 160	744
Bateaux et chalands			
maht rgt. br.	34 199	40 490	27 898
maht rgt. net.	28 475	33 621	23 093
veetud kaup tonnides	258	240	53

„Eesti Statistika" andmed.

27. Rahvahääletus 23., 24. ja 25. veebruaril 1936.
Résultats du V Plébiscite.

	Hääletamisjaoskonnad — *Bureaux de vote*							Kokku
	I	II	III	IV	V	VI	VII	
Hääleõiguslike arv	7 703	6 177	5 751	5 273	6 681	8 380	5 051	45 016
Nombre des inscrits								
Hääletusest osavõtnute arv	6 307	4 951	4 662	4 283	5 399	6 737	4 172	36 511
Nombre des votants								
Hääletusest osavõtnute %	81,9	80,1	81,1	81,2	80,8	80,4	82,6	81,1
Maksvuseta häälte arv	113	159	142	90	122	138	60	824
Nombre des votes non valables								
Maksvuseta häälte %	1,8	3,2	3,0	2,1	2,2	2,0	1,4	2,3
Maksvatest häältest — *N. des votes:*								
poolt — *pour* . . .	2 942	1 707	2 295	1 776	2 662	3 629	1 688	16 699
%	47,5	35,6	50,8	42,4	50,4	55,0	41,1	46,8
vastu — *contre* . .	3 252	3 085	2 225	2 417	2 615	2 970	2 424	18 988
%	52,5	64,4	49,2	57,6	49,6	45,0	58,9	53,2

28. Rahvuskogu Esimese Koja valimised 12., 13. ja 14. detsembril 1936.
Élections à l'Assemblée Nationale.

	Valimisringkonna ja jaoskonna number *) — *Bureaux de vote.*						Kokku
	44		45		46		
	1	2	1	2	1	2	
Hääleõiguslike arv — *Nombre des inscrits* . .	4 602	5 682	6 024	3 922	4 785	5 704	30 719
Hääletusest osavõtnute arv — *N. des participants*	1 705	2 069	2 734	2 093	1 897	1 874	12 372
„ „ %	37,04	36,41	45,38	53,36	39,64	32,85	40,27
Maksvuseta häälte arv — *N. des votes non valabl.*	307	317	366	224	281	216	1 711
„ „ %	18,00	15,32	13,39	10,70	14,81	11,53	13,83
Hääli said: — *Répartit. des votes valables:*							
Julius Lill	623	793	—	—	—	—	1 416
Mihkel Vellema	775	959	—	—	—	—	1 734
Paul Kanarik	—	—	986	850	—	—	1 836
Oskar Rütli	—	—	1 382	1 019	—	—	2 401
Ferdinand Karlson	—	—	—	—	1 124	1 136	2 260
August Laas	—	—	—	—	492	522	1 014

*) 43. valimisringkonnas valimisi ei korraldatud, kuna seati üles üksainus kandidaat, kes seaduse kohaselt tunnistati valituks.

29. Tartus tarvitatud piima hulk liitrites.
Consommation du lait.
1936. a. ankeedi andmed.

Kust müügile toodud	28. aprillil		30. juunil	
	I v.	II v.	I v.	II v.
Maalt	1 672	18 322	1 410	24 192
Lehmapidajailt linnas	—	453	—	702,5
Sadama kaudu	—	5	—	—
Mõisadest linna piires	1 682	110	1 931	115
Kokku	3 354	18 890	3 341	25 009,5
Piimatööstustes ümber töötatud	—	1 804	—	3 348
Jääb linnas tarvitamiseks	3 354	17 086	3 341	21 661,5
	20 440		25 002,5	

30. Linna toodud piim ja koor valdade järgi.

Missugusest vallast	28. aprillil			30. juunil		
	II v. piim l	Koor l		II v. piim l	Koor l	
		rõõsk	hapu		rõõsk	hapu
Haaslava	502	70	—	265	150	17
Elistvere	425	—	—	863	—	4
Kambja	301	50	—	77	—	—
Kodijärve	27	2	—	167	—	—
Krüüdneri	—	—	—	39	—	—
Luke	193	—	—	88	—	—
Luunja	601	—	—	911	—	—
Mäksa	—	—	25	96	—	60
Raadi	7 442	—	20	9 071	—	14
Ropka	3 382	9	10	4 688	—	—
Sootaga	116	—	21	141	—	45
Tammistu	284	—	—	224	—	—
Tähtvere	2 071	15	20	3 443	11	—
Vana-Kuuste	1 522	—	—	1 907	248	—
Vesneri	1 204	—	10	1 783	—	10
Vorbuse	221	—	4	345	—	8
Mujalt	31	—	44	84	11	31
Kokku	18 322	146	154	24 192	420	189

I valiku piima liitrites toodi:

	28. aprillil	30. juunil
Luke vallast	560	155
Luunja „	120	115
Raadi „	120	144
Ropka „	119	266
Vana-Kuuste vallast	753	730

31. Maalt toodud rõõskpiima kogus ja piimatoojate arv.

	Sõidukite arv		Piima linna toodud l			
			28. aprillil		30. juunil	
	28. apr.	30. juun.	I v.	II v.	I v.	II v.
Tallinna mnt.	47	47	60	1 699	60	2 204
Narva „	94	114	—	5 998	—	7 786
Räpina „	60	102	180	2 898	199	3 428
Võru „	69	66	1 432	2 992*)	1 151	3 351
Soinaste-tee	3	15	—	31	—	530
Valga mnt.	46	51	—	2 196	—	3 181
Viljandi mnt.	30	24	—	939	—	1 254
Ilmatsalu-tee	19	28	—	1 110	—	1 630
Vorbuse-tee	20	28	—	459	—	828
Kokku	388	475	1 672	18 322	1 410	24 192

32. Toidu- ja tarbeainete keskmised turuhinnad Tartus.

Prix des objets de consommation à Tartu.

	Jaanuar	Veebruar	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	August	September	Oktoober	November	Detsember	Aasta keskmine
RUKIS — *Seigle:*													
1935 kg	10	10,5	11,6	11,5	11,6	11,8	11,5	11,1	11,2	12,2	11,7	11,5	11,4
1936 „	11,5	11,8	12,3	12,5	12,5	12,2	11,5	12,3	13,1	13	13,2	13,5	12,5
RUKKIJAHU — *Farine de seigle:*													
1935 kg	11,1	12	12,6	12,5	12,6	12,8	12,5	12,1	12,2	13,2	12,7	12,5	12,4
1936 „	12,5	12,8	13,3	13,5	13,5	13,2	12,9	13,3	14,2	14,2	14,5	14,5	13,5
RUKKIPÜÜL — *Farine de seigle blutée:*													
1935 kg	22	20	20	20	19,2	20	20	19,2	19,4	22	21,4	19,7	20,2
1936 „	19	19,6	20,2	21	21	20,6	20	21,1	22,2	22	21	21	20,7
NISU — *Froment:*													
1935 kg	13	14	14,5	14	14	13	13	13	13,4	16,2	17,3	17	14,4
1936 „	18,5	21	21,2	22	21,6	21,9	22,6	21	21,7	22,3	23	24,7	21,8
NISUJAHU, SEPIKU — *Farine de froment:*													
1935 kg	22	20	20	20	20	20	20	19,2	19,8	22,4	22,4	22	20,7
1936 „	22	23,3	27,2	28	26,6	26,4	28	28	28	28,1	28,1	28	26,8
NISUPÜÜL (KODUMAA) — *Farine de froment blutée (d'Estonie):*													
1935 kg	25	27,1	29	28	28	28	28	27,6	28,6	32,8	33,4	33	29,0
1936 „	33,1	35	35,6	37,2	35	35	37,7	36,4	38	40	40	40	36,9

*) Selles arvus 280 l kooritud piima.

ODER — *Orge:*

1935 kg	8,7	10	9,5	9	9	9	8,1	8,8	9,4	11,4	11,4	11,6	9,7
1936 „	12	12	12,2	13	13	13	13	13	13,2	14,1	15,3	15	13,2

ODRAJAHU, INIMTOIDUKS — *Farine d'orge:*

1935 kg	17,7	17,3	17,5	17	17	17	17	17	17,4	19,4	19,5	19,6	17,8
1936 „	19	19,2	21,8	23	23	22,6	22	22	22	24,5	27	27,4	22,8

ODRATANGUD — *Gruau d'orge:*

1935 kg	17,7	18	18	18	17,2	17,5	18	18	18,4	23,2	24,3	23	19,3
1936 „	23	23	23,4	25	25	24,5	25	24,2	23,5	25,6	26	26,4	24,6

KAER — *Avoine:*

1935 kg	6,4	7	7,5	7,5	7,8	7,7	8	8,2	8,5	9,3	8,9	8,4	7,9
1936 „	8,5	9,3	10,8	11,3	11,4	12,4	12,1	11,8	11,9	11,9	12,3	12,5	11,4

HERNED — *Pois:*

1935 kg	22	23,5	25	25	24,1	25	25	21,1	20	23,5	25	23,7	23,6
1936 „	24	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	24,9

SEALIHA, SEAVIISI — *Viande de porc:*

1935 kg	39,2	38,7	40	39.2	40,9	36,6	40,1	40,2	46,5	53,5	45,7	42,7	41,9
1936 „	44	47,3	50,8	57	62,6	69	67,4	68,5	79,9	78,5	73,1	71,6	64,1

SEALIHA, KEEDU — *Viande de porc II s.:*

1935 kg	43,7	45	45	45	44,3	43,2	40	44,2	52,3	60	53,2	50	47,2
1936 „	49,7	53	55,4	60	68,7	76	75,2	75	83,7	83,2	78,7	79,5	69,8

SEALIHA, PRAE — *Rôti de porc:*

1935 kg	49,7	46	45	45	45,5	45	45	49,2	57,3	65,8	61,8	57,9	51,1
1936 „	55	57	60,5	67,6	78,1	82,5	80,8	85	92,3	92,3	89,8	85	77,2

SEAPEKK — *Lard:*

1935 kg	60,7	55	51	50	52,3	55	55	55	62,3	77,4	72,2	66,1	60,0
1936 „	59,5	63	66,8	74,2	90	93,3	94,7	95	113	115,6	115	103	90,3

SULATAMATA SEARASV — *Graisse de porc, crue:*

1935 kg	62,2	55	55	55	55	55	55	55	63,2	79,8	77	75	61,9
1936 „	72,4	70	70	78,2	104	106	99	98	131,7	133,2	136,7	114,7	101,2

SULATATUD SEARASV — *Saindoux:*

1935 kg	92	90	86	85	85	85	85	85	88,8	112,6	119	108,7	93,5
1936 „	103,2	110	110	115,7	141	150	149	150	155,3	156,8	158,3	146	137,1

LOOMALIHA, I VEERAND — *Viande de boeuf (quartier de devant):*

1935 kg	38,5	44	43,2	40	39,3	35	35	30,3	30	29,9	29,7	30	35,4
1936 „	30	30	30	30	36,8	44,2	46,1	45	42,7	35	32	35	36,4

LOOMALIHA, II VEERAND — *Viande de boeuf (quartier de derrière):*

1935 kg	48,5	54	53,5	49,3	44,3	45	45	40,3	40	39,7	35	35	44,1
1936 „	35	35	35	36,3	43,1	50,8	66	65	63	60	57,3	47,2	49,5

VASIKALIHA, I VEERAND — *Viande de veau:*

1935 kg	29,2	26,3	23,6	22	21,8	22,9	22,4	27,5	35	35	31,3	33,4	27,5
1936 „	30,5	29	30	30	30,2	36	32,3	41,7	53,2	48,2	35,3	38,3	36,2

VASIKALIHA, II VEERAND — *Viande de veau:*

1935 kg	34,3	32	29	28,8	27,3	29,4	29,5	33,4	45	45	37,8	38,5	34,2
1936 „	35,5	35	35	38,4	36,6	41,2	37,6	52,2	59,7	53,2	45	48,5	43,2

LAMBALIHA, I VEERAND — *Viande de mouton:*

1935 kg	38,1	40	43,7	50	50	47,8	45	34,8	36,7	35,7	31,3	31,8	40,4
1936 „	36,1	42,6	47,8	50,3	56,5	53,5	51,9	52,5	50	48,7	50,5	45	48,8

(Järg — *Suite*)

LAMBALIHA, II VEERAND — *Viande de mouton:*

1935 kg	41,9	45	50	55	55	55	51,9	44,8	44,2	42,5	37,5	38,2	46,8
1936 „	41,6	50	55,2	58,3	62,6	63,2	60,8	62,7	56,5	53,7	55,5	53,5	56,1

SIBULAD — *Oignons:*

1935 kg	6,6	8	8	6,4	8,6	10	10	7,5	5,9	5,2	5,6	6,1	7,3
1936 „	6,3	13,2	23,3	24,8	45,6	70	19,2	14	16,9	27	39,6	35	27,9

HAPUKAPSAD — *Choucroute:*

1935 kg	5,7	6	6	6,3	8	10	10,6	13,5	13	11,8	12	10	9,4
1936 „	10,2	14,7	17,3	15,1	16,5	17	17,1	14	13,8	13,8	13,2	12,2	14,6

VALGED KARTULID — *Pommes de terre:*

1935 kg	2,7	2,8	2,7	2,7	2,8	2,5	2,8	2,9	3,2	3,3	3	3,1	2,9
1936 „	3	3,5	3,7	4,2	4,1	3,4	4,1	3,8	3,1	2,9	2,7	2,8	3,4

SOOLATUD RÄIMED — *Petits harengs baltiq., salés:*

1935 kg	23	22,5	21	20	17,2	15	13,3	12	12	16,4	20	20	17,7
1936 „	20	20	20	20	20	17	15	15	16,6	19,1	21,7	23	19

HEERINGAD — *Harengs saurs:*

1935 kg	40	40	40	40	42,7	45	45	45	45	45	45	45	43,9
1936 „	45	45	45	48	50	50	50	50	50	50	50	50	48,6

SOOLATUD KILUD — *Sardines d'Estonie salées:*

1935 kg	40	40	42	45	45	45	45	45	45	45	45	45	43,9
1936 „	45	45	45	45	45	45	45	45	47,7	50	50	50	45,6

HAVID — *Brochets frais:*

1935 kg	38,8	30,2	30	28,6	23,5	25,8	27,6	34,7	35	35,3	38	50	33,1
1936 „	43,5	40	41,8	45,2	31	33,8	48,4	37	34,2	31,3	35	64	40,4

AHVENAD — *Perches fraîches:*

1935 kg	25	28	26,3	20,5	15,8	11,7	19,4	18,1	17,5	17,6	20,5	22,9	20,3
1936 „	22,7	23,8	26,6	28,2	15,6	16,7	24,5	23	20,3	19,1	18,4	25,8	22,1

SÄRJED — *Gardons frais:*

1935 kg	12	12	13	9,9	8	8	—	11	12	11,5	10,6	—	10,8
1936 „	13	13,9	13,6	12,7	8	9	13,7	15	11,6	11,9	11,3	15	12,4

KANAMUNAD — *Oeufs:*

1935 paar	13,3	11,5	9,7	7,6	7	7	7	8,2	10,5	13,9	15	14,3	10,4
1936 „	13	11,7	11,5	8	7	7	7,5	9,2	10,7	12,2	13,9	14,5	10,5

MEIEREI-VÕI — *Beurre de laiterie, frais:*

1935 kg	140,1	148,8	149	134,2	133	126	120	130,7	139,2	168,5	178,3	183	145,9
1936 „	183,3	183	180,9	182,4	178	158,3	163,3	175	175	182,3	190	190,3	178,5

TALUVÕI — *Beurre de cuisine:*

1935 kg	126,2	133,8	138	124,6	120	106,7	99,2	115,8	129,3	155,9	163	169,5	131,8
1936 „	162,9	160,6	154	161,3	155,8	134,5	144,4	155,4	155,6	161,4	159,5	162,4	155,7

KOHUPIIM — *Caillebotte:*

1935 kg	16	15	16	16,3	16,4	16	14,6	14,1	15	15,2	17,6	19,3	16,0
1936 „	16,3	15	16,4	23,8	20	22,5	25	25	25	27,7	30	30	23,1

RÕÕSKPIIM, II VALIK — *Lait frais:*

1935 l	7	8	8	8	8	7,4	7	7	7	8,2	9,1	9,8	7,9
1936 „	9	9	9	9	9,8	9,3	9	8,1	8,2	9,3	10	10	9,1

RÕÕSKKOOR — *Crème fraîche:*

1935 l	90	90	90	90	90	90	90	90	90	93,2	100	100	91,9
1936 „	92,6	93,4	95,2	100	100	98,3	92,9	100	100	100	100	100	97,7

HAPUKOOR — *Crème aigre:*

1935	kg	73,8	77	80	75	76,6	72	63,7	73,2	75,7	86	87,6	95,8	78,0
1936	„	92,6	93,4	95,2	100	100	98,3	92,9	100	100	100	100	100	97,7

RUKKILEIB — *Pain de seigle:*

1935	kg	11,1	12	12	12	12,2	13	13	12,2	12	13,2	14	14	12,6
1936	„	14	14	14,4	15	15	15	15	15	15	15	15,3	16	14,9

PEENLEIB — *Pain bis de seigle:*

1935	kg	22,7	24	24	24	24	24	25	24	24,7	28	27,7	26	24,8
1936	„	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26,5	28	26,2

SEPIK — *Pain bis de froment:*

1935	kg	28	28	28	28	28	28	28	28	28,3	30	29,7	28	28,3
1936	„	28	28	30,5	32	35	35	35	35	35	36,6	38	38	33,9

SAI — *Pain blanc:*

1935	kg	37	37	37	37	37	37	37	37	37,5	40	40	40	37,8
1936	„	40	40	43,2	45	45	45	45	45	45	48,5	50	50	45,1

RIIS — *Riz:*

1935	kg	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	65,3	70	61,3
1936	„	70	70	70	70	70	70	72,7	75	68,1	62	62	62	68,5

MANNA — *Semoule:*

1935	kg	38,7	35	32	38	36,4	35	35	35	35	37,7	40	40	36,5
1936	„	40	40	43,2	45	45	45	46,7	48	49,1	50	50	50	46

PEENSUHKUR — *Sucre en poudre:*

1935	kg	44,1	44	44	44,6	45,6	46	46	45,5	45	45	45	45	45,0
1936	„	45	45	44,4	44	44	44,6	44,5	44,5	44,8	45	45	45	44,6

HOLLANDI JUUST — *Fromage hollandais:*

1935	kg	91,6	100	100	100	100	100	100	100	100	105,5	104,6	100	100,1
1936	„	100	100	111,6	120	128	130	130	130	130	130	130	126,5	122,2

ŠVEITSI JUUST — *Fromage suisse:*

1935	kg	135	135	135	135	135	135	135	135	135	137,7	140	140	136,1
1936	„	140	140	142,9	145	149	150	150	150	150	150	150	150	147,2

VILJAKOHV, LAHTINE — *Café de malt:*

1935	kg	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75,0
1936	„	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75,0

KÖÖGISOOL — *Sel de cuisine:*

1935	kg	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6,0
1936	„	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6,0

PESUSEEP — *Savon:*

1935	kg	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45,0
1936	„	45	45	45	45	45	45	47,7	50	50	50	50	50	47,3

PETROOL — *Pétrole:*

1935	kg	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15,0
1936	„	15	15	15	15	15	15	15	15	15,5	16	15,4	15	15,2

KASEPUUD — *Bois de bouleau:*

1935	m³	462	475	475	475	475	475	475	475	575,8	698,4	700	700	538,4
1936	„	717,7	784,5	850	850	850	850	861,3	850	850	850	850	850	834,5

MÄNNIPUUD — *Bois de pin:*

1935	m³	330	350	350	350	350	350	350	350	404,2	546,8	550	550	402,6
1936	„	550	584,5	650	600	600	602,5	650	650	650	650	650	650	624

KUUSEPUUD — *Bois de sapin:*

1935	m³	325	325	325	334,1	350	350	350	350	395,8	556,4	570	550	398,4
1936	„	550	567,2	600	600	600	625	650	650	650	650	650	650	620,2

33. Elusloomade keskmised laadahinnad kroonides.

Prix de foire des animaux vivants (moyenne).

		Kuud								Aasta keskmine
		I	II	IV	VII	IX	X	XI	XII	
Tööhobused, head .	1935	230,00	260,00	350,00	280,00	300,00	350,00	300,00	350,00	302,50
Bons chevaux de labeur	1936	350,00	400,00	450,00	450,00	450,00	450,00	450,00	450,00	431,25
Tööhobused, keskmised	1935	160,00	180,00	240,00	200,00	200,00	250,00	250,00	250,00	216,30
Chevaux de labeur moyens . . .	1936	250,00	300,00	300,00	350,00	300,00	300,00	300,00	300,00	300,00
Lüpsilehmad, head	1935	—	80,00	110,00	70,00	65,00	60,00	60,00	65,00	72,90
Bonnes vaches laitières	1936	70,00	—	90,00	85,00	80,00	80,00	80,00	80,00	80,71
Lüpsilehmad, keskmised . .	1935	—	60,00	85,00	60,00	50,00	50,00	50,00	50,00	57,90
Vaches laitières moyennes . . .	1936	60,00	—	70,00	70,00	70,00	70,00	70,00	75,00	69,28
Pullid, härjad — lihaloomad . .	1935	—	80,00	140,00	120,00	90,00	85,00	80,00	80,00	96,40
Taureaux, boeufs pour l'abattoir	1936	90,00	130,00	160,00	120,00	100,00	85,00	90,00	90,00	108,12
Lehmad, lihaloomad	1935	—	55,00	120,00	90,00	75,00	80,00	75,00	70,00	80,70
Vaches pour l'abattoir	1936	80,00	—	100,00	100,00	60,00	70,00	70,00	75,00	79,28
Lambad	1935	—	—	10,00	14,00	9,00	8,00	9,00	10,00	10,00
Moutons	1936	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Põrsad, kuni 6-nädalased . .	1935	5,00	5,00	4,50	2,50	2,00	3,50	4,00	4,00	3,80
Cochonnets, jusqu'à 6 semaines	1936	4,00	6,00	8,—	9,00	10,00	8,00	8,00	15,00	8,50
Põrsad, 6- kuni 10-nädalased . . .	1935	9,00	8,00	5,00	3,50	3,00	5,00	6,00	5,00	5,60
Cochonnets de 6 à 10 semaines . .	1936	6,00	8,00	10,00	14,00	16,00	14,00	13,00	25,00	13,25
Sead, nuumamata 2,5—4 k. v. . .	1935	16,00	15,00	12,00	8,00	8,00	15,00	16,00	15,00	13,10
Porcs, non engraissés, de 2,5—4 mois . . .	1936	16,00	20,00	20,00	25,00	27,00	25,00	23,00	45,00	25,12

1935 8. I — Uueaastalaat; 18. II — Küünlalaat; 25. IV — Lihavõttelaat; 4. VII — Jaanilaat.

1936 8. I — Uueaastalaat; 18. II — Küünlalaat; 16. IV — Lihavõttelaat; 7. VII — Jaanilaat.

1935 23. IX — Maarjalaat; 15. X — Mihklilaat; 14. XI. — Mardilaat; 13. XII — Jõululaat.

1936 23. IX — Maarjalaat; 13. X — Mihklilaat; 17. XI — Mardilaat; 15. XII — Jõululaat.

TARTU RAHVASTIKUST JA ÄRILAST

TARTU RAHVASTIKUST
JA ÄRILAST

MÕNDA TARTU ÄRILAST JA ÄRIDEST.

E. Klausson.

Prof. E. K a n t oma ühe töö sissejuhatuses märgib, et senini asulageograafiliste uurimuste juures on olnud uurimisobjektiks just asulate asendite uurimine, nende kliimaliste, maastikuliste ja teiste põhjuste uurimine, mis põhjustab asula, resp. linna tekkimist teatavasse paika, samuti on olnud teoksil ka nende üksikute linnade suhete ja sõltumuste uurimine. Seega on olnud meil päevakorras enam-vähem ajaloolise materjali töötlemine, kusjuures hoopis vähem on pööratud tähelepanu olevikulise materjali, s. o. linna kui organismi uurimisele, tutvumisele tema olevate funktsioonidega ja erisuguste vormidega.

Käesolevas artiklis püüab autor esitada linnalise asula ühe ilmestusteguri — äristiku levimise analüüsi, vaadeldes äride paiknemist üksikuis linna osistes ja püüdes selgitada neid põhjusi ja mõjusid, mis tingivad erisuguse paiknemistiheduse, s. o. koondumise ja hajumise.

ÄRIDE LEVINGU ELEMENDID.

Tavalisem linna põhiplaan kujutab sõõri, milline kujund on kõige otstarbekam väljudes nii kaitse kui ka soodsaima seesmise ruumi kasutamise vaatekohalt. Ka laienemisel säilitab linn oma sõõritaolise kuju, uue kontsentrilise ringi liitudes eelmistele. Loomulikult selline sõõrikujuline põhipilt pole alati lõplikult välja kujunenud, leides sageli takistusi looduslikes tõkkeis, nagu veekogud, sood, järsandikud jne.

Sõõrikujulise põhipildi juures omab erilist tähtsust sõõri keskpunkt, tsentrum. Ta kujutab endast eelistatud kohta, kuna ta oma asukohalt on kõikidele sõõriosadele kõige lähemal, seega esitades maksimaalse kättesaadavusega punkti. K o h l teeb siit järelduse: „Mida lähemal linnakeskusele, tema hinge asupaigale, seda suurem on majade tihedus, seda kallimad on maahinnad, seda kitsamad tänavad ja kõrgemad majad“. Kõik suundub sellele, et püütakse võimalikult ökonoomselt kasutada seda väärtuslikku pindala.

Nii koonduvad linnakeskusse ärielu, haldusametid, lõbustuskohad, — sõnaga — kõik asutised ja instituudid, mis teenivad kogu elanikkonna tarvete rahuldamist, olenematult nende rahvusest, ühiskondlikust kihistusest või nende harjumusist. Nõnda sarnaneb linna-kese sulatusahjuga, kus kohtuvad kõik, kes muidu elavad linnas ruumiliselt või traditsioonidega lahutatult. Nii on keskendumise, tsentralisatsiooni üheks põhjuseks inimolevuste harjumus tulla ühte kohta kokku oma huvide rahuldamiseks.

Keskus oli alul teljelise iseloomuga, milline struktuur oli tingitud linna tagamaaga siduvate ühendusteede suunast. Selle teljeäärsed majad olid eelistatuimad positsioonid äridele, mispärast ta kujunes keskenduskohaks viimaseile. Rahvastiku kuhjudes oldi sunnitud äristust juba laiendama ka kõrvaltänavaile, esijoones nendele, mis olid paralleelsed peateljega. Nii kujunes välja ärila keha, kus alguseline ühendustänav esineb ärila peateljena, tema osad väljaspool ärila keha aga ärila jäsemetena. Ei tule unustada, et alguseline ühendustee teenis just turu varustamist tagamaalaste produktidega, seega siis oli turg ja ta lähim ümbrus selleks kohaks, mis moodustab ärila tuuma, kust siis asula laienedes elanike arvu kasvamisega äristus oli sunnitud laienema ka kaugemaile aladele. Mc Kenzie ütleb, et kui linna alatise elanikkonna arv on ületanud 10 000, siis harilikult linnas esineb juba hästi välja kujunenud keskuse äriline iseloom. Asutised ja korterimajad levivad tsentrifugaalselt selle keskuse ümber, kuna aga äriilm koondub enam ja enam sellesse kohta, vallutades korterimaju linnasüdames ja muutes nad ärimajadeks.

Seejuures tuleb mainida, et suurema rentaablusega kaup parematelt positsioonidelt tõrjub välja nõrgema (Wieser) ja nii esinevadki linnasüdames spetsiaalmagasinid või suured universaalmagasinid, mis suudavad võistelda eelmistega oma läbimüügiga.

Olles nii harilikult turu läheduses ja koondades endas suurima hulga kogu linna elanikkonnale vajalikke asutisi, esineb linnasüdames ka suurim ööpäevane jalgajate liiklemine.

Koos korterimajade kadumisega linnasüdamest tõrjutakse linnakeskusest välja ka sealne alatine elanikkond (Wohnbevölkerung, Schlafbevölkerung) ja asendatakse nad ajutiselt asustava, töötava rahvastikuga (Tagesbevölkerung, Arbeitsbevölkerung). See nähtus kannab linnasüdame õõnestumise nime.

Koos sellise elanikkonna koostise muutmisega kaasub ka eriline jalgajate liiklemise intensiivsuse jaotus, kus igal hommikul tööaja alguses

*city*sse siirdujate arv saavutab oma maksimumi, et peale tööaja lõppu väljendada sama kõrgseisu, kuid nüüd suunaga *city*st väljapoole. R. Reinhard väga tabavalt võrdleb linnasüdant polüübiga, kes oma jäsemed igal hommikul sirutab välja rööpmete, peatänavate ning omnibuste näol igasse külge, et öösi puhanud inimesi endasse imeda ja neid alles õhtul vabastada, olles nende jõu päeva jooksul tarbinud.

Ärila ulatus, s. o. kaugus ärila keskusest ääreni, oleneb spetsialisatsiooni astmest, mida on saavutanud keskus, liiklemise ja transpordi tingimustest ja asula paiksest elanike arvust, sest mida suurem on ühiskond, seda mitmekesisemad on tarbed, seda rohkem spetsialiseeruvad ärid keskuses, seda suuremate dimensioonidega on keskus. Keskuse laienemist põhjustavad samad asjaolud, mis esinevad linnagi laienemise juures. Millegagi rikutakse tasakaal spetsialisatsiooniastme ja rahvastiku hulga vahel. Et saavutada uuesti tasakaalu, ärikeskus kas tõmbub kokku või laieneb, kuni taas on saavutatud tasakaal.

Ärila on ka liikuv. Nagu selgitasime, püüab ärila asuda elavaima liiklusega kohale, seega võib muudatus liiklussuunas põhjustada ärila ümberasetust. Aga mitte ainult liikluse iseloom ja rohkus ei oma külgetõmbe jõudu ärilale, vaid ka linna üldine arengu suund võib olla ärila nihkumise põhjustajaks, samuti ka erilised rahvatihedad kohad võivad avaldada teatavat mõju. Üldreeglina püüab ärila liikuda suurema ostuvõimega publiku poole, kuid ta hoitakse seesmiste jõudude mõjul oma asukohas linna keskuses, nii et ta võib nihkuda vaid samas suunas koos linna üldise arenguga.

Ärilas moodustavad üksikud äride eriliigid iseseisvaid keskusi, mis võivad ümber paikneda juba palju kergemini. Neist *city* aatomeist on eriliselt püsiva iseloomuga rahanduslik keskus, mis harilikult on saavutanud suure mõju ja seepärast ei pruugi muuta nii kergesti oma asukohta.

Keskusest väljuvad kiirtena tänavad, mis omavad sama tihedat äristust kui keskus ja mida nimetame ärila jäsemeteks. Ärila koos jäsemetega meenutab oma konstruktsioonilt ämblikuvõrku, mille keskuses asetseb äri, olles ühekaugusel kõigist võrguosadest, seega olles võimeline igal ajal tegema parimat püüki.

Väljaspool ärilat ja jäsemeid kohtame linnas veel nn. lokaalseid keskusi, kohti, mis erinevad oma ümbrusest erilise tihedama äristusega, olles nii nagu ärilad miniatuuris.

Olles linnulennuliselt tutvunud esinevate mõistetega, siirduksime nüüd edasi meile palju lähemasse valdkonda ja püüaksime vastselgitatud mõisteid rakendada Tartu linna kohta.

Prof. K a n t jaotab oma töös „Tartu kui ümbrus ja organism" Tartu viide üksteisest erinevasse osisesse. Need oleksid 1) linnasüda, 2) puissõõr, 3) linnasiire, 4) linnakehis ja 5) linnaääris. Vastavalt ülesseatud teemale tuleks siin käsitlusele ainult linnasüda, mis vastab vastselgitatud *city* mõistele.

Siin linnasüdame juures leiame vastesitatud väitele kinnitust. Nagu teada, asus Suurturul varemalt tõesti ka turuväljak, mispärast äristus ka sealt sai oma alguse. Kui hiljem turuväljak mitmesuguseil kaalutlusil üle viidi tema praegusse asukohta, siis selleks ajaks oli ärila saavutanud juba sellise tugevuse, et ta ei liikunud järele turuväljakule tema uude asukohta, vaid jäi oma senisele asukohale.

Et selgitada ärilat ka kaardil, selleks on koostatud Tartu äride levingu kaardid 1913. kui ka 1935. aasta kohta, kus iga sõõr kaardil tähendab kaubanduskäitise asukohta, pidev must tänavapalistus aga pidevat ärimajadest moodustatud ärifronti.

Kaardipildis ilmneb äride maksimaalne tihedus südalinna — vanalinna osas, kus moodustuvad pidevad ärifrondid mitte üksnes peatänaval, vaid ka nendega ristuvail ja paralleelseil tänavail. Seega esinevad linnasüdames selgejoonelised ärikvartaalid, s. o. kvartaalid, mille küljed on moodustatud äritänavaist. See ärikvartaalide ala levib ühest küljest Peeter Põllu ja Uueturu tn., teisest küljest Ülikooli tn. ja Henningi väljaku vahelisel maa-alal, omades seega püstkülikulist kuju. Ärila õieti koosneb kahest osast, mille eraldajaks on Emajõgi, kuna mõlema poole ühendajaks on Kivisild. Nii eraldatuna teineteisest kumbki ärila osa omab omakorda iseseisvat keskust, mis on oma äride koostiselt kui ka tarvitajaskonnalt hoopis erinevad. Rüütli—Võidu—Riia tänav moodustavad Toomipoolse ärila peatelje, mis ristumisel Suurturuga moodustab nn. s u u r e r i s t e, kujundades niimoodi juba loomulikult koha, kus ärielu pulseerub kõige elavamini. See suur riste oma lähema ümbrusega on linnalise gravitatsiooni keskuseks, kus äride poolt sageli on vallutatud peale parterri ka teine ja kolmas majakord, kuhu eriti meeleldi paiknevad igaliiki kontorid, esindused ja muud kaubanduskäitised, kes otseselt ei vaja väärtuslikku parterrkorda.

Ülejõe asuvas ärilaosas on peateljeks Henningi väljak ja tema pikendused, ühele poole Narva, teisele poole Holmi tänav. Taoliselt

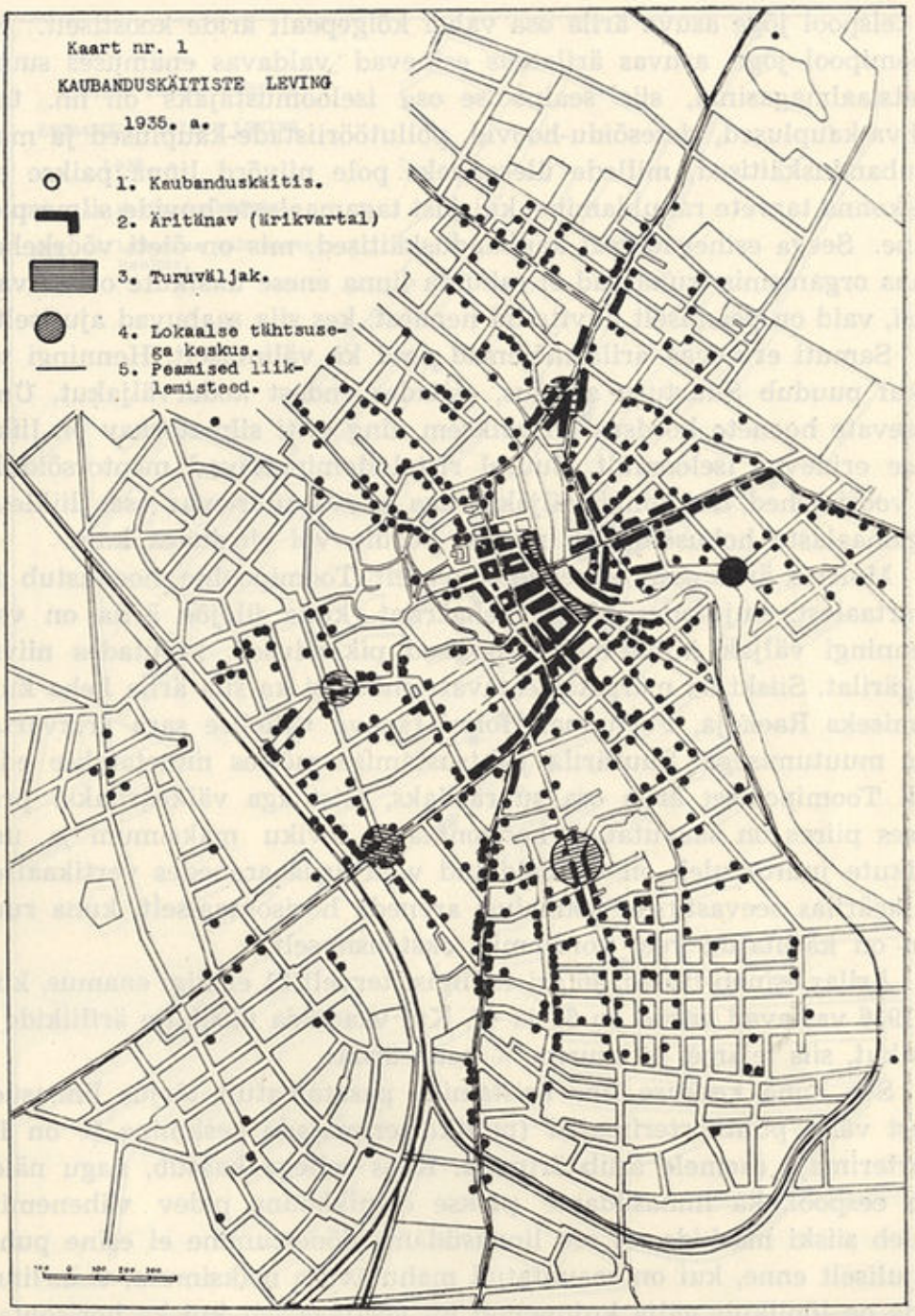

Suurturule moodustub siin väike riste, Henningi väljaku ja Raekoja tänava ristumisel, esitades niimoodi koha, kus hargnevad mitmed tagamaa ühendusteed ja tingitud sellisest soodsast positsioonist esineb ülejõe ärila suurima tiheduse osana. Kuid siiski esineb suur vahe ühel

ja teispool jõge asuva ärila osa vahel kõigepealt äride koostiselt. Kui Toomipool jõge asuvas ärilaosas esinevad valdavas enamuses suured spetsiaalmagasinid, siis sealpoolse osa iseloomustajaks on nn. talurahva-kauplused, sissesõidu-hoovid, põllutööriistade-kauplused ja muud kaubanduskäitised, millede ülesandeks pole niivõrd linna paikse elanikkonna tarvete rahuldamine, kui just tagamaalaste huvide silmaspidamine. Seega esinevad seal kaubanduskäitised, mis on õieti võõrkehaks linna organismis, kuna nad ei rahulda linna enese üksikute osiste vajadusi, vaid on peamiselt huvitatud nendest, kes siia saabuvad ajutiselt.

Samuti erinevad ärila mõlemad osad ka välimuselt. Henningi väljakul puudub Suurturu sulgsus, esitades endast kodarväljakut. Ümbritsevate hoonete kordsus on väiksem ning eriti silmatorkav on liiklemise erinevus iseloomult. Suurel ristel domineerivad mootorsõidukid ja voorimehed, Henningi väljakul aga päeva suuremas osas liiklevad tagamaalaste hobusõidukid, minnes turule või siirdudes koju.

Mõlema ärila osad erinevad suuruselt. Toomipoolne moodustub ärikvartaalest, kujutades nõnda kehaärilat, kuna ülejõe ärila on vaid Henningi väljak ja ta mõlemapoolsed pikendused, kujutades niiviisi telgärilat. Siiski on märgata teatavat tendentsi ka siia ärila keha kujunemiseks Raekoja, Fortuuna, Holmi tänava vahelise sara ärikvartaaliks muutumisega. Suurärila (lihtsustamise mõttes nimetatakse edaspidi Toomipoolset ärila osa suurärilaks, teist aga väikeärilaks) praeguses piires on saavutatud horisontaalse leviku maksimum ja uute ühikute juurdetulek on võimaldatud vaid ärila arenedes vertikaalselt. Väikeärilas seevastu on võimalusi areneda horisontaalselt, kuna ruum siin on kasutatud veel võrdlemisi ekstensiivselt.

Ärilas esineb 1913 a. 46 äri eriliigist tervelt 31 eriliigi enamus, kuna a. 1936 vastavad arvud on 61 ja 47. Kui vaadelda üksikute äriliikide % levikut, siis leiame, et suurim % asub ärilas.

See linna keskuse tihe äristamine paratamatult tõrjus linnasüdamest välja puhtkorterimajad (puhtkorterimajade keskmine % on 15). Korterimaja asemele asub ärimaja. Koos sellega kaasub, nagu näidatud eespool, ka linnasüdame paikse elanikkonna pidev vähenemine. Tuleb siiski märkida, et see linnasüdame õõnestumine ei esine puhtakujuliselt enne, kui on saavutatud mahutavuse maksimum, s. o. linnasüda on lõplikult välja kujunenud nii vertikaalselt kui ka horisontaalses suunas. Sel momendil linnasüda saavutab oma paikse elanikkonna maksimumi. Siit edasi arenedes on äriruum paratamatult sunnitud vallutama eluruumi ja välja tõrjuma paikse elaniku, asendades teda töötavaga, s. o. ajutiselt asustavaga.

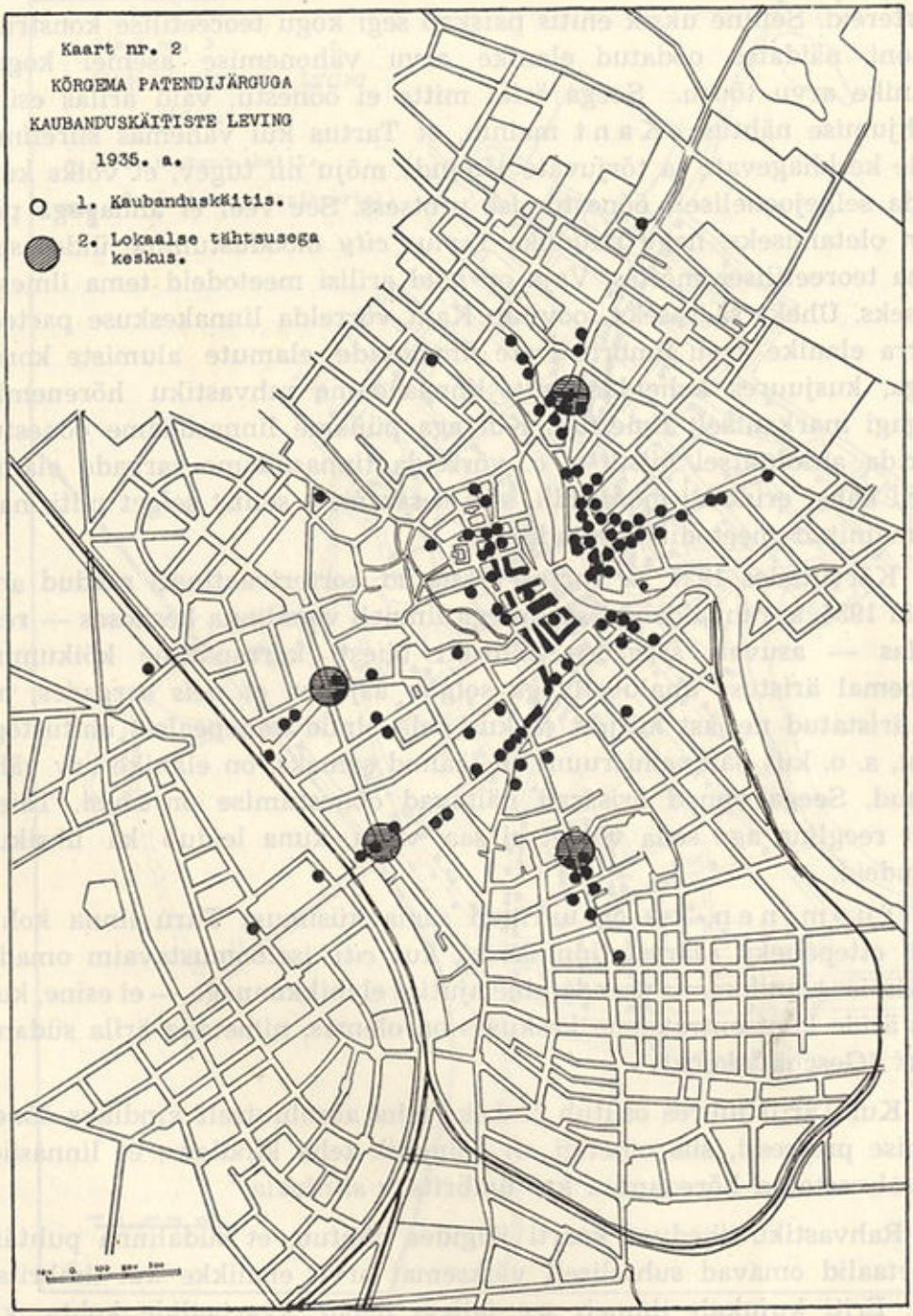

Mis puutub Tartusse, siis Tartu linnasüda pole saavutanud oma mahutamisruumi maksimumi. Tekkival vajadusel äriruumi järele ehitatakse uusi suuri maju, millede alumised korrad vallutatakse äride poolt, ülemistes aga vähemalt esialgselt paikneb suur arv puhtelu-

kortereid. Selline üksik ehitis paiskab segi kogu teoreetilise konstruktsiooni, näidates oodatud elanike arvu vähenemise asemel koguni elanike arvu tõusu. Seega ärila mitte ei õõnestu, vaid ärilas esineb kuhjumise nähtus. K a n t mainib, et Tartus kui vähemas siirelinnas pole keskhagevate ja tõrjuvate jõudude mõju nii tugev, et võiks kujuneda selgejooneliselt õõnestumise protsess. See veel ei anna aga põhjust oletamiseks, nagu puuduks Tartus *city* moodustumine üldse selle sõna teoreetilises mõttes. Vaja on vaid erilisi meetodeid tema ilmestamiseks. Üheks sääraseks soovitab Kant võrrelda linnakeskuse parterse korra elanike arvu ümbritsevate linnaosade elamute alumiste kordadega, kusjuures kaheldamatult linnasüdame rahvastiku hõrenemine vägagi markantselt ilmestub. Kui aga püüame linnasüdame õõnestust uurida absoluutsel viisil, s. o. võrrelda linnasüdame sargade elanike arvu kahel erineval momendil, siis ei saa meie sellist selget pilti, nagu eelmainitud meetodit kasutades.

Kõrvutades 1927. a. Tartus teostatud korterivaatlusel saadud andmeid 1934. a. rahvaloendil saadutega ilmneb vanalinna keskosas — resp. ärilas — asuvais sargades näiliselt täiesti korrapärane kõikumine. Lähemal äristuse analüüsil aga selgub asjaolu, et neis sargades, mis on äristatud neljast küljest ja kus pole olnud vahepealset ehitustegevust, s. o. kus paiknemisruum on jäänud samaks, on elanike arv vähenenud. Seega vanad ärisarad näitavad õõnestumise protsessi. Täielikult reeglina aga seda väidet ei saa võtta, kuna leidub ka üksikuid erandeid.

T u o m i n e n, kes on uurinud sama küsimust Turu linna kohta, teeb ettepaneku säärast linna-keset, kus *city* iseloomustavaim omadus — alatise elanikkonna asendamine ajutise elanikkonnaga — ei esine, kuid kus äride kontsentratsioon keskuses on olemas, nimetada ärila südamikuks (Geschäftskern).

Kui Tartu juures osutub raskeks teha absoluutselt kindlaks õõnestumise protsessi, siis ometigi on võimalik teha kindlaks, et linnasüda on rahvastatud hõredamini kui ümbritsev siirdeala.

Rahvastiku-tiheduse kaarti jälgides nähtub, et südalinna puhtärikvartaalid omavad suhteliselt väiksemat arvu elanikke kui ümbritsevad. Eriti kujukalt ilmneb see jällegi nende kvartaalide kohta, kus pole olnud vahepealset ehitustegevust. Samas kõrval Võidu ja Ülikooli tänava vahelised sarad näitavad suuremat tihedust pro ha kui Võidu tn. ja Söögituru vahelisel maa-alal asuvad kvartaalid, kuna neil ärimajad levivad ainult ühel küljel, kvartaali teine pool aga vastu

Ülikooli tn. esitab vaid üksikuid ärisid, muidu aga tänavafrondi moodustavad kolme-neljakordsed korterimajad. Puhtärikvartaalide kohta aga leiab kaardilt kinnitust väide, et ärikeskuses on elanike arv väiksem kui ümbritsevas siirdealas.

Ärila keha äritänavate kõrval esineb levingu üldkaardil ärilast kiirtena väljaulatuvaid tänavaid, mis mõlemal poolikul kas pidevalt või tüklikult on äristatud. Neid nimetame ärila jäsemeteks.

Niisiis iseloomustab ärila jäsemeid pidev või väikeste lünkadega mõlema pooliku äristus, millega kaasub kõrgemate „maa- ja üürihindade kontraheerimine teatud tänavaisse, kusjuures nurgatagune asend võib sageli osutuda väärtusetuks". Ärila jäsemete selgitamiseks on soovitav kasutada äride levingukaarte. Kaardil nr. 1 on joontega märgitud tagamaa ühendusteed. Samale kaardile joonestatud kaubanduskäitiste üldlevingust selgub nende tagala ühendusteede poolikute võrdlemisi pidev, igal juhul aga küllalt tihe äristus. Seega seisame siin huvitava nähtuse ees: nimelt levivad ärila jäsemed piki ühendusteid tagalaga, kusjuures peamine suhtlemine ja linna vabrikutoodete vahetamine natuurproduktide vastu toimub just jäsemeis. (Talurahva-kaupluste % jäsemeis on 60,9, põllumajandussaaduste ostu-müügi kohtadel 81,1 %, kusjuures tuleb meeles pidada, et nad on liiklemisteedel linna füsiognoomilise piiri lähedal, seega mitte omades orgaanilist sidet ärila jäsemetega.)

Võrreldes äride levingu kaarti nr. 1 (lk. 255) ööpäevase hobuliikluse suurusega, ilmneb seos mõlema teguri vahel, millest positiivset korrelatsiooni võiks sõnastada: Kui ärila jäse asub tagamaa ühendusteel, siis on ta äristatud seda kaugemale ärila keskusest, mida suurem on temal ööpäevane hobuliiklemine.

Maantee (jäse)	Vaatluspunkti	Hobuliiklus ööpäevane	Äristuse ulatus m
Narva	1	742	1 700
Võru	11	603	1 400
Räpina (Raekoja) . .	15	567	1 100
Riia	9	319	700

Äristus on loetud kuni kohani, kust edasi enam pidev ärifront kordagi ei ilmne, see on Narva ja Peetri tänava riste, Võru ja Filosoofi tänava riste, Raekoja ja Jaama tänava riste ning Riia ja Pepleri tänava nurk.

Seoses mainitud korrelatsiooniga tuleb mainida, et kõige kaugemale ühendusteele paiknevad mitte linnaelanikke, vaid natuurprodutsente rahuldavad kaubanduskäitised, s. o. põllumajandussaaduste ostmüük ja talurahvakauplused.

Piki ühendusteed asuvate pikkade kodarjäsemete kõrval on veel teine liik jäsemeid, mis harilikult on lühemad ja mitte nii selgesti välja kujunenud. Säärane jäse on näit. Aia tänava algus, Aleksandri tänava osa Uueturu ja Riia tänava vahel ja temaga paralleelne Kaluri tn. osa.

Oma tekkelt kuuluvad nad hilisemasse ajajärku kui eespoolmainitud kiirjad kodarjäsemed. Need lühikesed, ärilaga tihedalt seoses olevad väljaulatuvad äritänava osad kujutavad nagu ärila sopistumist, mispärast oleks otstarbekas lahutada neid mõisteliselt pikkadest polüübi haaretega sarnanevaist kodarjäsemeist, nimetades neid soppjäsemeiks.

Soppjäse kunagi ei oma sellist pikkust, nagu ühendusteel olev kodarjäse. Teisalt sarnaneb soppjäse temas leiduvate äride koostiselt täielikult suurärilaga, kuna kodarjäse, eriti tema kaugemad osad, omavad hoopis erinevat äride koostist, vastavalt neis teostuva kultuur- ja natuurprodutsentide suhtlemise ja vahetuse toimumisega.

Nagu nimetatud, on soppjäse ärila lahutamatu osa, nii me võime märkida soppjäset kui ärilast väljuvat tungjoont, kui ärila laienemistungi ja -suuna kuulutajat ja näitajat. On vaid küsimus, millal Riia tänav muutub äritänavaks, mille teostamisega kaovad Aleksandri ja Kaluri tänava soppjäsemed ja liituvad ärikvartaalide külgedena ärila kehaga. Kaugemas või ligemas tulevikus, kui Tartu elanike arv suureneb, muutub äritänavaks ka Riia ja Aia tänava vaheline Tähe tänava osa ja sellega kaasub jällegi uue ärikvartaali liitumine endistele.

Mõnd aega püsib see stabiilne olukord, siis sirutab ärila jälle välja uued jäsemekesed, et liikuda ise hiljem järele.

Koos säärase sopistumisega liikumissuunas käib kaasas ärila vastasküljes ärila taandumine endistelt positsioonidelt. Endised äritänavad muutuvad jäetäritänavaiks, kus pahatihti ärimajade akendel leidub silte, mis kuulutavad vabu ruume ja mis lõppeks asustatakse mõne toiduainete-kaupluse või käsitöölise poolt. Säärast taandumist näeme Rüütli tänava lõpposas. Rüütli tn. teisendumise algpõhjuseks oli Puusilla põlemine a. 1922, mis juhtis liikumise üle Kivisilla, nii et Rüütli tn. jäi välja elavast liiklusest. Kui endise Puusilla asukohale paigutati Vabadussild, siis oli ärila juba niivõrd edasi nihkunud, et Rüütli tn. lõpposa polnud enam soodus äritsemisele. 1936. a. näeme seda veel suuremal määral, kuna nüüd Rüütli ja Laia tänava nurgal asuv maja läks Ülikooli kätte, mispärast seal asuvad kaubanduskäitised pidid endale uued asukohad valima.

Niisiis ärila ühest küljest sopistub, vastasküljest aga taandub. Pikkamööda ronib ärila väljasirutatud jäsemeile järele, niiviisi oma nihkumisega meenutades algloomakese, amööbi liikumist.

Et tõendada ka kaardil ärila nihkumist, seks on märgitud kaart nr. 3.-le (lk. 259) linna ehistatud piirkond a. 1913 ja 1935. Samuti on märgitud ärila pikitelg ja selle geomeetriline keskpunkt, millise raadiusega on tõmmatud sõõr, mis skemaatiliselt peab kujutama ärila ulatust. Kui nüüd arvestame, et a. 1913 ärila ulatus välja peaaegu Laia tänavani, kui kaasa arvata väike soppjäse, ja teiselt poolt Uueturuni, kuna 1935. a. vastavad piirid on ühelt poolt P. Põllu tn. ja teiselt poolt Riia tn., siis mõlemate sõõride kandumisel samale kaardile näeme sõõri keskpunkti (mis on ärila geomeetriline tsentrum) nihkumist piki ärila peatelge endiselt asukohalt Rüütli-Suureturu ristlemiselt edasi Barclay platsile, s. o. umbes 130 m. Kui võrdleme seda liikumissuunda linna laienemise suunaga, siis märkame, et mõlemad on ühesihilised, ja me saaksime teise positiivse korrelatsiooni: Ärila geomeetrilise tsentrumi nihkumine sünnib samas sihis, kui linna üldine laienemine. Siin ei tule mitte ära vahetada geomeetrilist tsentrumit ärila keskusega. Kuna esimene on puhtteoreetiline konstruktsioon, näitab teine elavaima äritegevuse ja jalgajate liikluse (vaata kaart nr. 5) kohta, millise asukoht sugugi ei pruugi muutuda koos kogu tsentrumi nihkumisega. Nagu eespool toodud, asub ärila keskuses pankade rajoon. Pangad oma võimsuses on niivõrd stabiilsed asendi suhtes, et 130 m nihe ei avalda neile mingit mõju. Seega ärila liigub elava organismina.

Kujukalt illustreerib ärila keskuse nihkumist turu asukoha analüüs kaugemate linnaosade suhtes.

Nagu selgitatud, asus ideaalses asulas turg alati sõõri tsentris, nii olles ühtlaselt kättesaadav kõigile elanikele. Ligikaudu sellist ideaalset olundit näeme Tartus 1913. a., kus kaugemad kohad turuväljakust asusid Karlova tänaval 1 800 m kaugusel, Narva tänaval umbes 1 400 m kaugusel.

Edasi muutus linna areng väga ebaühtlaseks, arenedes palju intensiivsemalt lõuna suunas, s. o. Karlova, Võru ja Tähe tänava suunas, kui põhjas piki Narva tänavat.

Turu asukoht aga jäi samaks ja tulemusena on nüüd vastavad kaugused Narva tänaval 1 800 m. Karlova ja Ropka linnaosades aga juba 3 000 m.

Sellest selgub, et turg ei asu enam linnakeskuses, mis asub umbes

Jaama väljaku kohal, vaid kipub jääma ühele servale, kangekaelselt hoides kinni oma positsiooni ärilas.

Kõige seejuures areneb linn veel praegugi lõuna- ja edelasuunas, kuna põhjasuunas kasv praegu seisab. Ekslikult on varem arvatud, et linna areng suundub põhja, ja eeldades vajadust abiturgude järele on sinna jäetud kaks väljakut, Maarja- ja Peetriturg, milledest üks nüüd leiab kasutamist vanakraamituruna. Kuna aga lõunas vastav ruum puudub, siis põrkab abituru probleem, mis varem või hiljem paratamatult esile kerkib, kokku küllaldaselt suurte raskustega.

Muidugi on kohti, kus soppjäse kunagi ei muutu ärikvartaali üheks küljeks, vaid võib suureneda ainult pikkuselt. Näitena on Lossi tänava soppjäse, kus looduslikud tõkked panevad piiri jäseme pikenemisele, rääkimata ärikvartaali küljeks muutumisest.

Peale linna laienemise üldise suuna võivad ärila laienemise suuna mõjutajaiks sageli olla uute liiklemissuundade esiletulek.

Tartus on kujukaks näiteks ujuksilla ümberpaigutus Lodja ja Fortuuna tänava otsa juurde, mis andis hobuliiklusele uue suuna. Sellega käis kaasas endisis vaikseis tänavais elav nõudmine äriruumide järele, mistõttu hakkasid majaomanikud, arvestades olukorda, alumise korra kortereid ümber ehitama äriruumideks. Elavaks kujuneb liiklemine ja koos sellega äritegevus Lodja tänaval eriti seejärele, kui saab valmis uus turuhoone. Seega võib olla kindel, et paari aastaga liitub ärila kehale uus segment, Uueturu ja Lodja tänava vaheline osa.

Kasutades kaarti nr. 1 leiame enam-vähem ühtlast äride levingut kogu vanalinna osas, kusjuures äride arv väheneb pidevalt, alanedes südamikust perifeeria poole. Selles levikupildis esinevad mõned tänavad, mis nagu magnet kisuvad enda ümbrusse ärisid suuremal arvul. Võrreldes jalgajate liikluse kaarti leviku kaartiga leiame, et neis tänavais on võrdlemisi suur jalgajate arv.

Elav liiklus pole ainus koondav moment. Teatavaisse kohtadesse koondub ärisid tihedamalt, nii moodustades sinna lokaalse tähtsusega keskusi, milline mõiste meile on tuttav linna teoreetilise konstruktsiooni selgitusest saadik.

Kaardil nr. 1 ja 2 on joonestatud viirutatud sõõriga kohaliku tähtsusega keskused ja katkelise ringidega kohad, mida võib vaadelda kui lokaalse tähtsusega keskusi, millistes kohtades esineb tihedam äride koondis, koos erineva äride koostisega.

Tavalisile toiduainete-kauplusile lisandub pagar ja esimene koha-

liku keskuse tekkimise tunnus on pudukaupluse paiknemine sinna rajooni, millele hiljem liitub kirjutusmaterjali-kauplus ja rajooni edasi arenedes — ka rohu- ja värvikauplus.

Nende kohalike keskuste tekke eeltingimuseks on esijoones küllaldane rahvaarv või ka selline elanikkonna koostis, kellel on nõuded vastavate eriäride läheduse järele. Kolmanda mõjutava põhjusena esineb küllaldane kaugus ärilast, seega vastavaist suuräridest, kuhu liitub veel soodus asukoht. Mis puutub sellise kohaliku ärikeskuse suurusse äride arvult ja koostiselt, siis siin peamiseks mõjutavaks teguriks on rahvastiku tihedus ja küllaldane kaugus lähemaist spetsialiseerunud suuräridest.

Võrreldes kohalikke keskusi omavahel leiame, et igas keskuses vältimatult esineb pagar, pudukauplus, liha- ja vorstikauplus, kiosk, toiduainete-kauplustest rääkimata. Edasi järgnevad kirjutusmaterjalikauplus ja rohu- ning värvikauplused. Säärane kindel äride koostis moodustab usaldusväärse lokaalse tähtsusega keskuse leidmise viisi.

Kandes kaardile nii ärila kui ka lokaalsed keskused, saame huvitava pildi, nimelt lokaalsed keskused paiknevad ringina ümber ärila.

Seega ilmneb siin sama pilt, mida võidakse tähele panna linna mõjualusel tagamaal seal leiduvate iseseisvate kesksete asulate — abitsentraalide — näol, mis kõik on sõltuvuses tsentraalsest asulast. Olgu siinkohal lühidalt puudutatud seda küsimust tagamaa ulatuses, et püüda hiljem näidata sama nähtuse kujunemist ka Tartus, kuna nähtuse üldistamiseks on töötletud materjal väga väike.

Tsentraalseid süsteeme Eesti ulatuses on uurinud E. K a n t. Prantsuse autoreist olgu nimetatud G. C h a b o t, ameeriklasist — D i c k i n s o n kui käepärast olev, vihjeid sellele leidub ka P a r k'i ja B u r g e s s'i korduvalt mainitud töös, kuna rohkearvulistest Saksa autoreist olgu vaid mainitud S. G. K o h l.

Siinkohal olgu lühidalt esitatud G. Chabot' konstruktsioon, milleni ta jõudis uurides Pariisi, Lyoni ja Dijoni mõju ja millise konstruktsiooniga sarnanevad ka teiste autorite omad, kuigi järeldatud iseseisvalt.

Chabot' järgi ümbritsevad linna kolm vööd 1) vahetu ümbrus, 2) naabrus ja 3) kaugtagamaa, mis varustab linna ja kuhu tekivad oma keskused, sõltuvuses aga tsentraalsest asulast. Sageli esineb perifeerial asuvate asulate ja tsentraalse asula vahel veel rida vahemisi väiksemaid asulaid, mis kõik on tsentraalse asula trabandid. Kohl väidab, et need olenevad asulad keskusest asuvad ringkujuliselt sama kaugusel, kus-

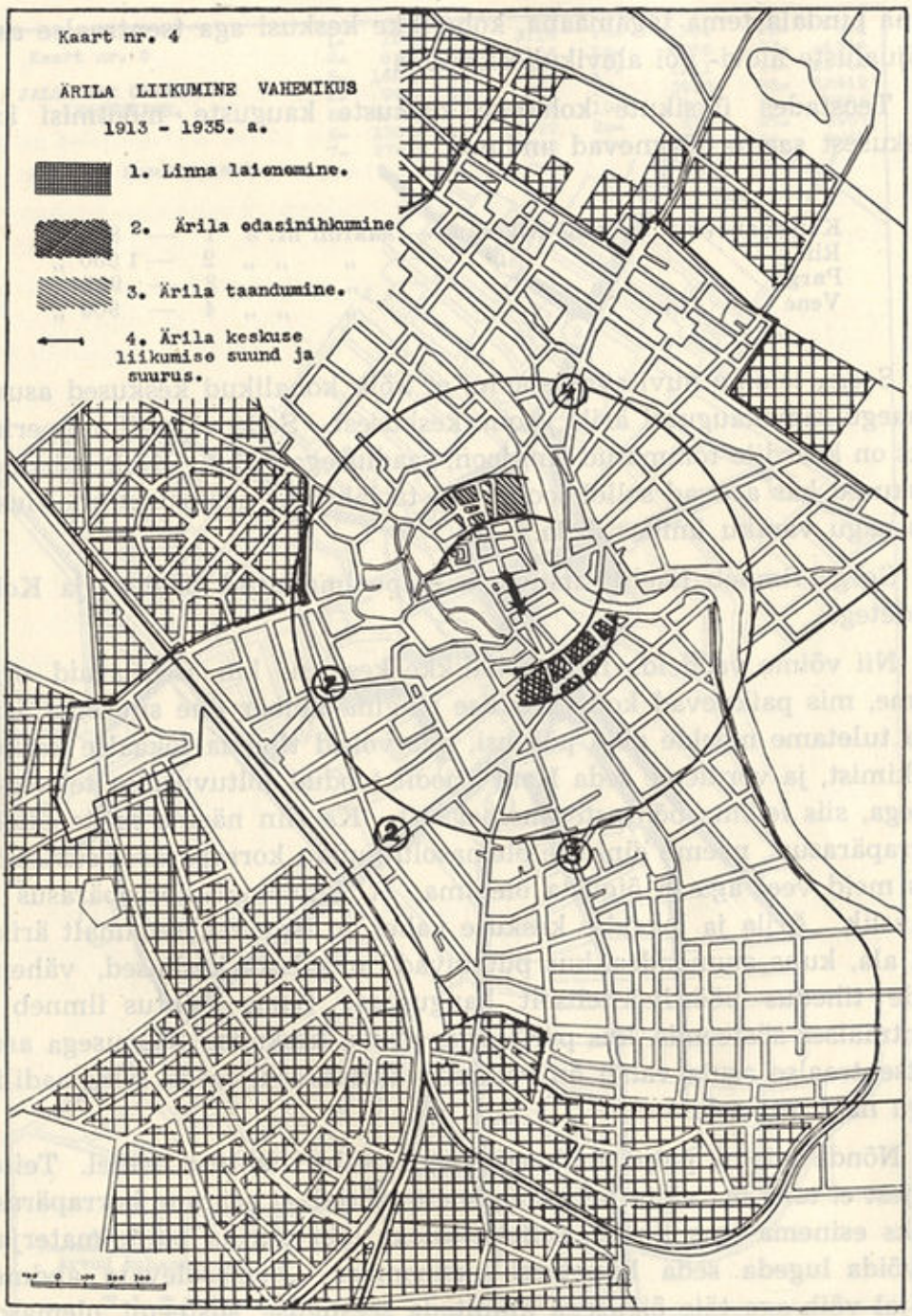

juures võivad esineda lüngad olenedes rahvastuse tihedusest ja looduslikest erisustest.

Niipalju olgu toodud linna ja tagamaa vaheliste mõjude kohta, mida püüame rakendada nüüd linnas, vaadates ärilat kui keskset asulat ja

linna pindala tema tagamaana, kohalikke keskusi aga tsentraalse asula mõjualuste alevi- või alevikukeskustena.

Teostades üksikute kohalike keskuste kauguste mõõtmisi ärila keskusest saame järgnevad andmed.

Kuperjanovi tn. kohalik ärikeskus	—	kaardil nr.	3	1	—	880	m
Riia	„	„	„	—	„	„	„	2	— 1 000	„
Pargi	„	„	„	—	„	„	„	3	— 920	„
Vene	„	„	„	—	„	„	„	4	— 900	„

Seega leiame huvitava asjaolu, et kõik kohalikud keskused asuvad peaaegu samakaugusel ärila geom. keskusest. Selle väite illustreerimiseks on kaardile tõmmatud ringjoon, raadiusega 850 m. Kõik kohalikud keskused kas asuvad sellel joonel või ta lähemas naabruses, moodustades nagu vaniku ümber ärila.

Seega ilmneb täielik analoogia eespoolmainitud Chabot' ja Kohl'i väidetega.

Nii võime vaadelda neid kohalikke keskusi kui iseseisvaid organisme, mis paiknevad kontsentrilise ringina ümber ühe suurema ärila. Kui tuletame meelde neid põhjusi, mis võisid tingida lokaalse keskuse tekkimist, ja võrdleme seda Kant'i poolt toodud sõltuvusliku tekkepõhjusega, siis leiame põhjuste analoogsust. Ka siin näeme mitte täielist korrapärasust, näeme lünkade olemasolu muidu korrapärases süsteemis, mis meid veel aga ei õigusta oletama, et ilmnenud korrapärasus on juhuslik. Ärila ja lokaalse keskuse vahel on teatav hõredamalt äristatud ala, kuna suundades, kus puuduvad lokaalsed keskused, väheneb äride tihedus pöördvõrdeliselt kaugusega. Sama nähtus ilmneb ka tsentraalses süsteemis, kus perifeerias asuva keskmise suurusega asula ja tsentraalse asula vahel on väikesed asulakesed, seega samalaadiline nõgu nagu linnaski.

Nõnda leiame palju analoogiat selle kahe nähtuse vahel. Teisest küljest ei taha ma väita nende andmete põhjal, et säärane korrapärasus peaks esinema igas linnas, selleks tuleks läbi uurida palju materjale, et võida lugeda seda hüpoteesi aksioomiks. Olemasolevate andmete põhjal võib aga täie õigusega kinnitada seesuguse süsteemi olemasolu Tartus.

Prof. Park väidab, et lokaalsed keskused on liikuvamad kui ärila ja paiknevad ümber mõne neid tekitava põhjuse muutumisel või mujale siirdumisel. (Näit. liiklemissuuna muutus). See on mõistetav, kuna

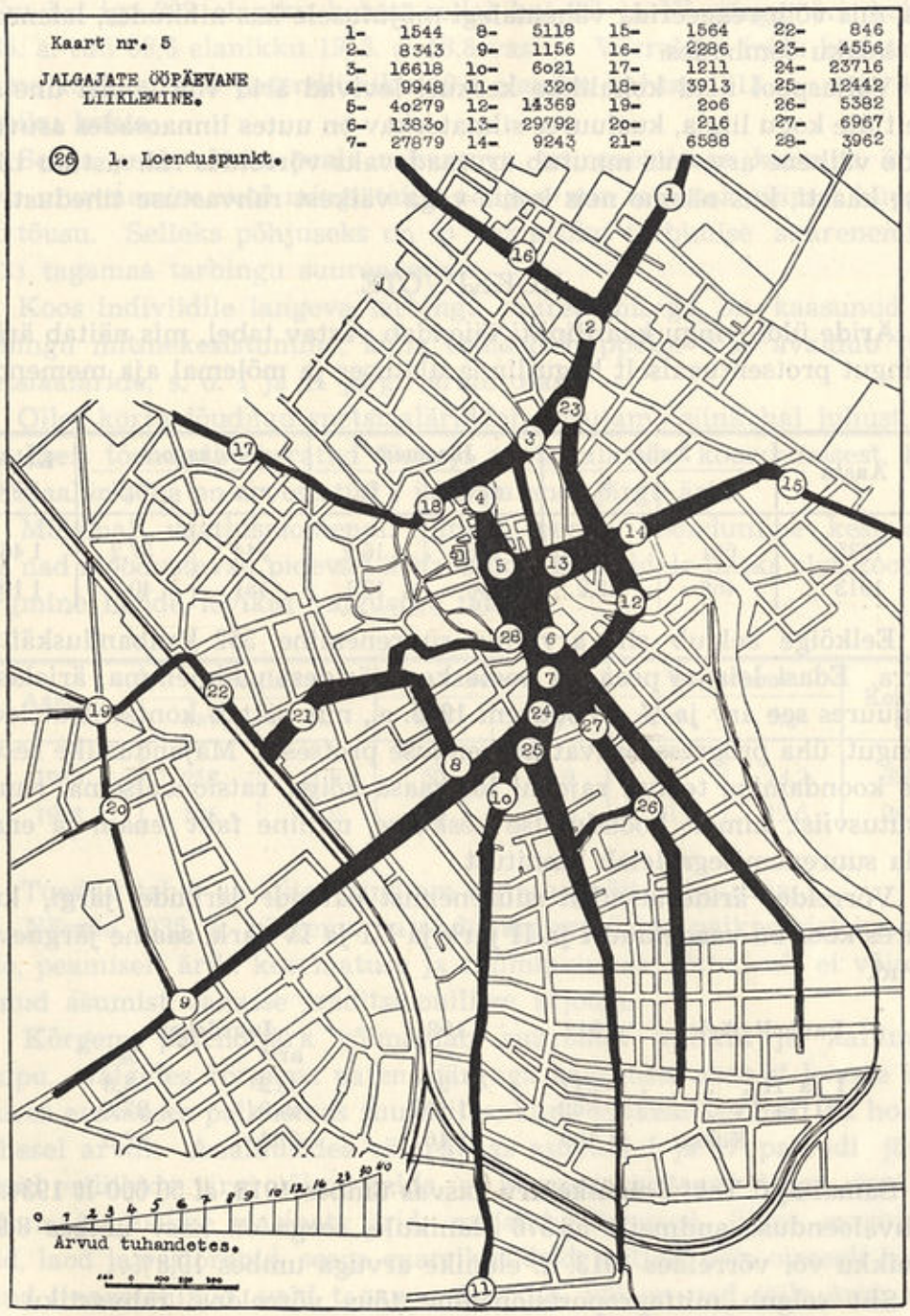

kohalik keskus pole seotud nii suurel määral asukohaga kui ärila, kus on tegemist traditsionaalse paiknemisega, millise jätkamiseks on vaja väga suuri mõjutusi.

Nii on ärila raskepärasem kohanema uutele oludele kui kohalik kes-

kus, mis võib reageerida vähemalegi mõjutusele kas nihkudes, laienedes või kokku tõmbudes.

Väljaspool neid kohalikke keskusi levivad ärid võrdlemisi ühetaoliselt üle kogu linna, kusjuures silmatorkav on uutes linnaosades asuvate äride väikene arv, mis muutub arusaadavaks võrreldes rahvastiku tiheduse kaarti, kus näeme neis kohis väga väikest rahvastuse tihedust.

KOKKUVÕTE.

Äride üldlevingu kaardipilti täiendab vastav tabel, mis näitab äride levingut protsentuaalselt kogu linna ulatuses ja mõlemal aja momendil.

Aasta	Ärila		Jäsemed		Väljaspool		Kokku arv
	arv	%	arv	%	arv	%	
1935	681	46,6	236	16,2	544	37,2	1 461
1913	468	42,2	190	17,1	451	40,7	1 109

Eelkõige selgub siit arvuline suurenemine 352 kaubanduskäitise võrra. Edasi leiame peaaegu poole kogu äridest paiknenuna ärialasse, kusjuures see arv ja % on suurem 1935. a., mis näitab kontsentratsiooni arengut, üha progresseeruvat keskenduse protsessi. Majanduslike resurside koondamine teatud rajooni tõi kaasa kõige ratsionaalsema ruumi kasutusviisi, nimelt koondumise keskusse, milline fakt enam ja enam ärila suurenemisega leiab kinnitust.

Võrreldes äride arvulist suurenemist patendi järkude järgi, kusjuures koos on vaadeldud I ja II järk ja III ja IV järk, saame järgnevad arvud.

Patendi järk	1913	1935	Juurdekasv	
			arv	%
I ja II	247	359	112	45,3
III ja IV . . .	862	1 102	240	27,8
Kokku .	1 109	1 461	352	32,0

Samal ajal Tartu elanike arv kasvas umbes 1913. a. 50 000-lt 1934. a. (rahvaloenduse andmeil) 58 876 elanikule, seega on kasv umbes 8 900 elanikku või võrreldes 1913. a. elanike arvuga umbes 19,8%.

Siit selgub mitteproportsionaalne tõus võrreldes rahvastiku ja kaubanduskäitiste juurdekasvu. Eriti suure hüppe on teinud just kõrgema patendi järguga ärid, suurenedes 45% võrra, mis ümber arvestatud elanike arvule, annab 1935. a. ühe kõrgema patendi järguga äri iga 164 elaniku kohta, kuna vastav arv 1913. a. jaoks on üks sama patendi

järku äri iga 202 elaniku kohta, sellal kui III ja IV järgu äri kohta 1935. a. tuli 53,6 elanikku 1913. a. 58,8 vastu. Võrreldes äride koguarvu saame 1935. a. ühe patendiühiku 40,4 elaniku kohta, 1913. a. aga 45,5 elaniku kohta.

Seega peab olema peale rahvaarvu suurenemisega kaasuva äride arvu suurenemise veel mingi teine põhjus, mis mõjutas säärast hüppelist tõusu. Selleks põhjuseks on 1) üksikisiku tarbimise suurenemine ja 2) tagamaa tarbingu suurenemine.

Koos indiviidile langeva tarbingu suurenemisega on kaasunud ka tarbingu mitmekesistumine, kuna eriliselt hüppelik tõus avaldub just spetsiaaläride, s. o. I ja II järgu äride osas.

Olles korra jõudnud spetsiaalärideni, kasutame siinkohal juhust, et arvuliselt tõendada korratud tõsiasja spetsiaaläride koondumisest, kus spetsiaaläridena on arvestatud I ja II patendi järgu ärid.

Mõlemal vaatlusmomendil ilmneb nende koondumine keskusse, kus nad moodustavad pidevad ärifrondid. Kaartidele lisaks olgu toodud järgmine nende levikut valgustav tabel.

Aasta	Ärila		Jäsemed		Väljaspool		Kokku
	arv	%	arv	%	arv	%	
1935	258	71,9	50	13,9	51	14,2	395
1913	195	78,9	21	8,5	31	12,6	247

Toodud tabel on kõige kindlam esitatud väite kinnitaja.

Näeme 1935. a. kõrgema patendi järguga äride paiknemist ka mujale, peamiselt ärila koormatuse ja ruumipuuduse tõttu, mis ei võimaldanud asumist vanasse traditsioonilisse rajooni.

Kõrgem patendijärk võimaldab suuremat valikut ja kallimaid kaupu. Jälgides kõrgema patendijärguga kaupluste asetust leiame nad suures enamuses paiknemas suurärilas, kuna väikeärilas neid on hoopis vähesel arvul. Analüüsides väikeärilas asuvaid I ja II patendi järgu ärisid eriliikide järgi võime öelda, et kõrgema patendi järgu ärid on põllumajanduslike masinate ärid, majandusühisused, üldse masinateärid, laod ja restoranid, seega enamikus ärid, millest pole otseselt huvitatud linnaelanikud, vaid tagamaaelanikud, või on nad jälle ärid, mis ei rahulda igapäevaseid tarbeid (laod, masinakauplused).

Kokkuvõttena võime öelda, et 1) Tartu on hästi välja kujunenud ärikeskusega asula, kusjuures ärila koosneb kahest erinevast osast, milledest suurärila on valdavalt linnaelanikkonda rahuldav keskus,

väikeärila aga eeskätt tagamaa rahvastikku varustav keskus. 2) *City* õõnestumine ei ilmne väga selgelt, kuid linnasüda on rahvastatud hõredamini kui siirdealad. 3) Ärila jäsemed moodustavad koha, kus toimub vahetus kultuur- ja natuurprodutsentide vahel. Jäsemete ulatus oleneb tagamaa elanike liikluse suurusest. 4) Lokaalsed keskused on hästi välja kujunenud ja näitavad suurt analoogiat tagamaa abitsentraalide süsteemiga. 5) Äride arvu ja rahvaarvu kasv ei ole proportsionaalne, mis näitab konsumtsiooni suurenemist iga (nii linna kui tagamaa) elaniku kohta. 6) Ärila on liikuv ja vahemikus 1913.—1935. a. on ta geomeetriline kese nihkunud 130 m võrra.

RAHVASTIKUTIHEDUSE LEVINGUST JA SELLE MUUDATUSIST TARTUS.

Edg. Kant.

Tartu linna rahvastiku arvu ja selle suurenemist iseseisvuseaja kestes kinnistavad parimalt 1922. ning 1934. a. rahvaloenduse ja 1927. a. korteriloenduse andmed (vt. 1. tabel).

1. Tartu linna rahvastikuarv.

	Iseliselt	Suhteliselt
1922. a. rahvaloendusel . . .	50 342	100,0
1927. a. korteriloendusel . .	55 058 [1])	109,4
1934. a. rahvaloendusel . . .	58 876	117,0

Muud kokkuvõtted, näit. jooksvalt aadresslaua poolt koostatud ja elanikearvu kuu-aruannetest saavutatud rahvastikuarvud, ei ole nii usaldatavad ega saa neid hästi aluseks võtta küllaldast täpsust taotlevais uurimustes. Seetõttu on mõistetav, kui käesoleva etüüdi võrdlusis põhjenetakse vaid ülaltähendatud loenduse andmestikule.

Kõrvuti rahvastikuarvu suurenemisega on laiendatud ka linna elutatud, hoonestatud ning üldist maa-ala. Nii on 1922. ja 1930. a. ajavahemikus Tartu maa-alalised elemendid suurenenud järgmiselt: kruntide pindala on laienenud 56,1%, uulid, teed ja väljakud 49,3%, pargid, avalikud aiad ning puiestikud 101,2%, mängu- ja spordiväljakud 584,6%, kalmistud 650%, veekogud 56,5%, põllumaad, aasad ja karjamaad 509,6%. Linna maa-alasse on juure tulnud veel kruusa- ning saviauke (10,9 ha), ja raudtee (54,4 ha) ning aerodroomi (43,3 ha) all olevad maistud. Kokku on linna üldpindala mainitud aastate vahemikus suurenenud

---

[1]) H. Reiman oma uurimuses „Tartu korteriolude ühiskondlik iseloom" (vt. Tartu I, lk. 239—276, Tartus 1933) toob Tartu elanike üldarvuna 1927. a. kohta kaks erinevat arvu, nimelt 54 429 (lk. 240) ja 54 245 + 767 = 55 012, viimane koos mõisade ja talunditega. Käesoleva kirjutise autori poolt toodud Tartu rahvastikuarv sisaldab lisaks veel nn. eraldi märgitud elanikud.

862,2 ha-lt 2149,0 ha-le ehk 149,2%. Samal ajal on toimunud muudatused rahvastikutiheduse levingupildis mitte ainult linna uuslaiendeis, vaid ka varemalt asustatud sarastikes. Alljärgneva peamiseks ülesandeks ongi selgitada rahvastikutiheduse levingut ja selles toimunud muudatusi tuginedes eeskätt 1927. a. teostatud korteriuuringu ja 1934. a. rahvaloenduse andmeile.

Rahvastikutiheduse levingust Tartus 1922. ja 1927. aastal.

Esimene kartograafiline ülevaade rahvastikutiheduse levingu kohta Tartus on toodud koguteoses „Tartumaa" ilmunud Tartu linna kirjelduses. Seal on vastaval planigrammil [2]) erineva viirutusega edasi antud 1922. a. rahvaloendusel faktiliselt registreeritud elanike arv sargade resp. kruntide pindala hektaari suhtes. Relatiivse rahvastikutiheduse levingu kaardistamist sarastiku pindala suhtes on samul andmeil taoteldud ka koguteose „Tartu" geograafilises osas. Selles on aga tervete sargade ühtlase viirutamise asemel rakendatud juba saraväärtuste interpolatsioonimeetodit ja rahvastikutiheduse reljeefsemaks esiletoomiseks kasustatud isaritme e. samaarvujooni [3]).

Iseline esitamisviis rahvastiku levingu kinnistamiseks Tartus leiab esmakordselt rakendamist käesolevale kirjutisele lisandatud kartogrammil (vt. lisa I). Tarvitades 1927. aastal korraldatud korteriloendusel kogutud üksikasjalikku andmestikku elanike arvu kohta igal krundil ja igas elamus, on sel kartogrammil absoluutse punktmeetodi kohaselt iga 10 elanikku esitatud ühe punktina suurima võimaliku täpsusega nende tegelikul elukohal. Ühtlasi on Backhoff'i valemi [4])

$$x = s\sqrt{\frac{a_1}{m_1} \cdot n}$$

---

[2]) Tartumaa. Maadeteadusline, majandusline ja ajalooline kirjeldus. Eesti I, lk. 618, joon. 206. Tartus 1925. — Vt. ka: Kant, Edg., Tartu asula ja rahvastik, lk. 19. Tartu 1925.

[3]) Kant, Edg.: Tartu. Linn kui ümbrus ja organism. Linnageograafiline vaatlus, ühtlasi lisand kultuurmaastiku morfoloogiale. Koguteos „Tartu", lk. 418, XXVII planigramm. Tartus 1927.

[4]) Backhoff, G. A.: Förslag till intensitetsskalor för folktäthetskartor, konstruerade enligt den absoluta prickmetoden. *Globen*, Årg. V, nr. 4, 1926. — Ülaltoodud valemis tähendavad: s — kaardimõõtu, a_1 — areaalühikut (käesoleval juhul 1 ha), m_1 — elanike arvu samal areaalühikul, n — punkti väärtust (käesoleval korral 10 el.) ja x — punktide vahelist kaugust.

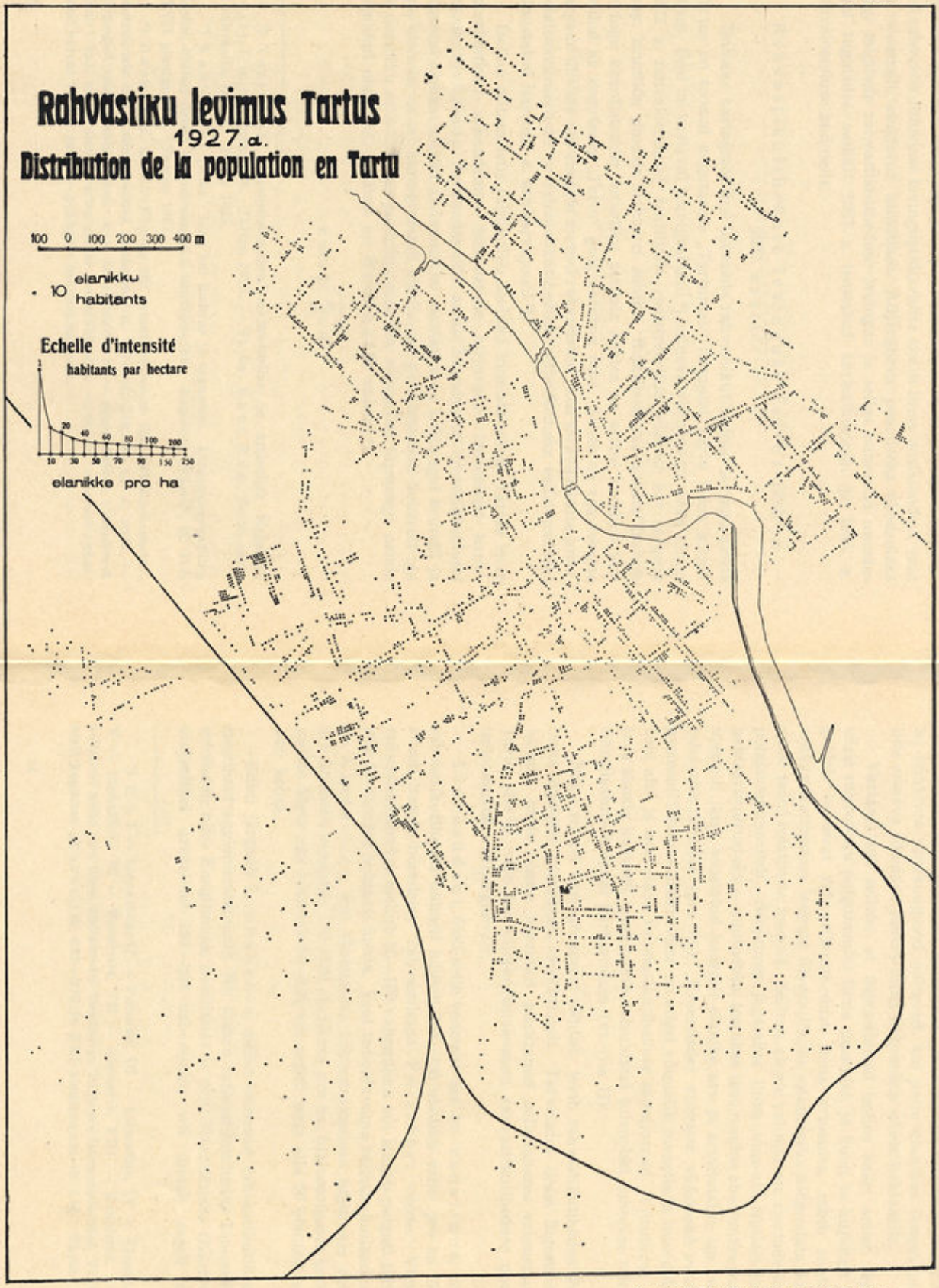

Koostanud **Edg. Kant**, joonistanud **V. Voore.**

Rahvastikutiheduse leving Tartus
1927. a. korteriloenduse andmeil iselise punktmeetodi järgi. Iga punkt tähendab 10 elanikku. Ülal vasakul on toodud Backhoff'i valemi kohaselt koostatud intensiteediastmik.

järgi samal kartogrammil koostatud intensiteedi-astmik, millel punktide vahekaugused näitavad, kui palju elanikke langeb punktide erineva tiheduse juures linna üldpindala ühele hektaarile.

Vaatamatagi sellele, et äsjamainitud iseline kaart annab täpsalt edasi rahvastiku paigunemise linna maa-alal, ja kuigi ta kujukalt peegeldab erinevat rahvastikutihedust linna eriosades, sobib suhtelise rahvastikutiheduse levingu ülevaatlikuks esitamiseks üldpindala suhtes siiski mõni relatiivne meetod. Sellena oleme valinud nn. ruutude interpolatsioonimeetodi. Seejuures jagatakse linna maa-ala ühtlasteks — hektaarisuurusteks — ruutudeks, loetakse igas ruudus absoluutse punktmeetodi järgi koostatud kaardilt elanike arv ja arvutatakse iga ruudu rahvastikutihedus (pro ha). Kesendades viimaste väärtused ruutude geomeetrilistesse keskustesse on edasi võimalik menetleda interpolatsiooni abil ja saavutada rahvastikutiheduse samajooned, Viirutades vastava skaala kohaselt samajoonte vahemikud tulenebki suhtelise rahvastikutiheduse levingu kartogramm (vt. lisa II).

Nagu sellest kartogrammist nähtub, levib rahvastikutihedus Tartu linna ulatusel kaunikesti ebaühtlaselt. Tarvitades linna liigestamisel jaotust, mille oleme varemalt püstitanud sellekohases eriuurimuses Tartu üle[5]), võib loomulikke linnaosasid rahvastikutiheduse poolest iseloomustada alljärgnevalt:

Linnasüdant, õieti selle vanemat osa, nn. vanalinna, milles rahvastikutihedus üldiselt kõigub 100—150 elaniku vahel pro ha, ümbritseb hoopis hõredama rahvastikuga Puissõõri vööde. Viimase rahvastikutihedus mahub 50—100 vahemikku või langeb paiguti tublisti alla 50 elaniku hektaari kohta. Veel vahelduvama rahvastikutihedusega on Linnasiire, kus tähtsamate liiklustuiksoonte ümbruses rahvaarv küündib enamasti 150—200 elanikuni pro ha, liiklussoiguste korteriuulide ääres aga hõreneb 50—100 või sageli isegi alla 50 elaniku hektaari kohta.

Edasi järgneb Linnakehis, milles esinevad rahvastikutiheduse suurimad agglomeratsioonid. Nii tõuseb rahvastikutihedus Linnakehise eriosades, näit. Kaagilinnas, Savilinnas ja eriti Kaarlilinnas (Karlovas) ulatuslikel areaalidel 150—200 vahemikku või ületab sageli isegi

[5]) S. t. I — Linnasüda, II — Puissõõr, III — Linnasiire, IV — Linnakehis, V — Linnaääris, VI — Kasarmla, VII — Jõeveerik, VIII — Kalmistud. Neile seltsivad nüüd veel linna uuslaiendid Tamme ja Tähtvere linnaosade näol. Vt. lähemalt koguteos „Tartu", lk. 247—276 ja XXI planigramm, lk. 412. Tartu 1927.

200 elanikku pro ha. Linnaäärises alaneb rahvastikutihedus jällegi, nimelt linnapiirde suunas. Kõrgeim on ta siin Jaamaaluses linnaosas, sellal kui ta Jõeveerikus, Ropkaaluses, Veerikus ja uuslaiendeis — Tammelinnas ning Tähtvere linnaosas — väga harva tõuseb üle 50 elaniku hektaari kohta, peaaegu üldiselt aga langeb sellest madalamale.

Tähtvere linnaosast tungib Kassitoomi ja Toomimäe kaudu rahvastikuharev kiil läbi linnakehise otse Linnasüdame külje alla, milline nähtus kipub segama kaardipildis muidu esiletulevat korrapära: rahvastikutiheduse tõusu Linnasüdant ümbritsevast Puissõõrist Linnakehisesse ja sealt edasi alanemist linnapiirde suunas. Seegi ebakorrapära saab mõistetavaks kui meenutada, et Toomikompleks kuulub õieti endisse fortifikatsioonivöötmesse, täh. Puissõõri.

Muudatusist Tartu rahvastikutiheduse levingus 1927.—1934. a.

1922. a. rahva- ja 1927. a. korteriloenduse andmeil joonistatud suhtelise rahvastikutiheduse eespoolmainitud kaartide erinevast koostamisalusest järgneb, et neid ei saa kõrvutada otseseks võrdluseks. Peegeldab ju esimene neist kaartidest rahvastikutiheduse levingut sargade pindala, teine aga — üldpindala suhtes. Seevastu on edukalt ja metoodiliselt laitmatult võimalik jälgida Tartu rahvastikutiheduse levingus toimunud muudatusi 1927. a. korteri- ja 1934. a. rahvaloenduse ajavahemikus.

Võrreldes tähendatud loendustel talletatud andmeid rahvastiku arvu kohta samul areaalühikuil või kasustades sellekohaseid absoluutseid rahvastikutiheduse kaarte, on lihtne nende najal arvutada vastavad protsendilised muudatused, mis vahepeal aset leidnud 1927. a. elanike arvu suhtes. Menetledes edasi keskendatud areaalväärtuste interpolatsiooni abil, on koostatud Tartu rahvastiku-arvu resp. -tiheduse muudatuste kartogramm, millel samajooned ja viirutised näitavad toimunud muudatuste intensiteeti (vt. lisa III). Sel kartogrammil on punkteeritud areaalidena kujutatud rahvastiku hõrenemis- ja püstviirutatud areaalidena tihenemisalad. Viimati on kõik need areaalid, kus rahvastikuarvu resp. -tiheduse vähenemine või suurenemine mahub 0% ja ± 10% vahemikku, võetud kokku ühte püstviirutatud ning täpitud skaalajaotusse. Arvesse võttes, et selline suhteliselt väike hõrenemine või tihenemine võib lihtsalt sõltuda tavalisest linnasisemisest rahvastikuliikumisest, erineva suurusega leibkondade korterivahetusel

tekkinud hälvetest, tuleb 0% kuni ± 10%-liste muudatustega areaale lugeda õieti rahvastikutiheduse püsialadeks.

Ülalmainitud III lisa tunnistab ilmekalt, et rahvastiku peamised tihenemisalad levivad perifeerselt ja kuuluvad Linnaäärisesse. Suurima rõhuga tuleb see ilmsiks linna lääne-, edela- ja lõunapiirdel, kus viimase kümneaastaku kestes on kerkinud uuslaiendid — Tähtvere, Tamme ja Ropka-Piiskopi linnaosad. Hoopis tagasihoidlikumalt, ent siiski märgiliselt on kasvanud rahvastikutihedus ka linna kirdepiirdel, Kalmistu-, Raadi- ja Jaamaaluses, kus endine harevama asustusega Linnaääris on vahepeal tugevamalt täishoonestatud või kohati isegi laienenud.

Teravaks vastandiks Linnaäärise senivaadeldud osadele on linna kagupiirdel piki Emajõge ja sadamaraudteed kulgev Jõeveerik. Siin on meil tegemist rahvastikutiheduse hõrenemisalaga, kus 1927.—1934. a. vahemikus elanike arv on paiguti vähenenud isegi üle 30-ne protsendi. Kaheldamatult sõltub selline suur vahe mõnel määral Jõeveeriku sargade üldiselt tagasihoidlikust arvust, mille tõttu juba tavalise rahvastikuliikumise — ümberkolimiste — tõttu võivad tuleneda kõrgeprotsendilised muudatused. Siiski ei piisa sellest Jõeveerikus tekkinud võrdlemisi ühtlase hõrenemisala selgitamiseks. Lähem uurimine osutabki, et siinse elanikearvu vähenemispõhjust tuleb otsida mitmeist põhjusist. Neist mainitagu vaid olulisemaid. Jõeveerikus valitsevate halbade ja mujal lahedamaks muutunud korteriolude tõttu on siit lahkunud mitmed leibkonnad, kes on jäänud asendamata või asendatud väiksemaarvulistega. Vanemaist, kõdunevaist elamuist on üksikud (1930. a. näit. Jõe uulis nr. 13 asunud kuuekorteriga laumik) tulnud lammutamisele, muutunud või muutumas täiesti elamiskõlbmatuks, sellal kui uute ehitamine või vanade remontimine ei ole sel määral aset leidnud. On ka muid lokaalseid tegureid, nagu end. korteriruumide võtmine tööstusruumide alla või tööstuste sulgemine (1929. a. suleti Karlova lauavabrik), mille tõttu osa siin elavaist leibkondadest, eriti puidutöölis-, ametnike ja praakerite perekondi, on kolinud mujale.

Rahvastikutiheduse püsialad on, nagu III kartogramm näitab, kõige ulatuslikumad Linnakehises. Nii on rahvastikutihedus enam-vähem püsinud Kaagi-, Lepa-, Savi-, Aia- ja Kaarlilinnas. Siiski tuleb viidata siin-seal leiduvaile väikseulatuslikele erandeile, eriti 10—30%-lisile tihenemislaikudele Aialinna toomitaguses osas, Lootuse-Õnne-Pargi uulidest tähistatud alal Kaarlilinnas ja Peetrilinnas peamiselt Puiestee, Mäe ja Narva uuli ääres. Kõiki viimatimainitud alasid

iseloomustab hoonestuse tihenemine uute elamute juureehitamise näol küsimuses olevas ajavahemikus.

Hoopis rohkem kui Linnakehises on rahvastikutiheduse muudatused väljendunud Linnasiirdes. Tekkelooliselt ühe endise kasvutsükli linnakehis, mille linna hilisemal arengul ärilajäsemed liigestasid üksikuiks „tompudeks", oli Linnasiire varemalt nõrgalt ülehoonestatud. Sellele on iseseisvuseaegses arengus, ka meie poolt eritletavas 1927.—1934. a. ajavahemikus, järgnenud uus ülehoonestus, elamustuse tihenemine ning kõrgenemine, millega käib kaasas rahvastikutiheduse tõus. Eriti võib viimast nentida Riia- ja Lillemäe alal, kus Kitsa, Riia ja Kalevi uuli äärde on püstitatud uusi elamuid. Erandiks on Era uuli ja Jaama väljaku vaheline sarg ning selle vahenditu ümbrus, kus rahvastikutihedus on kahanenud endiste korteriruumide anastamise tõttu tööstus- ja äriruumideks. Rahvastikutihedus ei ole tõusnud ka Linnasiirde Jaanikiriku taguses soikunud tombus.

Linnasüdame rahvastustumine ja rahvastiku mediaanpunkti nihkumine.

Rahvastikuarvu kujunemiskäik linnasüdames seoses nn. ärila- ehk citymoodustumisega ja kesklinna rahvastikutiheduse kahanemisega on tavaliselt kõige rohkem paelunud linnageograafide tähelepanu. Enamasti on neid nähtusi püütud jälgida hiid- ja suurlinnades[6]), kuid loomulikult huvitab meid sama küsimus Tartu kui suuruselt siirelinna juures.

Ärilamoodustumisena mõistetakse linna siseosade aegajalist teisenemist — korterisargade muundumist kaubanduskäitiste j. m. asutiste poolt vallutatud citysargadeks. Citymoodustumine algab tavaliselt keskhagevalt asetatud peauulidest ja siirdub linna kasvades selle südamiku lisauule kaasa haarates mööda kodaruule edasi linnasiirdesse või isegi

---

[6]) Schott, S.: Die Citybildung in den deutschen Grossstädten seit 1871. *Statist. Jahrb. Deutscher Städte*, XIV, 1907.

Jefferson, M.: The Anthropography of Some Great Cities. A Study in Distribution of Population. *Bull. of the Amer. Geogr. Soc.*, Vol. XLI, no. 9, 1909.

Schmidt, H.: Citybildung und Bevölkerungs-Verteilung in Grossstädten. Ein Beitrag zur Entwicklungsgeschichte modernen Städtewesens. München 1909.

Goodrich, E. P.: Some Geographic Problems incident to the Growth of New York City. *The Geogr. Review*, Vol. II, no. 3, 1916.

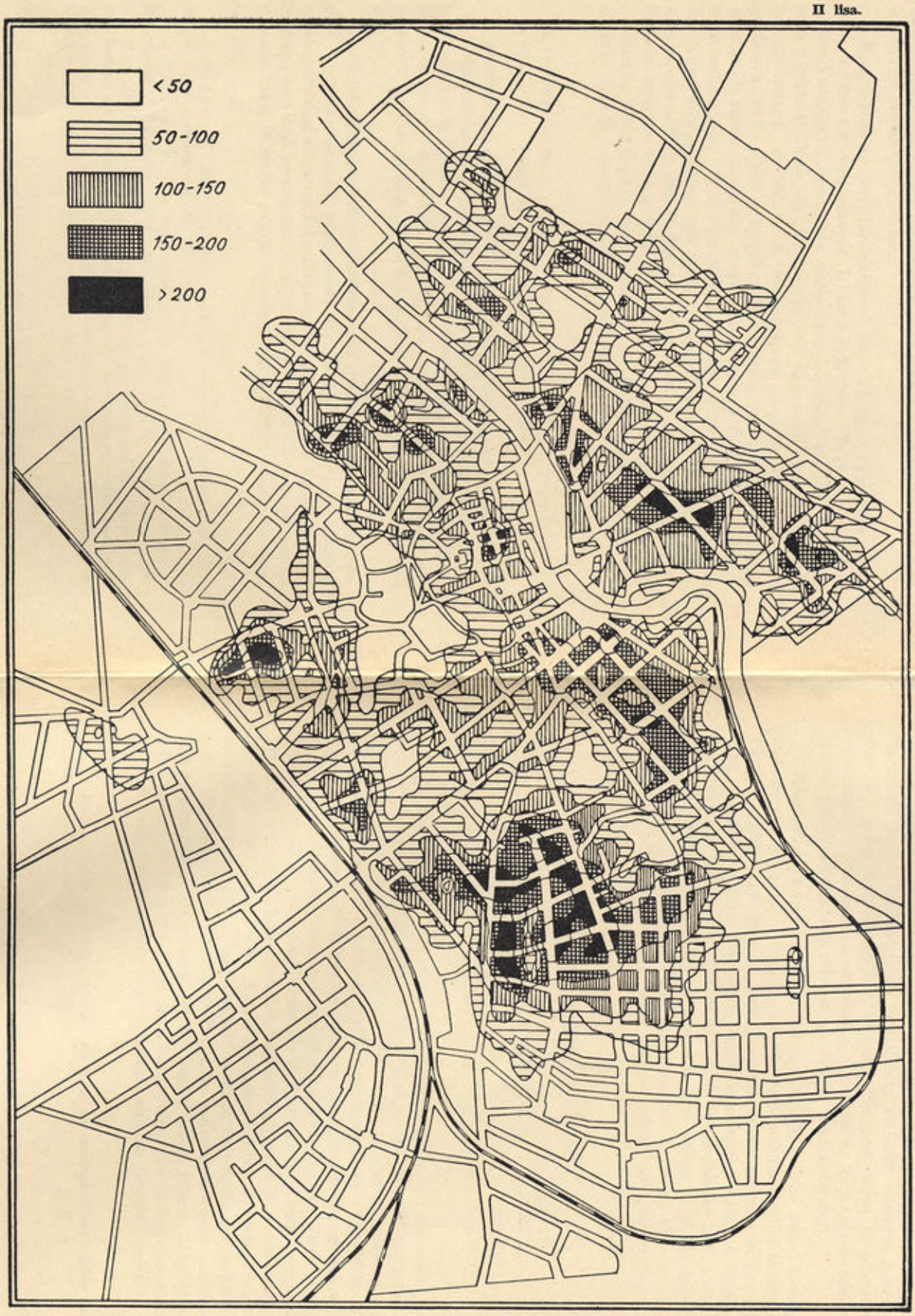

Koostanud **Edg. Kant**, joonistanud **A. Maigre, J. Paldrock** ja **V. Voore.**

Rahvastikutiheduse leving Tartus.
1927. a. korteriloenduse andmeil. Viirutusastmik näitab rahvastiku suhtelist tihedust hektaari kohta (elanikke pro ha).

linnakehisesse. Ärilamoodustumise järelnähtusena on suuris linnades harilikult võidud konstateerida linnasüdant alaliselt asustava rahvastiku (= population domiciliée, Wohnbevölkerung) arvu ja tiheduse vähenemist, millist nähtust on hakatud nimetama ka linnasüdame õõnestuseks (Aushöhlung) ehk rahvastustumiseks (Entvölkerung).

Käsitledes rohkem kui aastakümne eest Tartu ärila resp. Linnasüdame probleeme[7]), ei ole meil piisava rahvastikustatistilise andmestiku puudumisel õnnestunud otseselt nentida kesklinna rahvastikuarvu ning -tiheduse vähenemist. Nüüd, millal esmakordselt avaneb võimalus kõrvutada 1922. a. rahvaloenduse ja eriti üksikasjalikke 1927. a. korteri- ning 1934. a. rahvaloenduse andmeid, saab nende najal kinnistada olma, et rahvastikutihedus Tartu linnasüdames, nagu me selle ulatuse oleme piiritlenud Tartu koguteoses, üldiselt osutab kahanemistendentsi (vt. 2. tabel).

2. Rahvastikuarv Tartu linnasüdames.

	Iseliselt	Suhteliselt
1922. a. rahvaloendusel . . .	1 635	100,0
1927. a. korteriloendusel . . .	1 582	96,8
1934. a. rahvaloendusel . . .	1 517	92,8

Esitatud andmeist selgub, et Tartu linnasüdame rahvastustumine üldiselt on toimunud keskmise nobedusega, pigemini aeglaselt kui kiirelt. Nimelt on Linnasüdame elanike arv 1922.—1927. a. ajavahemikus kahanenud 0,64% ja 1927.—1934. a. 0,57% aastakeskmiselt, 1922.—1934. a. ajavahemikus seega läbistikku 0,6% aastas. Seejuures ei ole aga rahvastustuse intensiteet Linnasüdame sargades kaugeltki ühtlane. Nagu järeldub 1927. ja 1934. a. üksikasjalikust võrdlusandmestikust sargade kaupa (vt. 3. tabel), esineb Linnasüdames kogunisti sargasid, kus rahvastikuarv on tublisti suurenenud. Ainult ülekaalus olevate rahvastustuvate sargade tõttu on Linnasüdant alaliselt asustava rahvastiku arv kahanenud. Viimane asjaolu peegeldub ka Tartu rahvstikutiheduse muudatusi edasiandval kartogrammil (vt. III lisa). Sellelt näeme, et rahvastikutihedus on vähenenud kõige pealt Linnasüdame turgudepoolses osas ja lõunarindel, millises suunas ärila pürgib endisse Linnasiirdesse.

---

[7]) Kant, Edg.: Tartu linnasüda. Märkusi citymoodustumisest üldse ja Tartus eriti. *Loodus*, III, nr. 1—2, 1924.

3. Rahvastikuarvu muudatused Tartu linnasüdame sargades 1927.—1934. a.

Sargade nr. nr.	Elanike arv		Vähenemine (—) või suurenemine (+)		
	1934. a. rahvaloendusel	1927. a. korteriloendusel	Iseliselt	Suhteliselt	
				1927. a. elanike arvu %-des	aastakeskmiselt
77	76	102	— 26	— 25,5	— 3,64
86	113	124	— 11	— 8,9	— 1,27
101	113	127	— 14	— 11,0	— 1,57
132	122	108	+ 14	+ 13,0	+ 1,86
133	177	199	— 22	— 11,1	— 1,59
134	42	58	— 16	— 27,4	— 3,91
135	149	161	— 12	— 7,5	— 1,07
136	112	74	+ 38	+ 51,4	+ 7,34
137	57	36	+ 21	+ 58,6	+ 8,37
138	168	147	+ 21	+ 14,3	+ 2,04
139	143	176	— 33	— 18,7	— 2,67
140	46	55	— 9	— 16,4	— 2,34
141	51	61	— 10	— 16,4	— 2,34
143	125	139	— 14	— 10,1	— 1,44
144	23	15	+ 8	+ 53,3	+ 7,61
Kokku	1517	1582	— 65	— 4,0	— 0,57

Tartu ärila nihkumist 1913.—1935. a. ajavahemikus on sellekohases etüüdis [8]) lähemalt uurinud E. Klausson leides, et ärila geomeetrilise keseme nihkumine sünnib samas suunas, kui linna üldine laienemine. Seoses ärila keseme nihkumisega lubatagu siinkohal puudutada ka üht teist, linnageograafe üha rohkem huvitavat küsimust, nimelt rahvastikukeseme nihkumist.

Käsitledes eespool Tartu linna rahvastikutiheduse levingut ja selles toimunud muudatusi, kinnistasime, et suurimad muudatused on sündinud Linnaäärise lääne-, edela- ja lõunapiirdel. Nende j. t. muudatustega käsikäes on loomulikult pidanud ümber asetuma ka linna rahvastikukeseme asupaik.

Linna rahvastikukeseme nihkumise selgitamiseks rakendame tsentrograafilistest meetoditest [9]) nn. rahvastiku mediaanpunkti (*the median point of the population*) leidmise menetlust. Sellekohased arvutused ja

[8]) Klausson, E.: Mõnda Tartu ärilast ja äridest. Tartu IV, lk. 251—270. Tartus 1937.

[9]) Святловский, Е. Е. (Swiatlowsky, E. E.): Введение в центрографию

mõõtmised, mis teostatud T. Ü. Majandusgeograafia Seminaris 1927. a. korteri- ning 1934. a. rahvaloenduse andmeil koostatud Tartu rahvastikulevingu iseliste kaartide najal, fikseerivad kõigepealt Tartu rahvastiku mediaanpunkti asukoha mõlema mainitud loendusmomendi jaoks (vt. alljärgnevat kaardiskitsi).

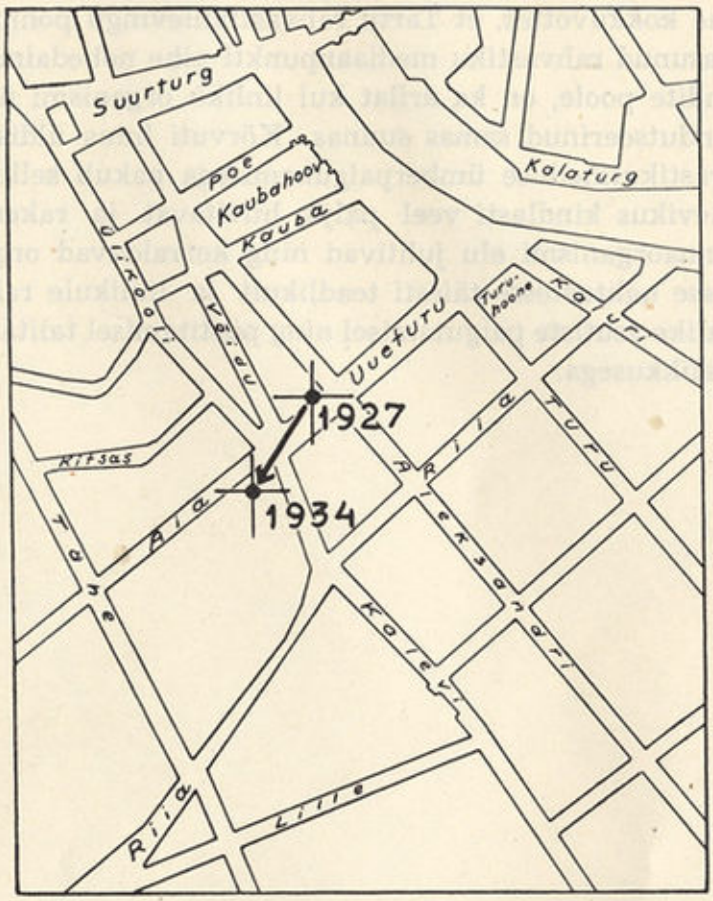

Tartu rahvastiku mediaanpunkti nihe 1927.—1934. a. ajavahemikus.

(Principles of the Centrography). *Izvestia de la Soc. Russe de Géogr.*, Vol. LXII, nr. 3, 1930.

Galvani, L.: Sulla determinazione del centro di gravità e del centro mediano di una popolazione, con applicazioni alla popolazione italiana censita il 1° dicembre 1921. *Proc. Intern. Congr. for Studies on Population, Rome, 1931.* Vol. X, Rome 1934.

Sviatlovsky, E. E. and Eells, W. C.: The Centrographical Method and Regional Analysis. *Geogr. Review*, Vol. XXVII, no. 2, 1937.

Sellest näeme, et Tartu rahvastiku mediaanpunkt on 1927.—1934. aastate vahel nihkunud Aleksandri ja Uueturu uuli nurgalt Aia uuli ääres asuva Vanemuise teatriaia kohale. Mediaanpunkti nihkekaugus küündib mainitud ajavahemikus seega ümmarguselt 120 meetrile, nihkesuund kulgeb aga kirdest edelasse, s. t. on pööratud linnasüdamest piki Riia uuli Tammelinna uuslaiendi poole.

Nii näeme kokkuvõttes, et Tartu rahvastikulevingu põhipildi muudatustega kaasunud rahvastiku mediaanpunkti nihe nobedaimalt kasvavate uuslaiendite poole, on ka ärilat kui linliku organismi üht tundlikuimat osa indutseerinud samas suunas. Kõrvuti linna üldise avardumise ja rahvastikutiheduse ümberpaigunemisega pakub selle protsessi jälgimine tulevikus kindlasti veel palju huvitavat ja rakenduslikku. Peavad ju linnaorganismi elu juhtivad ning korraldavad organid suhtuma sellistesse nähtustesse täiesti teadlikult ja linlikule rahvastikule ühteviisi vajalike asutiste paigutamisel ning püstitamisel talitama küllaldase ettenägelikkusega.

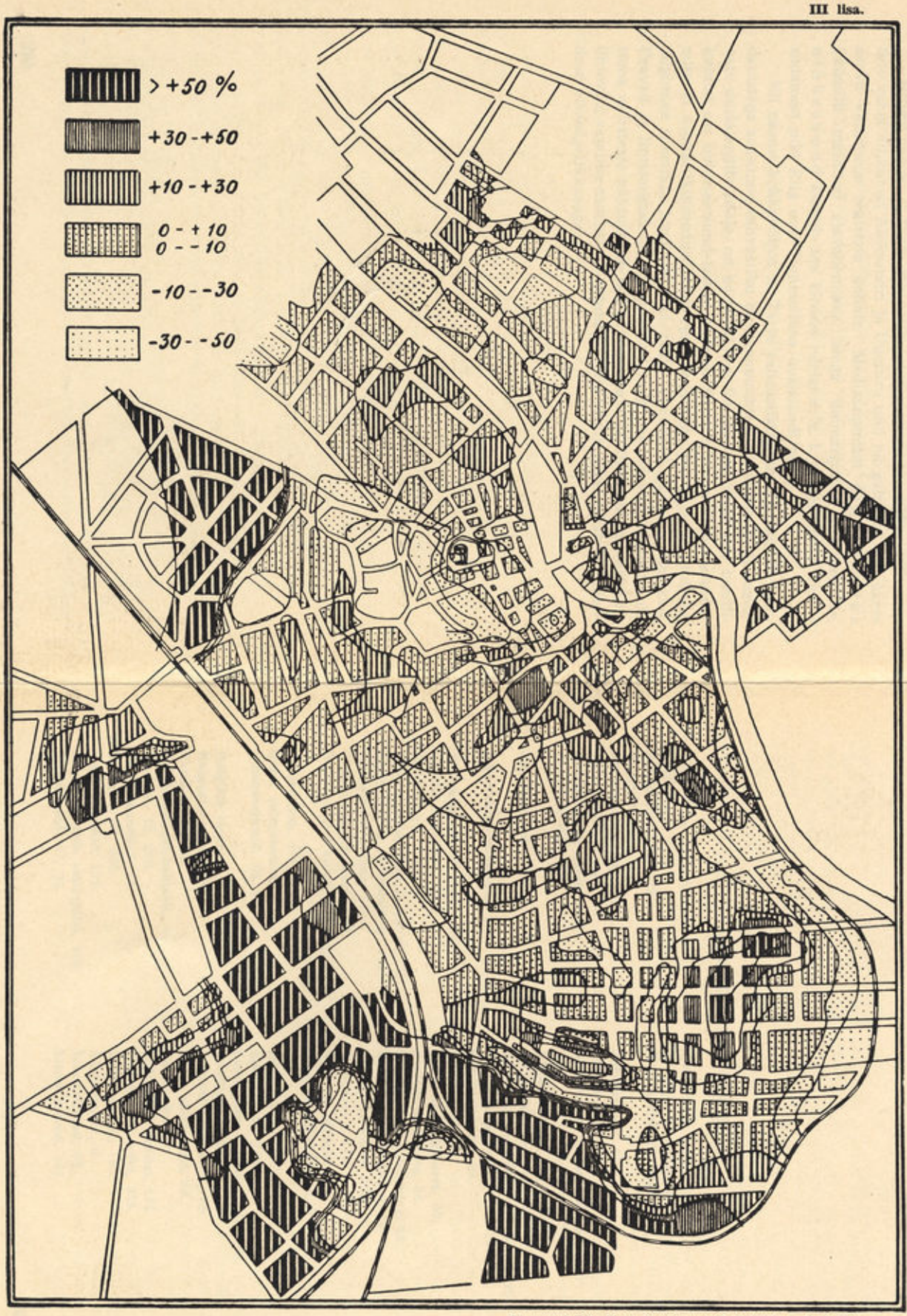

Koostanud **Edg. Kant**, joonistanud **H. Rumma** ja **V. Voore**.

Muudatused Tartu rahvastikutiheduse levingus 1927. ja 1934. a. vahemikus.
Viirutusskaala astmed näitavad rahvastikutiheduse resp. -arvu protsendilist suurenemist (+) või vähenemist (—) 1934. a. rahvaloendusel võrreldes 1927. a. korteriloendusega.

TÄHESTIKULINE SISUJUHE.

Abiandmise normid, 65.
Abiellumus, 225.
Abielulahutused, 232.
Algkoolid, 24.
Ambulatooriumid, 54.
Asfaltkatetega teed, 98.
Autobuste liikumine, 234.
Avalikud tööd, 82.

Bituumenteed, 93.

Desinfektsioonikamber, 54.

Ehitusmaterjalide veod, 141.
Elanike liikumine, 234.
Elektrijaam, 172.
Elektrijaama tulud ja kulud, 175.
Elektrijaama voolutoodang, 172.
Elektrivoolu jaotus, 173.
Emade nõuande punkt, 53.
Erakorralised kulud ja tulud, 210.

Gaasivabrik, 177.
Gaasi valmistamine, 177.
Gümnaasiumid, 25, 28.

Haiglate tegevus, 49.
Haigusjuhtumid, 50.
Hambaarstid, 52.
Hambaarstimis-kabinett, 54.
Haridus, 12, 206.
Haridusasutised, 21.
Heakord, 87, 206.
Heakorra tööd, 111.
Heakorra-tööde materjalid, 135.
Hoolealused, 67, 72.
Hoolealuste toidukulud, 71.
Hoolekande seadus, 63.
Hoolekanne, 63, 207.

Juhtimisload, 170.
Juhuveoload, 170.
Jõuvankrite registreerimine, 169.

Kanalisatsioon, 41, 117.
Kanalisatsioonitööd, 132.
Kanalisatsioonivõrgu üldpikkus, 118.
Kanalisatsioonivõrk, 117, 120.
Keskkoolid, 25, 28.
Kivisild, 111.
Kohtumeditsiini-arst, 59.
Koolide tervishoid, 38.
Koolikohustuse täitmine, 18.
Koolinõuniku aruanne, 12.
Korralised kulud, 205.
Kruusateed, 110.
Kuri- ja süüteod, 236.
Kutsevaliku-nõuandla, 76.

Laadahinnad, 247.
Laenukassa, 188.
Laenukassa operatsioonid, 189.
Lahkamised, 59.
Lahtine hoolekanne, 73.
Laste abistamine, 83.
Lastekodu, 74.
Liiklemise loendus, 144.
Liiklemisvahendid, 239.
Linna-apteek, 185.
Linna-arhiiv, 6.
Linnahaiglad, 42.
Linna hooned, 147.

Linna maa-ala, 160.
Linnamaja Lihaturg 7, 147.
Linna mõõtmine, 159.
Linnapank, 186.
Linna turuhoone, 153, 157.
Linnavaeste ravimine, 60.
Linnavalitsus, 4.
Linnavalitsuse kantselei, 5.
Linnavalitsuse koosolekud, 5.
Linnavalitsuse külalisi, 5.
Linnavolikogu, 1.
Linnavolikogu koosolekud, 2.
Linnavolikogu koosseis, 1.
Linnavolikogu otsused, 2, 3.
Loomatervishoid, 45.
Lugemislauad, 32.

Maamõõtmise ala, 155.
Maarahvaturg, 162.
Magistraalteede öö-päevane koormatus, 146.
Maksuobjektid, 201.
Materjalide laod, 142.
Metsad, linna, 191.
Mootorsõidukid, 171.
Munakivi-sillutis, 106.
Mäe tn. trepp, 86, 134.
Mõisad, 192.
Nakkushaigused, 52.
Noorte vahetalitus, 80.

Palgakrediidi ulatus, 211.
Parkettkivi-sillutis, 109.
Pedagoogiline Muuseum, 22.
Pensioniõiguslikud linnateenijad, 211.
Pensionärid, 75.
Perekonnaseisu-amet, 10.
Piimanduse-ankeet, 242.
Piimaproovid, 43.
Poeglastegümnaasiumi hoone, 150.
Polügonomeetriline võrk, 158.
Popsiseadus, 193.
Posti liikumine, 235.
Prostitueerujad, 55.
Pudretivabrik, 187.
Puhaskulud ja -tulud, 204.
Puiesteedele istutatud puud, 113.
Puuturg, 161.

Raamatukogud, 32, 36.
Raamatukogude kasutajad, 37.
Rahandus, 195.
Rahvahääletus, 241.
Rahvuskogu valimised, 241.
Raudteejaama tegevus, 239.
Riiklikud erisummad, 137.
Riiklikud maksud, 200.
Sadama tegevus, 240.
Sillutatud tänavad, 106.
Sillutustööde pakkumised, 136.
Statistikabüroo, 7.
Statistilisi andmeid, 219.
Suguhaiged, 57, 58.
Suguhaigused, 41.
Sundmäärused, 2.
Sundmääruste rikkumised, 43.
Suremus, 227.
Surmapõhjused, 231.
Sõidutee katted, 90.
Sündimus, 221.

Talud, 192.
Tapamaja, 190.
Teede ehitustööd, 114.
Tervishoid, 38, 207.
Tervishoid, linna, 39.
Tervishoiu-personaal, 48, 52.
Tervishoiu-politsei, 42, 44.
Tiisikushaiged, 55, 56.
Tuletekkimise põhjused, 167.
Tuletõrje, 163, 205.
Tuletõrje seadus, 165.
Tuletõrje väljakutsed, 166.
Tuleõnnetused, 168.
Turud, 39, 160.
Turuhinnad, 243.
Turumaksu-lubatähed, 163.
Tänavad, 87.
Tööbörs, 77.
Tööbörsi tegevus, 80.
Tööstusettevõtete registreerimine, 143.
Tööstustervishoid, 38.
Töötaolu, 82.

Ujula, 46.
Ujula tee, 132.

Vabaharidustöö, 19.
Vabatahtlik Tuletõrje, 168.
Vaeslaste-kohus, 9.
Vaeste-arst, 53.
Vee müük, 183.
Veevärgi magistraalid, 181.
Veevärk, 40, 179.
Veovoor, 142.
Vesimakadam-sillutis, 110.
Viinapoodide läbimüük, 192.
Võimla, tütarlastegümnaasiumi, 150.
Ämmaemandad, 52.
Äritunnistused, 201.
Õnnetused mootorsõidukitega, 235.
Õpilased, 30, 31.
Õpilaste edasijõudmine, 26, 27, 32.
Õpilaste tervisl. seisund, 61, 62.
Õppetöö koolides, 15.
Üldkulud, 203.
Üldtulud, 202.
Üliõpilased, 239.